Zaharie S. Bulig

MANAGEMENT FINANCIAR-CONTABIL ÎN SECTORUL AGROALIMENTAR

TIPO MOLDOVA

Scanned with OKEN Scanner

Zaharie S. Buliga

MANAGEMENT FINANCIAR-CONTABIL ÎN SECTORUL AGROALIMENTAR

Scanned with OKEN Scanner

Coperta: *Cristian Almăşanu*

Consilier ştiinţific:
Prof. univ. dr. Cătălin Bordeianu

Coordonator Colecţie: Gh. Buzatu,
Membru Corespondent al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România

Proiect editorial: Roxana Alexandra Costinescu

Redactor: *Aurel Ştefanachi*

ISBN 978-973-168-159-7

© Tipo Moldova

Editura Tipo Moldova este acreditată de Consiliul Naţional al Cercetării Ştiinţifice din Învăţământul Superior (C.N.C.S.I.S.)

Iaşi, 2010

Tipo Moldova,
E-mail: office@tipomoldova.ro

Scanned with OKEN Scanner

„Noul tip de economie agrară presupune abordări mult mai profunde ale problematicii care vizează rezultatele de producție şi economico-financiare obținute. Gestionarea firmelor cu profil agroalimentar presupune, între altele, să se urmărească nivelul cheltuielilor şi al veniturilor, să se utilizeze rațional resursele existente şi să se amelioreze structura acestora. În acest context, managementul financiar-contabil ale acestui tip de unități are o importanță covârşitoare..."

Ioan Alecu -

Scanned with OKEN Scanner

Cuprins

CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE 11

INTRODUCTORY CONSIDERATIONS 15

CAP. I EVOLUȚII RECENTE ALE CADRULUI MACROECONOMIC DE DEZVOLTARE A AGRICULTURII ŞI SECTORULUI AGROALIMENTAR 19

1.1. O privire sintetică asupra tabloului economic național din intervalul 2003-2008 22

1.2. Tendințe şi aşteptări pe termen mediu 30

1.3. Rezultate economice ale politicii agricole naționale şi de dezvoltare a sectorului agroalimentar, în contextul aderării/post-aderării României la UE 32

1.3.1. Situația şi evoluția agriculturii şi industriei alimentare 32
1.3.2. Industria alimentară 37
1.3.3. Parametri ai politicii agricole naționale 40

1.4. Efecte ale politicii agricole naționale derulate în perioada ultimilor cinci ani. Prioritățile noi 55

1.5. Măsuri economice derivate din statutul României de stat membru al UE 57

1.5.1. Contextul european şi contextul intern privind evoluția economiei românești .. 57
1.5.2. Identificarea şi valorificarea avantajelor competitive ale României în UE 58
1.5.3. Demersuri concrete 60

CAP. II POTENȚIALUL JUDEȚULUI IAŞI PRIVIND CREAREA ŞI DEZVOLTAREA COMPANIILOR AGRICOLE ŞI DE INDUSTRIE ALIMENTARĂ 65

2.1. Localizarea geografică 68

2.2. Cadrul natural privind arealul de circumscriere a Județului Iaşi 69

Scanned with OKEN Scanner

2.2.1. Relieful, clima şi hidrografia 69
2.3. Resursele solului şi subsolului 78
2.4. Populaţia 82
2.5. Economia judeţului Iaşi, ca parte componentă a RDNE 86
2.5.1. Studiu statistic privind mediul rural la nivelul RDNE 86
2.5.3. Agricultura judeţului Iaşi 98
2.5.4. Comerţul şi turismul 101
2.5.5. Transporturile 103
2.6. Oportunităţi de afaceri şi investiţii locale 104
2.7. Creşterea competitivităţii agro-industriale a judeţului Iaşi (2009-2014) 106
2.7.1. Creşterea competitivităţii economiei judeţului Iaşi prin valorificarea potenţialului agricol 108
2.7.2. Dezvoltarea judeţului Iaşi drept centru regional de dezvoltare agricolă 108
2.7.3. Dezvoltarea echilibrată a zonelor rurale din judeţul Iaşi 108

CAP. III IMPLEMENTAREA PRINCIPIILOR MANAGEMENTULUI MODERN ÎN ORGANIZAREA ŞI FUNCŢIONAREA SISTEMELOR AGROPRODUCTIVE ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE 111

3.1. Consideraţii generale 114
3.2. Principii de bază ale alcătuirii şi funcţionării structurilor manageriale 116
3.3. Relaţia management – performanţă 122
3.4. Caracteristicile mediului de afaceri românesc şi implicaţiile acestora asupra managementului 125
3.5. Relevarea specificului sistemului agroalimentar în vederea adoptării strategiilor şi politicilor manageriale 128
3.5.1. Piaţa produselor industriei alimentare şi politica agroalimentară 128
3.5.2. Restructurarea în industria alimentară românească 132
3.5.2.1. Industria alimentară – componentă a industriei prelucrătoare: locul, rolul şi evoluţia acesteia 132
3.5.2.2. Modernizarea industriei alimentare 138
3.5.2.3. Factorii care acţionează asupra industriei alimentare româneşti 140
3.5.2.4. Manifestarea sprijinului comunitar în planul dezvoltării producţiei agro-alimentare (2007-2013) 141
3.5.2.4.1. Plăţi naţionale directe şi complementare (CNDP-uri) 141
3.5.2.4.2. Alocarea financiară din bugetul agricol al UE (pe cele 4 axe prioritare) 149
3.6. Principii privind regândirea managementului naţional, pe fondul consecinţelor integrării economiei româneşti în UE 152

Scanned with OKEN Scanner

CAP. IV MANAGEMENTUL FINANCIAR-CONTABIL VS. PERFORMANȚA SOCIETĂȚILOR COMERCIALE AGROALIMENTARE 159

4.1. Funcţia financiară a firmei aflată în mediu concurenţial 162
4.1.1. Gestiunea financiara la nivelul firmei 162
4.1.2. Gestiunea financiara şi deciziile manageriale 163
4.1.2.1. Organizarea departamentului financiar 166
4.1.2.2. Informaţiile financiar-contabile – componentă şi factor activ al sistemului informaţional decizional 168
4.1.2.2.1. Informaţiile contabilităţii au o mare influenţă asupra calităţii deciziei luate de către manageri. 168
4.1.2.2.2. Suporturile materiale ale informaţiilor 169
4.1.2.2.3. Caracteristicile informaţiilor contabile 170
4.1.2.2.4. Documentele contabile 173
4.1.2.2.4.1. Documentele justificative 174
4.1.2.2.4.2. Registrele contabile 175
4.1.2.2.4.3. Documentele contabile de sinteză 176
4.1.2.2.5. Gestiunea documentelor financiar-contabile 180

4.2. Managementul financiar la nivel de companie. Particularităţi privind companiile din sectorul agroalimentar 182
4.2.1. Managementul financiar – componentă esenţială a conducerii de ansamblu a firmei 184
4.2.2. Particularităţile managementului financiar în întreprinderile agricole 189
4.2.2.1. O privire în plan sectorial 189
4.2.2.2. Abordarea economică/ managerială 191

4.3. Direcţii de perfecţionare a managementului financiar în unităţile agricole 194
4.3.1. Exigenţele şi măsurile de eficientizare a întreprinderilor agricole 194
4.3.2. Optimizarea structurii capitalului şi activităţii financiare în unităţile agricole 197

CAP. V ORIENTAREA CĂTRE EXCELENȚĂ A MANAGEMENTULUI FINANCIAR-CONTABIL APLICABIL COMPANIILOR DIN SECTORUL AGROPRODUCTIV AL ECONOMIEI JUDEȚULUI IAŞI (DIAGNOSTICAREA PERFORMANȚEI S.C. PANY PROD S.A. HÂRLĂU) 201

5.1. Cadrul instituţional privind elaborarea situaţiilor financiare 204
5.1.1. Reglementarea contabilităţii patrimoniale a societăţii comerciale 204
5.1.2. Obiectivul situaţiilor financiare 212
5.1.3. Reflectarea imaginii reale şi corecte de către contabilitate 214
5.1.4. Structuri fundamentale în cadrul situaţiilor financiare-contabile, cu care operează managementul financiar 215

Scanned with OKEN Scanner

5.2. Implementarea controlului/ auditului managerial, garanție a consilierii decizionale competente 218
5.2.1. Controlul intern al funcțiilor/ activităților 220
5.2.1.1. Pregătirea implementării 220
5.2.1.2. Stabilirea activităților de control intern 221
5.2.1.3. Ierarhizarea activităților de control intern 226
5.2.2. Implementarea controlului intern 227
5.2.2.1. Analiza pregătirii implementării 227
5.2.2.2. Identificarea activităților de control specifice 228
5.2.2.3. Aprecierea coerenței implementării 229
5.2.3. Eficacitatea auditului 230
5.3. Diagnosticarea performanței S.C. PANY PROD S.A. Hârlău 231
5.3.1. Nivelul de performanță al firmei, obiectiv central al analizei diagnostic 231
5.3.2. Elemente-reper ale analizei diagnostic 237
5.3.3. Focalizarea analizei diagnostic asupra domeniului financiar, la S.C. PANY PROD S.A. 244
5.3.3.1. Scurt istoric al înființării și dezvoltării S.C. PANY PROD S.A. 244
5.3.3.2. Obiectul de activitate al PPH. Informații succinte privind procesul tehnologic specific PPH 245
5.3.3.3. Politica PPH în domeniul calității. Retehnologizarea 248
5.3.3.4. Diagnosticarea domeniului financiar 251
5.3.3.4.1. Analiza structurii contului de profit și pierdere 251
5.3.3.4.2. Analiza rezultatului exercițiului financiar 255
5.3.3.4.3. Analiza rentabilității veniturilor totale ale PPH 258
5.3.3.4.4. Analiza rentabilității financiare 260
5.3.4. Idei în sinteză 262

CONCLUZII 265

CONCLUSIONS 271

BIBLIOGRAFIE 277

Scanned with OKEN Scanner

CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE

Știința economică pune în evidență importanța industriilor agroalimentare și agroindustriale în antrenarea ramurilor din amontele și avalul agriculturii și în demarajul economic, relevând rolul central al acestora în dezvoltarea anumitor țări, care posedă oportunități pentru expansiunea sectorului în cauză - materii prime și forță de muncă relativ ieftină.

Sectorul agroalimentar românesc văzut prin prisma doar a două componente ale acestuia – agricultura și industria alimentară – deține un rol important în economia națională, atât sub aspectul populației ocupate, cât și al valorii adăugate create. Dacă luăm în considerare întreg sectorul agroindustrial care include ca ramuri primare agricultura, silvicultura, pescuitul și exploatarea forestieră împreună cu industriile prelucrătoare adiacente, desigur că aceste ponderi tind către 1/2 din populația ocupată și peste 1/3 pentru valoarea adăugată. Dezavantajul este dat de faptul că poziția majoritară în aceste structuri revine ramurilor primare și, în mod deosebit, agriculturii.

Faptul că agricultura și industria alimentară sunt considerate ramuri de bază ale economiei românești are o serie de motivații obiective și subiective, între care amintim:

- România este una din țările europene care, prin suprafața și fertilitatea terenurilor sale agricole, dispune de un potențial productiv agricol semnificativ;
- parte importantă a populației țării este ocupată în agricultură sau trăiește în mediul rural;
- în perioada antebelică, România a fost un important exportator de cereale;

Scanned with OKEN Scanner

- în perioada economiei centralizate, agricultura, datorită sistemului de control administrativ al filierelor, a constituit sursa unui important transfer de valori către sectorul industrial;
- în deceniile precedente, agricultura a constituit o importantă sursă de devize;
- în perioada tranziției, agricultura a fost una din puținele ramuri care nu au cunoscut regres grav și, totodată, a absorbit forța de muncă disponibilizată de sectorul industrial.

Tendința observată la nivel național, după anul 1990, este că numărul întreprinderilor private din industria alimentară a crescut la aproximativ 20.000 unități prelucrătoare înregistrate la Registrul comerțului. Ponderea întreprinderilor private în totalul producției alimentare a crescut continuu, în prezent industria alimentară fiind formată, în principal, din întreprinderi mici (peste 80 % dintre ele angajând mai puțin de 10 persoane), doar 3-4 % din numărul întreprinderilor industriei alimentare având mai mult de 250 de angajați.

Producția fizică a sectorului în cauză a scăzut începând cu 1990, situație explicată prin reducerea cererii interne, competitivitatea scăzută a industriei alimentare pe piața internă și externă și oferta redusă de produse agricole materii prime. Reducerea subvențiilor la consumator și declinul general al puterii de cumpărare a populației au contribuit la reducerea cererii, iar produsele alimentare românești s-au confruntat cu concurența produselor importate (zahăr, ulei rafinat, produse lactate și carne).

În mod evident, în privatizarea industriei alimentare s-a văzut formula optimă de eficientizare a sectorului. Pentru factorul guvernamental problematica privatizării a constituit o preocupare aparte pe întreg parcursul ultimului deceniu.

Astăzi România este caracterizată de o problematică agricolă complexă, din punct de vedere economic și social, fiind una din țările cu cel mai important potențial agricol, dar și cu cea mai numeroasă populație rurală. Zonelor rurale le sunt specifice încă problemele care țin de suprafețele mici (care nu fac posibilă finanțarea coerentă sau dezvoltarea unor politici de asigurări) - predominând o agricultură rudimentară, de mică productivitate și de subzistență, de performanță scăzută - și de populație îmbătrânită.

Scanned with OKEN Scanner

Literatura de specialitate atribuie cauzele dificultăţilor agriculturii româneşti ca provenind din instabilitatea proprietăţii, din lipsa de resurse financiare şi materiale, din distrugerea sistemelor de irigaţie, din neglijarea aproape totală a cercetării ştiinţifice aplicate, din productivitatea foarte scăzută, din subdezvoltarea zootehniei etc. Statul nu a încurajat, printr-o legislaţie corespunzătoare, desfăşurarea activităţii în agricultură pe suprafeţe mai mari, prin forme asociative, cu păstrarea proprietăţii individuale.

La acestea s-au adăugat, de asemenea, multiplele scoateri din circuitul agricol a unor importante suprafeţe de teren productiv. Şi în ce priveşte componenta zootehnică, care o perioadă îndelungată a reprezentat un sector de bază nu numai în agricultură, dar şi în ansamblul economiei ţării, indicatorii economici au involuat continuu, deşi potenţialul României în acest domeniu este deosebit de ridicat, dar valorificat într-o măsură din ce în ce mai redusă.

Producţia internă de carne de vacă, porc şi oaie a rămas aproximativ staţionară în intervalul 2003 - 2006, iar cea de carne de pasăre a scăzut cu cca. 45%. De asemenea, cantităţile de carne exportate anual sunt comparabile, menţinându-se la cifre relative mai mari la vită şi oaie şi fiind mai puţin semnificative la carne de porc.

În aceeaşi perioadă, consumul intern a marcat o tendinţă accentuată de creştere, ceea ce a determinat o sporire sensibilă a cantităţilor importate, mai ales la carnea de porc şi pasăre. Cu excepţia cărnii de oaie, la toate celelalte categorii importul este aproape de două ori mai mare ca exportul. Pe ansamblu, se importă între o cincime şi o treime din carnea pentru consum.

Dată fiind calitatea României de Stat Membru în Uniunea Europeană, ca beneficiar al Politicii Agricole Comune, apreciem că fondurile destinate acestui sector, orientate pregnant către mobilizarea şi valorificarea resurselor umane şi flexibilizarea pieţei agricole, în paralel cu stimularea unei mai mari implicări a sectorului privat în proiecte cu impact în planul sectorului agroproductiv românesc, sunt menite să determine performanţe vizibile – pe termen mediu şi lung. Avem în vedere inclusiv indicatorii la care ne-am referit mai sus.

În acest context, apreciem că managementul, în general, şi managementul financiar, în special, pot aduce contribuţii semnificative la creşterea eficienţei economice a companiilor agroalimentare, dacă se aplică la parametrii ştiinţifici consacraţi.

Scanned with OKEN Scanner

Aceasta cu atât mai mult cu cât ştiinţa economică a impus scopurile multiple ale managementului financiar, subordonate atât supravieţuirii, dar şi obţinerii de profit şi creşterii economice a întreprinderii.

Esenţa acestor scopuri este dată de asigurarea echilibrului financiar şi a rentabilităţii, creşterea activelor, a venitului din vânzări sau a patrimoniului şi asigurarea flexibilităţii, care permite întreprinderii să se adapteze la condiţiile dificile sau să sesizeze noi oportunităţi de profit sau de creştere.

Scanned with OKEN Scanner

INTRODUCTORY CONSIDERATIONS

„In the agro-alimentary enterprises' management and in the development of a business in this field, the promotion of a modern orientation, relying on innovation and performance, is determined by the fact that nowadays the agriculture carries out its activities in a competitive environment based on efficiency and competence. In this field, the pressure of the internal and the world-wide market can increase so far as to "crushing" the agricultural workings, which represent the basis of the continuous functioning of the agro-alimentary system. This risk is frequent enough in this field, where there are small units, which dispose of a landed valuable capital, but which experience a chronic lack of technical capital and financial resources capable to assure the normal carrying out of the production and commercial channel of circulation."

(C. Secrieru)

The economic science emphasizes the importance of the agro-alimentary and agro-industrial industries in the stimulation of the branches of science from the agriculture's upstream and downstream and in the economic start, revealing their central role in the development of some countries, with opportunities related to the expansion of this field – raw material and relatively cheap work force.

The Romanian agro-alimentary field, seen throughout only two of its components – agriculture and alimentary industry – has an important role in the national economy, in the point of the employed population, as well as in that of the created added value. If we take into consideration the whole agro-industrial field, which includes as primary branches the agriculture, the forestry, fishing and the forestry operation, together with the adjacent processing industries, certainly these balances aim at ½ from the employed population and at over 1/3 for the added value. The disadvantage is given by

Scanned with OKEN Scanner

the fact that the majority position in these structures rests upon the primary branches and, especially upon the agriculture.

The fact that the agriculture and the alimentary industry are considered essential branches of the Romanian economy has a series of objective and subjective motivations, among which we mention the following:

- Romania is one of the European countries which, through the area and the fertility of its arable lands, owns a significant productive agricultural potential;
- An important part of the country's population is employed in the agriculture field or lives in the countryside;
- Before the First World War, Romania was an important cereal exporter;
- During the centralized economy period, the agriculture represented the source of an important transfer of values to the industrial field, due to the administrative control system of the channels;
- In the preceding decades, the agriculture was one of the few branches which did not witness a serious regress and, at the same time, it absorbed the dismissed work force by the industrial field.

The tendency observed at national level, after 1990, is that the number of the private enterprises in the alimentary industry increased at approximately 20.000 processing units registered at the Trade Registry Book. The percent of the private enterprises in the total of the alimentary output has continuously increased, at present the alimentary industry being mainly composed from small enterprises (over 80% employing less than 10 persons), only 3-4 % from the number of the alimentary industry enterprises having more than 250 employees.

The physical output of the field in question has diminished starting with 1990, situation which is explained by the decreasing of the internal demand, the small competitiveness of the alimentary industry on the internal and external market and the reduced supply of agricultural products raw materials. The reduction of the subventions at the consumer and the general decline of the population's purchasing power have contributed to the reduction of the demand, and the alimentary Romanian products have been brought face to face to the rivalry of the imported products (sugar, refined oil, dairy products and meat).

Scanned with OKEN Scanner

Obviously, the transition from public to private in the alimentary industry was seen as the optimum formula of making this field efficient. For the governmental agents, the problem of the transition to the private sector represented a special concern through the last decade.

Today, Romania is characterized by a complex agricultural problematic, economically and socially being one of the countries with the most important agricultural potential, but also with the most numerous rural population. The problems related to the small areas (which do not make possible the coherent financing or the development of some insurances politics) are specific to the rural regions – prevailing a rudimentary agriculture, with a small efficiency and subsistence, and a low performance and ageing population.

The literature sets the causes of the Romanian agriculture's difficulties down to the instability of the property, the lack of financial and material resources, the destroying of the irrigation system, the almost entire neglect of the applied scientific research, the very low productivity, the underdevelopment of the animal breeding etc. The state did not encourage, through a proper legislation, the development of the activity in agriculture over larger areas, through associative forms, by keeping the private property.

In addition to this, there are also the multiple eliminations from the agricultural cycle of some important areas of arable land. Also, concerning the animal breeding, a primary field for a long period of time, not only in agriculture, but also on the whole of the country's economy, the economic indicators have continuously suffered an involution, although the Romania's potential in this field is very high, but rendered profitable in a more and more reduced degree.

The internal production of beef, pork and mutton has approximately remained the same between 2003 and 2006 and the production of chicken has decreased with 45%. Also, the meet quantities that are exported every year are comparable, being maintained at relatively high numbers for the beef and mutton and less significant for pork.

During the same period of time, the internal consumption has marked an increased tendency of growth, which determined a sensitive increase of the imported quantities, especially for the pork and chicken. Excepting the mutton, for all the other categories the import is almost two times larger

246786

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

Scanned with OKEN Scanner

than the export. On the whole, between 1/5 and 1/3 from the consumption meet is imported.

Given the Romania's position as a member state of the European Union, as beneficiary of the Common Agriculture Politics, we consider that the funds that are meant to this field, strikingly oriented to the mobilization and the utilization of the human resources and making flexible the agricultural market, simultaneous with the stimulation of a higher involvement of the private sector in project having an impact over the Romanian agro-productive sector, are destined to determine visible performances – on medium and long term. We also take into account the indicators mentioned above.

In this context, we consider that the management in general and the financial management in particular, can significantly contribute to the increase of the economic efficiency of the agro-alimentary companies, if it is applied at the acknowledged scientific parameters, this especially as the economic science has imposed the multiple purposes of the financial management, subordinated to the survival, as well as to the acquirement of profit and the economic growth of the enterprise.

The essence of these purposes is given by the assurance of the financial balance and the profitability, the increase of the actives, the incomes from sales or the assets and the assurance of the flexibility, which allows the enterprise to adapt itself to the difficult conditions or to seize new profit or growth opportunities.

Scanned with OKEN Scanner

CAP. I

EVOLUȚII RECENTE ALE CADRULUI MACROECONOMIC DE DEZVOLTARE A AGRICULTURII ŞI SECTORULUI AGROALIMENTAR

Scanned with OKEN Scanner

Să existe, oare, o eternă problemă țărănească? Să avem şi la începutul secolului XXI aceeaşi veche şi gravă discrepanță între spațiul rural şi cel urban? Să se fi adâncit, în loc să se atenueze, disparitățile dintre sat şi oraş? Bazat pe ceea ce întâlnesc la fiecare pas, pot răspunde afirmativ. Da, avem într-adevăr o mare problemă în spațiul rural. Este exclus însă a vedea cauza acestei discrepanțe în condițiile naturale ale țării noastre, cunoscând de pildă calitățile solului nostru, deosebit de fertile, în timp ce producțiile obținute rămân la jumătatea celor din Uniunea Europeană. Cauzele sunt deci mai profunde şi nu numai de ordin strict agricol, ci coroborate cu cele de natură economică, managerială şi, nu în ultimul rând, politică. Pentru mine, ca şi pentru mulți dintre dumneavoastră cred, răspunsul este simplu dar deosebit de grav. În timp ce I. C. Brătianu, cel dintâi prim ministru al României Mari şi Regele Ferdinand Întregitorul au apelat, imediat după primul război mondial, la marii specialişti ai timpului – Constantin Garoflid, Gheorghe Ionescu-Siseşti, Dimitrie Gusti – pentru a elabora legile reformei agrare, aşa cum mai înainte Alexandru Ioan Cuza încredințase înfăptuirea reformei sale agrare lui Kogălniceanu şi lui Ion Ionescu de la Brad, reformatorii de după revoluție, neavând statura intelectuală şi civică a înaintaşilor, n-au avut comandamentele morale şi patriotice ale acestora.

(Acad. Valeriu Cotea)

Scanned with OKEN Scanner

1.1. O privire sintetică asupra tabloului economic național din intervalul 2003-2008

În perioada 2003-2008, România a înregistrat un boom economic remarcabil, ce a condus la supraîncălzire şi la dezechilibre nesustenabile[1].

Investigaţiile noastre bibliografice arată că în acest context, în producerea boom-ului, un rol aparte l-a avut reforma fiscală, promovată la începutul anului 2005. Aceasta a avut drept coordonate principale următoarele: reducerea de ansamblu a fiscalităţii, simplificarea sistemului fiscal şi devansarea creşterii ratei fiscalităţii de către creşterea bazei de impozitare, utilizarea eficientă a pârghiilor fiscale în scopul ameliorării comportamentului economic al contribuabililor.

În ceea ce priveşte politica fiscală, macrodecidentul a avut în vedere reducerea cotei impozitului pe profit de la 25% la 16% şi introducerea cotei unice de 16% pentru impozitul pe venitul persoanelor fizice.

Efectele apărute au fost considerabile:

♦ sumele din impozitul pe profit rămase la agenţii economici au fost reinvestite, creându-se noi locuri de muncă, dar şi venituri suplimentare la buget;

♦ cota unică de impozitare a salariilor, spre deosebire de cota progresivă, îi încurajează pe cei care doresc să lucreze mai mult; înainte, din activităţile suplimentare, în afara serviciului de bază, nu se obţinea decât un câştig minim;

♦ reducerea fiscalităţii i-a determinat pe majoritatea patronilor să-şi revizuiască atitudinea faţă de obligaţiile bugetare; tot mai mulţi au renunţat la munca la negru şi dau dovadă de o tot mai bună disciplină financiară.

---

[1]Cf. Jose Manuel Barroso, Preşedintele Comisiei Europene, în Revista Politica – *Opinie şi analiză a fenomenului politic global:* „Nu există dubii că ne confruntăm cu cea mai severă criză financiară şi economică din ultimii zeci de ani... Aceasta este prima criză sincronizată, la nivel global. Este prima dată când economiile se contractă simultan, pentru prima dată din 1947. Criza financiară globală actuală marchează cea mai puternică încetinire a creşterii economice din istoria recentă şi unele dintre noile membre ale Uniunii Europene (UE) au fost afectate sever, au spus mai mulţi oficiali". (Tot aici, comisarul european pentru afaceri economice şi monetare, Joaquin Almunia, a declarat că unele state din Europa Centrală şi de Est au fost afectate sever, iar comunitatea internaţională le va ajuta.) http://www.revista-politica.ro/actuala-criza-financiara-este-cea-mai-grava-din-istoria-recenta.html

Scanned with OKEN Scanner

Totodată, sistemul bazat pe cota unică de impozitare a asigurat simplitate şi obiectivitate, determinând o creştere a transparenţei în colectarea şi administrarea impozitelor.

Introducerea cotei unice de 16% pentru impozitarea veniturilor realizate de persoanele fizice a eliminat procedura venitului global şi a introdus procedura impozitării veniturilor pe surse şi categorii de venit.

Aplicarea cotei unice a condus la reducerea poverii declarative a contribuabililor şi reducerea semnificativă a costurilor de administrare fiscală prin:

- ♦ simplificarea procesului declarativ prin reducerea numărului de declaraţii necesare administrării impozitului pe venit şi prin eliminarea obligaţiilor declarative pentru persoanele care realizează venituri din salarii;
- ♦ reducerea numărului de decizii de impunere emise anual, prin definirea impozitului pe veniturile din salarii ca impozit final;
- ♦ simplificarea procesului de regularizare a impozitului anual.

Totodată reducerea cotei impozitului pe profit de la 25% la 16%, măsură realizată prin adoptarea Legii nr. 163/2005 privind aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 138/2004 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal, a avut ca efect stimularea activităţii economice a agenţilor economici[1].

În ceea ce priveşte veniturile obţinute din această sursă în primul semestru al anului 2008, se constată o creştere a acestora cu 27,5% în termeni nominali (17,8% în termeni reali) faţă de perioada corespunzătoare a anului precedent.

Introducerea cotei unice de 16% pentru impozitul pe venitul persoanelor fizice, deşi a avut ca efect diminuarea veniturilor la bugetul general consolidat din impozitul pe venit cu 5,3% în anul 2005 faţă de anul 2004, prin stimularea ocupării, a condus la o adevărată explozie în perioada

[1] *Cf.* ***Raport de îndeplinire a obiectivelor macroeconomice (2005-2008), Guvernul României, Bucureşti, 2008 (Sept.), pp. 30-31, încă din primul an de aplicare încasările din această sursă au fost mai mari decât cele din 2004, respectiv cu 0,8%. Aceste venituri s-au majorat substanţial în anii 2006 şi 2007, astfel că, veniturile provenind din această sursă au ajuns să fie în anul 2007 cu 62,8% mai mari decât cele din 2004.

Scanned with OKEN Scanner

2006-2007, a acestui tip de venit. În consecință[1], veniturile bugetare au fost, în anul 2007, mai mult decât dublul veniturilor din această sursă.

Prin Legea anuală a bugetului asigurărilor sociale de stat s-a realizat reducerea cotelor de contribuții sociale la angajator, pentru asigurările sociale de stat de la 22% în anul 2004 la 19,75% în anul 2006, 19,5% în anul 2007 și 18% în anul 2008. Totodată, contribuțiile pentru șomaj la angajator s-au redus de la 3% în anul 2004, la 2,5% în anul 2006, 2% în anul 2007, urmând să ajungă la 0,5% la sfârșitul anului 2009 (în ianuarie 2008 cota a fost redusă la 1%).

În ceea ce privește contribuția la asigurările sociale pentru angajat, acestea s-au redus începând cu luna ianuarie 2008 la 0,5% (cota în vigoare în 2004 a fost de 1%).

Reducerea contribuțiilor de asigurări sociale din anul 2008 a fost justificată de intenția de diminuare a înclinației agenților economici de a păstra activitățile în economia gri, pentru a da un impuls pozitiv evoluțiilor de pe piața muncii, contribuind în paralel la atingerea scopurilor formulate de Strategia Lisabona relansată.

Unul din aspectele cele mai importante vizate de reforma fiscală este reprezentat de transformarea impozitelor și taxelor pe bunuri și servicii în principala sursă de venituri a bugetului de stat. Realizarea acestui obiectiv este susținută de ponderea sporită pe care au dobândit-o aceste impozite, îndeosebi taxa pe valoarea adăugată, în formarea veniturilor bugetului de stat.

Astfel, impozitele pe venit, profit și câștiguri din capital (impozit pe profit, impozit pe venit, alte impozite) din bugetul de stat au deținut în cursul 2005 o pondere de 25,6% din totalul veniturilor acestuia, în vreme ce în 2006 această pondere a crescut la 28,2%.

Totodată, impozitele pe bunuri și servicii au participat la formarea veniturilor bugetului destat într-o proporție de 58,4% față de 62,5% în perioada corespunzătoare a anului 2005. Dintre acestea, cea mai importantă contribuție aparține *taxei pe valoarea adăugată*, de 32,5% (35,6% în perioada ianuarie-decembrie 2005), urmată de *accize* (a cărei pondere în

[1] *Cf.* Ibid. O creștere însemnată s-a înregistrat și în primul semestru al anului 2008, comparativ cu semestrul I 2007 la acesta sursă de venit la bugetul de stat, respectiv o creștere cu 35,2% în termeni nominali (24,9% în termeni reali).

Scanned with OKEN Scanner

totalul veniturilor bugetului de stat a fost apropiată în 2006 de cea din anul 2005 şi anume 24,4% faţă de 24,8%.

În anul 2007, veniturile din impozitul pe profit, salarii, venit şi câştiguri din capital au deţinut 29,9% din veniturile bugetului de stat, iar veniturile din impozitul pe bunuri şi servicii au totalizat 59,9% din acestea. Veniturile colectate din taxa pe valoarea adăugată au totalizat 34,1% din veniturile bugetului de stat, iar cele din accize au avut o pondere de 22,9%[1].

În paralel cu relaxarea fiscală, s-au avut în vedere şi măsuri[2] care să contribuie la însănătoşirea mediului economic, ca o condiţie esenţială a consolidării economiei de piaţă funcţionale şi îmbunătăţirea mediului de afaceri prin: înlăturarea practicilor de scutire sau de reeşalonare a datoriilor la buget; pedepsirea evaziunii fiscale; sporirea ponderii economiei fiscalizate.

Revenind la planul efectelor la nivel macro, relevăm că creşterea medie a PIB s-a situat la peste 6% pe an, investiţiile străine directe şi intrările de capital (parţial prin filialele băncilor străine din România) contribuind la o sporire semnificativă a consumului şi investiţiilor. Creşterea robustă a exporturilor către ţările UE a reflectat un proces de integrare din ce în ce mai mare cu economiile vest-europene.

Creşterea cererii interne, fiind mai rapidă, a generat deficite de cont curent din ce în ce mai mari, ce au culminat cu nivelul de 14% din PIB atins în 2007. Economia în supraîncălzire şi intrările rapide de capital au complicat politica monetară, fapt ce a atras după sine incapacitatea BNR de a realiza ţinta de inflaţie în pofida majorărilor ratelor dobânzilor şi ale rezervelor minime obligatorii. Rata reală efectivă de schimb (RRES) s-a apreciat cu aprox. 50% în perioada dintre jumătatea anului 2004 şi jumătatea

---

[1]Şi în primul semestru al anului 2008 impozitele şi taxele pe bunuri şi servicii au continuat să fie principala sursă de venituri la bugetul de stat, contribuind cu 58,4% la realizarea acestora. Dintre acestea, cea mai importantă contribuţie au avut-o veniturile din TVA (37,4%), urmată de veniturile obţinute din accize (18,7%). In ceea ce priveşte veniturile obţinute din impozitele pe venit, profit şi câştiguri din capital, acestea au reprezentat 28,9% din veniturile încasate la bugetul de stat, în primul semestru al anului 2008, www.mfinante.ro/anaf

[2]Astfel, prin abrogarea dispoziţiilor legale referitoare la acordarea înlesnirilor la plata obligaţiilor bugetare restante, s-a urmărit reglementarea unor măsuri de disciplinare a contribuabililor, pentru a fi creat un tratament echitabil şi nediscriminatoriu între contribuabili, pentru favorizarea unui mediu de afaceri concurenţial. În vederea creşterii ponderii economiei fiscalizate în detrimentul economiei subterane, s-au întreprins o serie de măsuri ce au vizat: desfăşurarea de acţiuni de inspecţie financiar - fiscală la agenţii economici, în vederea recuperării creanţelor bugetare/ obligaţiilor fiscal către buget şi controlul modului de calculare, evidenţiere şi vărsare de către contribuabili, la termenele şi în cuantumurile legale a obligaţiilor faţă de bugetul de stat consolidat.

Scanned with OKEN Scanner

anului 2007, fiind determinată de intrările masive de capital şi de aşteptările legate de convergenţa economică, ca urmare a intrării în UE. Politica fiscală a jucat un puternic rol prociclic, deficitul bugetar crescând de la sub 1% din PIB în 2005 la aproape 5% din PIB până în 2008.

Însă, creşterea rapidă a creditului ce a alimentat boom-ul a determinat o expunere mare a României la dificultăţile financiare mondiale şi la volatilitatea ratei de schimb[1]. Împrumuturile externe ale sistemului bancar au determinat o creştere rapidă a creditului intern, acesta ajungând la o medie de 50% pe an în ultimii patru ani. Pasivele externe nete ale băncilor au crescut de la 2% din PIB în 2003 la +19% în 2008. Accesul companiilor la credite externe a contribuit şi el la boom, acesta majorându-se de la un net de 4% din PIB în 2005 la aproape 11% în 2007.

Mai mult, peste jumătate din împrumuturile private interne sunt în valută, o mare parte dintre acestea aparţinând populaţiei sau companiilor expuse riscului, ceea ce generează o expunere indirectă substanţială a băncilor la riscuri valutare chiar dacă în bilanţurile băncilor respective nu există disparităţi valutare mari. Structura maturităţii datoriei externe s-a deteriorat şi ea în ultimii ani, gradul de acoperire a datoriei externe pe termen scurt din rezervele internaţionale brute, scăzând la aproximativ 75% în februarie 2009 de la peste 170% în 2003.

BNR a luat o serie de măsuri importante pentru a reduce inflaţia şi a limita expansiunea creditului, mai ales a creditării în valută[2]. Între 2004 şi 2008, banca centrală:

- a majorat ratele dobânzii de politică monetară (la 10,25%) şi ale rezervelor minime obligatorii (la 18% pentru pasivele în monedă naţională şi la 40% pentru pasivele în valută);
- a luat măsuri de limitare a expunerii datoriei populaţiei, mai ales în ceea ce priveşte datoria ipotecară;
- a întărit reglementările prudenţiale pentru a limita creditarea în valută către populaţie şi firme expuse riscului valutar şi a înăsprit restricţiile referitoare la plafonul datoriei populaţiei. Aceste măsuri au contribuit la frânarea ulterioară a creşterii creditului gospodăriilor, dar presiunea indusă

[1] *Cf.****Solicitare de Acord Stand-By România-FMI, Întocmită de Departamentul European, Aprobat de Poul Thomsen şi Philip Gerson, Bucureşti, 24 aprilie 2009, pp. 8-12.
[2] *Cf.* Ibid.

Scanned with OKEN Scanner

de politica fiscală expansionistă şi de intrările de capital au făcut ca BNR să nu îşi atingă ţinta de inflaţie în 2007 şi 2008.

Politicile laxe în domeniul fiscal şi al veniturilor au contribuit, de asemenea, la supraîncălzirea economiei şi la vulnerabilităţile sale actuale. Creşterea excesivă a cheltuielilor, mai ales a cheltuielilor cu salariile şi pensiile, a reprezentant principala problemă şi a contribuit la alimentarea creşterii cererii interne. Pe măsură ce pieţele financiare s-au deteriorat, finanţarea deficitului s-a realizat din ce în ce mai mult la maturităţi foarte scurte, expunând guvernul la riscuri de roll-over şi de finanţare într-un mediu în continuă deteriorare.

Activitatea economică a avut o scădere accentuată la sfârşitul anului 2008 şi a continuat să scadă la începutul anului 2009, dar inflaţia se menţine relativ ridicată. Creşterea reală a PIB a încetinit, de la o medie de 9% (trimestru – la - trimestru, anualizat) în primele trei trimestre ale anului 2008 până la un declin de 13% în ultimul trimestru – una dintre răsturnările cele mai abrupte în rândul pieţelor emergente. Declinul a fost determinat de o scădere a cererii interne. Pentru primul trimestru al anului 2009, primii indicatori (încredere, producţie industrială, vânzări cu amănuntul, veniturile fiscale) indică în continuare o scădere severă a PIB.

Creşterea exporturilor a intrat şi ea pe o pantă puternic negativă, dar importurile au scăzut încă şi mai accentuat, demarând o corecţie rapidă a deficitului de cont curent care a ajuns la jumătate în perioada ianuarie-februarie 2009, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului anterior. Inflaţia s-a mai ameliorat puţin faţă de valoarea sa de 9,1% din iulie 2008, dar se menţine totuşi în jur de 7%.

Pieţele financiare şi pieţele activelor au fost grav afectate de recesiunea economică şi de efectele crizei globale. Bursa de valori de la Bucureşti, la fel ca pieţele de peste tot, a fost grav afectată, pierzând 65% din valoarea sa de la vârful atins în august 2008. Piaţa interbancară a fost tulburată în luna octombrie 2008 de problemele de lichiditate la o bancă comercială, ratele atingând niveluri extrem de ridicate şi menţinându-se relativ ridicate datorită îngrijorărilor remanente ce ţin de riscul de contrapartidă, de aversiunea faţă de riscuri ridicate şi de segmentarea pieţei din cauza unei distribuiri neuniforme a activelor (Titluri de Industrial Production and Stat) eligibile în operaţiunile cu BNR.

Scanned with OKEN Scanner

Presiunile asupra balanței de plăți au determinat o depreciere de 15% a leului față de Euro din octombrie 2008, generând presiuni asupra populației, bilanțurilor companiilor și băncilor. În ciuda deprecierii, condițiile financiare s-au înăsprit semnificativ urmare creșterii primelor la instrumente derivate, cum ar fi *swap*-ul, privind riscul de neplată al statului (*Sovereign Credit Default Swap*) și înăspririi politicii monetare. Rating-ul internațional de țară al României a fost redus la sfârșitul anului 2008 (la sub „*investment grade*" în cazul agenției Fitch), cu o marjă mai mare decât cea a altor țări din regiune, reflectând îngrijorările pieței în legătură cu sustenabilitatea deficitului mare de cont curent pe care îl are România, incertitudinile din jurul perspectivelor de politică fiscală și politică de venituri, și sănătatea financiară a băncilor ce au sucursale sau filiale în România. Aceasta s-a tradus în costuri semnificativ mai mari ale împrumuturilor externe pentru băncile și companiile românești.

Rata de schimb s-a depreciat semnificativ de la începutul recesiunii, marcând un început al inversării aprecierii acumulate în ultimii ani. Până la sfârșitul anului 2008, RRES s-a depreciat cu aproximativ 7% față de valoarea sa maximă din iulie 2007. În ianuarie și februarie 2009, RRES s-a mai depreciat cu încă 7%, ca urmare a scăderii nominale a leului.

Se acumulează presiuni și în sistemul bancar. Accesul la surse externe de finanțare este în prezent limitat și lichiditatea de pe piața interbancară s-a epuizat în mare parte, activitatea fiind limitată la scadențe pe termen scurt. Deși băncile au intrat în această criză bine capitalizate, creditele neperformante au început deja să se acumuleze, mai ales cele acordate în valută, și recesiunea va accentua cu siguranță deteriorarea calității activelor. Prin urmare, împrumuturile acordate sectorului privat au început să se diminueze în al patrulea trimestru al anului 2008, reflectând o combinație de factori aferenți cererii și ofertei.

Autoritățile au început să rezolve vulnerabilitățile economice ale României, dar opțiunile de politică economică sunt limitate de gravitatea recesiunii și de fragilitatea condițiilor financiare[1]. Pe măsură ce țara intră în

[1]O analiză sumară a Programului susținut de FMI în legătură cu economia românească ne relevă existența unor obiective specifice, acesta fiind menit să amortizeze efectele scăderii severe a intrărilor de capital, încercând în același timp să rezolve dezechilibrele externe și fiscale ale României și să consolideze sectorul financiar. Obiectivele programului includ: (i) reducerea dezechilibrului fiscal pentru a aduce deficitul înapoi la valori sub 3% din PIB până
în 2011; (ii) menținerea unei capitalizări adecvate a băncilor și a lichidității pe piețele financiare interne, (iii) aducerea și mentinerea inflației în interiorul intervalului de țintit de BNR; și (iv)

Scanned with OKEN Scanner

recesiune, din păcate, nu mai este posibilă relaxarea politicii fiscale pentru a diminua scăderea economică, având în vedere că nivelul cheltuielilor este deja prea mare pentru sustenabilitatea pe termen mediu, iar capacitatea guvernului de a finanța deficite mari este limitată. Autoritățile au preferat în schimb să implementeze un buget restrictiv pe anul 2009 pentru a începe să controleze mai bine dezechilibrele fiscale. Nici relaxarea politicii monetare pentru a amortiza recesiunea nu mai este posibilă din cauza inflației persistente şi presiunilor ce apasă pe balanța de plăți.

O scădere suplimentară semnificativă a ratei de schimb datorată unei politici monetare mai laxe este probabil să genereze efecte bilanțiere grave asupra sistemului bancar. BNR a întreprins mai mulți paşi în direcția consolidării sectorului bancar, printre care majorarea plafonului de garantare a depozitelor, îmbunătățirea monitorizării şi gestionării condițiilor de lichiditate, prin reintroducerea operațiunilor repo în vederea asigurării de lichidități pe termen scurt adiționale împrumutului Lombard *overnight*, şi prin efectuarea de *swap*-uri bilaterale în raport cu Euro.

---

asigurarea unei finanțări externe suficiente şi îmbunătățirea gradului de încredere. Reprezentanții Comisiei Europene au lucrat împreună cu echipa Fondului în cursul negocierilor pe marginea programului şi UE va sprijini ASB cu o asistență financiară de 5 miliarde de Euro. Programul combină măsuri de politică puternice, foarte vizibile, cuplate cu un sprijin financiar considerabil. Împreună, este de aşteptat ca aceşti doi piloni să stabilizeze asteptările pe principalele piețe, susținând astfel ratele de rollover pentru datoria externă scadentă şi punând bazele unei redobândiri a încrederii în rândul investitorilor. Acest lucru presupune o inversare a majorării semnificative a cheltuielilor publice ce a avut loc recent, majorare ce a condus la acumularea unui deficit mare chiar şi în perioada de creştere economică puternică. Reducerile bugetare pe termen scurt vor fi combinate cu reforme de politică fiscală, pentru a plasa finanțele publice într-o poziție mai sustenabilă pe termen mediu. Măsurile din sectorul bancar vor avea o contribuție în a oferi asigurări că băncile sunt suficient de puternice pentru a face față recesiuniii economice şi vor permite autorităților să soluționeze într-o manieră eficientă dificultatile ce ar putea să apară. Flexibilitatea continuă a ratei de schimb va amortiza şi pe mai departe efectele reale ale recesiunii. • *Asistența financiară externă mare* este esențială pentru minimizarea riscului de retragere de pe piața datoriei şi piața valutară din România, dat fiind stocul mare al datoriei externe. Având în vedere că deținătorii datoriei României sunt un grup vast şi diversificat, intervenția oficială sub forma unui tampon financiar extern ar contribui la conservarea încrederii investitorilor privați. Asistența financiară va contribui şi la evitarea destabilizării excesive a ratei nominale de schimb, cu toate dificultățile pe care le-ar genera aceasta pentru sistemul bancar. În acelasi timp, creditorii mari din sectorul privat - în mod special băncile mamă străine ale băncilor principale – au fost încurajați să îşi mențină expunerea față de România şi au răspuns în mod favorabil acestei solicitări. Programul va mai contribui şi la reducerea vulnerabilităților regionale şi a efectelor colaterale ce ar putea rezulta de pe urma unei recesiuni mai profunde în România. Stabilizarea condițiilor economice şi financiare din țările europene cu filiale bancare în România va contribui la evitarea propagarii efectelor negative din acele țări asupra țărilor emergente din Europa prin intermediul presiunilor din sectorul bancar. O mai mare stabilitate în Romania va contribui, de asemenea, la evitarea efectelor negative în ceea ce priveste încrederea ce ar putea apărea pentru celelalte țări din regiune.

Scanned with OKEN Scanner

1.2. Tendințe și așteptări pe termen mediu

Analiza noastră asupra indicatorilor macroeconomici reflectă faptul că, în general, condițiile economice s-au înrăutățit substanțial, ieșind în relief o deteriorare continuă în primul trimestru al anului 2009. Este de așteptat ca recesiunea mondială să afecteze grav economia României. Organismele financiare internaționale anticipează[1] că pe tot parcursul anului creșterea va continua să rămână negativă. Se anticipează o scădere a cererii interne pe măsură ce consumul și investițiile private se contractă, reflectând o înrăutățire a condițiilor în sectorul corporatist și în cel al gospodăriilor. Se proiectează și o cerere externă slabă, proiecțiile actuale indicând o puternică contracție și în rândul partenerilor comerciali ai României. Comprimarea anticipată a importului va conduce, totuși, la o contribuție pozitivă a exporturilor nete, la creșterea PIB.

Dată fiind recesiunea pe plan mondial și pe plan național, programul autorităților are la bază proiecții macroeconomice prudente pentru perioada 2009-2010, și o revigorare treptată pe termen mediu:

• *Producția* este de așteptat să se contracte cu circa 4 procente în 2009. Investițiile străine directe și intrările de capital, ce înainte au contribuit la finanțarea consumului mare și a creșterii investițiilor, vor scădea mult. Presiunea financiară sporită, înăsprirea standardelor de creditare și accesul limitat la finanțare externă vor descuraja acordarea de împrumuturi sectorului privat.

Pe măsură ce încrederea este restabilită și bilanțurile sunt reajustate, se anticipează o revenire lentă a cererii interne, creșterea redevenind pozitivă din al doilea trimestru al anului 2010. Oricum, creșterea se va menține în jur de zero în 2010, înainte de a reveni la valoarea de 5% în 2011.

• *Inflația* este de așteptat să scadă de la 6,7% în martie, până la intervalul țintit oficial (3,5%, plus sau minus 1%) până la sfârșitul anului 2009 și să se mențină în interval pe parcursul lui 2010. Se anticipează că slăbirea presiunilor din partea cererii precum și prețurile internaționale în scădere la alimente și la energie, combinate cu o politică monetară conservatoare, vor contrabalansa presiunile de creștere a inflației determinate de recenta depreciere a ratei de schimb.

[1] FMI, http://www.imf.org/external/index.htm

Scanned with OKEN Scanner

• Se anticipează o scădere a *deficitului de cont curent* de la 12% din PIB în 2008 la 7% în 2009 şi în continuare la 6% în 2010, acesta ajungând la un nivel pe care analiza realizată de echipă îl sugerează ca fiind sustenabil pe termen mediu (inclusiv transferurile nete de capital de la UE proiectate ce se situează în jur de 1-2% din PIB pe an). Acest proces de ajustare va fi determinat pe termen scurt de o scădere abruptă a importurilor generată de o scădere a cererii interne şi de depreciere a ratei reale de schimb, iar pe termen mediu de creşterea regenerată a exporturilor şi de o reluare a transferurilor de sume efectuate de cei ce lucrează peste hotare. Scăderea leului din ultimele luni, conjugată cu inflaţia internă în scădere, ar trebui să conducă la deprecierea în continuare a RRES în 2009, ameliorând îngrijorările legate de competitivitate.

• Este de aşteptat ca soldul *contului financiar şi de capital* să scadă de la un excedent de 18,8 miliarde € în 2008 la un deficit de 2,7 miliarde € în 2009. ISD vor scădea considerabil în 2009 şi contractele de credit comercial vor urma linia impusă de comprimarea importurilor, conform evoluţiilor din ultimele luni. Se anticipează că acest cont va atinge un excedent de 3,8 miliarde € în 2010, ca urmare a unei revigorări timide a ISD şi a ieşirilor controlate de capital.

• Date fiind condiţiile internaţionale dificile, programul este fundamentat pe premise prudente cu privire la *ratele de roll over* pentru datoria externă scadentă. Pentru obligaţiile externe ale companiilor nefinanciare, programul a utilizat premisa unor rate generale de *roll over* de aproximativ 75% în 2009.

Premisa utilizată de program pentru ratele de *roll over* la obligaţiile externe ale sectorului bancar din România este de puţin peste 80% la începutul anului 2009. Odată ce programul intră în vigoare însă, este de aşteptat ca băncile străine să îşi menţină în mare parte expunerea în ţară, conform angajamentelor asumate de curând de cele mai mari nouă bănci ce funcţionează în ţară, cu rata de *roll over* pe întregul an crescând la 90%.

Previziunile sunt, însă, condiţionate de incertitudini şi riscuri excepţionale. Pe termen scurt, producţia s-ar putea comprima şi mai mult prin intermediul efectelor bilanţiere determinate de o depreciere mai mare a leului, mai ales dacă ieşirile de capital sunt mai mari decât s-a anticipat. Producţia ar fi de asemenea afectată şi de o înrăutăţire mai mare a perspectivelor de creştere la nivel mondial.

Scanned with OKEN Scanner

Pe partea pozitivă, o restabilire rapidă a încrederii consumatorilor şi investitorilor ar putea atenua scăderea cererii interne, iar măsurile de întărire a sectorului financiar ar putea produce o revenire mai rapidă a disponibilităţii creditului. Riscurile aferente scenariului de bază sunt mari, fiind înclinate către partea negativă, reflectând lipsa de predictibilitate în ceea ce priveşte viteza cu care se vor stabiliza pieţele financiare şi profunzimea recesiunii economice externe.

1.3. Rezultate economice ale politicii agricole naţionale şi de dezvoltare a sectorului agroalimentar, în contextul aderării/post-aderării României la UE

1.3.1. Situaţia şi evoluţia agriculturii şi industriei alimentare

România este cunoscută ca fiind o ţară în care agricultura a fost cea mai importantă ramură a producţiei materiale până la al doilea război mondial. De asemenea, potenţialul de care dispune astăzi face ca aceeaşi ramură să ocupe şi în prezent un loc important în economia şi politica statului român. La nivel european, România se situează pe locul doi, după Franţa, ca suprafaţă agricolă, dar şi ca potenţial agricol, cu aproximativ 9,7 mil. ha de teren agricol. Dintre acestea, 7,17 mil. ha primesc subvenţie europeană, restul de peste 2,5 mil. reprezentând agricultura de subzistenţă[1].

România este o ţară industrial agrară care vizează modernizarea economiei, în principal prin expansiunea industriei şi serviciilor, fără a putea omite că agricultura reprezintă în acest moment un sector prioritar, ce trebuie să se integreze treptat în economia naţională şi să îşi sporească rolul în antrenarea şi structurarea acesteia[2].

În opinia noastră, potenţialul pedoclimatic ridicat, existenţa unei industrii de producere a materialului agricol, care cu un anumit efort

---

[1]Cr. Stoian, *"Un business agricol rentabil are nevoie de suprafeţe compacte de cel puţin 400 de hectare"*, în Ziarul Financiar, din 12 decembrie 2007, http://www.zf.ro/analiza/un-business-agricol-rentabil-are-nevoie-de-suprafete-compacte-de-cel-putin-400-de-hectare-3065218/

[2]Dinu Gavrilescu, Camelia Gavrilescu, Cristian Kevorchian, *"The Romanian AGMEMOD country model"*, The 2-nd Workshop of the AGMEMOD 2020 Project, Ancona, Italia, 18-20 oct, 2007.

Scanned with OKEN Scanner

investiţional ar putea ajunge competitivă, capacitatea de export, fac ca agricultura să constituie un sector de mare importanţă pentru economia românească. Contribuţia agriculturii şi silviculturii la formarea Produsului Intern Brut (PIB) în perioada 1989-2000 a fost semnificativă, remarcându-se o creştere de la 13,7% în 1989 la 18,6% în 1992[1].

Această pondere importantă a fost menţinută până în 1996, după care, în 1999, agricultura mai contribuia cu 12,9% la PIB, până în 2008 ponderea agriculturii coborând la 6,46% din PIB. Privind analitic[2], pe baza datelor oficiale, remarcăm că aportul agriculturii la *producţia finală* a economiei naţionale se situează în perioada 1998-2002 între 13,5% (1998) şi 12,8% (2002), iar în cadrul acesteia, ponderea principală revine sectorului vegetal (între 54,7% în 1998 şi 42,5% în 2002), urmat de sectorul animalier (între 39,8% în 1998 şi 24,4% în 2002). Serviciile auxiliare din agricultură au ponderi foarte scăzute (între 2,5% şi 1,8%).

Această stare de lucruri reflectă un grad redus de intensificare a producţiei agricole prin producţia animală, tendinţă prezentă în toate agriculturile în tranziţie. Structura VAB din agricultură, pe regiuni de dezvoltare, prezintă în perioada 1998-2001 o plajă relativ largă de variaţie a ponderilor, de la 21% (regiunea Bucureşti-Ilfov in anii 2000-2001) la 12,3% (regiunea Nord-Est pentru anul 2002).

Pentru 2009, date fiind actualele condiţii economice, se estimează reducerea la jumătate a contribuţiei agriculturii la formarea PIB. Deja România[3] importă 70% din produsele agroalimentare, declinul începând în

---

[1]I. Sora, *"O analiză privind contribuţia agriculturii la formarea PIB"*, în Financiarul, 6 August 2009, http://www.financiarul.com/articol_30564/agricultura-mai-contribuie-la-formarea-pib-cu-putin-peste-6.html

[2]Cf. Programul naţional de dezvoltare (2007-2013), Guvernul României, Bucureşti, 2007, pp. 170 şi urm.

[3]*Cf.* Ibid., în perioada 1990-1993, balanţa comercială agricolă a fost puternic negativă, ca în următorii trei ani să se îmbunătăţească. Însă, începând cu anul 1997, au avut loc fluctuaţii puternice în cadrul balanţei comerciale agricole. În anul 2000, volumul total al schimburilor comerciale ale României cu produse agricole s-a cifrat la 1,27 miliarde de dolari, din care exporturile româneşti au reprezentat doar 338,5 milioane de dolari, iar importurile 932 de milioane, balanţa comercială înregistrând un deficit de 593,5 milioane de dolari. Patru ani mai târziu, în 2004, valoarea importurilor agroalimentare s-a ridicat la 1,64 miliarde de euro, cu peste un miliard mai mult faţă de exporturi. În 2005, importurile au fost mai mari cu 22,6%, depăşind două miliarde de euro, deficitul de 1,34 miliarde fiind mai mare decât dublu faţă de 2004. În anul 2007, s-a ajuns la situaţia în care soldul negativ al balanţei comerciale a ajuns la 2,15 miliarde de euro. Soldul negativ al balanţei comerciale a fost influenţat atât de condiţiile climaterice nefavorabile din ultimii ani, cât şi de creşterea importurilor de produse agroalimentare din statele membre, după aderare, ca urmare a accesului liber pe piaţa unică prin eliminarea taxelor vamale şi a altor bariere. În anul 2008, importurile de produse agroalimentare au reprezentat 6,7% din totalul importurilor, ridicându-se astfel la 3,76 miliarde de euro, în timp ce

Scanned with OKEN Scanner

special după 1997, iar agricultura mai contribuie în prezent, aşa cum am arătat mai sus, cu doar 6,46% la formarea PIB, faţă de 12,57% în 2004. La o suprafaţă agricolă de 14,7 milioane de hectare, doar 10 milioane sunt ocupate cu terenuri arabile, iar unele date recente (MADR, 2008) arată că aproximativ 6,8 milioane de hectare agricole nu sunt lucrate.

Raportul dintre suprafaţa arabilă a tării şi numărul de locuitori denotă faptul că fiecărui locuitor îi revin aproximativ 0,42 ha de teren arabil, valoare aproape dublă faţă de media europeană, care este de doar de 0,236 ha/locuitor. Pe de altă parte, numărul exploataţiilor agricole continuă să scadă, în numai trei ani numărul acestora reducându-se cu aproximativ 5%. Dacă în 2002 erau 4,46 milioane de exploataţii agricole, numărul acestora a scăzut la 4,23, din care numai 4,12 milioane utilizează suprafaţa agricolă.

Din acestea, doar 29% din exploataţiile agricole au o dimensiune economică de cel puţin un ESU, o unitate economică de dimensiune europeană (ESU)[1], echivalentul a 1.200 de euro. În acelaşi timp, peste 80% din exploataţiile agricole individuale consumă peste 50% din producţia proprie realizată în cadrul exploataţiei agricole.

Prin urmare, una din principalele probleme este numărul mare al exploataţiilor de subzistenţă sau semi-subzistenţă. Apoi, volumul producţiei agricole globale s-a redus cu 3% în 1990 faţă de 1989.

Condiţiile climatice, fărâmiţarea terenurilor şi distrugerea sistemelor de irigaţii au dus la fluctuaţii ale producţiei de cereale între 7 şi 24 de milioane de tone în perioada 1990-2008, iar în 2000 producţia vegetală a scăzut cu 20,4% faţă de 1999, din cauza secetei.

Cu toate acestea, anul 2007 a fost cel mai slab după 1990, tot din cauza secetei, producţia totală de cereale din 2007 fiind de 7,78 milioane de

---

exporturile au fost de doar 4,7% din total, adică 1,57 miliarde de euro. Astfel, România a ajuns să importe peste 70% din produsele agroalimentare, însă până în prezent autoritatile nu au făcut decât să constate acest lucru. Se impune adoptarea unor măsuri pentru stimularea asocierii producătorilor agricoli în vederea înfiinţării de unităţi de procesare (cooperative mici şi mijlocii) a produselor agricole obţinute pe plan local. În acest sens, trebuie asigurată susţinerea financiară pentru realizarea investiţiilor de modernizare şi restructurare a unităţilor din industria alimentară prin utilizarea fondurilor europene, absorbţia fondurilor derulate prin Programul Naţional de Dezvoltare Rurală, dar şi a altor fonduri de la Bugetul de stat, fiind de mare importanţă.

[1]Ca o comparaţie, ponderea exploataţiilor agricole ce deţin cel putin un ESU este de 62,4% în Cehia, de 78,9% în Slovenia - 78,9%, de 43,7% în Polonia şi de 50,8% în Lituania. De asemenea, exploataţiile agricole de cel putin un ESU din România utilizează 74,4% din suprafaţa agricolă, în comparaţie cu Ungaria - 94,8%, Cehia - 99,0%, Slovenia - 92,3%, Polonia - 89,0%, Lituania - 83,7%. Astfel, exploataţiile agricole de subzistenţă (cu o dimensiune economică de sub un ESU) deţin o pondere de 71% din numărul total al exploataţiilor, utilizând puţin peste 25% din suprafaţa agricolă.

Scanned with OKEN Scanner

tone, jumătate față de cantitatea obținută în anul precedent (15,74 milioane de tone).

România este unul din statele Uniunii Europene cu cel mai mic randament la hectar, de trei tone, în timp ce media comunitară este de 4,7 tone, iar până în 2014, producția medie la hectar pentru UE15 va fi de 6,7 tone (în statele care au aderat în 2004 randamentul va fi de 3,7 tone)[1], în timp ce în România şi Bulgaria producția ar urma să ajungă la 3,1 tone la hectar.

Mai reținem că din punct de vedere al suprafeței cultivată cu cereale, România ocupă locul cinci în UE (după Franța, Polonia, Germania şi Spania)[2] în 2008, în timp ce la producție este abia pe locul opt, cu 16,75 milioane de tone în 2008.

Redăm în Tabelul 1.3.1.1 „Balanța anuală a producției, comerțului (import/export) şi consumului intern de carne", în perioada 2002–2006. Producția internă de carne de vacă, porc şi oaie a rămas aproximativ staționară în intervalul 2003 - 2006, iar cea de carne de pasăre a scăzut cu cca. 45%, ca efect, în principal, al epidemiei de gripă aviară. De asemenea, cantitățile de carne exportate anual sunt comparabile, menținându-se la cifre relativ mai mari la vită şi oaie şi fiind mai puțin semnificative la carne de porc.

Tabel 1.3.1.1.

Balanța anuală a producției, comerțului (import/export) şi consumului intern de carne (2002–2006)
Balance annual production, trade (import / export) and domestic consumption of meat

Tone

Specia	Anul	Carne tăiată	Import carne	Export carne	Consum intern	% Import din cons intern
VITĂ	2002	159 300	9 029	14138	154 191	6
	2003	189 200	3 770	22 681	170 289	2
	2004	195	4 736	22 512	177 524	3

[1] *Cf.* Raport al Direcției pentru Agricultură a Comisiei Europene, Brussels, 2009.
[2] *Cf.* Ibid., în anul 2008, Franța a avut o producție de 70,37 milioane, Germania de 50,10 milioane, Polonia - 27,66 milioane, Marea Britanie - 24,28 milioane, Spania - 23,26 milioane, Italia - 20,2 milioane, iar Ungaria de 16,93 milioane tone de cereale. Bulgaria, pe o suprafață de 1.713 mii de hectare cultivate cu cereale, de trei ori mai mică decât cea a României, de 5.184 mii hectare, a avut în 2008 o producție de 6.976 mii tone de hectare, rezultând un randament mult mai bun în țara vecină. Potrivit ministrului de resort, anul acesta se va realiza doar jumatate din producția de anul trecut, ca urmare a secetei şi inundațiilor, adică un nivel asemănător cu cel din 2007.

Scanned with OKEN Scanner

		300				
	2005	191 400	27 086	18 369	200 119	14
	2006	195 400	42 909	23 805	214 504	20
	Dif.±2006/2002	36 100	33 880	9 667	60 313	-
	Dif.±2006/2003	6 200	39 139	1 124	44 215	-
	Dif.±2006/2004	100	39 173	1 293	36 980	-
	Dif.±2006/2005	4 000	15 821	5 436	14 385	-
	2002	476 175	99 443	400	575 218	17
	2003	532 500	110 768	421	642 845	17
	2004	469 875	143 981	300	613 556	23
	2005	453 900	197 831	386	651 345	30
	2006	478 800	207 554	475	685 879	30
	Dif.±2006/2002	2 526	108 111	75	110 661	-
	Dif.±2006/2003	53 700	96 788	54	43 034	-
	Dif.±2006/2004	8 925	63 673	175	72 323	-
PORC	Dif.±2006/2005	54 900	9 723	89	34 534	-
	2002	345 280	94 098	1 365	438 013	21
	2003	348 800	91 326	2 666	437 460	21
	2004	296 760	130 454	3 808	424 406	31
	2005	323 680	161 453	2 602	482 531	33
	2006	292 640	160 163	57	452 746	35
	Dif.±2006/2002	-52 640	-66 085	-1 308	14 733	-
	Dif.±2006/2003	-56 160	68 837	-2 609	15 286	-
	Dif.±2006/2004	-5 120	29 709	-3 751	28 340	-
PASĂRE	Dif.±2006/2005	-31 040	-1 290	-2 546	29 785	-
	2002	53 235	15	16 712	36 538	0,04
	2003	60 750	51	22 042	38 759	0,1
	2004	74 520	119	24 637	50 002	0,2
	2005	51 255	244	20 281	31 218	0,8
	2006	58 770	346	18 810	40 297	0,9
	Dif.±2006/2002	5 535	331	2 107	3 759	-
OAIE	Dif.±2006/2003	-1 980	285	-3 223	1 538	-
	Dif.±2006/2004	-15 750	227	5 818	-9 705	-
	Dif.±2006/2005	7 615	102	-1 482	9 079	-

(Sursa: INSSE, 2007)

Scanned with OKEN Scanner

În schimb, consumul intern a marcat o tendinţă accentuată de creştere, ceea ce a determinat o sporire sensibilă a cantităţilor importate, mai ales la carnea de porc şi pasăre. Cu excepţia cărnii de oaie, la toate celelalte categorii importul este aproape de două ori mai mare ca exportul.

Cifrele sintetice privind ponderea din consumul intern a importului de carne sunt edificatoare pentru situaţia actuală a zootehniei din ţara noastră:

- 20% din carnea de vită consumată în 2006 a provenit din import, faţă de 2% în 2003 şi 3% în 2004;

- 30% din carnea de porc consumată în 2005 şi 2006 a fost din import, faţă de 17% în 2002 şi 2003;

- 35% din carnea de pasăre consumată în 2006 (33% în 2005) a fost importată, faţă de 21% în 2002 şi 2003.

1.3.2. Industria alimentară

Ponderea industriei de procesare alimentară s-a diminuat în totalul industriei naţionale de la 18,2% în 1998 la 13% în 2004. Industria alimentară asigură ocuparea a 10% din forţa de muncă din industria prelucrătoare şi 4% din forţa de muncă ocupată la nivel naţional.

În ambele cazuri, ponderile industriei alimentare în forţa de muncă sunt cu mult mai scăzute decât ponderea acesteia în totalul producţiei industriale, necomportând asemănări cu ceea ce întâlnim la nivelul UE[1]. Acest lucru indică o productivitate a muncii mai mare în industria alimentară decât media pe ansamblul activităţii industriale.

Pentru toate ramurile industriei alimentare, capacităţile de producţie sunt localizate cu preponderenţă în mediul urban, în special ca rezultat al politicilor economice promovate în perioada socialistă, când industriile, indiferent de profilul lor, erau concentrate în oraşe. Numărul agenţilor economici a fost, în anul 1998, de 10.237, iar în 2004 de 10.701.

Datele statistice relevă oscilaţii semnificative de la un an la altul, dar cu tendinţe de creştere către anul 2005, ceea ce lasă de înţeles că reformele din anii anteriori dau semnale de consolidare în plan structural. Pe ramuri şi subramuri, numărul cel mai mare de unităţi se regăseşte în domeniul

[1] http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/index_ro.htm#top

Scanned with OKEN Scanner

panificației, morăritului și producerii, prelucrării și conservării cărnii și al produselor din carne.

Pentru activitățile de morărit și panificație, situația este diferită, aproape 50% din capacitățile de producție fiind localizate în mediul rural. Ponderea diferitelor subramuri în totalul industriei alimentare s-a modificat de-a lungul anilor, unele înregistrând o diminuare a importanței (morărit și panificație de la 37% în 1998 la 22% în 2002 și 31% în 2004 și industria vinurilor de la 10% în 1998 la 7% în 2004). Totuși, industria de morărit și panificație continuă să rămână cea mai importantă subramură, acest aspect reflectând importanța produselor pe bază de cereale în alimentație[1].

Celelalte subramuri au cunoscut o creștere a ponderilor în cadrul ramurii, dintre care cea mai remarcabilă este cea a industriei de fabricare a uleiurilor și a margarinei, care a crescut cu 7%. Această creștere trebuie corelată cu creșterea producției agricole a semințelor oleaginoase, datorită potențialului de competitivitate ale acestor culturi și oportunităților de export, inclusiv pe piața UE.

În perioada 1998-2005, producția alimentară exprimată în unități fizice, a înregistrat în România evoluții diferite în funcție de grupele de produse. Astfel, se remarcă regresul puternic în 2005 față de 1998 (cu 40% la producția de carne, cu 33% pentru producția de conserve de pește, cu 40% pentru laptele de consum, cu 30% la brânzeturi, cu 17% la făina de grâu și secară și cu 27% pentru margarină).

În schimb, există produse care au înregistrat creșteri semnificative în perioada 1998-2005: produsele lactate proaspete (80%), produsele zaharoase (16%), alcoolul etilic de fermentație (21%), vinul pentru consum (26%), berea (25%), produsele de tutun (10%). În domeniul industriei de prelucrare a cărnii, la data încheierii negocierilor agricole cu UE, existau 27 de unități care îndeplineau cerințele europene (indiferent de capacitatea de prelucrare), 73 de unități îndeplinind cerințele UE în 2007 și 39 cu planuri de restructurare pentru perioada de tranziție 2007-2009.

În ceea ce privește industria laptelui și a produselor lactate, trebuie precizat că laptele procesat reprezintă numai o parte din totalul laptelui produs. Aproximativ 80% din cantitatea totală de lapte este fie consumată în gospodării, fie vândută pe piețele țărănești sub forma de lapte lichid,

[1]MAPDR, 2006, http://www.maap.ro/

Scanned with OKEN Scanner

brânzeturi sau smântână. Doar circa 20% din laptele crud este livrat întreprinderilor de procesare.

În perioada 1998-2005, producţia de produse lactate a înregistrat creşteri la toate sortimentele, cu excepţia producţiei de unt, cea mai importantă creştere semnalându-se în cazul brânzeturilor (36%) şi al produselor proaspete (33%).

În domeniul industriei de prelucrare a laptelui, la data încheierii negocierilor cu UE (Capitolul 7 *„Agricultura"*), existau 18 unităţi care corespundeau normelor UE, un număr de 35 de unităţi care vor corespunde normelor europene la data aderării (2007), şi 28 de unităţi cu planuri de restructurare pentru perioada 2007-2009. În ceea ce priveşte industria zahărului, în condiţiile economico-sociale ale acestei perioade, suprafaţa ocupată cu sfeclă de zahăr a suferit o scădere considerabilă.

Aceasta s-a redus, ajungând la 46,2 mii ha în anul 2005, respectiv 16,9% din suprafaţa necesară asigurării consumului de zahăr. Reducerea suprafeţelor cultivate a antrenat în mod direct şi scăderea producţiei naţionale de zahăr. Noii proprietari nu şi-au orientat activitatea spre a produce zahăr din sfeclă, ci spre conservarea fabricilor prin rafinarea zahărului brut. În aceste condiţii, suprafaţa cultivată, ca şi producţia de zahăr, au scăzut, realizându-se doar 8-10% din producţia obţinută în România înainte de anul 1989. În aceste condiţii, necesarul de zahăr pentru consum este asigurat în proporţie de 10% din producţia internă şi de 90% din import. În industria vinicolă şi a băuturilor spirtoase s-a înregistrat o scădere a valorii producţiei cu 17,8%, cauzată de evoluţia preţurilor.

De remarcat că, sub aspect structural, a scăzut atât valoarea producţiei vinicole cu 20,2%, cât şi a celei de băuturi spirtoase, cu 16,8%. Prin volumul producţiilor realizate, cât şi prin calitatea vinurilor produse, România se situează între primele zece ţări viticole ale lumii. În anul 2005 producţia de vin a fost de 5457 mii hl la hectar.

Un fenomen pozitiv îl constituie faptul că producţia de vin din soiuri nobile a crescut mai rapid decât producţia totală, fiind cu 10,3% mai mare în 2005 faţă de 1998, viile nobile având o productivitate mai ridicată decât cele hibride.

Structura producţiei este însă departe de a fi satisfăcătoare: atât în anul 1998, cât şi în 2005, producţia de vin din soiuri nobile a fost cu doar câteva procente peste 50% în total.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza consumului agroalimentar la principalele produse conduce la următoarele concluzii sintetice:

♦ în România, deoarece venitul mediu pe o persoană este scăzut, ponderea consumului alimentar în cheltuielile familiare este ridicat (cca. 60%), comparativ cu ţările UE, unde acest indicator nu depăşeşte 20%;

♦ evoluţia consumului fizic agroalimentar a înregistrat un trend crescător la toate produsele, cu deosebire după anul 2000; în structura consumului agroalimentar predomină produsele de origine vegetală.

Astfel, în anul 2005, în România faţă de UE, la cereale şi cartofi consumul pe o persoană a fost mai mare cu 80,4 kg şi, respectiv 4,8 kg, iar la ouă şi carne mai mic cu 1,7 kg şi, respectiv 45,2 kg.

1.3.3. Parametri ai politicii agricole naţionale

Documentarea noastră, întreprinsă în vederea realizării demersului de faţă, ne-a permis relevarea câtorva direcţii esenţiale ale decidentului macroeconomic în planul derulării politicilor agricole, de dezvoltare a sectorului agroalimentar şi de dezvoltare rurală.

Drept obiective de bază în această privinţă pot fi considerate următoarele:

♦ Finalizarea reformei proprietăţii funciare (demararea procesului de despăgubire justă în cazul imobilelor şi terenurilor agricole şi forestiere care nu au putut fi retrocedate în natură).

♦ Stimularea transformării şi modernizării gospodăriilor ţărăneşti prin susţinerea comasării terenurilor şi a investiţiilor.

♦ Alocarea eficientă a resurselor bugetare pentru sprijinirea producătorilor agricoli în scopul stimulării utilizării de seminţe selecţionate, îmbunătăţirii calităţii materialului genetic din zootehnie, încurajării producţiei la culturile deficitare şi al agriculturii ecologice.

♦ Sprijinirea valorificării producţiei agricole prin măsuri de piaţă, precum aplicarea mecanismului de intervenţie pe piaţa cerealelor şi a produselor procesate din cereale, extinderea reţelei pieţelor de gros.

♦ Dezvoltarea şi modernizarea satelor, cu prioritate a infrastructurii rurale, precum şi dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice.

♦ Dezvoltarea pisciculturii.

Scanned with OKEN Scanner

♦ Gestionarea durabilă a pădurilor.

♦ Îmbunătățirea cadrului instituțional.

• În legătură cu *finalizarea și consolidarea proprietății funciare*, în ultimii cinci ani aceasta a fost sprijinită de apariția noului pachet de legi ale proprietății, prin care s-au susținut concentrarea exploatațiilor agricole, încurajarea formării de exploatații comerciale, facilitarea atragerii de resurse financiare prin posibilitatea garantării creditelor cu proprietatea funciară. S-a încurajat retrocedarea integrală în natură, unde a fost posibil, urgentarea finalizării cazurilor problemă prin judecarea lor în regim de urgență, comasarea benevolă, prin programul rentei viagere.

În vederea încheierii procesului de retrocedare a proprietăților funciare pe seama terenurilor aflate în proprietatea Agenției Domeniilor Statului[1], privatizarea terenurilor rămase după această acțiune și justă despăgubire în cazurile obiective în care retrocedarea nu se poate efectua în natură, s-a acționat pentru: facilitarea preluării terenurilor cu destinație agricolă aparținând domeniului public și privat al statului și aflate în administrarea ADS; identificarea terenurilor agricole și forestiere, exceptate de la retrocedare conform legislației în vigoare (Legea fondului funciar nr. 18/1991, Legea nr. 169/1997 și Legea nr. 1/2000); actualizarea componenței comisiilor de identificare a terenurilor ocupate în mod abuziv și permanentizarea funcționării lor. Subsumată aceluiași obiectiv este și

[1] *Cf.* ***Raport de îndeplinire a obiectivelor macroeconomice (2005-2008), Guvernul României, București, 2008 (Sept.), pp. 202 și urm., instituția în cauză (ADS), pentru îndeplinirea acestui obiectiv, a acționat după cum urmează (2005-2008): • a predat pe bază de protocol încheiat cu comisiile locale, 88 944 hectare, din care 65 228 hectare în perioada 2005-2006 și 23 716 hectare în semestrul I 2007. ADS va preda în continuare terenuri, pe măsură ce va primi cereri de retrocedare din partea comisiilor județene de fond funciar; • a intabulat dreptul de proprietate al statului pentru suprafața de 12 086 hectare, din care 5 165 hectare în perioada 2005 -2006 și 6 921 hectare în primul semestru al anului 2007; • a efectuat predări ale unor suprafețe de teren din patrimoniul ADS în temeiul unor hotărâri de guvern, începând din 2006, atât către persoane fizice și juridice îndreptățite, cât și către institute și stațiuni de cercetare, însumând 356 hectare și, respectiv 45 753 hectare. Au fost întocmite studiile de oportunitate și caietele de sarcini ale concesiunii privind concesionarea terenurilor cu destinație agricolă aflate anterior în exploatarea a 192 de societăți comerciale, însumând o suprafață de 129.433 ha. În cadrul contractelor de concesiune prin atribuire directă se regăsesc investiții în dezvoltarea exploatațiilor piscicole de cca. 220 000 euro. Operațiunile topocadastrale de identificare și măsurare a suprafețelor de teren aflate în proprietatea publică și privată a statului și în administrarea ADS, precum și întocmirea documentațiilor tehnice necesare avizării acestora de către oficiile județene de cadastru și publicitate imobiliară, sunt în curs de desfășurare. S-a modificat și legea cadastrului, făcând posibilă declanșarea acțiunilor vizând apariția cadastrului unic, fără acesta proprietarii neputând garanta cu proprietatea funciară în cazul accesării unor credite bancare.

Scanned with OKEN Scanner

adoptarea unui act normative (HG) pentru realizarea şi gestionarea "sistemului informaţional din agricultură şi silvicultură (SIAS)", sistem integrat de evidenţă şi gestiune a tuturor informaţiilor legate de terenurile agricole şi silvice, compatibil cu cadastrul general şi cu sistemul de identificare a parcelelor agricole.

În scopul asigurării cadrului legal pentru realizarea tuturor etapelor necesare elaborării şi finalizării cu succes a SIAS, în primul semestru al anului 2007 acest act normativ a fost modificat şi completat. A fost iniţiat un proiect PHARE „Sprijin pentru elaborarea unei politici pentru consolidarea fermelor" – vizând consolidarea capacităţii de a elabora şi implementa o politică eficientă de comasare a terenurilor, pe baza analizei situaţiei actuale şi pe baza identificării opţiunilor alternative.

A fost demarat un proiect PHARE român - spaniol - francez „Consolidarea procesului de armonizare a legislaţiei viti-vinicole româneşti cu acquis-ul comunitar", prin care s-au pus bazele unui program privind gestionarea drepturilor de plantare/replantare a viţei de vie conform Registrului plantaţiilor viticole. În vederea demarării procesului de *despăgubire justă în cazul imobilelor şi terenurilor agricole şi forestiere care nu au putut fi retrocedate în natură* a fost înfiinţat *Fondul „Proprietatea"*, iar monitorizarea retrocedărilor de proprietăţi funciare a intrat în competenţa Autorităţii Naţionale pentru Restituirea Proprietăţilor încă de la înfiinţarea sa. Concomitent[1], a început intabularea tuturor suprafeţelor agricole din extravilan şi a celor forestiere, inclusiv a celor rezultate din ieşirea din indiviziune, prin introducerea cadastrului unitar, pe cheltuiala statului.

[1]Pentru trecerea în proprietatea asociaţiilor proprietarilor de păduri a drumurilor forestiere şi a celorlalte active (case silvice, pepiniere) aflate pe terenurile forestiere retrocedate s-a adoptat cadrul legal şi a început identificarea celor situate pe terenurile retrocedabile - drumuri forestiere, cantoane silvice, pepiniere, răchitării, păstrăvării, fazanerii etc. În ceea ce priveşte predarea efectivă a activelor de către Regia Naţională a Pădurilor – Romsilva, către noii proprietari, aceasta se face pe măsura punerii în posesie, în condiţiile legii. Având în vedere Decizia nr. 602 din 20 mai 2008 a Curţii Constituţionale, publicată în Monitorul oficial partea I din 15.07.2008, privind admiterea excepţiei de neconstituţionalitate ridicată de o Comisie locală de fond funciar, potrivit căreia prevederile art. 31 alin (3), (4), (7), (8) şi (9) din *Legea 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole şi celor forestiere,* solicitate potrivit prevederilor *Legii fondului funciar nr. 18/1991 şi ale legii nr. 169/1997*, sunt neconstituţionale, continuarea acestei acţiuni se suspendă.

Scanned with OKEN Scanner

• Pentru *stimularea transformării gospodăriilor ţărăneşti în ferme agricole familiale cu caracter comercial, formarea şi consolidarea clasei de mijloc în spaţiul rural,* efortul bugetar a fost orientat către susţinerea investiţiilor în mediul rural, stimularea participării băncilor şi dezvoltarea competenţelor lor pentru creditarea agriculturii. A început promovarea unui Program naţional de investiţii în noi ferme zootehnice şi vegetale şi de consolidare a celor existente, adresat cu prioritate familiilor de tineri.

Prin convenţiile de lucru şi actele adiţionale semnate cu instituţiile financiare selectate prin licitaţie conform Legii 231/2005 *(„Programul Fermierul"*) a fost alocată în perioada 2005- 2007 suma de 651 milioane lei, ceea ce a făcut posibilă angajarea în totalitate a fondurilor nerambursabile, europene şi naţionale, aferente perioadei 2000-2006, încă din primul semestru al anului 2006. Prin acest Program, ce se subscrie măsurii 2 din Programul SAPARD, au fost depuse, în perioada 2005-2008, 1 017 proiecte cu o valoare totală eligibilă declarată în cererea de finanţare de 322,5 milioane euro, precum şi 767,45 milioane lei pentru diverse tipuri de investiţii.

Având în vedere necesitatea modernizării zonei rurale şi interesul sporit al beneficiarilor pentru acest aspect, s-a *asigurat de la bugetul de stat cofinanţarea publică nerambursabilă pentru proiectele de investiţii din cadrul Programului SAPARD,* sprijin constituit într-un instrument complementar Programului SAPARD. Ca urmare a rezilierii unor contracte din Programul SAPARD European, un număr de proiecte contractate pentru cele trei măsuri finanţate din SAPARD-ul Românesc au fost cuprinse în SAPARD-ul Comunitar. S-a iniţiat programul privind *renta viageră agricolă,* măsură importantă în mecanismul de comasare a marilor suprafeţe agricole care va permite desfăşurarea unei activităţi agricole eficiente, astfel încât să reziste concurenţei europene. Prin acest program, micii proprietari de teren agricol sunt încurajaţi să vândă sau să arendeze terenul deţinut, ei obţinând 100 euro/ha. vândut/an sau 50 euro/ha. arendat/an. A fost iniţiat *Programul de susţinere a fermelor familiale care au minim trei vaci,* program în cadrul căruia, pentru achiziţionarea de utilaje (tancuri pentru răcirea laptelui, standuri şi aparate de muls, motocositori, generatoare de curent, tocători de furaje, etc.), a fost alocată suma de 85,9 milioane lei.

În acelaşi context s-au mai întreprins:

Scanned with OKEN Scanner

• eficientizarea activităţii de asistenţă sanitar-veterinară conform cerinţelor Uniunii Europene prin vânzarea bunurilor imobile (case şi terenuri) în care se desfăşoară activităţi de asistenţă sanitar-veterinară;

• asigurarea siguranţei sanitar-veterinare, a protecţiei mediului, precum şi a unor bune practici compatibile cu cele din Uniunea Europeană, prin neutralizarea deşeurilor de origine animală[1].

• *Alocarea eficientă a resurselor bugetare pentru sprijinirea producătorilor agricoli* a urmat strategia Politicii Agricole Comune prin acordarea de plăţi directe. În perioada 2005-2007 s-a acordat sprijin direct producătorilor agricoli, prin prime şi subvenţii, în vederea creşterii cantitative şi calitative a producţiei agricole şi s-au stabilit modul de implementare, condiţiile specifice şi criteriile de eligibilitate pentru aplicarea schemelor de plăţi directe şi plăţi naţionale directe complementare în sectorul vegetal, precum şi cuantumul plăţilor directe unice pe suprafaţă, al plăţilor naţionale directe complementare, al plăţilor pentru culturi energetice şi al plăţilor separate pentru zahăr, care se acordă în agricultură, în sectorul vegetal.

România trebuie să asigure un procent minim de biocarburanţi sau alţi carburanţi regenerabili introduşi pe piaţă, calculat pe baza conţinutului energetic al tuturor tipurilor de benzină şi motorină folosite în transporturi de 5,75% până la finele anului 2010.

În acest context, au fost stabilite modalităţile de implementare, condiţiile specifice şi criteriile de eligibilitate pentru aplicarea schemei de plăţi directe pe suprafaţă pentru culturi energetice. În perioada 2005-2007 s-a alocat, din bugetul aprobat, în baza programelor de susţinere financiară, suma de 7130,4 milioane lei destinată plăţii sprijinului acordat de stat producătorilor agricoli din sectoarele: legume-fructe, viticol, creşterea cartofului, plante medicinale şi aromatice, flori, plante dendrologice şi ornamentale.

Având în vedere necesitatea reluării ciclului de producţie cu aplicarea tehnologiei specifice fiecărei culturi agricole şi lipsa resurselor financiare ale producătorilor agricoli, aceştia au beneficiat de un sprijin financiar de 1

[1]În anul 2006 a fost concesionată, cu respectarea prevederilor legale în vigoare, prin procedura licitaţiei deschise, activitatea de neutralizare a deşeurilor de origine animală pentru cele opt regiuni de dezvoltare.

Scanned with OKEN Scanner

leu/litru pentru achiziționarea motorinei necesare înființării culturilor din primăvară[1].

Producătorii agricoli din sectorul vegetal au fost susținuți în perioada 2005-2008 prin *subvenționarea semințelor și materialului săditor certificate oficial*, din producția internă, pentru creșterea competitivității producătorilor agricoli și a producției agricole la cerințele europene, cu un ajutor financiar în valoare de 121,8 milioane lei (pentru orez, in, cânepă pentru fibră, plante furajere, material săditor pomicol și viticol, cartof, material săditor pomicol și viticol).

Producătorii agricoli din sectorul zootehnic au beneficiat de susținere prin *subvenționarea materialului seminal genetic ameliorat.* S-a menținut sprijinul direct prin prime și subvenții pentru produsele agricole de bază introduse în circuitul comercial[2]. Au fost stabilite condițiile de eligibilitate și modul de acordare a sprijinului financiar pentru producătorii agricoli din sectorul vegetal, zootehnic, al îmbunătățirilor funciare și al organizării și sistematizării teritoriului pentru perioada post-aderare și au fost aprobate schemele de plăți directe și plăți naționale directe complementare care se acordă în agricultură începând cu anul 2007, legislația privind menținerea sprijinului direct și a primelor și subvențiilor pentru produsele agricole de bază introduse în circuitul comercial fiind completată și în 2008.

Pentru *încurajarea producției la culturile deficitare a fost susținută* asocierea producătorilor pentru adaptarea producției în comun la solicitările procesatorilor și consumatorilor, fiind elaborată și hotărâri de guvern privind sprijinul alocat producătorilor de tutun în vederea creșterii calității și cantității de tutun pentru anul 2005 și anul 2006. În curs de avizare se află un proiect de hotărâre de guvern privind aprobarea sprijinului financiar acordat sub formă de primă pentru producția de tutun a anului 2007. Mecanismele de acordare au avut în vedere orientarea producției de tutun

---

[1]Guvernul a aprobat, în iulie 2008, suplimentarea bugetului ministerului de resort cu 100 milioane lei, ceea ce face posibilă aplicarea schemei de reducere a accizei la motorina pentru agricultură, prin crearea condițiilor emiterii și aprobării actului normativ care va reglementa această reducere, cu aplicare în perioada imediat următoare.

[2]In anul 2006, s-a acordat sprijin financiar în valoare de 17,9 mii lei producătorilor agricoli pentru anumite cantități de legume și fructe proaspete destinate prelucrării industriale și producătorilor de tutun în scopul creșterii producției și a calității tutunului; pentru înființarea de plantații viticole, pomicole și de arbuști fructiferi s-a acordat un sprijin financiar în valoare de 4,7 milioane lei pentru înființarea a 1 000,2 ha. viță de vie și în valoare de 0,3 milioane lei pentru înființarea a 144,3 ha. pomi și arbuști fructiferi.

Scanned with OKEN Scanner

către varietăţile solicitate de procesatori, creşterea calităţii şi organizarea producătorilor în grupuri de producători.

În anul 2006 s-a acordat sprijin financiar, pe unitatea de suprafaţă, pe cap de animal/ familie de albine, pentru producătorii agricoli care deţin animale certificate ecologic. Sub aspect legislativ, s-a realizat alinierea la cerinţele europene ale Directivei 2092/1991 şi respectiv regulamentele privind acreditarea organismelor de inspecţie şi de certificare din sectorul de agricultură ecologică, etichetarea şi logo-ul pentru produsele ecologice.

Au fost iniţiate măsuri legislative suplimentare pentru armonizarea, din punct de vedere legislativ, a activităţii privind îngrăşămintele în baza Regulamentului (CE) 2003/2003 al Parlamentului European şi al Consiliului (CE) din 13 octombrie 2003 privind îngrăşămintele, prin: autorizarea laboratoarelor în vederea executării de analize pentru îngrăşămintele care circulă pe piaţă; modificarea şi completarea Regulamentului privind organizarea şi funcţionarea Comisiei Interministeriale pentru autorizarea îngrăşămintelor în vederea înscrierii în lista îngrăşămintelor autorizate, cu menţiunea RO_ÎNGRĂŞĂMÂNT, pentru utilizarea şi comercializarea în România; stabilirea unor măsuri pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 2003/2003 al Parlamentului European şi al Consiliului din 13 octombrie 2003 privind îngrăşămintele; reglementări privind regimul de import al îngrăşămintelor şi al mostrelor de îngrăşăminte[1].

Organisme modificate genetic[2]

S-a realizat armonizarea legislativă cu acquis-ul comunitar şi controlul în domeniul plantelor modificate genetic prin:

- interzicerea cultivării de soia modificată genetic;

---

[1]Pentru implementarea Directivei 91/676/EEC privind protecţia apelor împotriva poluării cauzate de nitraţi proveniţi din surse agricole a fost elaborat *"Planul de acţiune pentru protecţia apelor împotriva poluării cu nitraţi proveniţi din surse agricole"*, au fost stabilite zonele vulnerabile la poluarea cu nitraţi din surse agricole, au fost întocmite hărţile şi planul de acţiune pentru fiecare localitate, s-a distribuit în teritoriu planul de acţiune împreună cu Decizia de punere în aplicare a acestora, monitorizându-se în prezent implementarea acestui Plan.

[2]În anul 2007, România s-a aliniat la acquis-ul comunitar în domeniul organismelor modificate genetic (OMG). Raportul misiunii de evaluare în domeniul controlului OMG a Comisiei Europene, desfăşurat în luna aprilie, a relevat faptul că în România există un sistem de control funcţional, trasabilitatea producţiei este asigurată, iar comunicarea între instituţiile statului implicate este foarte bună. Institutul de Bioresurse Alimentare a devenit, din 2007, membru al Reţelei Europene de Laboratoare pentru determinarea OMG.

Scanned with OKEN Scanner

• întărirea sistemului de control în domeniul plantelor modificate genetic;

• elaborarea Legii 265/2006 şi mediatizarea prevederilor acesteia cu referire la implicaţiile punitive;

• elaborarea Ordinului MAPDR nr. 631/2006 privind controlul şi certificarea calităţii seminţelor, prin testarea soiurilor nemodificate genetic şi care pot fi impurificate cu soiuri modificate genetic;

• realizarea prin protocol a organismului colectiv de inspecţie şi control (MAPDR, ANSVSA, Garda de Mediu şi ANPC);

• introducerea subvenţiei pentru stimularea culturilor de soia nemodificată genetic (500 RON/ha.);

• radierea soiurilor de soia modificate genetic şi înscrierea în listele oficiale de soiuri, în Catalogul de seminţe, de soia convenţională.

• În vederea *valorificării producţiei agricole prin măsuri de piaţă,* a fost adoptată o nouă lege a pieţelor, s-a creat cadrul legal pentru reglementarea pieţelor agricole pe filierele de produs şi s-a statuat rolul consiliilor pe produs. Sprijinirea valorificării producţiei agricole s-a derulat, în perioada 2005-2006, prin intermediul consiliilor pe produs, ca organisme consultative şi de parteneriat pe lângă ministerul de resort care au cuprins reprezentanţi ai autorităţii de reglementare şi ai filierei pe produs.

Începând cu anul 2007, Consiliile pe produs şi-au încetat activitatea, implementarea măsurilor de piaţă conform Politicii Agricole Comune fiind de resortul Agenţiei de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură. În acest sens au fost elaborate şi aprobate manuale de proceduri, conforme legislaţiei comunitare în vigoare, pentru toate măsurile comunitare de sprijin pentru piaţa internă UE prevăzute în organizările comune de piaţă ale produselor.

Aceste măsuri se implementează în România pe măsură ce conjunctura pieţei româneşti o determină, şi anume: preţul produselor în piaţă scade sub anumite valori reglementate pentru întreaga Uniune sau situaţii de crize de producţie.

A fost adoptat cadrul legislativ privind recunoaşterea şi funcţionarea grupurilor de producători pentru comercializarea produselor agricole şi silvice (ce au ca scop valorificarea în comun a producţiei obţinute), au fost identificate zone favorabile constituirii de noi pieţe de gros şi s-au elaborat legislaţia privind recunoaşterea şi funcţionarea grupurilor şi organizaţiilor de

Scanned with OKEN Scanner

producători aprobată în vederea comercializării în comun a producției realizate și adaptării în comun a producției la cerințele de comercializare – sistem care asigură alinierea la cerințele comunitare de reglare și stabilizare a piețelor agricole. În același an a fost creat cadrul legal privind recunoașterea organizațiilor de producători și a grupurilor de producători recunoscute preliminar în sectorul fructe și legume, impactul economico-social vizând acordarea unui ajutor procentual, din valoarea producției comercializate, organizațiilor de producători care prezintă programe operaționale de dezvoltare.

• Pentru *dezvoltarea și modernizarea satelor*, politicile de dezvoltare rurală au vizat promovarea de politici financiare care să permită exploatațiilor agricole familiale și comunităților rurale accesul la programele cu finanțare internațională, în vederea absorbției integrale a fondurilor structurale destinate dezvoltării rurale[1].

S-a aprobat extinderea aplicabilității Legii nr. 231/2005 și a Legii nr. 218/2005 în vederea sprijinirii beneficiarilor pentru accesarea noilor fonduri: *Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală, Fondul European pentru Pescuit și Fondul European de Garantare Agricolă.* Conform cadrului comunitar instituit pentru ajutorul de stat, acest lucru a fost notificat Comisiei Europene.

Din anul 2010, prin amendarea Programului Național de Dezvoltare Rurală, se vor introduce operațiuni de inginerie financiară susținute din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală. În acest sens, pentru continuarea reformei în mediul rural, în iunie 2008, prin ordonanță de urgență a Guvernului, Fondul de creditare a fost suplimentat cu suma 730 milioane lei.

A continuat implementarea *Programului de Dezvoltare Rurală a Munților Apuseni finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltare*

[1]A continuat implementarea în ritm susținut a programelor de dezvoltare rurală finanțate din fondurile SAPARD; au fost reglementate prin ordonanță unele măsuri financiare pentru stimularea gradului de absorbție a fondurilor alocate prin Programul SAPARD, fiind alocată suma de 290 milioane lei din veniturile de privatizare necesare efectuării plății unei tranșe de plată de către 305 unități administrativ-teritoriale pentru decontarea lucrărilor de infrastructură rurală (drumuri, alimentări cu apă, rețele de canalizare) din cadrul măsurii 2.1. „Dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale" și drumuri forestiere din cadrul măsurii 3.5 „Silvicultură".

Scanned with OKEN Scanner

Agricolă (FIDA)[1], al cărui obiectiv principal este creşterea veniturilor gospodăriilor şi îmbunătăţirea nivelului de trai al comunităţilor mai sărace din mediul rural montan, crearea de noi locuri de muncă în mediul rural. Valoarea finanţării asigurată prin acest program este de 12,4 mil. DST (Drept Special de Tragere), împrumut ce trebuie rambursat până la 1 decembrie 2018. Data de finalizare a programului a fost 31 decembrie 2006.

În data de 12 martie 2007, s-a transmis Comisiei Europene, în vederea avizării, versiunea oficială a Planului Naţional Strategic pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013, ce reprezintă documentul-cadru în baza căruia România stabileşte politicile şi acţiunile de dezvoltare pentru perioada 2007–2013, în domeniile agricol, silvic şi economia rurală, precum şi proiectele de investiţii în infrastructură, dezvoltare şi renovare a satelor româneşti, document programatic care defineşte strategia de dezvoltare rurală a României după aderare şi reprezintă o etapă necesară în vederea accesării fondurilor europene destinate agriculturii, având ca obiectiv creşterea dinamismului economic al zonelor rurale din România, cu menţinerea dinamismului social al agriculturii durabile, asigurând conservarea şi îmbunătăţirea resurselor naturale.

Documentul a fost elaborat având la bază liniile directoare strategice de dezvoltare rurală ale Uniunii Europene.

Planul Naţional Strategic reprezintă baza pentru implementarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2007-2013. Sprijinul pentru dezvoltare rurală din FEADR în România este atribuit la nivel naţional, în colaborare cu organizaţiile locale şi regionale, în etapa de dezvoltare a strategiei şi motivaţiilor pentru măsurile individuale.

Pentru o elaborare eficientă a acestui Plan, s-a lansat, încă începând cu luna noiembrie 2005, un amplu proces de consultare publică, la care au participat reprezentanţi ai partenerilor economici şi sociali la nivel naţional, regional şi local, în vederea corelării realităţilor din mediul rural românesc cu obiectivele propuse prin strategie.

---

[1]Programul se desfăşoară în zonele defavorizate ale arealului montan în 15 judeţe: Alba, Arad, Bacău, Bihor, Buzău, Cluj, Covasna, Harghita, Hunedoara, Neamţ, Sălaj, Sibiu, Vâlcea, Vrancea, Suceava. În cadrul programului au fost acordate 1087 de credite cu o valoare de 20,11 milioane USD şi anume: pentru cumpărare de utilaje şi de animale, construirea de adăposturi de animale, sere etc., până în prezent fiind finanţate 844 proiecte in valoare de 9,18 milioane USD, 258 de proiecte de agroturism şi industrie mică în valoare de 10,72 milioane USD, 41 proiecte pentru unităţi de procesare carne, lapte, panificaţie etc. în valoare de 1,83 milioane USD. Din analiza efectuată la finele anului 2007 de către experţii FIDA, a rezultat că programul s-a încheiat cu rezultate apreciate ca fiind pozitive. Programul FIDA se derulează în continuare sub formă de revolving până anul 2018.

Scanned with OKEN Scanner

Referitor la cel de-al doilea document programatic, şi anume, Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013 (PNDR), prin care se vor derula fondurile comunitare destinate dezvoltării rurale, *acesta a fost transmis oficial serviciilor de specialitate ale Comisiei Europene în vederea aprobării în data de 29 iunie 2006,* după ce a fost supus unor sesiuni de consultări tehnice cu experţii comunitari, precum şi unui amplu proces de consultare public cu toţi partenerii economici, sociali, publici şi de mediu în domeniu, în urma cărora a suferit îmbunătăţiri substanţiale. Prin PNDR se vor derula fonduri europene în valoare de peste 8 miliarde de euro, fonduri provenite din Fondul European Agricol de Dezvoltare Rurală.

Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013[1] vizează dezvoltarea spaţiului rural, având la bază cunoştinţe specifice şi iniţiativă privată, respectând regulile comunitare şi protejând mediul înconjurător astfel încât disparităţile faţă de celelalte state membre să fie reduse într-o manieră durabilă.

Programul cuprinde 27 de măsuri destinate dezvoltării rurale, iar fondurile alocate sunt destinate realizării de investiţii în ferme, unităţi de procesare şi prelucrare a produselor agroalimentare, investiţii pentru servicii în spaţiul rural, turism şi infrastructură rurală, pentru sprijinirea fermelor de semi-subzistenţă, a zonelor defavorizate, a tinerilor fermieri. În vederea realizării dezvoltării şi modernizării satelor, Guvernul a aplicat politicile de dezvoltare rurală, prin promovarea de politici financiare care să permit exploataţiilor agricole familiale şi comunităţilor rurale accesul la programele cu finanţare internaţională, în vederea absorbţiei integrale a fondurilor structurale destinate dezvoltării rurale.

În luna martie 2008 au fost lansate primele măsuri din cadrul PNDR, şi anume:

- 121 "Modernizarea exploataţiilor agricole"

[1]În data de 12 iulie 2007, s-a primit din partea Comisiei Europene avizul de admisibilitate pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013, ce a confirmat faptul că documentul depus respectă prevederile regulamentelor comunitare din domeniu şi a reprezentat prima etapă a procesului de aprobare. După acest moment, Programul a intrat în etapa de negociere. Astfel, documentul a fost supus unei analize detaliate de către serviciile Comisiei şi în baza poziţiei emise de către acestea, în data de 3 octombrie 2007, şi în urma rundelor de negocieri purtate atât la Bruxelles, cât şi la Bucureşti în perioada octombrie-noiembrie 2007, versiunea consolidată a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală a fost transmisă către Comisia Europeană în data de 20 decembrie 2007. În data de 16 iulie 2008, Comisia Europeană a adoptat Decizia nr. C(2008)3831 de aprobare a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală al României pentru perioada de programare 2007-2013.

Scanned with OKEN Scanner

• 123 "Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere"

• 211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată"

• 212 „Sprijin pentru zone defavorizate – altele decât zona montană"

• 214 „Plăţi de agro-mediu"

• 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale"

Au continuat acţiunile întreprinse în cadrul Programului LEADER. Astfel, în primul semestru al anului 2007, cu sprijinul Proiectului de Twinning RO 2004 IB AG 05 „Sprijin acordat Autorităţii de Management din cadrul Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale pentru elaborarea programelor de dezvoltare rurală şi de pescuit", s-a organizat, în perioada 22-25 mai 2007, la sediul Centrului de Formare şi Inovaţie pentru Dezvoltare în Carpaţi – CEFIDEC, Vatra Dornei, cea de-a doua sesiune de formare (prima serie modul 2) destinată reprezentanţilor teritoriilor (zonelor) subregionale selectaţi în iulie 2006 în vederea instruirii pentru elaborarea strategiilor de dezvoltare locala necesare implementării axei LEADER în România.

• În *domeniul piscicol*, în urma studiilor ce vizează practicarea unui pescuit responsabil cu scopul protejării organismelor acvatice vii din bazinele piscicole natural interioare şi Marea Neagră, au fost aplicate măsuri tehnice de protecţie a resurselor piscicole prin instituirea, anual, a unor perioade de prohibiţie[1].

S-au instituit măsuri de conservare a populaţiilor de sturioni pe o perioadă de 10 ani cu stabilirea anuală a capturii total admisibile. Pentru consolidarea instituţională şi întărirea activităţilor în domeniul piscicol în anul 2005, prin hotărâre de guvern s-a consolidat Agenţia Naţională pentru Pescuit şi Acvacultură.

A fost creată infrastructura necesară pentru *organizarea pieţei produselor pescăreşti* prin intermediul unui proiect PHARE de înfrăţire pentru sprijinirea organizării pieţei produselor pescăreşti, cu parteneri din

[1]În anul 2005, *consolidarea instituţională şi întărirea activităţilor în domeniul piscicol* s-a realizat prin adoptarea unei hotărâri de guvern privind organizarea şi funcţionarea Agenţiei Naţionale pentru Pescuit şi Acvacultură şi a continuat cu adoptarea unei ordonanţe de urgenţă privind pescuitul şi acvacultura. Implementarea sistemului de monitorizare prin satelit a navelor de pescuit cu lungimi mai mari de 15 m s-a realizat începând cu acest an 2005.

Scanned with OKEN Scanner

Spania şi Italia, care a fost finalizată în februarie 2008. În decembrie 2007, a fost aprobat Programul Operaţional pentru Pescuit al României pentru perioada 2007-2013. Se vor înfiinţa noi unităţi de acvacultură specializate în creşterea sturionilor şi păstrăvului care vor putea fi finanţate prin Axa 2 din PO Pescuit.

Reglementarea *privind accesul navelor şi ambarcaţiunilor de pescuit aflate sub pavilionul altor state în marea teritorială şi zona economică exclusivă a României* s-a făcut prin adoptarea unei hotărâri, condiţiile de acces al navelor străine de pescuit fiind stabilite prin regulamente europene.

• Pentru *gestionarea durabilă a pădurilor* au fost promovate o serie de măsuri, astfel încât, prin adoptarea unui pachet legislativ complex, s-a reglementat restituirea integrală a suprafeţelor de pădure către foştii proprietari, inclusiv a celor care în anul 1968 la trasarea noilor judeţe au rămas în judeţele vecine.

Până la 30.06.2008 a fost validată o suprafaţă totală de 3,3 milioane hectare (dintre care 57,5 mii hectare în semestrul I 2008); a fost pusă în posesie o suprafaţă de 2,8 milioane hectare (din care 78,9 mii hectare în semestrul I 2008).

Nefinalizarea procesului de restituire a proprietăţii funciare forestiere se datorează, în principal, litigiilor apărute între acţiunea de validare şi cea de punere în posesie, precum şi dificultăţilor de ordin tehnic legate de identificarea şi măsurarea suprafeţelor de teren în discuţie.

Au fost inventariate activele (drumuri forestiere, cantoane silvice, pepiniere, răchitarii, fazanerii etc., din suprafeţele retrocedabile), inventarele acestora fiind puse la dispoziţia comisiilor locale şi au fost elaborate şi promovate ordinele de aprobare a trecerii activelor în proprietatea privată. În total, în cei trei ani s-au predat 1.076 active cu o valoare de inventar de 40,7 milioane lei.

S-a urmărit *creşterea suprafeţelor ocupate cu păduri* prin:

• împădurirea de terenuri degradate, inapte pentru agricultură, prin comunităţile locale, cu finanţare de la bugetul de stat şi suportarea costurilor aferente lucrărilor de îngrijire a acestor plantaţii până la realizarea stării de masiv, acţiune cu caracter continuu, datorită suprafeţelor mari de teren care pot fi împădurite. În perioada 2005-2008 a fost împădurită o suprafaţă de 12,0 mii hectare terenuri degradate preluate în fond forestier proprietate

Scanned with OKEN Scanner

publică a statului şi în proprietatea persoanelor fizice şi a unităţilor administrativ teritoriale, în primul semestru al anului 2008 lucrarea executându-se pe 0,9 mii hectare;

• înfiinţarea de perdele forestiere de protecţie a câmpurilor, căilor de comunicaţie şi aşezărilor umane;

• acordarea de despăgubiri proprietarilor care deţin păduri cu funcţii de protecţie. În anul 2007 s-a alocat de la buget suma de 1,1 milioane lei pentru compensarea proprietarilor care deţin păduri cu funcţii speciale de protecţie, în primul semestru al anului 2008 acordându-se 170 mii lei pentru această acţiune.

Pentru *susţinerea de la bugetul statului a lucrărilor de amenajare a pădurilor private,* actele elaborate (în 2005, cu modificări şi completări în 2006) au statuat norme privind administrarea pădurilor din România pentru stimularea asocierii proprietarilor de păduri private în scopul gospodăririi durabile a acestora, în anii 2007-2008 fiind alocată de la buget suma de 7,0 milioane lei pentru finanţarea elaborării amenajamentelor silvice (din care 3 milioane lei în 2008) şi 0,6 milioane lei pentru sprijinirea *asocierii proprietarilor de păduri.*

A fost *promovat un program naţional de construcţie de drumuri forestiere,* în perioada 2005-2006 fiind realizat un „Studiul pentru accesibilizarea fondului forestier naţional", prin care s-a estimat necesarul de drumuri forestiere noi şi necesarul de drumuri forestiere de refăcut, cu propuneri de realizare eşalonată în perioada 2007-2017.

A fost sprijinită acţiunea de *înfiinţare a ocoalelor silvice private.* La 28 iulie 2008 existau 118 structuri private, autorizate pentru administrarea unei suprafeţe de aproximativ 1,1 milioane ha. de păduri proprietate privată şi publică locală, numai în cursul anului 2007, fiind reautorizate 34 de ocoale private şi autorizate 8 ocoale private noi.

De asemenea, a fost prevăzută măsura de sprijinire a asocierii proprietarilor de păduri prin alocarea unor sume în cuantum fix, suma totală decontată de la bugetul de stat fiind 70,3 mii lei (din care 8,3 mii lei în semestrul I 2008).

• A avut loc un susţinut proces de *îmbunătăţire a cadrului instituţional.* Pe lângă reorganizarea aparatului propriu al ministerului de resort (în anul 2006 şi 2007) şi care a avut ca scop armonizarea

Scanned with OKEN Scanner

instituțională a acestuia cu modul de funcționare a PAC[1], s-a înființat, în subordinea guvernului, Agenția Națională pentru Controlul și Supravegherea Retrocedării Proprietăților Funciare.

S-a continuat *construcția instituțională necesară funcționării Politicii Agricole Comune, în conformitate cu reglementările Uniunii Europene* ce a vizat cu precădere construcția instituțională a Agenției de Plăți și Intervenții pentru Agricultură ce a avut loc, în principal, în intervalul 2005-2006, derulată în mai multe etape.

Finalizarea construcției instituționale a APIA a pus accent pe: *instruirea personalului la nivel central și regional; achiziționare de echipamente IT* în vederea realizării unui sistem IT eficient. A fost operaționalizată rețeaua națională securizată de transmisie de date de tip VPN, aplicația informatică pentru baza de date necesară Registrului Fermelor fiind funcțională din septembrie 2006; *implementarea Sistemului Integrat de Administrare și Control* a însemnat elaborarea și implementarea cadrului legislativ și instituțional, acțiune derulată în perioada 2005-2006.

În primul semestru al anului 2007 au fost realizate proceduri pentru solicitarea sprijinului pe suprafață. De asemenea, s-au finalizat procedurile pentru controlul Bunelor Condiții Agricole și de Mediu (GAEC). S-au finalizat proiectele pilot pentru control prin teledetecție în comunele Lupșanu și Valea Călugărească (experiența dobândită a fost folosită pentru elaborarea procedurilor pentru control pe teren și a strategiei de control pe teren pentru anul 2007). S-a finalizat crearea și întreținerea Sistemului de Identificare a Parcelelor Agricole (LPIS). S-a finalizat proiectarea și implementarea Registrului Fermelor.

În anul 2007, s-a continuat consolidarea instituțională pentru funcționarea Politicii Agricole Comune, prin elaborarea unui proiect de Ordonanță de urgență pentru coordonarea, monitorizarea, gestionarea și derularea fondurilor nerambursabile destinate finanțării programelor de informare și promovare a produselor agricole pe piața internă și în țări terțe, precum și pentru completarea Legii nr. 1/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea APIA.

A fost înființată, prin ordonanță de urgență, în anul 2006, *Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit*[1], prin reorganizarea Agenției

[1]http://www.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles%7CdisplayArticle/articleID_9491/MAPDR-se-reorganizeaza-dupa-tipicul-european.html

Scanned with OKEN Scanner

SAPARD şi a primit acreditarea de funcţionare la finalul anului 2007, ca Agenţie ce gestionează FEADR. Se acoperă astfel procedurile şi structurile Agenţiei (conform Articolului 1, alin. 3 din Regulamentul (CE) nr. 885/2005 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1290/2005 în ceea ce priveşte acreditarea Agenţiilor de plăţi şi a altor entităţi precum şi lichidarea conturilor FEGA şi FEADR).

Pe lângă preluarea integrală a personalului Agenţiei SAPARD, APDRP îşi extinde operaţiunile la nivel judeţean prin preluarea unui număr de 386 de posturi aferente serviciilor tehnice delegate din cadrul Direcţiilor judeţene pentru agricultură şi dezvoltare rurală. În acest fel, se intenţionează ca cererile de plată pentru Programul SAPARD, iar mai apoi cererile de finanţare şi de plată pentru fondurile post-aderare, să fie primite direct la nivel judeţean.

Astfel, APDRP va putea implementa FEADR atât din punct de vedere tehnic, cât şi financiar, cu un personal total de 1.262 de experţi.

♦ *Extinderea reţelei de contabilitate agricolă.* Începând cu anul 2006, structura RICA în România a devenit funcţională, iar România transmite în mod oficial informaţii către Comisia Europeană începând din anul 2008, pentru anul contabil 2007.

1.4. Efecte ale politicii agricole naţionale derulate în perioada ultimilor cinci ani. Priorităţile noi

În sinteză, putem afirma că a fost elaborat şi pus în aplicare Pachetul legilor proprietăţii permiţând demararea procesului de justă despăgubire în cazul imobilelor şi terenurilor agricole şi

forestiere care nu au putut fi retrocedate în natură.

De asemenea, s-a pus în aplicare regimul rentelor funciare viagere şi programul "Fermierul" pentru susţinerea comasării terenurilor şi a creşterii volumului investiţiilor.

---

[1]Experţii APDRP vor asigură continuarea derulării Programului SAPARD până la finalizarea acestuia în decembrie 2008, în ceea ce priveşte efectuarea plăţilor pentru proiectele contractate, iar până în decembrie 2013, în ceea ce priveşte monitorizarea tuturor proiectelor finanţate prin Programul SAPARD în sensul respectării clauzelor asumate prin contractele de finanţare.

Scanned with OKEN Scanner

Acest program a stimulat băncile comerciale să finanţeze, alături de Guvern, proiectele din agricultură şi industria alimentară. Prin majorarea subvenţiilor şi alocarea acestora în concordanţă cu procedurile din Uniunea Europeană s-a stimulat utilizarea de seminţe selecţionate; folosirea de material genetic ameliorat, de care au beneficiat cca. 50% din crescătorii de bovine; s-a îmbunătăţit calitatea materialului genetic din zootehnie; au fost încurajate culturile cu producţii deficitare, agricultura ecologică, producţia marfă.

Au fost susţinute de la bugetul de stat lucrările de amenajare a pădurilor private, în prezent existând 118 structuri private, autorizate pentru administrarea unei suprafeţe de peste 1,1 milioane hectare de păduri proprietate privată şi publică locală.

Definitivarea cadrului legal şi instituţional care permite aplicarea mecanismului de intervenţie pe piaţa cerealelor şi a produselor procesate din cereale constituie o realizare aparte. Extinderea pieţelor de gros s-a făcut în luna august 2006, când s-a deschis oficial piaţa de Gros Timişoara.

Au fost promovate politici care au permis exploataţiilor agricole familiale şi comunităţilor rurale accesul la programe cu finanţare internă şi internaţională. A fost îmbunătăţită asigurarea managementului fondurilor europene în domeniul agriculturii şi structura instituţională a Agenţiei de Plăţi (APIA şi APDRP). S-au încurajat dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice generatoare de activităţi multiple şi venituri alternative, precum şi agroturismul.

De asemenea, a fost finanţat Proiectul privind amenajarea unor bazine hidrografice torenţiale şi reconstruirea unor drumuri forestiere în zonele de fond forestier cu risc major de inundabilitate din România şi de corectare a torenţilor.

Pentru perioada următoare principalele priorităţi în acest domeniu sunt legate, cu deosebire, de:

- creşterea capacităţii instituţionale şi organizatorice pentru absorbţia fondurilor comunitare;
- refacerea potenţialului biologic, conservarea şi protejarea resurselor de sol şi apă într-un concept unitar de exploatare durabilă şi în condiţii de asigurare a securităţii alimentare (obiectiv nou).

Scanned with OKEN Scanner

1.5. Măsuri economice derivate din statutul României de stat membru al UE[1]

1.5.1. Contextul european şi contextul intern privind evoluţia economiei româneşti

În prezent, Uniunea Europeană (UE) parcurge o etapă de redefinire a identităţii şi a coeziunii sale interne, în contextul necesităţii de a se afirma ca actor competitiv şi dinamic într-o lume în continuă globalizare, dar şi pe fundalul asimilării celui de-al cincilea val al extinderii, început în 2004 cu zece state şi finalizat prin aderarea României şi a Bulgariei la 1 ianuarie 2007.

Uniunea se află, de asemenea, într-un proces de reconectare cu propriii cetăţeni şi de recâştigare a susţinerii acestora pentru proiectul politic european pe baze care să corespundă preocupărilor lor, la începutul secolului XXI, percepute diferit faţă de cele de la jumătatea secolului trecut. În egală măsură, caută răspunsuri credibile şi eficiente în vederea întăririi rolului său extern, pe fondul parteneriatului, dar şi al competiţiei strategice cu SUA şi Asia de Est (ceilalţi poli majori ai etapei).[2]

Aşadar, UE este o construcţie în mişcare într-un context internaţional caracterizat, la rândul său, de o dinamică accentuată. Aceasta face ca profilul României să ţină cont de oportunităţile existente, în scopul minimizării vulnerabilităţilor tipice unui stat nou membru UE, al promovării unor politici coerente, având ca obiectiv creşterea bunăstării cetăţenilor români.

După o serie apreciabilă de reforme structurale, legislative şi instituţionale, procese de restructurare economică şi socială în vederea pregătirii aderării, România trebuie să facă faţă în continuare unui context

---

[1]Ionel Bostan, *Regimul juridic financiar aplicabil schimburilor intracomunitare*, Ed. ArtPres, Timişoara, 2008, pp. 159-162.

[2]Uniunea trebuie să facă faţă provocării de a se adapta permanent schimbărilor generate de o serie de factori, atât interni (adâncirea integrării, în paralel cu extinderea, îmbătrânirea şi scăderea populaţiei, necesitatea adaptării instituţiilor Uniunii, eficienţa, transparenţa şi legitimitatea deciziei la nivel comunitar, comunicarea cu proprii cetăţeni), cât şi externi (criza mondială a resurselor naturale şi de materii prime, competiţia venind din partea celorlalţi poli de putere, dar nu numai, ameninţarea teroristă, ameninţări care ţin de mediul înconjurător, cum ar fi schimbările climatice, dezastrele naturale, pandemii etc.).

Scanned with OKEN Scanner

semnificativ schimbat şi cu un nivel crescut de interdependenţe între Statele Membre, care necesită un comportament strategic raţional şi eficace.[1]

De aceea, se impune menţinerea pe o perioadă cât mai lungă a creşterii economice rapide, echilibrate şi durabile, crearea de instituţii puternice şi eficiente, dar şi introducerea unui sistem legislativ coerent, cu accent pe predictibilitate fiscală.

Apoi, nu în ultimul rând, trebuie să îndeplinească la termen obligaţiile pe care şi le-a asumat prin Tratatul de aderare[2], să contribuie la realizarea obiectivelor Europei unite aplicând principiile şi valorile fundamentale ale Uniunii - solidaritatea, consensualitatea şi spiritul de compromis - urmând să aibă o abordare constructivă şi de cooperare, în îndeplinirea rolului său de partener egal în dezvoltarea Uniunii Europene.

1.5.2. Identificarea şi valorificarea avantajelor competitive ale României în UE

Obiectivul strategic al României[3] îl reprezintă convergenţa cu statele membre ale Uniunii Europene, în termeni de bunăstare individuală a cetăţenilor săi şi a societăţii în general. În termeni macro-economici, convergenţa cu UE înseamnă asigurarea unui ritm de creştere economică mai ridicat decât media comunitară, pentru un interval de timp suficient de lung (de ordinul zecilor de ani).

Modelul general al dezvoltării economice este în continuă schimbare prin promovarea sectoarelor economice cu valoare adăugată şi creşterea ponderii sectoarelor bazate pe cunoaştere. Intervenţia statului pentru

---

[1] În primul rând, aderarea la UE constituie oportunitatea şi mijlocul de a spori calitatea vieţii cetăţenilor săi, alături de toţi cetăţenii europeni. Faptul că România este un stat membru UE cu un PIB pe cap de locuitor mult sub media europeană accentuează nevoia de folosire eficientă a resurselor proprii şi a fondurilor comunitare, de stimulare mai activă a investiţiilor străine şi autohtone.

[2] Aceasta include modernizarea infrastructurilor fizice, adaptarea sistemului educaţional la cerinţele europene, revigorarea cercetării ştiinţifice şi inovării, cu accent pe aplicabilitate în practica economică bazată pe parteneriatul între mediul de afaceri, universităţi şi institutele de cercetare, restructurarea fundamentală a agriculturii şi impulsionarea dezvoltării rurale, precum şi consolidarea capacităţii administrative în vederea implementării acquis-ului comunitar. În opinia noastră, România trebuie să acţioneze în continuare pentru o dezvoltare durabilă şi pentru protecţia mediului, dar şi pentru flexibilizarea pieţei muncii şi asigurarea condiţiilor pentru dezvoltarea unui climat concurenţial optim.

3 *Cf.* Strategiei de Post-aderare a Guvernului (care îşi asumă responsabilitatea implementării acesteia începând cu 1 ianuarie 2007). Subliniem că acest document se constituie într-un cadru strategic al politicilor publice şi al acţiunilor guvernamentale, inclusiv al viitoarelor documente strategice, care vor fi elaborate şi puse în aplicare în perioada 2007-2013.

Scanned with OKEN Scanner

susţinerea unor sectoare economice necompetitive sau măsurile sociale protecţioniste nu contribuie la asigurarea durabilităţii şi se dovedesc vulnerabile în faţa provocărilor globalizării.[1] Dezvoltarea avantajelor competitive trebuie să ţină seama de tendinţele europene şi de procesul de globalizare în ansamblu. De asemenea, vor trebui încurajate şi stimulate sectoarele capabile să valorifice avantajele şi oportunităţile oferite de Piaţa Internă.

Concurenţa economică pe piaţa comună a determinat statele membre să-şi promoveze aşa-numitele avantaje competitive specifice, specializarea economiilor naţionale pe categorii de servicii şi produse recunoscute pe piaţa comună, ca aparţinând într-o mare măsură anumitor state, fiind un fenomen de actualitate.

România trebuie să se înscrie în această logică prin identificarea domeniilor care pot individualiza economia românească şi îi pot crea un avantaj în competiţia economică europeană.

Cercetarea noastră a relevat că printre acestea se numără: agricultura ecologică (produsele alimentare naturale), industria IT[2], produsele viticole, turismul (agro-turismul, turismul cultural, Delta Dunării), industria textilă şi confecţiile, produsele meşteşugăreşti tradiţionale şi industria de mobilă.

Agenda Lisabona, lansată în 2000 şi relansată în anul 2005, oferă cadrul de coordonare între măsurile naţionale şi cele luate la nivel european pentru ca Uniunea Europeană să devină până în 2010 „cea mai competitivă şi dinamică economie bazată pe cunoaştere din lume, capabilă de o creştere economică durabilă, cu locuri de muncă mai bune şi mai multe şi o mai mare coeziune socială".[3]

---

[1]Experienţa statelor membre care au atins deja convergenţa cu UE arată că succesul este garantat dacă rolul statului se axează pe dezvoltarea infrastructurilor care să susţină dezvoltarea sectoarelor economice, în funcţie de situaţia Pieţei Interne a UE şi/sau a pieţei globale. Cu alte cuvinte, statul trebuie să creeze, în primul rând, premisele de dezvoltare pentru sectoarele economice şi să evite o intervenţie directă dezvoltarea acestora.

[2]Având în vedere faptul că trecerea la societatea informaţională reprezintă o prioritate, se impune ca România să faciliteze creşterea continuă şi susţinută a gradului de accesibilitate a serviciilor de comunicaţii electronice până la cel puţin nivelul mediu al UE, atât în cadrul teritoriului, cât şi la nivelul utilizatorilor.

[3]Unul din obiectivele Programul Naţional de Reforme pentru Strategia Lisabona, elaborat de către Guvernul României pentru perioada 2007-2010 este îmbunătăţirea funcţionării pieţei forţei de muncă. În concordanţă documentele programatice ale Uniunii Europene, dezvoltarea capitalului uman din România urmează a se desfăşura pe patru mari direcţii: - educaţie şi formare profesională pe toată durata vieţii; - stimularea cercetării - dezvoltării şi inovării cu impact semnificativ în economie; - flexibilizarea pieţei forţei de muncă şi minimizarea constrângerilor birocratice, eliminarea

Scanned with OKEN Scanner

În acest context, direcţiile strategice în ceea ce priveşte piaţa muncii vor viza creşterea flexibilităţii şi îmbunătăţirea accesului pe piaţa resurselor umane.[1]

Apoi, nu mai puţin important, cadrul macro-economic urmează să pună accent pe reformele structurale, politica fiscală şi bugetară, agricultură şi dezvoltare rurală, iar la nivel micro-economic trebuie să se urmărească susţinerea IMM-urilor, cu predilecţie a celor inovative.

Strict în domeniul *comerţului exterior*, observăm că evoluţiile prezentate într-o secţiune anterioară a demersului nostru indică un grad sporit de adaptare şi integrare a exportului la condiţiile şi cerinţele pieţelor externe, concomitent cu creşterea şi diversificarea pe segmente de valoare adăugata din ce in ce mai ridicată. Astfel, se confirmă viziunea strategică şi obiectivele Strategiei Naţionale de Export (SNE), conform cărora România trebuie să-şi concentreze eforturile pe stimularea capacităţii întreprinderilor de a crea, adăuga, capta şi reţine valoare în ţară pe lanţul productiv naţional, pe stimularea întreprinderilor inovative, concomitent cu extinderea bazei de exportatori la nivel regional, judeţean, atât în medii urbane cât şi rurale.

Cifrele pentru 2007 indică o creştere a intrărilor din UE de 41,2%; acest fenomen a fost prezent şi în celelalte ţări care au aderat recent la UE, datorită liberalizării complete a schimburilor intra-comunitare. Structura importurilor denotă orientarea tot mai accentuată spre produse de tehnologie ridicată şi medie, respectiv importuri de bunuri de capital pentru investiţii în economie, care au înregistrat un ritm de creştere de 53,9% (2006), ritm dublu comparativ cu al celorlalte importuri.

1.5.3. Demersuri concrete

Ca urmare a politicii duse la nivel macro, orientate către export şi investiţii, în ultimii doi ani structura economică s-a îmbunătăţit sensibil, în sensul creşterii ponderii sectorului terţiar şi reducerii ponderii agriculturii (Tabel 1.5.3.1.).

---

discriminărilor (pe bază de sex, vârstă, origine etc.), incluziune socială, protecţie socială (asigurări sociale şi pensii); - îmbunătăţirea sistemelor de sănătate publică.

[1]Pentru promovarea relaţiilor de muncă flexibile, sprijinirea desfăşurării de activităţi economice în mod independent, reducerea barierelor la angajare, creşterea preocupării pentru sănătatea şi securitatea la locul de muncă şi consolidarea dialogului social bipartit şi tripartit capătă o importanţă aparte.

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 1.5.3.1.

Structura valorii adăugate brute pe ramuri

Structure of gross value added by industry

- procente din VAB -

	2005	2006	2007	2005
	România			UE-25
Agricultură	9,5	8,8	7,5	1,9
Industrie	27,9	27,5	26,4	20,6
Construcţii	7,3	8,4	10,2	6,0
Servicii	55,3	55,3	55,9	71,5

(Sursa: INSSE, 2008)

Îmbunătăţirea convergentei reale este de altfel reflectată şi de apropierea din punct de vedere al PIB/loc faţă de media europeană (34,1% din UE 27 în 2004, 35,5 % din UE 27 în 2005, 38,8 % din UE 27 în 2006, 40,7 % din UE 27 în 2007).

În acelaşi context de atingere a convergenţei în raport cu politicile europene, s-au derulat acţiuni destinate procesului de adâncire a Pieţei Interne:

• a fost iniţiat şi finalizat procesul de consultare a structurilor asociative şi a partenerilor sociali privind viitorul Pieţei Interne, iniţiat de Comisia Europeană şi coordonat la nivel naţional de Ministerul Integrării Europene (iunie 2006), iar rezultatele studiului au fost publicate pe site-ul MIE;

• pregătirea condiţiilor pentru declanşarea procedurii de *infringement* în cazul în care Comisia Europeană constată neîndeplinirea obligaţiilor ce revin României în calitate de stat membru şi care decurg din nerespectarea acquis-ului comunitar;

• reluarea, în luna mai 2006, a activităţii Grupului de lucru pentru eliminarea barierelor din perspectiva analizării proiectului de Directivă privind Serviciile în Piaţa Internă.

Grupul de Lucru şi-a propus abordarea transpunerii directive în legislaţia naţională din două perspective: analizarea sistemelor de autorizare

Scanned with OKEN Scanner

a serviciilor în vederea întocmirii Raportului solicitat de Directivă şi identificarea altor barierele rezultate din evaluarea acestor sisteme. Într-o primă etapă au fost identificate 9 acte normative ce conţin bariere, acestea fiind apoi eliminate în cursul anului 2006.

În etapa actuală, prioritară este proiectarea politicilor economice pe termen mediu şi lung, în concordanţă cu strategiile de dezvoltare ale Uniunii Europene. Această acţiune se realizează în principal prin următoarele documente programatice:

♦ *Planul Naţional de Dezvoltare 2007-2013 (PND)*[1], document de planificare strategic şi programare financiară multianuală, care orientează dezvoltarea socio-economică a României în conformitate cu Politica de Coeziune a Uniunii Europene şi reprezintă un instrument de prioritizare a investiţiilor publice pentru dezvoltare, orientat în principal asupra priorităţilor şi obiectivelor compatibile cu domeniile de intervenţie a Fondurilor Structurale şi de Coeziune, constituindu-se într-o componentă majoră a strategiei post-aderare.

♦ *Strategia de acordare a ajutorului de stat,* document elaborat în perspectiva alocării şi utilizării eficiente a resurselor bugetare în exerciţiile bugetare anuale de programare propuse de către ministere pentru implementarea politicilor sectoriale, cât şi pentru utilizarea eficientă a programelor operaţionale sectoriale finanţate din fonduri structurale propuse în Cadrul Naţional Strategic de Referinţă.

♦ *Programul de Convergenţă* prezintă politicile economice care vor fi promovate pentru îmbunătăţirea calităţii finanţelor publice şi pentru o creştere economic sustenabilă.

♦ *Cadrul Strategic Naţional de Referinţă 2007-2013 (CSNR)* a fost elaborat de Ministerul Economiei şi Finanţelor, prin Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale, a fost supus spre aprobare Guvernului în data de 31 ianuarie 2007, a fost aprobat de Comisia Europeană pe 25 iunie 2007 şi a fost semnat la Bucureşti în cadru oficial pe 12 iulie 2007, în prezenţa Comisarului european pentru Politica Regională.

Acest document strategic, care stabileşte priorităţile de intervenţie ale Fondurilor Structurale şi de Coeziune, face legătura între priorităţile naţionale de dezvoltare ale României (conform Planului Naţional de

[1]PND 2007-2013 a fost aprobat prin Hotărâre de Guvern, în data de 22 decembrie 2005.

Scanned with OKEN Scanner

Dezvoltare 2007-2013) şi priorităţile la nivel european - Orientările Strategice Comunitare (OSC) privind Coeziunea 2007-2013 şi Liniile Directoare Integrate ale UE pentru Creştere Economică şi Locuri de Muncă 2005-2008. În baza acestui document România va primi în perioada 2007-2013 din partea UE *fonduri nerambursabile în valoare de 19,2 miliarde Euro* pentru implementarea a 7 Programe Operaţionale (PO): POS Mediu, POS Transport, POS Dezvoltarea Resurselor Umane, PO Dezvoltarea Capacităţii Administrative, PO Regional, POS Creşterea Competitivităţii Economice, PO Asistenţă Tehnică.

♦ *Programele Operaţionale (PO)* au fost elaborate de ministerele cu rol de Autorităţi de Management sub coordonarea Ministerului Economiei şi Finanţelor, prin ACIS. Proiectele oficiale ale POS Mediu, POS Transport, POS Dezvoltarea Resurselor Umane, PO Regional şi PO Asistenţă Tehnică, respectiv POS Creşterea Competitivităţii Economice şi PO Dezvoltarea Capacităţii Administrative au fost aprobate de către Guvern în şedinţele din 31 ianuarie 2007, respectiv 8 februarie 2007 şi au fost transmise Comisiei Europene pentru începerea negocierilor oficiale, care s-au finalizat în prima jumătate a anului 2007, prin emiterea deciziilor oficiale ale Comisiei Europene.

Toate cele 7 PO au fost elaborate pe baza unei metodologii unitare şi în conformitate cu cerinţele reglementărilor comunitare, în cadrul grupurilor de lucru inter-instituţionale şi parteneriale, sub coordonarea Autorităţilor de Management responsabile şi a MEF.

♦ *Documentele Cadru de Implementare,* corespunzătoare Programelor Operaţionale(PO), finanţate din Fonduri Structurale şi de Coeziune au fost elaborate în majoritate.

Până în luna iulie 2008 au fost finalizate şi aprobate Documentele Cadru de Implementare pentru POS Mediu, PO Asistenţă Tehnică, POS Transport, POS Dezvoltarea Resurselor Umane, PO Regional şi PO Dezvoltarea Capacităţii Administrative.

DCI pentru POS Creşterea Competitivităţii Economice este elaborat în proporţie de 90%, finalizarea sa depinzând de elaborarea a două documente strategice la nivel naţional: Strategia naţională de broadband şi Strategia pentru polii de competitivitate.

Scanned with OKEN Scanner

CAP. II

POTENȚIALUL JUDEȚULUI IAȘI PRIVIND CREAREA ȘI DEZVOLTAREA COMPANIILOR AGRICOLE ȘI DE INDUSTRIE ALIMENTARĂ

Scanned with OKEN Scanner

România are un potențial agricol care nu a fost până acum fructificat la adevărata sa valoare. În primul rând din cauza nivelului scăzut de investiții în domeniu, vulnerabilitatea la condițiile meteo, dar şi fragmentarea la maximum a suprafețelor agricole. Însă, agricultura României ar putea să devină în viitor un domeniu atractiv pentru investiții străine directe în situația continuării creşterii prețurilor internaționale la produsele de profil... Apoi, lucrătorii familiali din mediul rural sunt cel mai slab remunerați din Uniunea Europeană, în destul de multe cazuri chiar fără plată pecuniară. În al doilea rând, populația din zona rurală nu are fonduri în prezent pentru a putea să acordeze situația actuală cu cerințele europene în materie. În plus, criza globală aduce semnale mai mult negative decât pozitive în privința investitorilor străini care preferă să îşi salveze compania-mamă decât să mai bifeze o țară la capitolul investiții peste hotare... Totuşi, un semnal pozitiv solid este reprezentat de creşterea prețurilor la produsele agricole pe plan mondial, precum şi de cererea din ce în ce mai mare pentru produse biologice.

(Laurențiu Popa)

Scanned with OKEN Scanner

2.1. Localizarea geografică

Din punct de vedere geografic, teritoriul judeţului Iaşi este situat în partea de nord-est a României şi central-estică a Moldovei, între paralelele 46°50' şi 47°36' latitudine nordică şi între meridianele 26°33' şi 28°07' longitudine estică[1]. Judeţul Iaşi[2] are ca vecini judeţele (Fig. nr. 2.1.1.): Botoşani la nord, Suceava la nord-vest, Neamţ la vest şi Vaslui la sud. Spre est, râul Prut formează graniţa dintre ţara noastră şi Republica Moldova.

Suprafaţa totală a judeţului Iaşi este de 5.476 km2, reprezentând 2,3% din suprafaţa ţării şi fiind al 23-lea judeţ ca mărime din România.

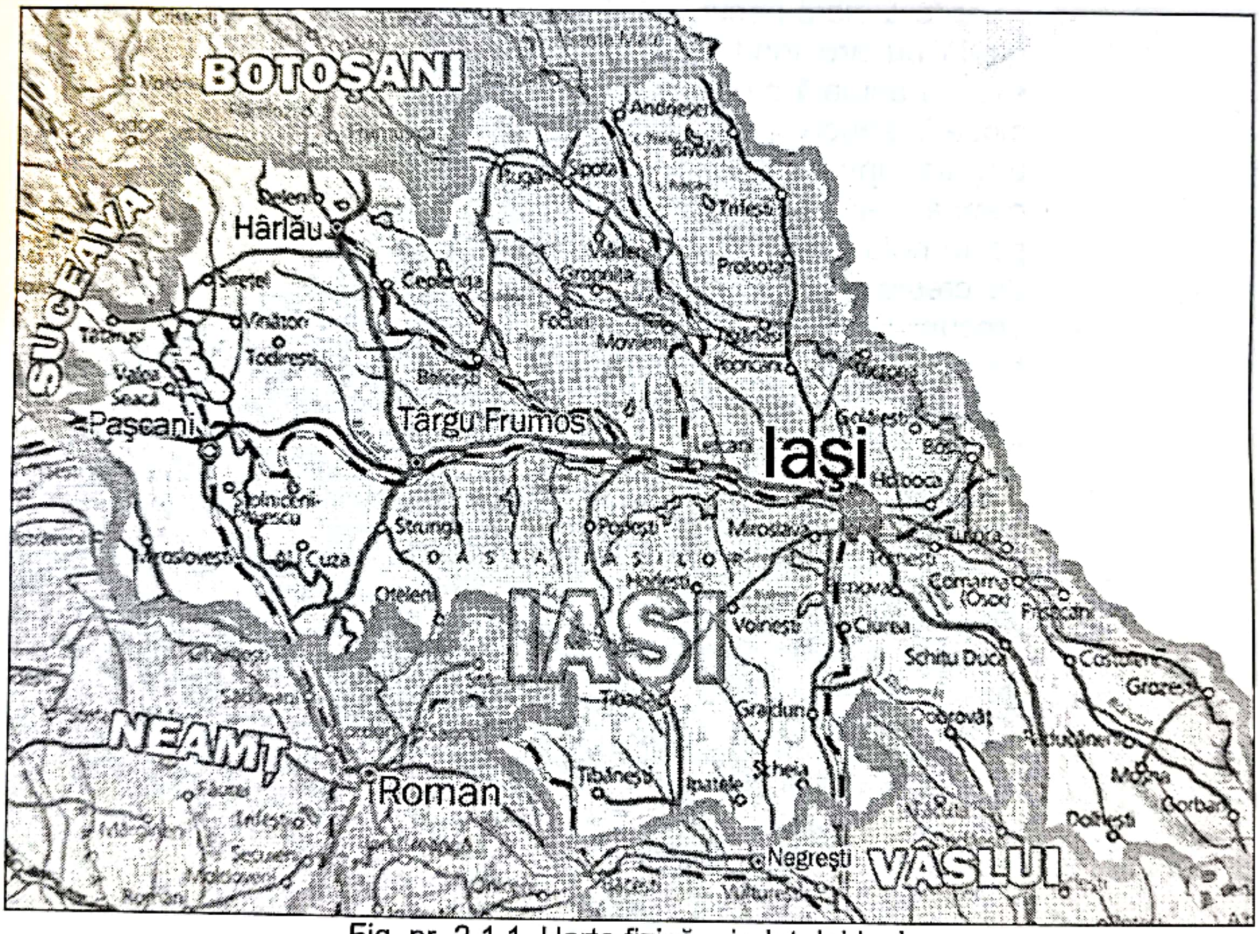

Fig. nr. 2.1.1. Harta fizică a judeţului Iaşi
(Sursa: http://www.restromania.ro/images/harti/wm_mari/IasiRegional_Mare.jpg)

[1]http://www.ropedia.ro/romania/judetul/Iasi/
[2]Erdeli G., Cucu V., *România. Populaţie, Aşezări umane, economice*, Editura Transversal, Bucuresti, 2006, http://geo.unibuc.ro/

Scanned with OKEN Scanner

2.2. Cadrul natural privind arealul de circumscriere a Județului Iași

2.2.1. Relieful, clima și hidrografia

Teritoriul județului Iași se integrează întru totul ansamblului Podișului Moldovei, cu o alcătuire geologică relativ simplă, cu o mobilitate tectonică redusă, cu structură și litologie destul de uniforme[1]. Morfologia reliefului județului pune în evidență prezența a două trepte mari[2]: una înaltă, sub formă de masive deluroase și platouri, ușor înclinate spre sud-est, cu altitudini medii de 300-350 m, în vest și sud, și alta mai joasă, cu aspect de câmpie colinară și altitudini medii de 100-150 m, în nord și nord-est.

Altitudinile maxime, ce depășesc 500 m în nord-vestul județului, sunt puține și izolate (566 m în Dealul Holm, 555 m în Dealul Berezlogi și 580 în Dealul Mare - Tudora, de la vest de Hârlău). În partea de sud și vest a județului, altitudinile maxime sunt de peste 400 m (486 m în Dealul Tansa, 450 m în Dealul Șanțurilor, 454 m în Dealul Runcu, 409 m în Dealul TătărușI). În Câmpia Jijiei Inferioare cotele maxime ating doar 232 m în Dealul Turia, la nord-vest de Probota și 240 m în Dealul Dumbrava, la est de Cotnari. Altitudinile minime se întâlnesc în lunca Prutului: 32 m la confluența Bahluiului cu Jijia și 28 m la confluența Jijiei cu Prutul.

A. Podișul Sucevei este situat în nord-vestul județului, între culoarul Moldovei și Câmpia Moldovei. Pe teritoriul județului Iași se desfășoară extremitatea sud-estică a Podișului Sucevei, reprezentată pe partea sudică a Dealului Mare – Hârlău și interfluviul Moldova – Siret (dealul Moțca), separate de valea largă a Siretului și mărginite spre vest de valea Moldovei.

Podișul Sucevei este reprezentat prin următoarele subdiviziuni:

♦ Podișul Moțca sau Interfluviul Moldova – Siret, cu un relief de dealuri înalte, platouri structurale și culmi structural-sculpturale. Între Siret și Moldova altitudinile depășesc 400 m în dealurile Runci – Gâștești (454 m), Mirosloveşti (445 m), Soci – Irosloveşti (437 m), TătărușI (430 m). Culmile structurale sunt fragmentate de văi secundare, ce au un versant de

[1]http://www.edusoft.ro/rol/Judetul%20Iasi.php
[2]***Geografia României, vol I, *Geografia fizică*, Edit. Academiei, București, 1983 http://geo.unibuc.ro/

Scanned with OKEN Scanner

tip cuestă, afectat de degradări. Versanţii (mai ales cuestele) cu pante de peste 15° sunt afectaţi de alunecări, eroziune torenţială şi spălări areolare intense.

♦ Podişul Dealul Mare - Hârlău, cu un relief masiv, format din două culmi principale - Dealul Mare şi Dealul Holm - separate de văile din bazinul superior al Bahluiului.

B. Câmpia Moldovei - reprezentată prin sectorul său sudic, Câmpia Jijia – Bahlui, ocupă aproape jumătate din teritoriul judeţului, suprapunându-se părţii centrale şi nord-estice a acestuia. Spre vest, contactul cu regiunea înaltă de pe stânga Siretului se face prin intermediul unor abrupturi puternice, pe linia localităţilor Deleni, Hârlău, Buhalniţa (Ceplenița), Cotnari, Balş, Băiceni (Cucuteni), Dădeşti (Tg. Frumos), Criveşti (Strunga).

Spre sud, cu Podişul Central Moldovenesc, intră în contact prin Coasta Iaşilor, marcată de localităţile Strunga, Sineşti, Voineşti, Mogoşeşti, Bârnova, Ciurea, Tomeşti. Spre est, limita este dată de râul Prut, iar spre nord depăşeşte limitele judeţului.

Caracteristica subunităţii o constituie suprafaţa generală larg vălurată, situată cu 200-300 m mai jos decât partea superioară a ramei înconjurătoare. Altitudinile se desfăşoară între valorile de 32 m – în zona şesului Prutului, şi 240 m cota maximă, în dealul Dumbrava Roşie, la Cotnari, în general predominând altitudini medii de 100 şi 150 m.

Luncile au lăţimi variabile: 4-7 km pentru Prut, 0,2-2,5 km pentru Jijia şi Bahlui, şi sunt alcătuite din depozite aluviale şi aluvio-coluvio-proluviale, cu grosimi de 3-20 m, mai nisipoase în bază, cu lentile de prundişuri şi argile nisipoase spre suprafaţă. Cele mai dezvoltate sunt şesurile Prutului, Jijiei, Bahluiului, Bahlueţului, Miletinului.

Cu toată omogenitatea morfologică a Câmpiei Moldovei, în cuprinsul ei se pot delimita câteva subdiviziuni, din care, pe teritoriul judeţului Iaşi, se disting: Câmpia Iaşilor, Depresiunea Hârlău - Hodora, Depresiunea Voineşti – Bârnova şi Culoarul Prutului.

C. Podişul Central Moldovenesc se situează în partea de sud a judeţului Iaşi. Limitele sale sunt puse în evidenţă, spre nord, de Coasta Iaşilor, care domină Câmpia Moldovei cu 200-300 m. Spre vest, limita urmează linia localităţilor Sagna – Stăniţa – Hândreşti, iar spre est, valea

Scanned with OKEN Scanner

Prutului. Şi aici predomină platourile şi culmile structurale cu altitudini de 350-450 m şi cu interfluvii sculpturale mai joase (200-350 m) în sud şi est.

Relieful este înalt şi masiv, asemănător celui din vestul judeţului, datorită prezenţei orizonturilor mai dure grezo-calcaroase. Predomină dealurile şi platourile larg bombate, dispuse în cerc spre periferia nordică. Altitudinile celor mai multe interfluvii oscilează între 300 şi 350 m, dar sunt si suprafeţe ce depăşesc 400 m: Dealul Tansa – 466 m, dealul Şanţurilor – 450 m, dealul Suhuleţ – 449 m, dealul Crasnei – 417 m. Altitudinile cele mai coborâte din cursul inferior al văilor sunt în jur de 140 m, pe Bârladul superior şi 30 m, în valea Prutului.

Clima

Teritoriul judeţului Iaşi aparţine zonei de climat temperat–continental pronunţat[1], aflat sub influenţa anticiclonilor atlantic şi euro-asiatic. Radiaţia solară globală, cu valori medii de 116 kcal/cm^2 are o distribuţie neuniformă în cursul anului - 40% din total revine perioadei de vară (iulie = 17 kcal/cm^2), în timp ce iarna se realizează doar 10% (ianuarie = 2.2 kcal/cm^2).

Temperatura medie anuală a aerului este cuprinsă între 8°C şi 9°C în vest şi sud şi între 9°C şi 10°C în nord şi nord-est, scăzând odată cu creşterea altitudinii. Cele mai mari valori medii lunare se înregistrează în iulie (18°C- 20°C în zonele înalte şi 20°C -21,5°C în zonele joase), iar cele mai mici valori se înregistrează în ianuarie (- 3°C - 4°C şi chiar sub - 4°C pe văi).

Durata de strălucire a soarelui atinge 2000 ore anual, repartizate între 200 şi 290 de zile; la Cotnari se înregistrează 2076 ore de strălucire în timp ce la Iaşi, doar 1953 ore de strălucire a soarelui. Caracterul continental e pus în evidenţă de valorile extreme ale temperaturilor: 40°C la Iaşi (în iulie, 1909) şi -32,3°C la Podu Iloaiei (în ianuarie, 1963), rezultând o amplitudine de 72,3°C. Temperaturile de peste 5°C încep de la 23 martie şi durează până spre 11 noiembrie, iar cele ce depăşesc 10°C se înregistrează între 11 aprilie şi 20 octombrie (180-185 zile), aceasta fiind şi perioada de dezvoltare optimă a culturilor agricole.

[1]Ciulache S., *Meteorologie şi Climatologie*, Edit. Universitară, Bucureşti, 2002 http://geo.unibuc.ro/

Scanned with OKEN Scanner

O caracteristică termică[1] specifică intervalului noiembrie-martie este înghețul, care se produce, în medie, toamna în octombrie şi primăvara în aprilie, numărul mediu al zilelor cu îngheț fiind de 110.

Cel mai timpuriu îngheț s-a înregistrat la 10 septembrie, iar cel mai târziu la 21 mai. În mod obişnuit, primul îngheț se produce în jurul datei de 14 octombrie, la Iaşi, iar ultimul la 20 aprilie. În zona dealurilor cu înălțimi mai mari de 350 m se înregistrează peste 120 zile cu îngheț şi peste 40 zile de iarnă, iar în dealurile şi culoarele de vale, cu altitudini mai mici de 350 m, numărul mediu al zilelor cu îngheț este 110.

În perioada caldă a anului se înregistrează în medie 85 zile de vară cu temperaturi maxime egale sau mai mari de 25°C şi 23 zile tropicale cu temperaturi maxime egale sau mai mari de 30°C.

Umezeala relativă a aerului are valori medii anuale de 75-76 % în zona înaltă din vest şi sud şi 74 % în zona joasă din est. Cele mai mari valori lunare depăşesc 85-90 % iarna, iar cele mai reduse coboară până la 64-65% vara.

Important de menționat este deficitul de umiditate din aer care se înregistrează în aprilie - mai (67-66%), influențând negativ dezvoltarea vegetației. Nebulozitatea este direct influențată de temperatura şi umezeala aerului, valoarea medie anuală variind de la 5 zecimi la 6,5 zecimi, cele mai mari valori medii lunare înregistrându-se iarna (peste 7 zecimi).

Ca urmare, durata efectivă de strălucire a soarelui variază între 1900 şi 2000 ore/an în zonele înalte din vest şi sud şi între 2000 şi 2100 ore/an în zona câmpiei colinare. În cadrul acestor zone se înregistrează valori mai reduse pe văile principale şi pe Coasta Iaşilor, respectiv sub 1900 ore/an în vest şi sud şi între 1900-2000 ore/an pe văile din câmpie.

Precipitațiile atmosferice care cad pe teritoriul județului variază de la 450-500 mm în medie pe an la limitele de nord-est şi sud, la 550 mm în zona de contact dintre zona înaltă şi câmpia colinară şi peste 600 mm în zonele înalte din vest şi sud.

În timpul anului, regimul precipitațiilor este de asemenea neuniform, înregistrându-se cantități mari în mai şi iunie, uneori şi iulie (65-75 mm în medie) şi mici în decembrie-martie (25-35 mm în medie). În proporție de 70% ele cad sub formă de ploaie, cu excepția intervalului din ultima decadă

[1]Mihai Ielenicz, *Clima. Ape. Soluri,* Editura Universitară, Bucureşti, 2007, http://geo.unibuc.ro/

Scanned with OKEN Scanner

a lunii noiembrie, până în ultima decadă a lunii martie, când se înregistrează 34-42 zile cu ninsoare. Din totalul precipitațiilor, 35-40% cad vara, 23-30% primăvara, 17-23% toamna şi 10-17% iarna.

Caracteristic pentru regimul pluviometric al județului este atât abundența, cât şi deficitul de precipitații, ambele fenomene având influențe negative asupra economiei, mai ales în zona câmpiei colinare.

În acest sens menționăm aversele torențiale, când, într-un timp scurt, se înregistrează cantități ce depăşesc cu 50-60% din suma lunii respective. Astfel, valoarea maximă căzută în 24 ore a înregistrat, la Iaşi, 136,7 mm, şi la Podu Iloaiei, 128,2 mm, la 25 august 1970.

În cursul unui an sunt, în medie, 190 de zile fără precipitații, iar gruparea lor în perioada vegetativă a culturilor, are influențe negative asupra recoltelor. Precipitațiile sub formă de ninsoare din perioada rece a anului, înregistrează un număr mediu de 40 zile la Iaşi, 33 la Cotnari, 31 la Podu Iloaiei.

Vânturile care bat pe teritoriul județului se caracterizează prin fluctuații mari de direcție şi viteză, fiind determinate atât de circulația generală a maselor de aer cât şi de orientarea reliefului.

Cele mai mari frecvențe medii anuale le au vânturile dinspre nord-vest (23,3% la Iaşi, 29% la Cotnari) urmate de vânturile dinspre est (14,2%), vest (9,4%), sud-est (8,1%) şi nord (7,2%), la Iaşi, şi dinspre nord (12%), sud (11%), sud-vest (10%) şi sud-est (9%) la Cotnari.

Cele mai mici frecvențe le au vânturile dinspre nord-est (3,8% la Iaşi şi 2% la Cotnari). Calmul atmosferic are valori relativ ridicate (22,8% la Iaşi, 22% la Cotnari), indicând condiții de adăpost aerodinamic. Viteza vânturilor a înregistrat valori medii de 5,9 m/s la Iaşi şi 4,6 m/s la Cotnari pe direcția dominantă de nord-vest. Viteze medii ridicate s-au mai înregistrat la Iaşi dinspre nord (4,8 m/s), sud-est (4,5 m/s) şi sud (4,7 m/s), iar la Cotnari dinspre nord (3,5 m/s), sud - est (3,1 m/s), sud şi vest (2,9 m/s).

Hidrografia

Apele subterane din cadrul județului Iaşi[1] sunt de două categorii: captive (sau de adâncime) şi libere.

[1]http://www.edusoft.ro/rol/Judetul%20Iasi.php

Scanned with OKEN Scanner

A. Apele subterane captive au caracter ascensional sau chiar artezian şi sunt puternic mineralizate, fiind interceptate prin foraje la diferite adâncimi, în depozite siluriene, badeniene, sarmaţiene. În zona oraşului Iaşi au fost întâlnite astfel de ape cu mineralizări cuprinse între 13 şi 30 g/l, la adâncimi începând de la 320 m la 1100 m.

În forajele de la Nicolina s-au interceptat ape clorosodice, sulfuroase, iodurate, bromurate, bicarbonatate, magneziene, alcaline, calcice, cu concentraţie mare de săruri (12–20g/l în sarmaţian şi 57,7g/l–63,6g/l în cristalin) cu calităţi terapeutice deosebite, care au favorizat apariţia şi dezvoltarea staţiunii balneare Nicolina.

B. Apele subterane libere includ straturi acvifere fără presiune, şi sunt cantonate în depozitele secţionate de văi, puternic influenţate de precipitaţii.

Sunt ape cu debite relativ reduse (0- 3l/s), cu variaţii mari ale nivelului hidrostatic, bogate în săruri solubile, fiind în general nepotabile sau la limita potabilităţii. Cele care spală argile şi marne sarmaţiene se încarcă şi mai mult în săruri, dând ape minerale, unele cu proprietăţi curative.

Apele de suprafaţă[1] din cadrul judeţului sunt reprezentate prin râuri şi lacuri.

Râurile fac parte din cele două mari bazine hidrografice - Prut şi Siret – cea mai mare parte (60%) aparţinând Prutului. Cele mai importante cursuri, aşa cum se succed de la est la vest sunt: Prutul, Jijia, Bahluiul, Miletinul, Jijioara, Siretul, Moldova. Partea de sud a judeţului aparţine bazinului superior al Bârladului (afluent al Siretului), cursurile principale fiind Vasluieţul, Sacovăţul, Stavnicul.

Dintre toate cursurile de apă, numai Bahluiul şi Jijioara îşi dezvoltă în întregime bazinele în limitele judeţului, constituind râuri autohtone. Densitatea reţelei hidrografice permanente este de 0,5 km/km^2, iar a celei temporare de 1,0 km/km^2, deci o densitate totală de 1,5 km/km^2. Reţeaua hidrografică codificată totalizează 2400 km.

Analiza debitelor medii multianuale evidenţiază faptul că cele mai bogate în ape sunt râurile Siret, Moldova şi Prut, cu 33,48 m^3/s, 31,1 m^3/s şi respectiv 72,55 m^3/s. Jijia şi Bahluiul au debite medii de 3,25 şi respectiv 2,1 m^3/s, deci rezerve de apă mult mai reduse.

[1]Mihai Ielenicz, *Clima. Ape. Soluri,* Editura Universitară, Bucureşti, 2007, http://geo.unibuc.ro/

Scanned with OKEN Scanner

O altă formă de producere a scurgerii maxime o constituie viiturile, ca urmare a ploilor torențiale de vară. Cele mai mari debite maxime s-au înregistrat în anii 1969, 1970, 1975: 182 m^3/s pe Bahlui la Iaşi, 325 m^3/s pe Jijia la Victoria, 1140 m^3/s pe Siret la Lespezi, 1050 m^3/s pe Moldova la Tupilați, 292 m^3/s pe Bahluieț la Tg. Frumos, 217 m^3/s pe Vasluieț la Satu Nou.

Lacurile completează rețeaua hidrografică a județului, marea majoritate fiind artificiale, create prin bararea văilor. Cele mai numeroase se întâlnesc în zona câmpiei colinare, constituind o caracteristică atât prin număr, cât şi prin dispunerea lor "în salbă".

Pe total județ sunt 20 acumulări de apă complexe, din care 5 sunt nepermanente şi una în execuție. Cele permanente au un volum de 55,6 mil. m^3 şi o suprafață de 1.922 ha, la care se adaugă 71 iazuri piscicole, cu un volum de 6,65 mil. m^3 şi o suprafață de 4255 ha. Mai importante sunt acumulările Tansa, Hălceni, Tungujei, Ciurbeşti, Podu Iloaiei şi amenajările piscicole Vlădeni, Osoi, Cârniceni, Borşa şi Gorban.

O situație deosebit de precară o constituie administrarea iazurilor săteşti. În prezent în județul Iaşi din 1.617 ha iazuri deținute de 52 de consilii comunale locale, doar 318 ha prezintă siguranță în exploatare, reprezentând 19,7%, iar restul nu sunt adecvate pentru utilizare: 11,6% au o stare medie; 35,8% au o stare rea; iar 32,2% sunt rupte, transformate adesea în islaz sau chiar luate în cultură.

Resursele de apă de suprafață sunt completate de acumulările complexe al căror volum util totalizează peste 55.910.000 mii m^3, precum şi de iazuri cu un volum total de peste 6 milioane m^3. Lacurile de acumulare Pârcovaci, Tansa, Chirița, Hălceni, Tungujei asigură un volum total pentru alimentări cu apă ale localităților de 38.800.000 mii m^3.

2.2.2. Flora şi fauna

Diversitatea condițiilor pedo-climatice şi oro-hidrografice ale județului Iaşi a determinat instalarea unei vegetații foarte variate, cu elemente floristice bogate şi de origini diferite[1], ca urmare a interferenței pe acest teritoriu a provinciei central-europene est-carpatice cu provincia ponto-sarmatică.

[1] http://www.ici.ro/romania/ro/geografie/vegetation.html

Scanned with OKEN Scanner

• Zona forestieră este caracteristică sectoarelor înalte de podiş din vest şi sud, fiind reprezentată prin păduri de foioase, ce aparţin etajului stejarului şi gorunului, iar în părţile cele mai înalte, limitei inferioare a fagului.

Pădurile de fag (*Fagus silvatica, Fagus taurica*), pure sau în amestec, se întâlnesc în nord-vestul judeţului în Dealul Mare - Hârlău, dealurile Moţcăi şi în sud, pe platourile Poieni - Bârnova, Cheia Domniţei, Ipatele, Tansa.

Dintre arbuşti sunt prezenţi: alunul, voniceriul, dârmozul, clocotişul, cornul, sângerul, socul ş.a., iar din flora ierboasă fac parte: firuţa de pădure, aliorul de pădure, toporaşul de pădure, obsiga de pădure, lăcrămioara, sângele voinicului, susai de pădure etc.

Etajul gorun-stejar are o dezvoltare mai mare, ocupând în general suprafeţele cu altitudini de peste 200-300 m. Cele două specii de bază sunt asociate frecvent cu carpenul, teiul, jugastrul, frasinul, arţarul, ulmul de câmp, cireşul, mărul pădureţ, părul pădureţ, uneori teiul argintiu, teiul cu frunza lată.

• Zona de silvostepă este caracteristică Câmpiei Colinare, dar se întâlneşte şi în sectoarele mai joase ale podişului din sud (dealurile Prutului şi depresiunea Negreşti), unde climatul este de un continentalism mai accentuat, iar solurile sunt cernoziomice sau cenuşii.

Vegetaţia naturală a silvostepei este reprezentată prin pâlcuri de pădure (şleauri) şi pajişti, puternic transformate şi modificate antropic.

Pădurile silvostepei sunt formate din şleauri de gorun şi stejar, alături de care se întâlnesc: carpenul, teiul, arţarul, jugastrul, ulmul, cireşul, şi, mai rar, stejarul brumăriu, mojdreanul, cărpiniţa, teiul pucios, arţarul tătărăsc. Stratul de arbuşti, dezvoltat mai ales la periferia pădurilor este constituit din aceleaşi esenţe ca în cazul pădurilor de stejar şi gorun ale zonei forestiere, la care se adaugă: voniceriul pitic, migdalul pitic, caragana, cireşul pitic, scumpia, verigariul.

Pajiştile silvostepei sunt formate din asociaţii de păiuş, colilie, firuţă cu bulb, bărboasă, pin gros, obsigă, peliniţă, laptele câinelui etc.

• Vegetaţia specifică luncilor este formată din asociaţii de pir târâtor, iarba câmpului, firuţă de câmp, păiuş, zâzanie, coada vulpii etc. Izolat se întâlnesc pâlcuri de pădure (zăvoaie) formate mai ales din esenţe moi: salcie, răchită, plop. În lunca Prutului se mai întâlnesc şi păduri de esenţe tari: stejar, ulm, frasin.

Scanned with OKEN Scanner

Vegetația naturală a județului a fost intens modificată de intervențiile antropice. Defrișările și desțelenirile practicate, uneori fără discernământ, în vederea extinderii culturilor agricole, au diminuat suprafețele ocupate de păduri și pajiști. Aceste acțiuni au declanșat reacții negative asupra celorlalte componente naturale: creșterea gradului de continentalism, reducerea debitelor apelor subterane și de suprafață, creșterea torențialității și a eroziunii, declanșarea de alunecări de teren etc.

Fauna

• Fauna[1] pădurilor, întâlnită în masivele forestiere din vest și sud, este reprezentată prin următoarele grupe și specii:

a) Mamiferele frecvent întâlnite sunt: căprioara, mistrețul, cerbul carpatin, lupul, vulpea, iepurele, pisica sălbatică, veverița, jderul, nevăstuica, pârșul, viezurele, dihorul, șoarecele scurmător, șoarecele de pădure.

b) Păsările sunt foarte numeroase, dintre cele mai caracteristice fiind: ghionoaia, ciocănitoarea mare, ciocănitoarea de stejar, ciuful de pădure, huhurezul mic, cucuveaua, buha, șorecarul comun, gaia roșie, gaia neagră. Foarte comune sunt: pițigoiul, cinteza, sticletele, câneparul, botgrosul, mierla, ciocârlia de pădure, sfrânciocul etc.

c) Reptilele din zona forestieră au în general specii puține: vipera, șarpele de pădure, șarpele de alun, iar în poieni, șopârla.

d) Amfibiile sunt reprezentate de: broasca de pădure, broasca râioasă brună, brotăcelul, broasca roșie de pădure, tritonul, buhai de baltă.

• Fauna silvostepei și stepei este mai săracă, fiind mult diminuată în urma expansiunii activităților umane.

a) Mamiferele cele mai reprezentative sunt din grupul rozătoarelor: popândăul, cățelul pământului, șoarecele de stepă, șoarecele de câmp, șobolanul de câmp, hârciogul, iepurele, iepurașul de vizuină, ultimul colonizat în 1905 la Cristești lângă Iași, de unde s-a răspândit repede în jur.

Mai pot fi menționate de asemenea, dihorul, nevăstuica, bursucul (sau viezurele), vulpea, iar uneori, în apropierea zonelor forestiere, căprioara, mistrețul și chiar lupul.

[1] http://www.ici.ro/romania/ro/geografie/fauna.html

Scanned with OKEN Scanner

b) Pasările caracteristice silvostepei şi stepei sunt: prepelița, potârnichea, ciocârlia, fisa de câmp, presura, sticletele, cinteza, graurul, turturica, guguştiucul, pupăza, cucul, câneparul, porumbelul, mărăcinarul, vrabia, rândunica, lăstunul, cioara. În pădurile de silvostepă de la Aroneanu şi Corneşti a fost colonizat fazanul.

Dintre păsările răpitoare menționăm şorecarul comun şi gaia.

c) Amfibienii sunt legați de un mediu acvatic sau mai umed şi umbrit, mai reprezentative fiind: broaştele, buhaiul de baltă.

• Fauna luncilor nu se deosebeşte prea mult față de cea din stepă. De remarcat este totuşi prezența în lunca Prutului a câinelui enot şi a vidrei, ultima fiind în prezent o raritate.

• Fauna acvatică are o distribuție sub formă de areale reduse, legate de apele stagnante sau curgătoare.

Dintre mamiferele mai comune menționăm şobolanul de apă şi chițcanul, iar cu mod de viață strict acvatic şi destul de rar, vidra.

Păsările sunt numeroase şi variate, multe prezentând interes cinegetic. Dintre cele mai frecvente menționăm: rața mare, rața mică, rața cârâitoare, rața sulițar, rața roşie, gâsca de vară, gârlița mare, gârlița mică.

Fauna piscicolă este de asemenea bogată şi variată atât în lacuri, cât şi în apele curgătoare (mai ales în cele mari, Prut şi Siret), speciile mai importante fiind: crapul, şalăul, somnul, ştiuca, plătica, mreana, cleanul, scobarul, obletul, bibanul.

Recent, în iazuri şi acumulări au fost introduşi crapi chinezeşti care s-au adaptat bine şi cu rezultate promițătoare.

2.3. Resursele solului şi subsolului

Din suprafața agricolă cartată pedologic[1] a județului, 20,68% aparține Protisolurilor, 52,89% Cernisolurilor, 13,35% Luvisolurilor, 0,04% Pelisolurilor, 2,41% Hidrisolurilor, 1,60% Salsodisolurilor şi 9,03% Antrisolurilor. Conform datelor furnizate de Raportul privind starea mediului în județul Iaşi pe anul 2004, resursele de sol ale județului sunt

[1]Mihai Ielenicz, Ibid.

Scanned with OKEN Scanner

reprezentate prin cele 380.400 ha folosite ca terenuri agricole, din care 257.000 ha terenuri arabile.

Din punct de vedere al potențialului lor natural de fertilitate, solurile pot fi grupate astfel:

♦ Soluri cu potențial ridicat de fertilitate în care se includ toate tipurile de cernoziomuri și unele aluviosoluri, când nu sunt afectate de factori limitativi. Aceste soluri se pretează pentru tot felul de utilizări agricole (culturi cerealiere și industriale, pajiști, plantații viti-pomicole), dar cele mai mari note de bonitate le primesc pentru culturi cerealiere și tehnice.

♦ Soluri cu potențial moderat de fertilitate sunt faeoziomurile și preluvosolurile, rendzinele, majoritatea aluviosolurilor, precum și cele slab-moderate din prima categorie (cernoziomuri).

♦ Soluri cu potențial scăzut de fertilitate includ soluri erodate și slab dezvoltate (erodosoluri și regosoluri) cu pretabilitate limitată pentru pajiști, plantații viti-pomicole și forestiere, apoi unele luvosoluri, pretabile pentru pajiști, plantații pomicole și unele culturi de câmp, gleiosolurile și solurile gleice, pretabile pentru fânețe.

Datorită caracteristicilor condițiilor naturale, fondul pedologic agricol este afectat de o serie de factori limitativi: eroziuni, alunecări de teren, exces de umiditate, aciditate, sărăturare, inundabilitate, tasare, care se manifestă pe o suprafață totală de 592.922 ha.

Referindu-ne la resursele subsolului (resurse minerale/ hidrocarburi), din prospecțiunile efectuate până în prezent, rezultă că potențialul petro-gazeifer din cuvertura Platformei Moldovenești aferentă județului Iași, este foarte redus, iar investigațiile făcute n-au dus la identificarea unor zăcăminte exploatabile.

a) *Argile, siltite și luturi.* În alcătuirea cuverturii sarmațiene participă, în proporție mare, rocile pelitice (argile și siltite). Cele mai mari acumulări se găsesc în Basarabianul inferior, până sub calcarul oolitic de Repedea, în jumătatea estică a județului (la est de linia Târgu Frumos - Hârlău). Argilele și siltitele sarmațiene sunt utilizate în industria ceramică și a cărămizilor. Cea mai importantă exploatare este la Tomești-Vlădiceni (10 ha).

Luturile loessoide - și luturile deluviale și coluviale, sunt utilizate, la fel ca și argilele sarmațiene, ca materie primă în industria ceramicii și a cărămizilor. Pe scară largă, se valorifică în zona din apropierea municipiului Iași – la Tomești, Holboca, Vlădiceni și Ciurea (pe 5 ha).

Scanned with OKEN Scanner

b) *Nisipuri.* Există acumulări de grosimi mari, între 5-25 m, cum sunt nisipurile de Buda - Sireţel, de Bârnova, de Şcheia şi de Păun.

Nisipul de Buda - Sireţel are o grosime de cca. 10-12 m. Înainte de primul război mondial a fost utilizat ca materie primă pentru sticlă. În prezent, se exploatează intermitent, pe plan local, pentru mortare. Din datele analitice existente, rezultă că în stare naturală nu îndeplineşte condiţiile de calitate pentru a fi utilizat ca materie primă pentru sticlă, în schimb corespunde ca material de formare pentru turnarea aliajelor neferoase.

Nisipul de Bârnova, cu o grosime de 10-25 m, are o extindere foarte mare pe teritoriul judeţului Iaşi. A fost studiat în aflorimentele de la Bârnova, Dobrovăţ, Răducăneni şi Pocreaca.

Nisipul de Şcheia, în grosime de 10-15 m, dar cu intercalaţii de gresii şi calcare, în stare brută nu îndeplineşte condiţii de calitate, pentru a fi utilizat ca material de formare pentru turnarea de aliaje neferoase şi a unor piese mici din fontă cenuşie sau fonte de calitate, cu greutate sub 100 kg.

Nisipul de Păun s-a dovedit apt ca material de formare în turnarea aliajelor neferoase, turnarea în vid, confecţionarea formelor coji şi turnarea fontei pentru piese mici. De asemenea, este bun şi la fabricarea silico-calcarelor.

A doua categorie de nisipuri o reprezintă cele din albia Moldovei (dintre Cristeşti şi Mirosloveşti) şi din albia Siretului (dintre Lespezi şi Mirceşti). Rezervele sunt mari şi se regenerează periodic la viituri. Spre exemplu, în albia Siretului au grosimi de până la 5-7 m, se exploatează sistematic în zona Paşcani, fiind utilizate pentru betoane şi mortare. Nisipuri de acelaşi fel se găsesc şi în valea Prutului – la Grozeşti, Victoria şi Probota.

c) *Pietrişuri.* Pe raza judeţului Iaşi pietrişurile exploatabile apar în albiile Moldovei şi Siretului, unde sunt asociate cu nisipuri[1].

d) *Calcare.* În cuprinsul judeţului apar câteva intercalaţii de roci calcaroase (calcare oolitice), cum sunt cele de Hărmăneşti, de Criveşti şi de Repedea. Grosimea lor este redusă, variind între 1 şi 5 m (foarte rar

[1]Exploatare materiale albie, comuna Lespezi - sat Buda - 2 ha; Exploatare materiale, comuna Lespezi - 7 ha; Exploatare materiale, Paşcani - 10 ha; Exploatare materiale, Stolniceni- Prăjescu - 10 ha; Exploatare materiale, comuna Hălăuceşti - sat Luncaşi - 7 ha; Exploatare materiale, pod Butea - 1 ha; Exploatare materiale, comuna Cristeşti - 7 ha; Exploatare materiale, comuna Moţca - 5 ha; Exploatare materiale, comuna Mirosloveşti - 1 ha.

Scanned with OKEN Scanner

depăşesc această grosime). Se exploatează pentru necesităţi locale, în cariere mici, la Bărbăteşti, Corneşti, Berezlogi, Bârnova, Şcheia etc.

e) *Gresii*. Apar, la fel ca şi calcarele, sub formă de intercalaţii în depozitele sarmaţiene. Zăcământul cel mai important se găseşte în perimetrul localităţii Deleni - Hîrlău.

f) *Nămoluri*. Cu proprietăţi curative se găsesc la Leţcani şi Lungani. Nămolul de la Leţcani se formează prin procese biochimice într-un braţ mort al Bahluiului. Ca urmare a alcătuirii geologice, teritoriul judeţului Iaşi este sărac în resurse minerale utile. Este lipsit de resurse energetice (petrol, gaze şi cărbuni) şi de minereuri.

Apele minerale

Apele de adâncime de pe teritoriul judeţului Iaşi sunt puternic mineralizate datorită dizolvării sărurilor din sedimente. De exemplu, forajele de adâncime executate în punctul Nicolina - Iaşi (1032m) au pus în evidenţă existenţa unor ape clorosodice şi clorocalcice, uşor radioactive, cu o mineralizaţie foarte ridicată, variind între 57,78 g/kg şi 63,69 g/kg, din care 25,11-43g/kg NaCl şi 16-30 g/kg $CaCl_2$, la care se adaugă conţinuturi reduse de $NaCl_2$, SO_4Ca şi $Ca(CO_3H)_2$. Pe lângă acest complex acvifer din fundament, s-a constatat existenţa a încă două complexe acvifere, unul în formaţiunile paleozoice, cu ape clorosodice, cu concentraţie mare în săruri, şi altul în formaţiunile miocene cu ape clorosodice, sulfuroase, bromo-iodurate, bicarbonatate, alcaline, calcice, magneziene, cu o concentraţie mare în săruri.

Pentru calităţile lor terapeutice, aceste ape se valorifică în cadrul complexului balnear Nicolina. Rezerva exploatabilă de apă subterană minerală de la Nicolina, confirmată de către Comisia de Rezerve Geologice în 1979, s-a ridicat la valoarea de 299 m^3/zi.

În prezent, necesarul de apă minerală pentru nevoile de tratament sunt de circa 260 m^3/zi, ceea ce impune o utilizare raţională a acestor resurse. Ape minerale similare s-au semnalat şi în forajul Deleni-Hârlău.

În judeţul Iaşi se găsesc numeroase izvoare calificate drept minerale, având compoziţie chimică şi mineralizări variate, de la cele oligominerale cu mineralizări sub 1g/l, la cele alcaline, alcalino-feroase, clorurate-sodice, iodurate, sulfatate, sulfuroase, cu mineralizări între 1 şi 20 g/l.

Scanned with OKEN Scanner

Principalele puncte cu izvoare[1] sunt la: Strunga (sulfuroase, bicarbonatate, sodice, sulfatate) cu un debit exploatabil de 80 m^3/zi, Răducăneni (cloro-sodice, iodo-bromurate), Pârcovaci (bicarbonatate, magneziene, calcice), Breazu şi Grădina Botanică (sulfuroase, bicarbonatate, sodice), Băiceni (sulfuroase, bicarbonatate, sodice), Bohotin, Cucuteni.

2.4. Populația

Populația stabilă a județului Iaşi[2] este de 824.083 locuitori, din care 394.696 sunt din mediul urban (reprezentând 47,9%) şi 429.387 sunt din mediul rural (reprezentând 52,1%)[3]. Densitatea populației este de 151 locuitori/ km^2.

Distribuția populației pe sexe: 49,3% populație de sex masculin şi 50,7% de sex feminin.

Județul Iaşi înregistrează un număr de 23.100 şomeri (15.100 bărbați şi 8.000 femei) cu o rata a şomajului de 7,2% (8,8% pentru bărbați şi 5,4% pentru femei).

La nivelul județului se înregistrează 134.596 salariați (vezi Tabelele 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3.), care activează în următoarele domenii:

[1]R.A. "Apemin" administrează 12 izvoare cu ape minerale: Grădina Botanică – Iaşi, Pîrcovaci – Hîrlău, Strunga - comuna Strunga, Nicolina – Iaşi, Băiceni (izv. Poni) - sat Băiceni, comuna Cucuteni, Răducăneni - comuna Răducăneni, Deleni fierbătoare - comuna Deleni, Breazu - comuna Rediu, Răchiţeni - sat Răchiţeni, comuna Mircești, Aroneanu I - comuna Aroneanu, Aroneanu II - comuna Aroneanu, Aroneanu III - comuna Aroneanu.

[2]Erdeli G., Dumitrache Liliana, 2006- Geografia Populației, Ed. Corint, București http://geo.unibuc.ro/

[3] www.prefecturaiasi.ro/...iasi/.../caracterizare-fizico-geografica-Iasi.pdf

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 2.4.1.

Personalul unităților locale active, din industrie, construcții, comerț și alte servicii, pe activități ale economiei naționale1)

Staff local units active in industry, construction, trade and other services on the national economy

Activități (secțiuni CAEN, Rev. 1)	Personalul [1] (număr persoane)		
	2005	2006	2007
Județul Iaşi			
Total	127933	130076	134596
Industrie extractivă	57	70	97
Industrie prelucrătoare	48246	44335	40673
Energie electrică şi termică, gaze şi apă	5385	5640	3992
Construcții	14592	15709	19347
Comerț cu ridicata şi cu amănuntul, repararea şi întreținerea autovehiculelor şi motocicletelor şi a bunurilor personale şi casnice	29908	32066	34429
Hoteluri şi restaurante	3246	3685	4044
Transport, depozitare şi comunicații	11818	12154	13207
Tranzacții imobiliare, închirieri şi activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	10822	12242	14205
Învățământ [2]	299	414	421
Sănătate şi asistență socială[2]	675	923	1108
Alte activități de servicii colective, sociale şi personale	2885	2838	3073

[1] Numărul mediu de persoane ocupate=numărul total de personal (salariat şi nesalariat) care a lucrat înîntreprindere în cursul perioadei de referință, inclusiv personalul detaşat (care lucrează în afara întreprinderii), remunerat de întreprindere.
[2] Include numai unitățile locale cu activitate de învățământ sau sănătate şi asistență socială,organizate ca societăți comerciale.
(Sursa: DJS Iaşi, 2008)

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 2.4.2.

Populația ocupată, pe activități ale economiei naționale (la sfârșitul anului)

Employment on the national economy

mii persoane

Județul Iași	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Total economie	318,0	316,2	302,8	298,2	290,5	296,4	291,7	297,6
Agricultură, vânătoare şi silvicultură	136,7	134,7	115,4	110,0	100,7	102,5	97,0	94,6
Pescuit şi piscicultură	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Industrie, din care:	65,8	64,4	71,2	67,2	61,3	55,8	52,9	51,9
Industrie extractivă	0,1	0,2	0,1	0,1	*)	0,1	*)	0,1
Industrie prelucrătoare	59,4	58,9	66,1	62,3	56,7	51,2	48,4	47,3
Energie electrică şi termică, gaze şi apă	6,3	5,3	5,0	4,8	4,6	4,5	4,5	4,5
Construcţii	12,9	12,9	13,3	14,4	13,2	17,7	18,8	23,1
Comerţ	28,3	28,5	27,8	28,7	29,9	32,9	34,5	37,4
Hoteluri şi restaurante	3,5	3,0	2,0	2,6	4,0	4,1	4,0	4,8
Transport, depozitare şi comunicaţii	12,7	12,5	12,3	11,8	11,4	12,0	13,2	12,9
Intermedieri financiare	1,8	1,8	1,8	1,8	2,1	2,4	2,2	2,7
Tranzacţii imobiliare şi alte servicii	8,5	9,7	9,5	11,2	13,2	12,5	14,1	15,1
Administraţie publică şi apărare	3,6	3,7	3,8	4,0	4,0	4,7	4,9	5,9
Învăţământ	21,7	21,8	21,3	21,3	22,6	22,7	21,8	20,9
Sănătate şi asistenţă socială	16,7	17,1	17,8	18,3	19,2	18,9	18,8	18,8
Celelalte activităţi ale economiei naţionale	5,7	5,9	6,4	6,7	8,7	10,0	9,3	9,3

*) sub 0,1

(Sursa: DJS Iaşi, 2008)

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 2.4.3.

Populaţia ocupată, pe activităţi ale economiei naţionale (la sfârşitul anului)

Employment on the national economy

mii persoane

Judeţul Iaşi	2008
Total economie	295,8
Agricultură, silvicultură şi pescuit	92,5
Industrie - total,	
din care:	54,3
Industrie extractivă	0,1
Industrie prelucrătoare	46,2
Producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat	2,8
Distribuţia apei; salubritate, gestionarea deşeurilor, activităţi de decontaminare	5,2
Construcţii	25,7
Comerţ cu ridicata şi cu amănuntul; repararea autovehiculelor şi motocicletelor	35,7
Transport şi depozitare	11,4
Hoteluri şi restaurante	4,7
Informaţii şi comunicaţii	3,5
Intermedieri financiare şi asigurări	2,7
Tranzacţii imobiliare	1,9
Activităţi profesionale, ştiinţifice şi tehnice	4,7
Activităţi de servicii administrative şi activităţi de servicii suport	6,2
Administraţie publică şi apărare; asigurări sociale din sistemul public	6,2
Învăţământ	21,0
Sănătate şi asistenţă socială	19,4
Activităţi de spectacole, culturale şi recreative	1,9
Alte activităţi de servicii	4,0

(SURSA: INSSE, Balanţa forţei de muncă – la sfârşitul anului 2008)

Scanned with OKEN Scanner

După etnie, situația la nivelul județului este următoarea: 808.170 sunt români, 9.624 țigani, 3.586 ruși, 437 evrei, 444 greci, 310 maghiari, 75 ucraineni, 181 germani, 53 turci, 103 italieni, 7 tătari, 7 sârbi, 4 slovaci, 8 bulgari, 4 croați, 2 cehi, 26 polonezi, 5 chinezi, 24 armeni, 2 ceangăi, 989 altă etnie și 22 de etnie nedeclarată.

În județul Iași nu sunt unități administrativ-teritoriale care să aibă cetățeni aparținând minorităților naționale cu o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, neexistând cazuri de aplicare a art. 19 din Legea 215/2001 (legea administrației publice locale) – articol ce prevede folosirea și a limbii materne în raporturile cu aceștia.

2.5. Economia județului Iași, ca parte componentă a RDNE

2.5.1. Studiu statistic privind mediul rural la nivelul RDNE

Dacă la 1 ianuarie 1998, populația totală a regiunii Nord-Est era de 3.785.530 locuitori, reprezentând 16,7% din populația totală a țării, în anul 2006 a ajuns la 3.732.583 locuitori (17,29% din populația țării)[1]. Sub aspectul numărului de locuitori, regiunea ocupă locul întâi pe țară.

Comuna este unitatea administrativă de bază pe teritoriul căreia se implementează politica rurală. Autoritățile comunale sunt partenerii locali ai autorităților județene și regionale în realizarea politicii rurale.

În zona rurală a regiunii[2], la nivelul anului 2006 se găsesc 505 comune, care cuprind un număr de 2.414 sate în care conviețuiesc și își desfășoară activitatea un număr de 2.103.333 locuitori (vezi Tabelele 2.5.1.1. și 2.5.1.2.).

Ponderea populației rurale, în 2006, în total populație totală este de 56,35%.

---

[1] Cioacă, A., *Geografia regională a României*, Editura Fundației România de Mâine, București, 2008, pp. 112 și urm.
[2] www.adrnordest.ro

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 2.5.1.1.

Componenta administrativă a zonelor rurale în 2006

Administrative component of rural areas in 2006

Unităţi teritoriale	Nr. comune	Nr. sate
Regiunea NE	505	2.414
Bacău	85	491
Botoşani	71	333
Iaşi	93	418
Neamţ	78	344
Suceava	97	379
Vaslui	81	449

(Sursa: ADRNE, 2007)

Populaţia este distribuită pe sexe în rapoarte aproximativ egale. La nivelul judeţelor, ponderea cea mai mare a locuitorilor din zona rurală se regăseşte la nivelul judeţului Neamţ (61,6%).

Tabel 2.5.1.2.

Structura populaţiei pe sexe şi medii în mediul rural, 2006 (persoane)

Population structure by sex and rural environments, 2006 (person)

Unitate teritorială	Ambele sexe		Din care feminin
	Număr	%	Număr
Nord-Est	2.103.333	100,00	1.042.460
Bacău	389.745	18,53	192.416
Botoşani	266.156	12,65	133.354
Iaşi	429.387	20,41	210.936
Neamţ	349.967	16,64	174.447
Suceava	400.225	19,04	199.706
Vaslui	267.853	12,73	131.601

(Sursa: ADRNE, 2007)

Cea mai mare parte a populaţiei rurale este concentrată în judeţele Iaşi, Suceava şi Bacău, iar cea mai mică în judeţele Botoşani şi Vaslui. Alături de Sud şi Sud-Vest, Regiunea Nord-Est deţine o populaţie majoritară concentrată în zona rurală.

Printre cauzele ruralismului pot fi amintite cele de ordin istoric (retragerea comunităţilor umane în zone greu accesibile invadatorilor), de ordin laic-religios (păstrarea tradiţiilor şi credinţelor populare) sau cele de ordin economic, legate de nivelul scăzut de trai al unor categorii sociale (migraţia rurală).

Scanned with OKEN Scanner

Structura pe vârste a populației rurale este caracterizată printr-un relativ dezechilibru, procesul accentuat de îmbătrânire demografică fiind evident.

Agricultura si silvicultura

Ponderea populației ocupate în agricultură, la nivelul anului 2006, în regiune, este foarte ridicată - 40,74% (superioară celei naționale cu 29,69%). Din totalul de populație ocupată în agricultură la nivel național, 20,19% provine din Regiunea Nord-Est.

La nivelul anului 2005, contribuția agriculturii la PIB-ul regional este de 12,85%, valoare superioară celei la nivel național (8,43%), ceea ce denotă dependența ridicată a economiei regionale de agricultură (vezi Tabelul 2.5.1.4.).

Contribuția sectorului a fost în descreştere continuă în perioada 1998-2000, datorită condițiilor meteorologice nefavorabile, cât şi a productivității scăzute din domeniu, urmată de un reviriment la nivelul anului 2001.

În anul 2005, aportul regiunii la total producție agricolă la nivel național a fost de 18,01% (vezi Tabelul 2.5.1.3.). Sectorul cunoaşte o evoluție similară cu cea la nivel național în perioada 1998-2001, înregistrând o perioadă de declin în perioada 1998-2000 datorită condițiilor climatice nefavorabile existente în acel an.

Tabel 2.5.1.3.

Contribuția agriculturii (inclusiv vânătoare, silvicultură, pescuit şi piscicultură) la PIB, exprimată în milioane RON prețuri curente[1]

Contribution of agriculture (including hunting, forestry, fishing and fish) to GDP in millions RON current prices

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nord-Est	974,9	1.313,4	1.647,6	2.682,0	3.497,8	4.099,1	4.733,6	4.374,9
Nord-Est (în mil. euro)	976	806	825	1.030	1.118	1.091	1.168,7	1.208,5
România	5.377,2	7.280,5	8.901,5	15.617,9	17.3017,6	22.849,2	31.043,9	24.291,7
România (în mil. euro)	5.383	4.467	4.460	6.000	5.535	6.084	7.665,1	6.710,4

(Sursa: Anuare Statistice ale României 1999-2007)

[1]Conform metodologiei SEC1995.

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 2.5.1.4.

Contribuţia agriculturii la PIB (regional şi naţional), %

Contribution of agriculture to GDP (regional and national)

	% sector/ PIB 2000	% sector/ PIB 2001	%sector/ PIB 2002	%sector/ PIB 2003	%sector/ PIB 2004	%sector/ PIB 2005
Nord-Est	17,10	18,70	18,8	18,76	16,06	12,85
România	11,07	13,37	11,43	13,03	12,59	8,43

(Sursa: Anuarul Statistic al României 2007-2007)

Tabel 2.5.1.5.

Repartiţia suprafeţelor agricole, în perioada 2002-2007, ha

The distribution of agricultural areas

Unitate teritorială	Suprafaţa totală	Suprafaţa agricolă, 2002	Suprafaţa agricolă, 2003	Suprafaţa agricolă, 2004	Suprafaţa agricolă, 2005	Suprafaţa agricolă, 2006
România	23.839.071	14.836.585	14.717.426	14.711.552	14.741.214	14.730.956
Regiunea Nord-Est	3.684.983	2.131.421	2.133.569	2.130.876	2.130.767	2.142.507
Bacău	662.052	323.468	323.415	320.589	320.601	320.552
Botoşani	498.569	392.905	392.776	393.472	393.468	393.193
Iaşi	547.558	380.997	382.081	381.445	381.396	394.404
Neamţ	589.614	283.789	283.717	284.051	284.033	284.030
Suceava	855.350	349.131	349.826	349.810	349.762	349.310
Vaslui	531.840	401.131	401.754	401.509	401.507	401.018

(Sursa: Anuarul Statistic al României 2003-2007)

Regiunea Nord-Est[1] deţine 14,54% suprafaţa agricolă totală a ţării (2006) şi 18,23% din fondul forestier (2006). Judeţele din regiune cu cele mai întinse suprafeţe de terenuri agricole sunt Vaslui, Botoşani şi Iaşi, iar cele care deţin cele mai întinse suprafeţe împădurite sunt Suceava, Bacău şi Neamţ (vezi Tabelele 2.5.1.5. şi 2.5.1.6).

[1] www.adrnordest.ro

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 2.5.1.6.

Repartiția fondului forestier, în perioada 2002-2007, ha

Distribution of forest

Unitate teritorială	Fondul forestier 2002	Fondul forestier 2003	Fondul forestier 2004	Fondul forestier 2005	Fondul forestier 2006
România	6.388.000	6.368.000	6.779.332	6.390.536	6.754.724
Regiunea Nord Est	1.185.000	1.188.000	1.232.986	1.193.268	1.231.703
Bacău	267.000	270.000	283.623	271.236	282.549
Botoşani	56.000	56.000	57.212	56.108	57.493
Iaşi	97.000	97.000	98.130	97.661	97.564
Neamț	260.000	259.000	260.910	261.328	260.613
Suceava	435.000	435.000	453.566	435.034	453.330
Vaslui	70.000	71.000	79.545	71.901	80.154

(Sursa: Anuarul Statistic al României, 2000–2007)

Lucrările de combatere a eroziunii terenurilor se efectuează pe suprafețe reduse în comparație cu cele degradate, datorită costurilor mari şi a utilajelor insuficiente.

Agricultura

Deşi Regiunea Nord-Est[1] deține o mare suprafață de teren agricol (14,54% în 2006) din suprafața agricolă totală a țării, această resursă nu poate fi eficient valorificată, productivitatea fiind scăzută la toate tipurile de culturi, datorită influenței următorilor factori: calitatea terenului, cu o diversificare pronunțată, alternantă categoriilor de sol, fragmentarea acestora, în comparație cu alte unități de suprafață similare din țară; forța de muncă îmbătrânită (mai mult de 28% din populația rurală are peste 60 ani), iar tineretul migrează către centrele urbane; gradul mare de sărăcie a proprietarilor care întâmpină mari dificultăți în realizarea culturilor şi creşterea animalelor.

La acestea se adaugă lipsa capitalului pentru restructurarea şi modernizarea agriculturii, dar şi instabilitatea şi eroziunea solului, numeroasele alunecări de teren etc.

[1] www.adrnordest.ro

Scanned with OKEN Scanner

Sectorul zootehnic

În ceea ce priveşte evoluţia sectorului zootehnic din regiune, din analiza datelor prezentate în tabelul următor, se observă o staţionare a numărului capetelor de bovine, o creştere a numărului de familii de albine şi o scădere însemnată a numărului de porcine. Referitor la efectivele de ovine şi cabaline, putem spune că nu s-au înregistrat variaţii semnificative în perioada 2000-2006.

Silvicultura

Exploatările forestiere au o contribuţie însemnată prin volumul de masă lemnoasă extrasă din regiunea Nord-Est şi prin marile suprafeţe împădurite existente (Suceava 453.330 ha, Bacău 282.549 ha, Neamţ 260.613 ha - 2006), furnizând 25,75% din cantitatea totală de masă lemnoasă a României, la nivelul anului 2006.

Datorită lipsei unor programe de investiţii şi a slabei retehnologizări a industriei de prelucrare a lemnului şi mobilei, în loc să se desfacă la export produse finite, care ar contribui la rentabilizarea şi revitalizarea acestui sector economic, se înregistrează, în ultima perioadă, mari cantităţi de materie primă brută la export (cherestea şi profile), fapt care a condus la o exploatare nerațională a fondului forestier şi la o degradare a mediului înconjurător[1].

2.5.2. Componenta industrială a economiei judeţului Iaşi

Pe grupe mari de activităţi, se constată că pe primul loc, în ceea ce priveşte contribuţia la realizarea valorii adăugate brute (PIB) pe judeţ, se situează serviciile (inclusiv cele sociale), urmate de industrie, agricultură, silvicultură şi piscicultură, comerţ şi alimentaţie publică şi construcţii.

Redăm în Tabelul 2.5.2.1 situaţia detaliată, mai jos, pe ultimii trei ani.

[1]Judeţul Suceava a contribuit cu cea mai mare cotă din masa lemnoasă pusă în circuitul economic în anul 2006, respectiv 1.714,7 mii mc, la polul opus situându-se judeţul Botoşani cu 137,4 mii mc. www.adrnordest.ro

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 2.5.2.1.

Cifra de afaceri a unităţilor locale active din industrie, construcţii, comerţ şi alte servicii, pe activităţi ale economiei naţionale

The turnover of local units active in industry, construction, trade and other services on the national economy

Activităţi (secţiuni CAEN, Rev. 1)	Cifra de afaceri (milioane lei (RON) preţuri curente)		
	2005	2006	2007
Judeţul Iaşi			
Total	11115	13829	16615
Industrie extractivă	17	23	15
Industrie prelucrătoare	2952	3247	3560
Energie electrică şi termică, gaze şi apă	732	1025	754
Construcţii	900	1183	1687
Comerţ cu ridicata şi cu amănuntul, repararea şi întreţinerea autovehiculelor şi motocicletelor şi a bunurilor personale şi casnice	5262	6518	8292
Hoteluri şi restaurant	148	191	242
Transport, depozitare şi comunicaţii	507	586	807
Tranzacţii imobiliare, închirieri şi activităţi de servicii prestate în principal întreprinderilor [1)]	451	864	1005
Învăţământ [1)]	5	9	10
Sănătate şi asistenţă socială [1)]	19	41	60
Alte activităţi de servicii colective, sociale şi Personale	122	142	183

[1)]Include numai unităţile locale cu activitate de învăţământ sau sănătate şi asistenţă socială, organizate ca societăţi comerciale.

(Sursa: CCIA Iaşi, 2008)

Capacitatea industrială actuală a judeţului, combinată cu situarea într-o zonă cu numeroase resurse naturale şi materii prime, fac din Iaşi un important obiectiv comercial şi industrial, cu un potenţial dezvoltat pentru viitor.

Zona metropolitană poate reprezenta un rezervor imens de mână de lucru profesională specializată. Multe persoane fac naveta în acest spaţiu, contribuind în acest fel şi la aspectul comercial al zonei, iar nivelul salarizării este scăzut în comparaţie cu media naţională. Evoluţia pozitivă a

Scanned with OKEN Scanner

economiei judeţului Iaşi din ultimii ani, creşterea volumului exporturilor, precum şi tendinţa de creştere pozitivă a comerţului şi serviciilor demonstrează importanţa judeţului ca spaţiu al rutelor comerciale din Vest spre Est şi din Nord spre Sud.

Cele mai importante sectoare ale judeţului sunt industria alimentară, textilă, metalurgică, chimică, construcţiile şi transportul.

Unităţile locale active din industrie, construcţii, comerţ şi alte servicii, pe activităţi şi clase de mărime, în anul 2007, se prezintă conform Tabelului 2.5.2.2:

Tabel 2.5.2.2.

Unităţile locale active din industrie, construcţii, comerţ şi alte servicii, pe activităţi şi clase de mărime (2007)

Local units active in industry, construction..., the activities and size classes

(număr unităţi)

Activităţi (secţiuni CAEN, Rev. 1)	Total	din care: pe clase de mărime, după numărul de salariaţi			
		0-9	10-49	50-249	250 şi peste
Judeţul Iaşi	16115	14025	1706	323	61
Industrie extractivă	14	11	3	-	-
Industrie prelucrătoare	1782	1248	380	124	30
Energie electrică şi termică, gaze şi apă	18	9	3	2	4
Construcţii	1333	1027	228	66	12
Comerţ cu ridicata şi cu amănuntul, repararea şi întreţinerea autovehiculelor şi motocicletelor şi a bunurilor personale şi casnice	7515	6790	663	59	3
Hoteluri şi restaurante	627	511	106	10	-
Transport, depozitare şi comunicaţii	936	819	93	17	7
Tranzacţii imobiliare, închirieri şi activităţi de servicii prestate în principal întreprinderilor	3025	2821	161	39	4
Învăţământ [1)]	95	87	8	-	-
Sănătate şi asistenţă socială [1)]	318	300	17	1	-
Alte activităţi de servicii colective, sociale şi personale	452	402	44	5	1

[1)] Include numai unităţile locale cu activitate de învăţământ sau sănătate şi asistenţă socială, organizate ca societăţi comerciale.

(Sursa: Anuarul Statistic al României, 2007)

Scanned with OKEN Scanner

Analiza noastră a pus în evidenţă câteva aspecte esenţiale:

♦ structura relativ asemănătoare (pe activităţi) a economiei judeţului Iaşi, comparativ cu cea a României;

♦ disproporţii însemnate - îndeosebi la activităţile de comerţ şi alimentaţie publică – între aportul acestor ramuri la cifra de afaceri şi ponderea lor la numărul de personal şi la volumul investiţiilor brute realizate;

♦ la alte activităţi şi servicii, se remarcă o situaţie inversă (te total ţară, mai ales): ponderi mai însemnate la numărul de personal şi investiţii brute, comparativ cu aportul acestora la realizarea cifrei de afaceri.

Producţia industrială a înregistrat o tendinţă de creştere în perioada 2001-2005 (cu excepţia anului 2002), astfel încât realizările din anul 2004 depăşeau producţia industrială din 2000 cu 5,5%; această tendinţă s-a menţinut şi în primele 8 luni ale anului 2005 (+1,0% comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent)[1].

Structura producţiei industriale a cunoscut unele modificări semnificative în această perioadă, prin creşterea ponderii ramurilor care asigură a valorificare superioară a resurselor materiale şi umane; astfel, ponderea industriei prelucrătoare a crescut de la 90,2% în 2000 la 90,8% în 2002, în timp ce ponderea celorlalte activităţi industriale (industria extractivă, energie termică, gaze, apă) a scăzut de la 9,8% la 9,2%.

Industria alimentară a cunoscut un ritm alert de privatizare care a determinat o creştere substanţială a nivelului producţiei şi a calităţii produselor oferite pe piaţă, pentru asigurarea securităţii alimentare a populaţiei judeţului Iaşi.

Majoritatea firmelor din acest sector au capital integral privat; în acest proces s-a implicat atât capitalul autohton (SC Kosarom SA - preluarea SC Prodavis SA şi înfiinţarea SC Avitop), cât şi cel străin (SC Bruni SA şi preluarea SC Unirea SA).

Consumul mediu lunar la principalele produse alimentare şi băuturi pe locuitor, total ţară şi judeţ se prezintă astfel (Tabelul 2.5.2.3.):

[1] www.iasi.insse.ro

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 2.5.2.3.

Consumul mediu lunar la principalele produse alimentare şi băuturi pe locuitor, total ţară şi judeţ (2006)

Average monthly consumption in major food and drink per capita, all country and county

Nr.	Produsul	UM	Total Tara	Judeţ
1	Pâine şi produse de franzelărie	Kg	9,713	7,639
2	Mălai	Kg	1,210	2,858
3	Carne proaspătă, total	Kg	2,534	2,428
	din care: - de bovine	Kg	0,322	0,452
	- de porcină	Kg	0,761	0,490
	- de pasăre	L	1,198	1,231
4	Preparate din carne	Kg	0,958	0,891
5	Peşte şi produse din peşte	Kg	0,467	0,551
6	Lapte	Kg	5,962	7,223
7	Brânzeturi şi smântână	Kg	1,186	1,447
8	Ouă	Buc	13,479	13,908
9	Ulei de porumb şi floarea soarelui	Kg	0,913	1,001
10	Fructe	Kg	2,560	2,784
11	Fasole boabe	Kg	0,452	0,624
12	Cartofi	Kg	4,028	4,958
13	Legume şi conserve din legume	Kg	6,769	6,621
14	Zahăr	Kg	0,819	0,802
15	Cafea, ceai	Kg	0,127	0,126
16	Apă minerală	L	3,067	2,082
17	Băuturi alcoolice, total	L	2,056	2,498
	din care: - vin	L	0,984	1,560
	- bere	L	0,797	0,726
	- ţuică şi rachiuri naturale	L	0,232	0,149

(Sursa: INSSE, 2007)

Scanned with OKEN Scanner

Prin intermediul unor programe tip FRDS şi SAPARD s-au creat şi se vor crea noi oportunităţi de iniţiere a unor structuri de industrie alimentare integrată, inclusiv de procesare primară, direct la producător.

Ponderea activităţilor în producţia industrială a judeţului: alimentară şi băuturi 21,3%, alte ramuri ale industriei prelucrătoare 20,1%, industria uşoară 16,1%, industria chimică 10,5%, maşini şi echipamente 10,0%, metalurgie 8,9%, energie electrică şi termică, gaze şi apă 8,0%, mobilier şi alte activităţi industriale neclasificate în altă parte 4,8%, industrie extractivă 0,3%.

Tabel 2.5.2.4.

Producţia principalelor produse industriale

Production of main industrial products

	U.M.	Realizat 2005	% faţă de 2000
Fire din bumbac şi tip bumbac	Tone	2822	136,2
Prefabricate din beton armat	Mc	3698	104,2
Carne (inclusiv organe)	Tone	7983	135,9
Preparate din carne	Tone	9769	227,6
Lapte consum	Hl	17748	112,9
Uleiuri comestibile	Tone	60146	148,6
Încălţăminte	mii per.	1127	117,4
Medicamente	mii lei (RON)	165578	359,3
Mobilier din lemn	mii lei (RON)	43449	259,9
Energie electric	mii kwh	651037	123,0

(Sursa: Anuarul Statistic al României, 2005)

Principalii agenţi economici din judeţul Iaşi, pe domenii de activitate, sunt redaţi în Tabelul 2.5.2.5.:

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 2.5.2.5.

Firme reprezentative din economia judeţului Iaşi (2006)

Company representative in Iasi county economy

Industria chimică
SC ANTIBIOTICE – fabricarea produselor farmaceutice de bază SC MOLDOPLAST – fabricarea produse mase plastice SC TEROM – producţia de fire şi fibre sintetice
Industria metalurgică şi construcţii de maşini
SC TEPRO – producţie de ţevi şi profile metalice SC FORTUS – producţie oţel, confecţii metalice, utilaje pentru industria cimentului, metalurgie GRUP OMEGA TEHONOTON – echipamente electronice, produse mecanică fină şi obiecte de uz casnic SC REMAR Paşcani – producţie şi reparaţii material rulant SC SCUDAS Paşcani – producţie mecanică fină SC RETROM Paşcani – electronică industrială CONSTRUCTII FEROVIARE IASI -GRUP COLAS SA - construcţii SC ASAM SA - producţia de piese şi accesorii pentru autovehicule TESS CONEX - producţia de piese şi accesorii pentru autovehicule
Industria uşoară
SC IASITEX – ţesături bumbac SC IASICONF – confecţii textile SC MOLDOVA TRICOTAJE – tricotaje din bumbac şi tip bumbac SC TEBA INDUSTRY – ţesături mătase şi confecţii SC SIRETUL Paşcani - perdele SC INTEGRATA Paşcani – ţesături şi confecţii din in SC AURORA Tg. Frumos – producţie de încălţăminte

Nr.	Firma	CAEN
1	UNIREA SA	Fabricarea uleiurilor şi grăsimilor brute
2	CENTRALA CET	Producţia de energie electrică
3	ANTIBIOTICE SA	Fabricarea produselor farmaceutice de bază
4	VALGABSRL INVEST	Construcţii de clădiri şi lucrări de geniu civil
5	REMAT SA	Recuperarea deşeurilor şi resturilor metalice reciclabile
6	ROMPAK SRL	Fabricarea altor produse alimentare n.c.a.
7	KOSAROM SA	Producţia şi conservarea cărnii
8	PANY PROD SA	Panificaţie, patiserie etc.
9	TENT CO SRL	Comerţ cu ridicata al produselor din tutun
10	PHARMA SA	Comerţ cu ridicata al produselor farmaceutice
11	IASITEX SA	Ţesături din bumbac şi din fire tip bumbac
12	RAJAC	Captarea, tratarea şi distribuţia apei

(Sursa: Direcţia Finanţelor Publice Iaşi, Bilanţuri 2006)

Scanned with OKEN Scanner

2.5.3. Agricultura județului Iaşi

Producția agricolă în județul Iaşi este caracterizată de ponderea majoritară a producției vegetale, care se menține în continuare la un nivel ridicat (61,1% în 2006 şi 62,1% în 2005, cu mult peste ponderea producției animale (38,9% şi respectiv 37,2%)[1].

Terenul arabil reprezintă 68% din totalul terenului agricol al județului Iaşi (vezi Tabelele 2.5.3.1. şi 2.5.3.2.), ponderea proprietății private fiind de peste 98%, iar exploatațiile agricole dețin 28 % din suprafața agricolă a județului. Funcționează 1101 exploatații agricole, din care 240 sunt cerealiere, câte 14 de viticultură şi mixte, 26 în pomicultură şi 210 în apicultură, 3 sunt în legumicultură şi 708 în zootehnie.

În județul Iaşi, bogăția solului este dată de existența a peste 380 mii ha teren agricol, din care: 67,2% teren arabil; 28,4% păşuni şi fânețe; 4,4 % vii şi livezi; pădurile şi alte terenuri cu vegetație forestieră însumează cca. 98 mii ha, iar apele şi bălțile, 4 mii ha (în anul 2007).

Tabel 2.5.3.1.

Suprafața cultivată în profil de exploatare, cu principalele culturi

Area under the operating profile, the main crops

hectare

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Județul Iaşi									
Supraf. cultivată - total	248021	252121	253493	248840	236783	238669	223182	242905	239164
Cereale pentru boabe	168192	178193	172816	154583	172473	160055	144482	152620	145806
Grâu şi secară	35195	50406	46409	25466	39461	39129	33298	42194	35845
Orz şi orzoaică	6628	7191	7477	1640	2266	4685	3365	5380	6823
Porumb	119753	114783	113454	122350	127262	111294	102599	99382	97844
Plante uleioase	18717	19633	23137	34614	31406	37837	30548	45207	37334
Floarea soarelui	15394	17561	19036	26995	25067	29210	20916	28243	25390
Sfeclă de zahăr	4123	2639	3303	3333	1111	1661	4299	2910	2423
Cartofi	9640	9395	9551	9633	8993	9031	9484	9908	8951
Legume	12541	12603	13494	13582	11651[1)]	11773[1)]	12940[1)]	12253[1)]	14875[1)]

În total legume este inclusă şi suprafața grădinilor familial

(SURSA: Din anul 2004, cercetări statistice selective aliniate la acquis-ul comunitar în domeniul statisticii agricole. Pentru anii anteriori, cercetări statistice bazate pe surse administrative.)

[1] www.iasi.insse.ro

Scanned with OKEN Scanner

2.5.3. Agricultura județului Iaşi

Producţia agricolă în judeţul Iaşi este caracterizată de ponderea majoritară a producţiei vegetale, care se menţine în continuare la un nivel ridicat (61,1% în 2006 şi 62,1% în 2005, cu mult peste ponderea producţiei animale (38,9% şi respectiv 37,2%)[1].

Terenul arabil reprezintă 68% din totalul terenului agricol al judeţului Iaşi (vezi Tabelele 2.5.3.1. şi 2.5.3.2.), ponderea proprietăţii private fiind de peste 98%, iar exploataţiile agricole deţin 28 % din suprafaţa agricolă a judeţului. Funcţionează 1101 exploataţii agricole, din care 240 sunt cerealiere, câte 14 de viticultură şi mixte, 26 în pomicultură şi 210 în apicultură, 3 sunt în legumicultură şi 708 în zootehnie.

În judeţul Iaşi, bogăţia solului este dată de existenţa a peste 380 mii ha teren agricol, din care: 67,2% teren arabil; 28,4% păşuni şi fânețe; 4,4 % vii şi livezi; pădurile şi alte terenuri cu vegetaţie forestieră însumează cca. 98 mii ha, iar apele şi bălţile, 4 mii ha (în anul 2007).

Tabel 2.5.3.1.

Suprafaţa cultivată în profil de exploatare, cu principalele culturi

Area under the operating profile, the main crops

hectare

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Judeţul Iaşi									
Supraf. cultivată - total	248021	252121	253493	248840	236783	238669	223182	242905	239164
Cereale pentru boabe	168192	178193	172816	154583	172473	160055	144482	152620	145806
Grâu şi secară	35195	50406	46409	25466	39461	39129	33298	42194	35845
Orz şi orzoaică	6628	7191	7477	1640	2266	4685	3365	5380	6823
Porumb	119753	114783	113454	122350	127262	111294	102599	99382	97844
Plante uleioase	18717	19633	23137	34614	31406	37837	30548	45207	37334
Floarea soarelui	15394	17561	19036	26995	25067	29210	20916	28243	25390
Sfeclă de zahăr	4123	2639	3303	3333	1111	1661	4299	2910	2423
Cartofi	9640	9395	9551	9633	8993	9031	9484	9908	8951
Legume	12541	12603	13494	13582	11651[1)]	11773[1)]	12940[1)]	12253[1)]	14875[1)]

În total legume este inclusă şi suprafaţa grădinilor familial

(SURSA: Din anul 2004, cercetări statistice selective aliniate la acquis-ul comunitar în domeniul statisticii agricole. Pentru anii anteriori, cercetări statistice bazate pe surse administrative.)

[1] www.iasi.insse.ro

Scanned with OKEN Scanner

Modul de utilizare a terenurilor este evidenţiat de structura fondului funciar la 31 decembrie a fiecărui an, care se prezintă conform Tabelului 2.5.3.3.

Tabel 2.5.3.2.

Producţia agricolă vegetală, la principalele culturi

Crop production, the main crops

tone

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Judeţul Iaşi									
Cereale boabe	344163	546952	540546	326202	461	432	502	341	447
Grâu şi secară	69150	152937	133453	12483	68510	12057	389701	54246	107117
Orz şi orzoaică	12902	23674	19599	862	5010	9886	7340	4934	18899
Porumb boabe	254439	360006	379288	308678	381	804	362	970	340
Floarea soarelui	18823	27093	28599	35978	36809	39705	36329	17525	39396
Sfeclă de zahăr	56516	48894	70725	53055	29673	40010	13364	264930	90537
Cartofi	101585	132155	134872	92544	116	937	107	715	140
Struguri	68794	73137	68537	66407	72808	40893	51021	26740	49537
Fructe	47697	65539	60627	59931	84265	85972	56764	26912	38688

(SURSA: Din anul 2004, cercetări statistice selective aliniate la acquis-ul comunitar în domeniul statisticii agricole. Pentru anii anteriori, cercetări statistice bazate pe surse administrative.)

Tabel 2.5.3.3.

Structura fondului funciar la 31 decembrie 2008, după modul de folosinţă, la 31 decembrie

The structure of the land on December 31, 2008, by mode of use, to December 31

(hectare)

Judeţul Iaşi	1990	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Suprafaţa totală	547558	547558	547558	547	558	547	558	547558
Suprafaţa agricolă, din care, pe categorii de folosinţă:	377668	375881	380697	381	453	813	963	944043
Arabilă	254024	248664	251602	253	249	253	243	265
Păşuni	81133	85407	88170	88112	88110	83446	85484	85454
Fâneţe	19939	20058	20367	19621	19608	25339	22326	22324

Scanned with OKEN Scanner

Vii [1)]	13216	12678	12158	12287	12293	12547	10767	10762
Livezi [2)]	9356	9074	8400	8176	8142	7237	5981	5977

(SURSA: Ibid.)

În privința capacităților de producție în zootehnie, 98% din efectivele de animale aparțin sectorului particular (vezi Tabelul 2.5.3.4.).

Tabel 2.5.3.4.

Producția agricolă animală

Agricultural production animal

Județul Iași	2005		2006		2007		2008	
	Total	din care: proprietate majoritară privată	Total	din care: proprietate majoritară privată	Total	din care: proprietate majoritară privată	Total	din care: proprietate majoritară privată
Carne – total (tone greutate vie)	47496	47218	49268	49022	41818	41712	41074	40949
Carne de bovine (tone greutate vie)	9756	9589	3758	3634	5664	5600	4705	4598
Carne de porcine (tone greutate vie)	17092	16982	15722	15603	17802	17762	15929	15914
Carne de ovine şi caprine (tone greutate vie)	3570	3569	2884	2881	3767	3766	2818	2815
Carne de pasăre (tone greutate vie)	16903	16903	26869	26869	14581	14580	17609	17609
Lapte – total (mii hl)	2133	2131	2056	2031	2109	2087	2144	2123
Lapte de vacă şi bivoliță (mii hl)	2007	2005	1921	1896	1963	1941	2023	2002
Lână –total (tone)	637	637	659	658	633	633	778	778
Ouă – total (milioane bucăți)	297	297	262	262	183	183	165	165
Miere (tone)	576	573	570	565	480	476	1238	1235

(SURSA: Din anul 2004, cercetări statistice selective aliniate la acquis-ul comunitar în domeniul statisticii agricole)

Scanned with OKEN Scanner

2.5.4. Comerțul şi turismul

Şi acest sector a cunoscut o anumită dezvoltare în ultima perioadă (a se vedea Tabelele 2.5.4.1. şi 2.5.4.2.).

Zone de agrement

Elementul natural cel mai atractiv din punct de vedere turistic îl reprezintă zonele cu păduri, în special cele care sunt în apropierea oraşelor din județ. În preajma municipiului Iaşi se face turism de agrement în ariile împădurite de la Păun, Repedea, Bârnova din partea de sud a municipiului, la Ciric, Breazu, Cetățuia. Traseul DN24 de la ieşirea din municipiul Iaşi înspre Pietrărie – Poieni – Schitu Duca este considerat ca fiind un traseu deosebit de pitoresc.

Municipiul Paşcani se bucură de frumusețea codrilor de la Moțca, iar oraşul Hârlău este în apropierea ariilor forestiere din perimetrul Dealului Mare. Se mai pot adăuga pădurile din preajma localităților Voineşti, Tomeşti, Zona Strunga – Miclăuşeni – Trei Iazuri etc.

Tabel 2.5.4.1.

Evoluția numărului unităților de comerț din Județul Iaşi, 2003-2006

Evolution of the number of commercial units in Iasi County

Nr.crt	SERVICII	2003	2004	2005	2006
14.3.1	Unități locale active din comerț	6278	6246	6679	6998
	Din care:				
	Micro	5845	5704	6134	6370
	Mici	394	497	500	572
	Mijlocii	37	44	44	53
	Mari	2	1	1	3

(Sursa: DJS, 2007)

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 2.5.4.2.

Evoluția numărului unităților de turism din Județul Iași, 2003-2006

Evolution of the number of tourism establishments in Iasi County

Nr.crt	SERVICII	2003	2004	2005	2006
14.3.2	Turism				
	- Vestigii (Mausoleuri, Case memoriale, Busturi, Biserici, Mănăstiri, Biblioteci, Palate, Castele)	1641	1641	1641	1641
	Hoteluri (nr. locuri cazare)	1778	1692	1381	1720
	Restaurante	105	117	123	130
	Agroturism (nr. locuri cazare)	110	119	162	175

(Sursa: DJS, 2007)

Tratament balnear

Apele minerale constituie o resursă extrem de importantă, de valoare națională sau internațională, dar insuficient valorificată, cu însușiri remarcabile, atât curative, cât și alimentare.

Apele de adâncime de pe teritoriul județului Iași sunt puternic mineralizate datorită dizolvării sărurilor din sedimente. De exemplu, forajele de adâncime executate în punctul Nicolina - Iași (1032 m) au pus în evidență existența unor ape clorosodice și clorocalcice, ușor radioactive, cu o mineralizație foarte ridicată, variind între 57,78 g/kg și 63,69 g/kg, din care 25,11 - 43g/kg NaCl și 16-30 g/kg $CaCl_2$, la care se adaugă conținuturi reduse de $NaCl_2$, SO_4Ca și $Ca(CO_3H)_2$.

Pe lângă acest complex acvifer din fundament, s-a constatat existența a încă două complexe acvifere, unul în formațiunile paleozoice, cu ape clorosodice, cu concentrație mare în săruri, și altul în formațiunile miocene cu ape clorosodice, sulfuroase, bromo-iodurate, bicarbonatate, alcaline, calcice, magneziene, cu o concentrație mare în săruri.

Pentru calitățile lor terapeutice, aceste ape se valorifică în cadrul complexului balnear format din: un spital de recuperare cu bază de tratament, o policlinică balneară, un pavilion de cazare și tratament și o plajă amenajată. Rezerva exploatabilă de apă subterană minerală de la Nicolina,

Scanned with OKEN Scanner

confirmată de către Comisia de Rezerve Geologice în 1979, s-a ridicat la valoarea de 299 m^3/zi.

În prezent, necesarul de apă minerală pentru nevoile de tratament sunt de circa 260 m^3/zi, ceea ce impune o utilizare raţională a acestor resurse. Ape minerale similare s-au semnalat şi în forajul Deleni-Hârlău.

2.5.5. Transporturile

Judeţul Iaşi dispune de o reţea de trasee pentru transport public formată din trasee locale în municipii şi oraşe, precum şi o reţea de trasee judeţene care realizează legătura fiecărei comune cu municipiul Iaşi şi între ele.

La sfârşitul anului 2006 se aflau înscrise în circulaţie un număr de 439 autobuze şi 536 microbuze. Programul de transport judeţean se realizează prin curse regulate de călători, de către operatorii de transport, zilnic, pe 113 trasee.

De asemenea, judeţul Iaşi este deservit zilnic de o reţea de transport public de călători prin curse regulate pe 26 trasee interjudeţene limitrofe şi pe 16 trasee interjudeţene. Pe aceste trasee operează un număr de 12 operatori de transport pe trasee interjudeţene şi 42 de operatori pe trasee intrajudeţene.

Căi ferate

Lungimea căilor ferate aferente judeţului Iaşi este de 290 km, din care electrificată - 139 km. De asemenea din totalul de 290 km, 136 km este linie simplă, 139 km. linie dublă, 11 km linie încălecată, 4 km linie largă.

Numărul total de gări C.F. din judeţul este de 26 de gări, din care 14 staţii şi 12 halte.

Căi aeriene

Regia autonomă "Aeroportul" Iaşi este de interes local, are un specific deosebit, personalitate juridică şi este deschisă şi traficului internaţional de călători şi de mărfuri.

Pe "Aeroportul" Iaşi operează trei companii aeriene:

♦ Compania TAROM care are curse zilnice pe ruta Otopeni – Iaşi – Otopeni.

Scanned with OKEN Scanner

♦ Compania CARPAT AIR care operează pe ruta Timişoara – Iaşi – Timişoara.

♦ Compania AUSTRIAN AIRLINES care operează pe ruta Viena – Iaşi – Viena, 6 zile pe săptămână.

2.6. Oportunităţi de afaceri şi investiţii locale

Cu o poziţie relativ favorabilă în economia ţării, dezvoltarea judeţului Iaşi este legată şi de excelenta poziţionare geografică la intersecţia rutelor comerciale tradiţionale.

Reţeaua sa de drumuri şi căi ferate este uşor accesibilă din orice parte a ţării, dinspre Dunăre sau Marea Neagră dar şi dinspre Uniunea Europeană. Din acest punct de vedere judeţul Iaşi poate fi considerat o fereastră deschisă spre oportunităţi de afaceri viabile.

Tabel 2.6.1.

Investiţiile brute ale unităţilor locale active, din industrie, construcţii, comerţ şi alte servicii, pe activităţi ale economiei naţionale

Gross investment of local units active in industry, construction, trade and other services on the national economy

Activităţi (secţiuni CAEN, Rev. 1)	Investiţii brute (milioane lei (RON) preţuri curente)		
	2005	2006	2007
Judeţul Iaşi			
Total	1434	1690	4161
Industrie extractivă	1	2	2
Industrie prelucrătoare	274	377	603
Energie electrică şi termică, gaze şi apă	165	139	1164
Construcţii	107	166	308
Comerţ cu ridicata şi cu amănuntul, repararea şi întreţinerea autovehiculelor şi motocicletelor şi a bunurilor personale şi casnice	385	388	953
Hoteluri şi restaurante	34	61	71
Transport, depozitare şi comunicaţii	190	195	355
Tranzacţii imobiliare, închirieri şi activităţi de servicii prestate în principal întreprinderilor	264	330	656
Învăţământ [1)]	2	2	4
Sănătate şi asistenţă socială [1)]	4	10	24

Scanned with OKEN Scanner

Alte activităţi de servicii colective, sociale şi personale	8	20	21

[1)] Include numai unităţile locale cu activitate de învăţământ sau sănătate şi asistenţă socială, organizate ca societăţi comerciale.
(Sursa: DJS, 2007)

Având în vedere contactele stabilite în ultimii ani cu diverse camere de comerţ şi industrie, cu asociaţii profesionale şi ale breslelor, cu autorităţi locale departamentale şi regionale, în ultimii ani s-a realizat o concentrare a activităţilor de promovare economică şi socială a judeţului (vezi Tabelul 2.6.1.).

S-a realizat o colaborare cu Asociaţia Oamenilor de Afaceri Iaşi şi Direcţia Agricolă şi Dezvoltare Rurală, vizând în special promovarea oportunităţilor de afaceri din judeţ în ţările Uniunii Europene. Oferta de colaborare a acestor instituţii a fost transmisă unui număr mare de potenţiali parteneri, cu ocazia vizitelor unor delegaţii străine în Iaşi sau a vizitelor reprezentanţilor judeţului în străinătate.

În plus, prezenţa firmelor private se manifestă în toate sectoarele de activitate. În prezent, în Registrul Comerţului de pe lângă Tribunalul Iaşi sunt înmatriculate 29.745 firme (din care 399 sunt filiale şi sucursale), din care 19.575 sunt Societăţi cu Răspundere Limitată, 505 Societăţi pe Acţiuni, 7 Regii Autonome, diferenţa fiind reprezentată de activităţi economice cu o altă formă de organizare.

După domeniul de activitate (vezi Tabelul 2.6.2.), 6688 firme desfăşoară activităţi comerciale, 1247 funcţionează în domeniul serviciilor, 1411 derulează activităţi de producţie şi 433 funcţionează în domeniul construcţiilor.

Tabel 2.6.2.

Societăţi comerciale active - Jud. Iaşi, 2007

Companies active

Societăţi comerciale active	Număr	%
Total	10210	100,0
- *industrie*	1411	13, 8
- *construcţii*	433	4,2
- *transporturi + telecomunicaţii*	431	4,2
- *comerţ + alimentaţie publică*	6688	65,5
- *alte servicii*	1247	12,3

(Sursa: DJS, 2008)

Scanned with OKEN Scanner

Din aceste firme, 19.262 au capital integral românesc, 1.207 au aport de investiţii străine, 82 au capital mixt, de stat şi privat, 129 sunt în proprietate cooperatistă, iar 19 au capital integral de stat.

Sistemul bancar

În Iaşi funcţionează filiale şi sucursale extrem de puternice şi de active în operaţiuni financiar-bancare: Banca Naţională a României, Banca Comercială Română, Abn AMRO, Banca Română pentru Dezvoltare - Group Societé Générale, Banca Transilvania, Banca Ion Ţiriac, Bancpost, Robank, Alpha Bank, Banca Românească, Banca de Credit şi Dezvoltare Romexterra, Banca Agricolă-Reiffesen.

2.7. Creşterea competitivităţii agro-industriale a judeţului Iaşi (2009-2014)

Există numeroase premise care au condus la decizia finală de a numi sectorul agricol drept pârghie principală de dezvoltare a judeţului Iaşi în perioada 2009-2014[1].

Dintre acestea, una dintre cele mai importante premise a fost raţionamentul de a dezvolta un potenţial existent, de a construi pe baze solide; al doilea element major al alegerii a fost existenţa unui teritoriu judeţean inegal dezvoltat, în care majoritatea populaţiei (52,62% în 2008) trăieşte în mediul rural.

Este de dorit ca judeţul Iaşi să echilibreze dezvoltarea zonelor urbane cu zonele rurale din judeţ şi acest fapt se poate împlini doar prin ridicarea nivelului competitiv al activităţii de bază a locuitorilor din zonele rurale, agricultura.

Continuarea modului actual de practicare a agriculturii - un grad de 57% de exploataţii individuale, lipsa unor verigi importante din lanţul valoric al circuitului producţie-procesare şi comercializare, toate acestea duc

[1]Cf. *Strategia de dezvoltare economică (2009-2014)* – C.J. Iaşi, 2009.

Scanned with OKEN Scanner

la slabe progrese şi menţin un mod primitiv de gestionare a activităţilor agricole.

Zonele rurale ale judeţului Iaşi vor dezvolta activitatea de bază, agricultura, tinzând spre modelul agricol european, în cadrul unei politici din ce în ce mai orientate către piaţă, dezvoltând simultan trei funcţii importante ale agriculturii (care se împletesc şi cu economia rurală neagricolă) - economică, de amenajare şi dezvoltare echilibrată a teritoriului şi de mediu (economică, rural-peisagistică şi ecologică).

Acest obiectiv strategic de dezvoltare va fi implementat prin trei politici (Tabelul 2.7.1.):

♦ Creşterea competitivităţii economiei judeţului Iaşi prin valorificarea potenţialului agricol;

♦ Dezvoltarea judeţului Iaşi ca centru regional de dezvoltare agricolă;

♦ Dezvoltarea echilibrată a zonelor rurale din judeţul Iaşi.

Tabel 2.7.1.

Politici privind creşterea competitivităţii agroindustriale a Judeţului Iaşi

Policies to increase the competitiveness of agro Iasi County

Obiectiv strategic vertical	*Creşterea competitivităţii agro-industriale - Jud. Iaşi*		
Politici	Programe		
Politica 1 Creşterea competitivităţii economiei judeţului Iaşi prin valorificarea potenţialului agricol	1.1 Stimularea asocierii		
	1.2 Susţinerea	investiţiilor pentru modernizarea exploataţiilor agricole	
	1.3 Dezvoltarea	lanţului valoric - producţie, procesare şi comercializare	
Politica 2 Dezvoltarea judeţului Iaşi ca centru regional de dezvoltare agricolă	2.1 Marketing regional		
	2.2 Cercetare,	Dezvoltare,	Inovare
	2.3 Formare	profesională	
Politica 3 Dezvoltarea echilibrată a zonelor rurale din judeţul Iaşi	3.1 Diversificarea economiei		
	3.2 Modernizarea satelor		

(*Cf.* Strategia de dezvoltare economică – C.J. Iaşi, 2009)

Scanned with OKEN Scanner

2.7.1. Creşterea competitivităţii economiei judeţului Iaşi prin valorificarea potenţialului agricol

Judeţul Iaşi va deveni competitiv la nivel regional şi naţional prin modernizarea modului tradiţional de practicare a agriculturii. Într-un sector economic nu poate exista progres decât prin evoluţie, prin inovare continuă.

De aceea, factorii decizionali au responsabilitatea educării spiritului de asociere a fermierilor, în scopul creşterii şanselor de performanţă.

Estimăm că numai având un sistem de exploataţii extinse, bazat de forme asociative, vom putea trece la sisteme moderne agricole şi vom putea avea un circuit complet al procesului de producţie, procesare şi comercializare în judeţul Iaşi.

2.7.2. Dezvoltarea judeţului Iaşi drept centru regional de dezvoltare agricolă

În scopul atragerii de investiţii, judeţul Iaşi trebuie să îşi propună să devină un centru de dezvoltare în zona Moldovei.

Astfel va atrage investiţii, va concentra cele mai noi rezultate în cercetare în domeniul agro-industrial şi va avea capacitatea de a forma specialişti în domeniu.

Nu este de neglijat nici faptul că, prin aceste căi, judeţul Iaşi va avea capacitatea de a-şi extinde schimburile comerciale în sectorul agricol şi în zona de colaborare transfrontalieră cu Republica Moldova.

2.7.3. Dezvoltarea echilibrată a zonelor rurale din judeţul Iaşi

Ţinta prioritară pentru diversificarea economică a zonelor rurale din judeţul Iaşi trebuie să o constituie identificarea de măsuri care să ducă la crearea unor posibilităţi de ocupare a forţei de muncă şi a condiţiilor de creştere economică.

Practicarea unei agriculturi ecologice – cultivare de rapiţă şi alte plante energetice – poate fi una dintre opţiuni, alături de practicarea

Scanned with OKEN Scanner

turismului şi implicit crearea de structuri de cazare în mediul rural, cu diversificarea în artizanat, investiţii în formare sau în sectorul nealimentar.

Dezvoltarea microîntreprinderilor şi a artizanatului pe baza aptitudinilor tradiţionale sau prin introducerea de noi competenţe, în special în combinaţie cu achiziţia de echipamente, formare şi pregătire în domeniu vor contribui la promovarea spiritului antreprenorial şi la dezvoltarea întregii reţele economice.

Scanned with OKEN Scanner

CAP. III

IMPLEMENTAREA PRINCIPIILOR MANAGEMENTULUI MODERN ÎN ORGANIZAREA ŞI FUNCŢIONAREA SISTEMELOR AGROPRODUCTIVE ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

Scanned with OKEN Scanner

"O consistentă evoluție în sens reformist cere acțiuni energice, structuri de piață, înțelegerea faptului că principala măsură a valorii economice a întreprinderii este competitivitatea, că ea reprezintă forța în confruntarea internațională şi dominația pieței. Faptul că şi agricultura şi, în general, economia agroalimentară se supun, ca oricare alt domeniu, în primul rând regulilor economice, că sunt o afacere de unde trebuie să câştigi mai mult decât cheltuieşti, constituie un scop care trebuie înțeles şi cunoscut... O particularitate esențială a modelului de dezvoltare agroalimentară a României este dată de integrarea în UE, integrare ce impune condiționări restrictive de natură instituțională şi de natură cantitativă şi calitativă activităților agroalimentare. În acest context, creşterea competitivității trebuie să conducă atât la ținte confluente cu ale evoluției partenerilor, cât şi să ne plaseze în poziții avantajoase. Se accentuează astfel rolul regulilor competiției, unde cei mai buni câştigă iar ceilalți pierd. Deşi UE se vrea a fi un organism în care toată lumea să câştige cât mai mult şi să piardă cât mai puțin, mecanismele competiției, care fac această tranşare, vor determina, de fapt, şi mai mulți perdanți."

(D. Gavrilescu)

Scanned with OKEN Scanner

3.1. Considerații generale

În prezent, managementul, ca știință[1], a căpătat o importanță aparte în conducerea oricărei activități, din domeniul privat sau al statului, date fiind dezideratele performanței economice și sociale.

Realizarea obiectivelor firmei nu se poate face decât printr-un management fundamentat pe baze științifice. Managementul ca activitate economică distinctă contribuie la sporirea eficienței economice a societăților comerciale și regiilor autonome, prin următoarele modalități:

♦ Managementul la nivelul societăților comerciale potențează munca de execuție la nivelul fiecărui loc de muncă. Această acțiune se reflectă prin sporirea productivității muncii. Prin urmare, o bună conducere a întreprinderii reușește să asigure condiții tehnice, umane, informaționale și financiare necesare ca productivitatea să fie ridicată, rezultat al unui grad sporit de folosire a timpului de muncă și de structura corespunzătoare acestuia .

♦ Managementul contribuie la sporirea eficienței și prin amplificarea funcționalității globale a firmei, generată de raționalizarea ansamblului conexiunii decizionale, informaționale și organizaționale. Eficiența rezultă din modul de îmbinare a resurselor materiale, financiare și informaționale la nivel de firmă.

♦ Managementul contribuie la creșterea eficienței și prin integrarea la un nivel superior a activităților firmei în cadrul pieței și economiei naționale, pe bază de criterii economice, ceea ce are ca urmare economisirea absolută și relativă de muncă vie și materializată.

♦ În sfera managerială are loc abordarea contextuală a eficienței, bazată pe conceperea întreprinderii ca un sistem deschis, integrat, pe multiple planuri și interese, în cadrul economiei naționale și internaționale.

---

[1]În literatura de specialitate s-au exprimat o serie de opinii despre conținutul și sfera de cuprindere a managementului, căruia i se acordă diverse accepțiuni, fiind considerat ca *Proces*, ca *Un grup de persoane* (managerii) sau ca o *Artă/ Știință*. În cele trei accepțiuni s-au emis și trei definiții de către profesorii Richard T. Draft, A. M. Hitt, R.D. Middlemist, R.L. Mathis și respectiv Asociația Americană de Management. (A se vedea: Nicolescu, Ovidiu, Verboncu, Ion, *Management*, Ed. Economică, 1999, București, pp. 67-68; Nica, Panaite, Iftimescu, Aurelian, *Management*, Ed. Sedcom Libris, Iași, 2004, p. 10.)

Scanned with OKEN Scanner

Cea mai importantă componentă a personalului oricărei organizații o reprezintă managerii; aportul acestora la realizarea obiectivelor programate este decisiv. Peter Drucker afirma în lucrarea „The Practice of Management" că „raţiunea de a fi a unui manager, misiunea lui de bază este de a face afaceri profitabile pentru firmă, de a-şi orienta colaboratorii şi subordonaţii spre ceea ce se aşteaptă de la ei. Managerul stabileşte standardele şi evaluează, dezvoltă potenţialul oamenilor."[1]

În analiza eficacității manageriale, primul pas într-o abordare științifică a fost diagnosticarea sau evaluarea muncii sale. Evaluarea activității managerului, dar şi a reformelor pentru modernizare a avut diferite obiective.

Managerul modern apelează la un instrumentar managerial evoluat, apt să ducă la îndeplinirea problemelor din ce în ce mai complexe ale tranziției spre economia de piață, printr-un ansamblu de măsuri care impun conceperea de metode, tehnici şi proceduri adaptate specificului național şi economiei de piață, respectiv managementul prin obiective, prin proiecte, conducerea prin costuri, stimularea complexă a personalului, diagnosticarea științifică.

Managerul modern trebuie să analizeze obiectivele fixate în contextul globalizării, a dinamicii dezvoltării societății, dar, mai ales, în cazul modificării sistemului de finanțare, să țină cont că managementul se face prin proiecte şi controlul prin bugete, dar pe baza standardelor internaționale care au determinat trecerea la controlul de performanță, auditul de sistem.

În perioada economiei centralizate, practica managementului a fost influențată negativ de doctrina comunistă, pentru că preceptele statului totalitar erau cu totul altele decât cele ale științei managementului, în sensul că predominau elementele politico-administrative în detrimentul celor economice, astfel că s-a reuşit numai o difuziune a conceptelor managementului din țările organizate pe sistemul economiei de piață.

După 1990 au intervenit şi în România schimbări semnificative, prin ruperea definitivă de doctrina comunistă, închistată şi limitativă; s-au făcut eforturi mari de adaptare la economia de piață.

Totuşi, putem afirma că performarea sistemelor economice se desfăşoară şi în prezent cu o anumită lentoare, datorită mentalității administratorilor. „Criza de autoritate a proprietarului şi de autoritate a

[1]Peter Drucker, *The Practice of Management*, *apud.* Nica, P., Iftimescu, A., op. cit., p. 25.

Scanned with OKEN Scanner

managementului ce se manifestă pe fondul unor crize economice şi de mentalitate (cultură organizaţională) reprezintă cauzele principale ce generează progresele lente în practica managerială din fostele întreprinderi de stat. Modul şi rapiditatea soluţionării acestor două crize vor marca decisiv funcţionalitatea şi profitabilitatea acestor categorii de firme"[1].

O integrare mai rapidă a managementului modern s-a reţinut la entităţile create din start cu capital privat, la care interesul pentru profit a întreprinzătorului a obligat administratorul să ia măsuri de perfecţionare a stilului şi instrumentarului managerial; de aceea privatizarea reprezintă o soluţie pentru eficientizarea activităţii economice în general.

3.2. Principii de bază ale alcătuirii şi funcţionării structurilor manageriale

În practica managementului modern întâlnim mai multe tipuri de structuri manageriale[2]. Cele mai utilizate sunt următoarele: structura ierarhică, structura funcţională şi structura mixtă.

• Prima dintre acestea, *structura ierarhică*, care absolutizează principiul unicităţii conducerii şi răspunderii, se caracterizează prin aceea că printr-un sistem de delegări de autoritate, conducătorul situat pe un anumit nivel ierarhic poate da dispoziţii conducătorilor, şefilor subunităţilor de producţie sau a compartimentelor funcţionale de la nivelele de conducere inferioare, aceştia fiind situaţi pe aceeaşi linie ierarhică.

Ca atare, la orice nivel ierarhic un subordonat nu primeşte dispoziţii decât de la un singur conducător, în faţa căruia răspunde pentru întreaga sa activitate. Întrucât acest tip de structură are elemente organizaţionale simple şi reduse, ea poate fi înţeleasă şi aplicată uşor în mecanismul conducerii. Întotdeauna în vârful unei astfel de piramide se află conducătorul colectiv şi cel individual, care exercită conducerea operativă, iar la baza ei executanţii. Legat de aceasta, apare posibilitatea ca un conducător să coordoneze subordonaţii săi din toate punctele de vedere: tehnic, economico-organizatoric, administrativ.

---

[1]Nicolescu, O., *op. cit.*, p. 71.
[2]A. Burciu, *Management (Curs universitar)*, Ed. Univ. Ştefan cel Mare, Suceava, 2005, pp. 40 şi urm.

Scanned with OKEN Scanner

Avantajele organizării conducerii după sistemul liniar sunt următoarele:

♦ sistemele de comunicaţii, având canale de legătura relativ scurte, sunt rapide în sens ascendent şi descendent, acţionând cu destulă eficienţă;

♦ prin numărul redus de membrii (fiind excluse cazurile de delegare de atribuiri), autoritatea şi răspunsurile sunt bine definite;

♦ prin prezenţa unui număr mic de conducători care au dreptul de a lua decizii, există o operativitate mai mare a activităţilor întreprinse, ca urmare a faptului ca răspunderile se stabilesc pe obiective concrete;

♦ posibilitatea elaborării operative a celor mai corespunzătoare decizii, cultivând şi promovând spiritul de sinteză, constituind prin aceasta o bună şcoală de formare a cadrelor de conducere;

♦ nu apare necesitatea solicitării specialiştilor în stabilirea schemelor organizatorice, acestea fiind destul de simple.

În acest sistem de organizare a conducerii, fiecare şef este obligat, prin răspunderile sale, să cunoască, să coreleze şi să optimizeze toate activităţile cerute de realizarea unui obiectiv, acumulând tocmai experienţa de care are nevoie un conducător superior. O întreprindere organizată liniar reprezintă un ansamblu al unităţilor de producţie, unde de fapt fiecare şef este conducătorul unităţii.

Pentru aceste motive, structura ierarhică constituie o schemă de bază a multor variante îmbunătăţite, preferabile mai ales la organizarea subunităţilor componente întreprinderii.

Cu cât însă întreprinderea este mai dezvoltată, cu ramuri de producţie mai intensive, mai eterogenă ca profil, în aplicarea unei structuri ierarhice se semnalează şi o serie de dezavantaje:

♦ o circulaţie greoaie a informaţiilor în plan orizontal, întrucât legăturile între compartimentele situate la aceleaşi nivele ierarhice nu se pot realiza decât prin intermediul şefului ierarhic superior;

♦ nu se permite atragerea personalului în activităţile specializate, fundamentale, neasigurându-se în acelaşi timp condiţia competenţei multilaterale a şefilor. Se ajunge la necesitatea colectivelor de conducere şi la problemele ridicate de funcţionarea eficientă a acestora.

Scanned with OKEN Scanner

Deoarece organizarea liniară asigură doar nevoile unui număr restrâns de unităţi de producţie, a apărut necesitatea utilizării şi a altor forme structurale.

• *Structura funcţională.* Acest sistem de organizare a conducerii, preconizat de F. Taylor, tinde să remedieze unele dezavantaje ale sistemului liniar. Prin structura funcţională se creează totodată unele avantaje mai ales prin modificarea principiului unicităţii conducerii, dar şi anumite dezavantaje, prin extragerea diviziunii şi specializării muncii.

Principala caracteristică a structurii funcţionale o constituie faptul că în cadrul nivelurilor ierarhice atribuţiile sunt divizate între conducători specializaţi în anumite domenii; fiecare dintre aceşti conducători, pentru domeniul de activitate atribuit, au autoritate deplină asupra nivelurilor ierarhice inferioare.

Astfel, un subsistem nu este condus de către o singură persoană, ci de mai multe, fiecare în specialitatea sa. În cadrul sistemului funcţional apare o singură relaţie de conducere, cea funcţională, prin care se conectează toate părţile componente ale structurii întreprinderii.

Această structură este denumită *conducere funcţională*, întrucât şefii iau decizii referitoare la activitatea unei singure funcţiuni organizatorice (tehnică, organizare, programare, contabilitate etc.). Şefii respectivi conduc aceste funcţiuni şi nu obiective ale producţiei. Ei răspund direct şi integral numai de buna desfăşurare a activităţii unei singure funcţiuni şi numai indirect şi parţial de realizarea obiectivelor întreprinderii.

Conducătorilor funcţionali li se cere în primul rând o competenţă profesională superioară ca nivel, dar limitată ca domeniu şi numai în subsidiar calităţi de conducere şi cunoştinţe de sinteză.

Se pot semnala ca *avantaje* ale acestui sistem, o punere în valoare a specializării, care atrage după sine o şi mai mare elasticitate în organizarea lucrului şi evitarea „timpilor neocupaţi".

Dezavantajele pot fi concretizare în următoarele:

♦ reţelele structurii funcţionale sunt nefavorabile circuitelor informaţionale prin comunicările separatiste şi complicate, atât pe verticală între nivelele structurii, cât şi pe orizontală. Rapoartele de producţie sunt greu de întocmit şi în mod frecvent responsabilităţile pentru realizarea de ansamblu a obiectivelor sunt discutabile;

Scanned with OKEN Scanner

♦ favorizează formarea în întreprindere a unor cadre de conducere cu experienţă generală, cu pregătire şi vederi de sinteză;

♦ la aplicarea sistemului funcţional se observă imposibilitatea de a-l respecta fără excepţie pe toată scara ierarhică. Pe treptele superioare trebuie să intervină în mod obligatoriu sinteza tuturor funcţiunilor; pe cele imediat următoare (tot superioare) separarea funcţiunilor se impune în mod normal ca singură soluţie; pe treptele intermediare, sistemul funcţional nu se poate aplica în mod direct, întrucât pe aceste trepte nu avem în toate cazurile şefi funcţionali, pentru ca în ultimele trepte (de execuţie) dispoziţiile de specialitate, interpretative, date pe linie ierarhica de şefii funcţionali să-şi dovedească utilitatea, sistemul devenind practic şi util.

Ambele tipuri de structuri – ierarhică şi funcţională - sub forma lor clasica, sunt considerate ca depăşite. Structura liniară şi funcţională pot constitui baza de discuţie sau termen de comparaţie pentru orice proiect de organizare a structurii de conducere.

• *Structura mixtă.* Cele doua tipuri de structuri analizate anterior nu se exclud reciproc, ci din combinarea multiplelor variante ale acestora reies noi variante de structuri pentru cele mai diferite şi complexe întreprinderi.

Pentru structurile combinate pot exista noi relaţii ce reglementează anumite dependenţe, care le condiţionează reciproc atât natura, cât şi conţinutul. În acest fel se pot ivi şi alte categorii de relaţii, mai complexe, care condiţionează deciziile de anumite avize prealabile ale unor conducători specializaţi.

Prin structura mixtă se reunesc avantajele structurii ierarhice şi funcţionale, prin îmbinarea şi specializarea cadrelor din anumite domenii, menţinând autoritatea şi responsabilitatea conducătorilor liniari asupra activităţii de producţie. Este tipul cel mai răspândit în etapa actuală.

Ţinând seama de cele mai importante aspecte ale organizării conducerii, principiile se pot referi la următoarele[1]: proiectarea structurii (statica organizării), funcţionalitatea structurii (cinematica organizării), controlul şi perfecţionarea structurii (dinamica şi informatica organizării).

• *Principiul economiei de legături ierarhice şi funcţionale şi necesitatea apropierii conducerii de producţie, prin reducerea numărului de niveluri ierarhice.* În afară de costul ridicat pe care-l presupune existenţa

[1]A. Burciu, Ibid.

Scanned with OKEN Scanner

unor legături numeroase şi a unui număr mare de nivele ierarhice, eficacitatea unei astfel de organizări este foarte redusă.

Referitor la reducerea costului transmiterii informaţiilor, măsurile necesare privesc revizuirea sistemului de legături inutile, scurtarea circuitelor informaţionale şi prelucrarea informaţiilor la cel mai scăzut nivel posibil, odată cu accelerarea acestor prelucrări. Pentru realizarea acestor măsuri este necesară o simplificare a sistemului de legături, paralel cu o abordare nouă a problemelor referitoare la delegarea de autoritate şi atribuţii. În acest fel se tinde ca structura unei întreprinderi să conţină un număr suficient de circuite necesare pentru transmiterea calitativ superioară a informaţiilor.

Pentru aceasta, conform principiului enunţat, organele funcţionale se alcătuiesc cu un număr foarte restrâns de niveluri ierarhice. Prin măsurile de revizuire şi simplificare a sistemului de legături, care presupun implicit şi reducerea numărului de niveluri ierarhice intermediare, se realizează şi cerinţa de apreciere a conducerii de producţie, ceea ce face ca deciziile luate să aibă o motivaţie bazată pe o cunoaştere clară a fenomenelor ce se petrec într-o întreprindere.

• *Principiul economiei de personal şi realizarea unui grad raţional de încărcare a acestuia.* Spre deosebire de primul principiu, care are în vedere mai ales elaborarea unor structuri organizatorice cu un anumit număr de nivele ierarhice, alături de un sistem de legături bine determinat, acest al doilea principiu, cu un pronunţat caracter economic, se referă la reducerea personalului tehnico-administrativ, ce are o pondere importantă. Această cerinţă se poate realiza prin precizarea şi sistematizarea sarcinilor la toate nivelurile ierarhice, pentru toate organismele şi, pe cât posibil, în nivelul fiecărei funcţii.

În stabilirea unui raport optim între cadrele de conducere şi de execuţie, se ia întotdeauna în calcul *coeficientul de încadrare*, ca un raport dintre numărul personalului care efectuează sarcini de conducere şi personalul de execuţie.

O structură raţională de conducere se va axa pe reducerea continuă a acestui coeficient. În continuare este necesar a se calcula *ponderea ierarhica*, reprezentând numărul de subordonaţi direcţi ce revine unui cadru de conducere.

Scanned with OKEN Scanner

• *Principiul individualizării funcţiilor şi a interdependenţei minime.* Pe baza acestui principiu se are în vedere precizarea pentru un subordonat atât a sarcinilor, cât şi a domeniului de activitate. Numai în acest cadru, atât conducătorul, cât şi executantul vor putea ajunge la rezultatele scontate.

• *Principiul ridicării competenţei şi răspunderii cadrelor de conducere.* Acest principiu presupune ca un organism de conducere, satisfăcând criteriile amintite, este necesar să fie subordonat unui cunoscător al domeniului respectiv de activitate şi care îşi poate exercita în cunoştinţă de cauză funcţiile sale. Însăşi în individualizarea funcţiilor de bază ale unităţii, stabilirea şi gruparea organismelor pe aceste funcţii trebuie să ţină seama de criteriile frecvenţei de legături şi a competenţei profesionale.

Adoptarea unor structuri adecvate şi alegerea persoanelor sunt două aspecte ale organizării structurale, strâns legate între ele. Prima se ocupă de stabilirea judicioasă a aparatului de conducere, încât să fie atinse obiectivele întreprinderii; cea de-a doua este legată de persoanele care ocupa posturi de conducere, definind calităţile pe care acestea trebuie să le aibă.

• *Principiul flexibilităţii structurii.* Are în vedere posibilitatea ca structura de conducere să fie astfel alcătuită încât să se poată adapta oricând şi într-un timp foarte scurt la toate modificările survenite în structura organizatorica a întreprinderii.

De reţinut că principalul obiectiv al managementului în general şi al managerului în particular îl reprezintă creşterea competitivităţii organizaţiei. „Ultimele decenii au marcat, de altfel, numeroase recunoaşteri ale faptului că ştiinţa şi practica conducerii ştiinţifice reprezintă un vector de bază al creşterii economice”[1]. Această afirmaţie este susţinută şi de reputaţi specialişti din domeniu, printre care Peter Drucker, Richard Farmer.

Acţiunea prioritară pe linia eficienţei şi eficacităţii a necesitat şi în România (în contextul trecerii la economia de piaţă concurenţială) o modernizare în toate structurile sale, subsisteme etc. pe cel puţin cinci direcţii principale:

♦ stabilirea clară a obiectivelor de realizat şi resursele aferente (pentru că nu se poate angaja nici o cheltuială fără asigurarea finanţării);

♦ fixarea volumului şi a structurii activităţilor;

♦ structura generală a sistemului de management;

[1] Nicolescu, O., *op. cit.*, p. 561.

Scanned with OKEN Scanner

♦ baza de referinţă a sistemului pe departamente, direcţii, compartimente etc.;

♦ instrucţiuni de punere în aplicare a sistemului de management până la celula de bază a organizaţiei.

După construcţia programului de realizat se trece la etapa superioară, care, în contextul actual al ţării noastre are o importanţă deosebită, respectiv acordarea strategiilor la nivel naţional şi internaţional şi pe cale de consecinţă adaptarea instrumentarului de management.

3.3. Relaţia management – performanţă

Performanţa managerială este un indicator al rezultatelor obţinute, aceasta fiind rezultatul unei analize comparative între rezultatele obţinute într-o perioadă, obiectivele stabilite, rezultatele obţinute de organizaţii competitoare. Această abordare presupune accesul la informaţii privind indicatorii de activitate (cantitativi şi calitativi).

O altă abordare este dată de determinarea performanţei manageriale în funcţie de obiectivele şi rezultatele proprii organizaţiei, analiza comparativă realizându-se în baza unor indicatori cunoscuţi: rezultatele proprii obţinute într-o perioadă de referinţă, obiectivele stabilite, rezultatele proprii obţinute în perioada de raportare.

Această autoevaluare a performanţei organizaţiei însă nu prezintă cu fidelitate nivelul performanţei obţinute, deoarece nu este raportată la mediul concurenţial.

În condiţiile globalizării pieţelor şi afacerilor, o evaluare cât mai realistă a indicilor de performanţă nu se poate realiza decât în condiţiile raportării la rezultatele obţinute de alte organizaţii concurente.

Teoria managementului conferă diferite abordări ale performanţei în funcţie de indicii de exprimare. C. Bărbulescu şi C. Bâgu[1] consideră performanţa ca „nivelul celor mai bune rezultate obţinute". Cei doi, plecând de la teoria lui A.D. Little, creionează modelul unei firme performante în baza următorilor factori: resursele de producţie, procesele de muncă derulate, latura organizatorică a întreprinderii şi beneficiarii afacerii.

[1]C.Bărbulescu, C. Bâgu, *Managementul producţiei, vol II - Politici manageriale de producţie*, Ed.Tribuna Economică, Bucureşti, 2001, p. 55.

Scanned with OKEN Scanner

Didier Noyé[1] defineşte performanţa ca fiind reprezentată de „atingerea scopurilor trasate în convergenţă cu orientările întreprinderii". În opinia profesorilor I.Verboncu şi M. Zalman[2], performanţa este „un rezultat deosebit obţinut în domeniul managementului economic, comercial etc., ce imprimă caracteristici de competitivitate, eficienţă şi eficacitate organizaţiei şi componentelor sale procesuale şi structurale".

În vederea obţinerii unei eficienţe economice sporite managementul poate aborda modalităţi diferite de exercitare a funcţiilor sale:

♦ *Amplificarea activităţii de execuţie la nivelul fiecărui loc de muncă* materializată în sporirea productivităţii presupune luarea de către conducere a unor decizii şi măsuri menite să asigure:

• încadrarea de personal competent, bine pregătit care să poată realiza sarcinile rezultate în urma deciziilor manageriale;

• utilizarea de utilaje performante sub aspectul operaţiunilor cerute, eficiente din punct de vedere al consumurilor energetice;

• asigurarea corespunzătoare cu materii prime şi materiale în condiţiile de calitate şi cantitate cerute de fluxul tehnologic;

• realizarea unui flux informaţional eficient aferent compartimentelor de execuţie astfel încât să fie realizaţi parametri de calitate şi cantitate în condiţiile raţionalizării muncii.

♦ *Asigurarea funcţionalităţii în plan global al firmei* este asigurată de o activitate managerială axată pe raţionalizarea sistemului conexiunilor decizionale între toate compartimentele firmei în scopul:

• utilizării eficiente a mijloacelor şi capacităţilor de producţie;

• determinării judicioase a nivelului stocurilor de materii prime, materiale, semifabricate şi produse finite;

• accelerarea vitezei de rotaţie a mijloacelor circulante;

• reducerea costurilor de producţie prin reducerea abaterilor tehnologice etc.

♦ Nu în ultimul rând, modalitatea prin care managementul asigură *integrarea activităţilor firmei în piaţă şi economia naţională* concură la obţinerea eficienţei şi eficacităţii organizaţiei.

---

[1]Didier Noye, *Manager le performances*, Ed. INSEP CONSULTING, Paris, 2002, p. 6.
[2]I. Verboncu, M. Zalman, *Manangement şi performanţe*, Ed. Universitară Bucureşti, 2005, p. 64.

Scanned with OKEN Scanner

Un alt concept legat de eficienţa managementului este elementul social, în sensul în care eficienţa socială reflectă consecinţele asupra factorului uman. Mai greu cuantificabilă, eficienţa socială rezidă din importanţa realizării unui climat favorabil obţinerii performanţei.

Printr-o politică adecvată a motivării lucrătorilor, menţinerea unui climat de muncă destins bazat pe dezvoltarea relaţiilor interumane sau a siguranţei salariale se obţine o mai mare eficienţă a activităţii forţei de muncă printr-o implicare determinată, în realizarea sarcinilor trasate de conducere.

În contextul celor prezentate putem concluziona că o conducere bazată pe cunoştinţe temeinice ale managementului ştiinţific fundamentează creşterea economică.

Realizarea obiectivelor manageriale în condiţii de eficienţă şi eficacitate are implicaţii atât asupra sistemului microeconomic (al firmei), cât şi la nivel macroeconomic (al economiei în ansamblu).

♦ La *nivel microeconomic* performanţa economică conduce prin creşterea cifrei de afaceri şi obţinerea unui profit superior la:

• satisfacerea nevoilor lucrătorilor, printr-o politică salarială adecvată;

• satisfacerea cerinţelor acţionarilor prin politica de dividende şi valoarea sporită a acţiunilor.

♦ La *nivel macroeconomic* rezultatele managementului performant conduc la:

• creşterea veniturilor bugetare ca urmare a sporirii masei impozabile; sporirea veniturilor atrase permite bugetului naţional dezvoltarea programelor naţionale privitoare la ocrotirile sociale, învăţământ, sănătate, cercetare, apărare naţională etc.

• dezvoltarea activităţii firmei atrage crearea de noi locuri de muncă ce presupune creşterea indicelui naţional al forţei de muncă ocupate.

Cu privire la impactul managementului asupra economiei naţionale considerăm că se impune reliefarea rolului de vector al strategiilor şi politicilor economice ce compun în ansamblu strategia economică naţională.

În ţările cu economie dezvoltată, strategiile şi politicile economice naţionale au ca bază de elaborare caracteristicile microeconomice, astfel încât să se realizeze cât mai lesne corelaţiile macroeconomice.

Scanned with OKEN Scanner

Managementul performant, fundamentat pe strategii care previzionează ansamblul relaţional cu furnizorii, clienţii, băncile sau componenta sindicală generează feedback-uri din partea celorlalte entităţi cu care interacţionează, determinând mutaţii la nivelul atitudinilor manageriale, inducând practici similare.

Performanţa economică în plan global, în sensul internaţionalizării activităţii firmei, implică managementul într-o activitate de cunoaştere şi adaptare la cerinţele specifice generate de ansamblul relaţiilor dezvoltate de schimburile economice. Astfel, economia naţională recepţionează input-uri informaţionale, culturale sau juridice prin intermediul firmelor interconectate la economia globală, care devin o interfaţă între economia naţională şi cea mondială.

3.4. Caracteristicile mediului de afaceri românesc şi implicaţiile acestora asupra managementului

R. J. Mokler[1] aprecia că managerii au nevoie să reconcilieze, să echilibreze, să co-adapteze, să improvizeze, să conducă şi să exploateze forţele diverse, conflictuale şi paradoxale într-un mod adecvat pentru nevoile situaţiilor specifice.

Managementul românesc este supus unei presiuni sporite, în condiţiile integrării în U.E., ca urmare a necesităţii adaptării la condiţiile pieţei. Efortul de adaptare este influenţat de rezolvarea, în mod echilibrat a situaţiilor noi rezultate din diversitatea spaţiului european[2].

Caracteristicile mediului de afaceri autohton influenţează pregnant modalităţile de exprimare a managementului, principală caracteristică fiind incertitudinea şi riscurile mediului în care îşi desfăşoară firmele româneşti.

---

[1]R.J. Mokler, *Management strategic internaţional*, Ed.Economică, Bucureşti, 2001, p. 30.

[2]Managementul românesc trebuie să găsească răspunsul privind măsurile ce trebuie luate şi strategia ce se impune pentru creşterea competitivităţii şi profitabilităţii firmelor. Răspunsul la această întrebare, în opinia noastră, vine pe fondul analizării factorilor endogeni şi exogeni ce influenţează activitatea firmei. Performanţa va fi obţinută în condiţiile în care managementul românesc va fi capabil să exploateze sinergetic avantajele operaţiunilor din piaţa de referinţă şi să integreze aceste activităţi în cadrul strategic al firmei.

Scanned with OKEN Scanner

Principala caracteristică a mediului de afaceri românesc o constituie *deficitul de competitivitate externă a României.*

Analizând cauzele care generează această stare pot fi identificate în principal următoarele:

♦ funcţionalitate redusă a pieţei interne, în sensul că rolul pieţei, ca mecanism coordonator şi distributiv este încă unul relativ în economia României;

♦ structurile instituţionale autohtone nu au fost remodelate în concordanţă cu necesităţile reale de performanţă;

♦ neglijarea cercetării ştiinţifico-tehnice, care a condus la prăbuşirea tehnologică concomitent cu menţinerea unor costuri ridicate;

♦ incapacitatea creării unei imagini atractive a mediului de afaceri autohton, care să conducă la atragerea de fonduri investiţionale performante;

♦ abordarea de politici macroeconomice de subzistenţă şi distribuţia ineficientă a resurselor economice naţionale;

♦ subvenţionarea fără discernământ a sectoarelor care funcţionau în pierdere a înlăturat interesul spre eficienţă şi eficacitate a activităţii productive.

Imaginea cea mai fidelă a acestei situaţii o constituie nivelul scăzut al exporturilor româneşti. Consecinţa directă a deficitului de competitivitate este declinul industriei şi scăderea veniturilor reale ale populaţiei.

O altă caracteristică este *caracterul de incertitudine şi de risc* dat de: instabilitatea legislativă în domeniul fiscal şi economic, indisciplina economico-financiară indusă de disfuncţionalităţile instituţiilor guvernamentale de control, insecuritatea afacerilor ca rezultantă a nerespectării legislaţiei privind: falimentul, contractele economice, tranzacţiile financiare, disciplina bancară, corupţia aparatului administrativ etc., slaba utilizare a sistemului informaţional, activitatea redusă a burselor de valori.

Desele modificări legislative privind sistemul fiscal pune în dificultate managementul în a elabora strategii şi politici coerente bazate pe previzionarea activităţii firmei.

Cu un sistem fiscal ca al României, care pe lângă impozitele şi taxele reglementate de Codul Fiscal mai sunt reglementate prin acte normative speciale alte 84 de contribuţii, este greu de realizat compromisul între

Scanned with OKEN Scanner

necesitățile firmei şi posibilitățile de cunoaştere şi identificare a modalităților de satisfacere a acestora.

Din acest punct de vedere, constatăm utilizarea de către managementul românesc a strategiilor de prag, în scopul satisfacerii şi anticipării necesităților pe termen scurt şi mediu.

Managementul românesc trebuie să facă un efort considerabil pentru a se adapta la condițiile pieței. În condițiile integrării României în structurile U.E o problemă cheie o constituie rezolvarea, în mod echilibrat, a situațiilor noi rezultate din diversitatea spațiului european.

R.J. Mokler aprecia că, în general, managerii au nevoie să reconcilieze, să echilibreze, să co-adapteze, să improvizeze, să conducă şi să exploateze forțele diverse, conflictuale şi paradoxale, într-un mod adecvat pentru nevoile situațiilor specifice.

În particular, managerii români trebuie să găsească răspunsurile privind măsurile ce trebuie luate şi strategia ce se impune, în vederea creşterii competitivității şi profitabilității firmei.

O balanță a sistemelor de planificare şi control este necesară pentru a rezolva complexitatea, contradicțiile şi schimbările rapide ce au loc astăzi în mediile de afaceri.

În opinia lui R.J. Mokler[1] principalele forțe conflictuale ce trebuie echilibrate sunt motivația, răsplata şi sancțiunea, controlul şi stimularea, interesul propriu şi dorința de a colabora, strategiile propuse şi cele necesare.

Nu în ultimul rând, problemele de natură informațională[2] ale funcționării economiei, inclusiv cele legate de eficiența guvernanței corporative, cele rezultate din insuficiența capitalului social şi organizațional, cele provocate de fragilitatea infrastructurii instituționale şi legislative au împiedicat structurarea unei ordini economice interne conforme cu standardele de performanță.

Pe acest fundal, managementul promovat, departe de a fi unul performant, a fost caracterizat de:

---

[1]R.J. Mockler, *Management strategic multinațional*, Ed. Economică, 2001, p. 268.
[2]Coord. N.G. Niculescu, I.D. Adumitrăcesi, *Economia României în tranziția postsocialistă*, Ed. Junimea, Iaşi, 2004, p. 211.

Scanned with OKEN Scanner

♦ obedienţă faţă de factorul politic, care desemna managerii în societăţilor comerciale sau a regiilor autonome pe principiul clientelei politice născut din „originalitatea" algoritmului politic;

♦ firmele au fost privite ca o sursă de venituri personale cât mai mari şi nu ca un cadru de exprimare a competenţei manageriale;

♦ caracterul conjunctural al deciziilor manageriale influenţate de presiunea politicului şi al sindicatelor;

♦ lipsa elaborării unor strategii şi politici economice coerente ca urmare a stării de provizorat şi a inexistenţei unui cadru legislativ adecvat;

♦ parazitarea sau căpuşarea firmelor conduse prin organizare unor circuite comerciale paralele prin care veniturile fostelor unităţi industriale erau drenate către aşa zişii manageri;

♦ lipsa unei culturii manageriale şi a pregătirii ştiinţifice a managerilor postdecembrişti;

♦ influenţa managementului politic populist care a indus o strategie de subzistenţă în economia românească.

Lipsa capitalului autohton a făcut ca, în sectorul privat, firmele mici să aibă o importanţă redusă, majoritatea având caracteristicile unor afaceri de familie în care rolul managementului s-a redus la activităţi de aprovizionare-desfacere, relaţii minimale cu băncile, cu alte cuvinte un management patriarhal fără valenţe profesioniste.

3.5. Relevarea specificului sistemului agroalimentar în vederea adoptării strategiilor şi politicilor manageriale

3.5.1. Piaţa produselor industriei alimentare şi politica agroalimentară

Piaţa agroalimentară este locul în care se validează sau nu, pe criterii comerciale, calitatea, utilitatea şi competitivitatea produsului agroalimentar, pe baza mecanismului de confruntare a cererii şi ofertei şi prin sancţiunea regulatoare a preţului. Trebuie să spunem că o piaţă reală de acest tip este

Scanned with OKEN Scanner

influenţată în mare măsură de regulatori ai pieţei cuprinşi în categoria intervenţionismului.

Un model practic al pieţei agroalimentare cuprinde cinci circuite specifice[1], şi anume:

- circuitul tipic, când produsul agricol este distribuit prin intermediul pieţei agricole, pieţei de gros şi, de aici, industriei alimentare sau direct industriei alimentare şi, în ambele cazuri, prin intermediul pieţei de gros, pieţei de detaliu şi, de aici, consumatorilor sau direct pieţei de detaliu şi, de aici, consumatorilor;
- desfacere directă a produsului alimentar prelucrat la consumator şi aprovizionare tipică;
- aliment agricol direct la consumatori prin intermediul pieţelor, dar fără procesare alimentară;
- aliment agricol desfăcut direct la consumatori.

Circuitul tipic este cel mai frecvent în cazul pieţelor formate şi consolidate, în structura tipologică spre acest tip de piaţă, tranziţia a marcat o evoluţie alternativ lentă sau abruptă de la pieţele precomandate la forme incipiente de tranziţie şi la forme de tranziţie cu caracter pregnant de piaţă.

În prezent, reforma în economia agroalimentară românească este un proces clar orientat spre privatizare, restructurare, liberalizare şi introducere a mecanismelor pieţei. În cazul formării pieţelor agroalimentare, pe acest principiu, se manifestă însă un proces de întârziere şi necorelare în special în privatizarea şi restructurarea fostelor unităţi de stat din agricultură şi industria alimentară. Există o excepţie, cu efect clar pozitiv, şi anume liberalizarea totală a preţurilor în anul 1997, privatizarea rapidă a proprietăţii funciare şi a animalelor şi explozia dezvoltării comerţului cu amănuntul şi, mai recent, a unor activităţi comerciale en gros, legate de distribuţia finală.

Ocazionat de investigaţiile noastre, nu putem să nu remarcăm manifestarea specificităţii şi particularităţilor pieţelor agroalimentare în România în perioada tranziţiei. Evidenţiem trăsăturile definitorii ale acesteia, mai ales, monopolurile din agricultură şi industria alimentară care au funcţionat pe criterii de neconcurenţialitate economică, făcând loc pe piaţa internă unei puternice penetraţii a importurilor competitive. S-au

[1]După D. Gavrilescu et col., *Economie agroalimentară*, Editura Expert, Bucureşti, 2000, pp. 38 şi urm.

Scanned with OKEN Scanner

impus, datorită puterii de cumpărare reduse, alimentele de bază şi cele cu complementaritate ridicată.[1]

Cu timpul, oferta de mărfuri a devenit din ce în ce mai abundentă, fiind confruntată cu limitarea cererii prin scăderea puterii de cumpărare, concomitent cu liberalizarea preturilor. Ca o componentă esenţială a ofertei, arătăm că s-au impus mărfuri agricole şi alimentare din import, concurând şi compensând oferta internă. Producţia internă a urmat un relativ declin, mult mai scăzut însă decât declinul întregii economii, modificările structurale vizând o creştere a produselor agricole de bază - grâu şi porumb, precum şi floarea-soarelui - şi scăderi importante în special la sfecla de zahăr, alte culturi tehnice, fructe şi carne.

Mecanismul costurilor şi preţurilor în condiţiile liberalizării a scos din ce în ce mai mult la suprafaţă ineficienţa unor agenţi economici productivi şi a sancţionat drastic starea lor economică. Astfel, deşi preţul forţei de muncă în România este relativ scăzut, această importantă componentă a costurilor a început din ce în ce mai evident să nu mai poată compensa defecţiunile manageriale şi întârzierea tehnologică. În aceste condiţii, oferta internă este din ce în ce mai puternic concurată de cea externă.[2]

Apoi, caracterul imperfect al pieţei a fost amplificat de diferenţa de scală a agenţilor economici dispuşi pe filiere, gradul foarte diferit de capitalizare, managementul deficitar. O condiţie specifică României, care potenţează toate acestea, a reprezentat-o timp îndelungat (şi încă o reprezintă) dificultăţile de standardizare, care blochează practic efectul de progres şi de fluidizare, în special în sfera distribuţiei.[3]

Politica agroalimentară

Economia agroalimentară este puternic dependentă de politicile macroeconomice şi faţă de internaţionalizările economice globale. Politicile

---

[1]Se înregistrează o presiune mai ridicată în cazul produselor inferioare şi de bază. Consumurile alimentare, menţinute în 1990-1991 la niveluri superioare datorită protecţiei prin preţ şi importuri, au scăzut dramatic în ultimii ani, tendinţă care s-a manifestat până în anul 2000. Specificul pieţelor noastre a fost menţinerea preferinţei pentru mărfurile alimentare. Astfel, deşi practic salariul mediu real în 1998 era de sub 55% faţă de cel din 1990, consumul a scăzut cu mai puţin de 20%. În aceste condiţii, numai cererea de mărfuri alimentare de strictă necesitate a manifestat o elasticitate constantă, în cazul celorlalte categorii manifestându-se perturbaţii importante.

[2]Cazul zahărului este relevant.

[3]Principalele manifestări sunt legate de caracterul din ce în ce mai evident ai apariţiei agenţilor economici privaţi de mici dimensiuni în producţia agricolă, dar şi în distribuţia finală (comerţ).

Scanned with OKEN Scanner

agroalimentare[1] se manifestă ca intervenţii specifice complementare sau compensatorii.

În esenţă, ele vizează dezvoltarea cercetării, formarea şi informarea în sectorul agroindustrial, reducerea costului social al alimentaţiei, garantarea calităţii produselor, cuprinzând măsurile specifice diferitelor subsectoare componente ale sistemului agroalimentar.

Integrarea agroindustrială (pe verticală) include ansamblul activităţilor de aprovizionare, producţie, prelucrare, distribuţie şi vânzare cu amănuntul, realizat de aşa natură încât integratorul este în măsură să ia decizii pe toate verigile lanţului de activitate integrată de care se ocupă.

Politica de integrare agroalimentară reprezintă ansamblul de idei şi măsuri care urmăresc creşterea interdependenţei organizatorice şi tehnologice a proceselor specifice economiei agroalimentare.

Această politică se urmăreşte la nivelul dependenţei de procesele macroeconomice, având ca obiect intervenţiile specifice sectorului agroalimentar, la nivel mezoeconomic, prin elaborarea unor concepte sau politici de integrare regionale sau zonale, la nivel microeconomic prin politici de integrare a întreprinderilor şi, mai precis, a agenţilor economici.

În acest din urmă caz, politicile urmăresc două metode principale, şi anume:[2]

I. Integrarea verticală totală sau parţială (quasiintegrarea), realizată de un integrator situat, de regulă, în sfera comerţului, a industriilor producătoare sau în alte sectoare în aval de producţia agricolă. Este vorba aici de o integrare de tip societate integratoare, aşa cum sunt marile societăţi transnaţionale. În acest caz, politică de integrare este de a integra "de sus în jos";

II. Integrarea cooperatistă este un alt tip de politică de integrare, care se bazează pe asocierea, de regulă, a producătorilor agricoli pentru activităţi în aval şi uneori în amonte, în scopul creşterii eficienţei şi a controlului mediului economic.

Acţiunea politicilor macroeconomice asupra politicilor agroalimentare se manifestă prin intermediul principalelor elemente de interferenţă: cercetările, utilizarea timpului de muncă, creşterea salariilor, acţiunea preţurilor, comerţul exterior şi formarea personalului.

---

[1]C.S. Crişan, Al. Gheorghiu, op. cit., pp. 444 – 445, *apud.* D. Gavrilescu *et col.*, op. cit.
[2]Ibid.

Scanned with OKEN Scanner

Se impune, ca o caracteristică generală, faptul că, pe măsura progresului managerial şi tehnologic, dar mai ales pe măsura capitalizării, închegării şi conturării mai distincte a sectorului agroalimentar, creşte gradul de organizare a filierelor. Organizarea acestora se manifestă prin acceptarea organizării pieţelor agroalimentare şi a conturării unui cadru din ce în ce mai larg pentru elaborarea politicilor agroalimentare.

În acest context, la nivel macroeconomic, politicile internaţionale devin din ce în ce mai coerente şi mai des convenite între grupuri de state, acestea contribuind direct la organizarea politicilor naţionale.

În acelaşi timp, procese de integrare agroalimentară se cristalizează intens la nivelul organizării microeconomice. În acest sens, marile societăţi transnaţionale se dezvoltă de sus în jos şi acaparează pieţele, integrând producţia agricolă şi celelalte activităţi. În paralel, organizaţiile de tip cooperatist, agregate ale asocierii agenţilor economici cu precădere din agricultură, se dezvoltă de jos în sus şi manifestă, de asemenea, o tendinţă puternică de proliferare.

În concurenţa acestor două tipuri de integrare a politicilor diferite ale integratorilor se interferează politicile naţionale şi internaţionale, având ca efect un adevărat conglomerat de politici, al căror grad de coerenţă creşte din ce în ce mai mult.

3.5.2. Restructurarea în industria alimentară românească

3.5.2.1. Industria alimentară – componentă a industriei prelucrătoare: locul, rolul şi evoluţia acesteia

Industria alimentară face parte din grupul de ramuri prelucrătoare a economiei naţionale, al cărei rol social şi economic este de a produce bunuri alimentare pentru satisfacerea nevoilor populaţiei şi de a asigura necesarul fiziologic de alimente solicitate de o alimentaţie ştiinţifică.

Între producător şi consumator, excluzând vânzarea directă, intervin o multitudine de agenţi economici, o multitudine de operaţii care transformă produsul agricol şi-l pune la dispoziţia consumatorului, încercând astfel să răspundă mai bine la cererile şi pretenţiile tot mai sofisticate ale consumatorului. Analiza acestui ansamblu care constituie aparatul de transformare, distribuţie, comercializare, descoperă complexitatea relaţiilor

Scanned with OKEN Scanner

care le structurează: încredere, complementaritate, solidaritate dar şi tensiuni, concurenţă, dominaţie (o luptă feroce pentru dominarea unei părţi cât mai mari din piaţă).

În cadrul filierelor agroalimentare[1], segmentul de transformare, distribuţie, comercializare reprezintă un tot, un ansamblu, dominat de reguli şi interacţiuni bine fundamentate.

Sub acest termen, *de transformare*, sunt desemnate toate operaţiunile ce-şi aduc aportul la schimbarea substanţială a unui produs iniţial. Exemplu: transformarea grâului în făină, apoi în diverse produse: pâine, biscuiţi, alte produse de patiserie etc.

Aceste operaţii de transformare, efectuate altădată de agricultorii înşişi, au devenit mai complexe, pe de o parte, datorită cantităţilor din ce în ce mai importante, iar, pe de altă parte, datorită avansului tehnologic care explică prezenţa specialiştilor: industriile agroalimentare.

Sunt domenii, în care agricultorii au rămas adepţii transformărilor artizanale, cum ar fi în viticultură, unde o mare parte din cantităţile produse sunt transformate de ei înşişi, deşi în lume se vorbeşte de o veritabilă industrie a vinului.

Deşi o serie de operaţiuni de transformare sunt cunoscute încă de la începutul secolului al XX-lea: distilare, uscare, măcinare, se poate vorbi în adevăratul sens al cuvântului de industrii agroalimentare abia după anii '60.

Într-adevăr, mecanizarea, automatizarea şi continuitatea crescândă a proceselor de producţie solicită o regularizare a aprovizionărilor pentru a nu întrerupe procesul de fabricare. Această regularizare ia pentru început forma livrărilor, apoi se continuă prin selecţia materiilor prime agricole, adaptate procesului de fabricare pe scară mare.

Industriile de transformare au o funcţionare relativă faţă de agricultură: ele se aprovizionează de pe pieţele naţionale şi de pe alte pieţe internaţionale prin importuri.

Caracteristicile industriilor agroalimentare rezultă din legăturile acestora cu agricultura:

- industriile agroalimentare transformă produse biologice, ceea ce face dificilă automatizarea proceselor de producţie;

[1]I. Dona, *Economie rurală*, Ed. Economică, Bucureşti, 2000, pp. 384 – 386.

Scanned with OKEN Scanner

- ele subscriu aceloraşi variaţii calitative şi cantitative, dar există şi posibilitatea importului;
- aprovizionarea lor depinde de un număr mare de exploatanţi, chiar şi atunci când aceştia se grupează;
- industriile agroalimentare depind de tipul de politică agricolă: de subvenţionare, de susţinere a anumitor produse sau de limitare a producţiei.

Indiferent de tipul de produse pe care le transformă industriile agroalimentare, produsul final este un aliment. Alimentele sunt bunuri perisabile, la fabricarea şi conservarea lor trebuie o atenţie deosebită, căci consecinţele unei eventuale erori pot avea implicaţii grave asupra sănătăţii oamenilor.

Operaţiunile de transformare contribuie la transformarea produsului agricol considerat materie primă într-un produs alimentar. Peste 90 % din produsele agriculturii de astăzi suportă una sau mai multe transformări. Anumite produse agricole necesită mai multe transformări înainte de a deveni produse alimentare (cazul cărnii), altele nu necesită nici o transformare (cazul fructelor proaspete). Aceste ultime produse, pentru a răspunde intereselor producătorilor, devin, de asemenea, obiectul de transformare pentru că sunt perisabile.

Exemple de operaţiuni de transformare:

- carnea de porc, trei etape de transformare: abatorizarea, dezosarea şi tăierea, sărarea, conservarea;
- fructele pot beneficia de transformări variate: dulceaţa, extragerea de sucuri, utilizarea la prepararea unor produse de patiserie, şerbet, iaurt, băuturi, dulciuri.

Astăzi, activităţile agroalimentare pot fi clasate în 4 grupe (este prezentată tipologia utilizată în Franţa elaborată de UNIGRAINS).[1]

• *Grupa 1:* Industriile de produse alimentare de bază: abatoarele de animale, de păsări, mezelăriile, industria lactatelor, industria furajelor combinate pentru alimentaţie animală, ulei şi grăsimi brute. Aceste industrii se caracterizează prin faptul că folosesc mână de lucru numeroasă şi, în acelaşi timp, nu adaugă decât puţină valoare.

[1]UNIGRAINS reprezintă Uniunea producătorilor de cereale din Franţa.

Scanned with OKEN Scanner

• *Grupa 2:* Industriile de produse alimentare de bază foarte industrializate: fabrici de malţ, de griş, de zahăr. Ele se caracterizează prin investiţii importante care le-au permis achiziţionare de echipamente foarte sofisticate. Ele adaugă mai multă valoare decât produsele din grupa 1, dar fabrică, ca şi ele, produse intermediare.

• *Grupa 3*: Industriile alimentare ale produselor elaborate: conservare, congelare, produse de patiserie, dulceţuri industriale etc. Aceste industrii asigură producţia produselor agroalimentare destinate consumatorilor. Partea de valoare adăugată este importantă, dar variabilă după specialităţile respective.

• *Grupa 4:* Industriile de produse alimentare ajutătoare: condimente şi sosuri, mirodenii, sucuri de fructe şi legume. Ele se dezvoltă urmare a unei publicităţi şi inovaţii puternice, având o bună rentabilitate.

Pentru viitor, evoluţia operaţiunilor de transformare este legată de cea a tehnicilor, a celor difuzate de biotehnologii. Chiar de acum industriile agroalimentare şi-au întins activităţile lor de-a lungul a trei axe:

✓ Diversificarea produselor destinate consumurilor: alimente ce conţin din ce în ce mai mult aditivi: fier, magneziu, seleniu, lizină, destinate îmbogăţirii sau obţinerii unui gust bun, altele sunt destinate reducerii, mai puţin zahăr, mai puţine materii grase.

✓ Segmentarea pieţei cu crearea de alimente destinate unei categorii speciale de consumatori: alimente pentru copii, alimente de regim, alimente pentru slăbit, alimente pentru sportivi, alimente pentru animale domestice.

✓ Dezvoltarea unor transformări cu destinaţie industrială. Exemple: plante aromatice şi medicinale destinate industriilor de parfumuri şi farmaceutice; produse obţinute prin metoda "cracking", ceea ce înseamnă separarea constituenţilor produsului agricol: amidon, cazeină, celuloză, glucoză, ethanol.

Există posibilitatea substituirii parţiale a petrolului prin ethanol, provenit de la sfecla de zahăr, grâu sau porumb. Această substituire este practicată deja în anumite ţări: SUA, Brazilia. Ea oferă noi debuşee pentru produsele agricole.

Planta cea mai consumată în lume, porumbul, este din ce în ce mai folosită de către industrie care extrage aproape 1000 de produse din el. Dacă sunt excluse industriile agroalimentare (griş, făină, malţ) şi furajarea animalelor, porumbul furnizează materii prime mai ales pentru industriile

Scanned with OKEN Scanner

chimice: intră în fabricarea biocarburanţilor (1 tonă de porumb transformată în amidon dă 370 litri de ethanol), pastă de hârtie (plecând de la lignina din tulpini), textile artificiale (de exemplu, mătasea), numeroase produse farmaceutice (antibiotice), bunuri intermediare cum ar fi: cleiuri, lacuri.

Toate aceste întrebuinţări explică de ce aria sa de consum este situată în zone privilegiate, în ţările industriale şi în special în leagănul său american, renumita centură a porumbului. Într-adevăr, Statele Unite consumă patru cincimi din producţia lor, adică 200 milioane de tone ceea ce înseamnă 37 % din producţia mondială, în timp ce în România anual milioane de tone de porumb se pierd sau nu au căutare pe piaţă.

În ţările dezvoltate din punct de vedere economic, concentrarea industriilor agroalimentare a permis practicarea economiilor de scară, diminuarea preţului de cost, lărgirea pieţelor şi reducerea concurenţei.

Se pot distinge patru categorii de industrii agroalimentare: industriile care transformă şi condiţionează produsele perisabile, industriile agroalimentare din domeniul băuturilor, fie alcoolice, tonice sau naturale, industriile care tratează cerealele şi industriile produselor intermediare.

Industria alimentară este subramura cu ponderea cea mai mare din cadrul industriei prelucrătoare – peste 20%.

Istoric. Evoluţie

Industria alimentară din România se caracterizează printr-o productivitate scăzută, tehnologii de fabricaţie perimate, precum şi printr-o incompatibilitate cu cererea existentă pe piaţă. În perioada comunistă, din motive politice, capacităţile de producţie erau construite în fiecare judeţ şi amplasarea lor nu era rezultatul unei analize reale de piaţă bazată pe raportul dintre cerere şi ofertă.

În 1990, în România existau 365 societăţi de stat în industria alimentară, utilaje cu tehnologii depăşite şi fără posibilităţi imediate de investiţii. În general, echipamentele din industria alimentară erau supradimensionate, în timp ce, conform standardelor internaţionale, calitatea produselor era sub medie. Energia şi forţa de muncă erau folosite în cantităţi mari şi materia primă ineficient prelucrată, mai mult aceste fabrici erau prost amplasate în raport cu societăţile care se ocupau de obţinerea produselor.

Scanned with OKEN Scanner

Volumul producţiei agricole prelucrate cunoaşte o tendinţă descrescătoare începând cu 1990, în mod special în sectorul lactatelor, trend explicabil prin scăderea cererii interne.

Diminuarea competitivităţii produselor româneşti atât pe piaţa internă cât şi pe piaţa externă precum şi micşorarea ofertei de produse agricole pentru procesare. Reducerea subvenţiilor la consumatori şi scăderea generală a puterii de cumpărare a populaţiei sunt factori care au contribuit la diminuarea cererii. În plus, produsele alimentare româneşti au fost obligate să se confrunte cu produse importate din CEFTA (zahăr, ulei rafinat, produse lactate şi carne), importuri ce au crescut substanţial în urma punerii în practică a taxelor vamale reduse negociate în cadrul acordului CEFTA, în 1997.

Reducerea producţiei de materii prime agricole (ex.: sfecla de zahăr, legumele şi fructele pentru industrializare, carne şi peşte) reprezintă una dintre cauzele principale ale declinului producţiei alimentare, fiind corelată cu neadaptarea marilor unităţi de sat la mecanismele economiei de piaţă. În acest mod s-a produs decapitalizarea unităţilor, deteriorarea tehnologică şi neînţelegerea importanţei privatizării, care s-a efectuat cu multă întârziere în unele ramuri.

Sectoarele care au trecut rapid la privatizare au putut fi eficientizate, prin realizarea de investiţii în vederea obţinerii de produse competitive pe piaţă.

Din analiza producţiei industriale se constată că *industria de panificaţie* corespunde cerinţelor pieţei. În acest sector au apărut multe unităţi private de dimensiuni mici şi mijlocii.

În *industria cărnii* au apărut multe unităţi private de dimensiuni mici şi mijlocii, care în parte au compensat nerealizările din marile unităţi de stat. Acestea din urmă nu s-au adaptat noilor cerinţe, în principal datorită preţurilor menţinute artificial, care au condus la decapitalizarea unităţilor, aprovizionarea defectuoasă, neplata la timp a animalelor prelucrate de la populaţie şi un management necorespunzător. Privatizarea marilor unităţi nu s-a efectuat la timp, devenind neinteresante pe măsura apariţiei întreprinderilor mici şi mijlocii.

Industria laptelui a evoluat în mare măsură ca şi industria cărnii. Piaţa produselor lactate este diversificată. Multe produse din import vor fi înlocuite treptat cu produse din producţia internă.

Scanned with OKEN Scanner

Industria uleiului s-a adaptat foarte bine economiei de piaţă. Privatizarea unităţilor din acest sector a fost făcută mai repede, modernizarea s-a efectuat în timp scurt, astfel că rezultatele se observă. Colaborarea dintre fabricile de ulei şi cultivatorii de floarea-soarelui, rapiţă şi soia s-a desfăşurat corespunzător, ceea ce a condus la decizia acestora din urmă de a mări suprafeţele cultivate.

Industria zahărului este reversul a ceea ce s-a întâmplat cu industria uleiului. Privatizarea cu întârziere, managementul defectuos, relaţia necorespunzătoare dintre fabricile de zahăr şi cultivatori şi opţiunea fabricilor de a prelucra zahăr brut din import, în condiţii de eficienţă economică în defavoarea procesului de prelucrare a sfeclei indigene.

Industria berii a reprezentat un succes în procesul de reformă şi privatizare, ca şi industria uleiului. Rezultatele obţinute în acest domeniu sunt spectaculoase: varietatea produselor, calitatea lor şi investiţiile firmelor străine au condus la creşterea performanţelor în acest sector.

3.5.2.2. Modernizarea industriei alimentare

Proiecţiile industriei alimentare pentru perspective următoare au în vedere o creştere a întregii game de produse alimentare, o diversificare a sortimentelor şi o creştere a calităţii acestora, în vederea satisfacerii cererii de consum a populaţiei. În acest sens vor fi sprijiniţi agenţii economici privaţi pentru investiţii noi, modernizarea şi dezvoltarea producţiei prin aplicarea facilităţilor prevăzute în legislaţia de susţinere a întreprinderilor mici şi mijlocii şi prin legea privind promovarea investiţiilor directe.

Programul de restructurare tehnică şi tehnologică în industria alimentară până în anul 2012 a fost structurat avându-se în vedere necesităţile de modernizare a proceselor de fabricaţie care să permită creşterea eficienţei economice în cadrul societăţilor comerciale, crearea de noi locuri de muncă, eliminarea pierderilor şi arieratelor, asigurarea competitivităţii produselor şi serviciilor, accentuarea expansiunii pe pieţele externe prin creşterea şi diversificarea exporturilor, creşterea veniturilor şi a capacităţii de capitalizare a producătorilor, formarea de agenţi economici competitivi în condiţii concurenţiale, valorificarea complexă a materiilor prime agroalimentare într-o concepţie ecologică care să asigure protecţia

Scanned with OKEN Scanner

mediului şi consumatorilor, sporirea valorii tehnologice-nutritive şi de prezentare a produselor alimentare.

Pe subramuri ale industriei alimentare, activitatea de restructurare tehnică şi tehnologică vizează următoarele domenii şi obiective de modernizare şi retehnologizare:[1]

Fabricarea produselor de morărit-panificaţie: dotarea cu utilaje şi echipamente a secţiilor de depozitare, curăţire şi măcinare a cerealelor, modernizarea brutăriilor existente, linii moderne pentru fabricarea pastelor făinoase, biscuiţilor, napolitanelor, snacks-urilor şi produselor expandate.

Producţia, prelucrarea şi conservarea cărnii: modernizarea fluxurilor de tăiere în abatoare; linii tehnologice de fabricare a conservelor şi preparatelor din carne, instalaţii performante de condiţionare şi frig; linii tehnologice în flux continuu de tocat şi umplut sub vid sortimentele de salamuri uscate, producerea de făinuri şi granule din carne, alimentare şi nealimentare.

Fabricarea de produse lactate şi a brânzeturilor: instalaţii complete pentru pasteurizarea şi îmbutelierea laptelui; utilaje şi echipamente pentru producerea brânzeturilor proaspete, maturate, fermentate, topirea şi ambalarea acestora sub vid; realizarea lactozei prin procesul osmozei inverse; realizarea lanţului frigorific necesar prin dotarea punctelor de colectare, a secţiilor de producţie şi a depozitelor cu instalaţii şi mijloace de transport frigorific, obţinerea de culturi selecţionate de bacterii lactice.

Fabricarea zahărului şi a produselor zaharoase: maşini agricole pentru pregătirea solului, semănatul şi recoltatul sfeclei de zahăr, utilaje şi echipamente pentru produse zaharoase şi dulciuri, produse de ciocolată, cacao, unt de cacao, grăsimi şi uleiuri de cacao.

Producerea, prelucrarea şi conservarea legumelor şi a fructelor: maşini agricole pentru recoltarea legumelor şi fructelor, linii tehnologice pentru fabricarea, dozarea şi ambalarea legumelor conservate, concentratelor din fructe şi a sucului de tomate, fabricarea de băuturi nealcoolice, răcoritoare pe bază de arome, de sirop şi concentrate, linii pentru producerea şi ambalarea aseptică a sucurilor.

Fabricarea uleiului şi a grăsimilor vegetale: dotarea cu linii moderne de rafinare a uleiului; linii tehnologice pentru fabricarea margarinei, maşini

[1]Cf. Date MADR.

Scanned with OKEN Scanner

şi instalaţii automate de îmbuteliere a uleiului; tehnologii şi instalaţii pentru realizarea de emulgatori cu conţinut ridicat de monogliceride.

Fabricarea de vinuri: instalaţii pentru filtrarea şi îmbutelierea sterilă a vinurilor, pentru condiţionarea şi îmbutelierea vinurilor spumante, coloane pentru distilarea rachiurilor de calitate; instalaţii pentru îmbutelierea, etichetarea şi capsularea sticlelor.

Piscicultura, pescuitul, prelucrarea şi conservarea peştelui şi a produselor din peşte: modernizarea amenajării piscicole, instalaţii şi utilaje pentru procesarea peştelui, cultura de crustacee, moluşte şi alte nevertebrate de apă, pescuit şi prelucrarea peştelui în Marea Neagră şi oceane, produse din peşte pentru hrana animalelor.

Cultura şi industria tutunului: utilaje şi echipamente pentru cultura tutunului; obţinerea de extracte şi esenţe de tutun, utilaje şi echipamente pentru fabricarea ţigaretelor, ţigărilor de foi şi a tutunului pentru pipă.

3.5.2.3. Factorii care acţionează asupra industriei alimentare româneşti

Factori care favorizează dezvoltarea industriei alimentare

Potenţialul agricol bazat pe fertilitatea solului şi condiţiile climatice este binecunoscut specialiştilor din multe ţări chiar dacă este departe de a fi valorificat;

Transformările şi regresia industrială forţează sute de mii de oameni să se întoarcă la ţară, iar Guvernul nu are altă soluţie decât concentrarea resurselor către stimularea agriculturii;

Experienţa şi tradiţia României în exportul de produse agroalimentare.

Factorii care afectează dezvoltarea industriei alimentare

Puterea redusă de cumpărare este principalul factor, cel mai greu de îmbunătăţit în viitorul apropiat. Aceasta a influenţat în cea mai mare măsură tendinţa continuă de scădere a consumului alimentar, inclusiv de carne şi preparate din carne;

Fiscalitatea este foarte mare, mai ales având în vedere situaţia generală;

Condiţiile foarte grele de creditare se datorează atât dobânzilor înalte, cât şi lipsei de interes a sectorului bancar în credite de dimensiuni mici

Scanned with OKEN Scanner

solicitate de IMM-uri. Puținele linii de credite externe, în valută, sunt încărcate de comisioanele băncilor române intermediare. Lipsa creditelor limitează la maxim posibilitățile de dezvoltare și retehnologizare;

Modificarea permanentă a legislației este un handicap mai mare decât o legislație proastă. Și totuși, la fiecare câteva luni apar noi reglementări ce se doresc perfecte, dar care permanentizează confuzia și incertitudinea oamenilor de afaceri, români sau străini.

Dar, dificultățile industriei alimentare nu provin numai din factorii amintiți, ci și din concurența neloială de pe piața românească, cu produsele importate din UE și, mai cu seamă, din țările CEFTA, produse care sunt puternic subvenționate în țările de origine, subvențiile ridicându-se la circa 60%. Deci ele pot fi vândute la prețuri mult mai mici decât ale celor autohtone, chiar sub nivelul costurilor.

Dintre măsurile care se vor aplica pentru contracararea acestui fenomen se poate evidenția introducerea unor subvenții la prețul de achiziție a produselor ce stau la baza industriei alimentare (doar în concordanță cu legislația comunitară).

Se vor adopta, de asemenea, și alte măsuri care nu înseamnă neapărat alocații bugetare, cum ar fi asocierea, organizarea mai bună, integrarea cu procesatori. Dar tot ce se va întreprinde va viza performanța, eficiența. De asemenea, s-au adoptat și măsuri pentru stoparea concurenței neloiale manifestate din partea producătorilor.

3.5.2.4. Manifestarea sprijinului comunitar în planul dezvoltării producției agro-alimentare (2007-2013)

3.5.2.4.1. Plăți naționale directe și complementare (CNDP-uri)

♦ *Plăți directe.* FEGA finanțează în contextul cotelor stabilite între Statele Membre și Comunitate următoarele cheltuieli, efectuate conform reglementărilor Comunității[1]:

• plățile directe către fermieri conform PAC. Amintim aici că România a optat pentru SAPS, care înlocuiește pe o anumită perioadă toate schemele standard de plăți directe. În condițiile formulei de 30%, România ar putea să suplimenteze plățile directe de la UE (pentru toate produsele

[1]Acordul de negociere România – UE, 2004.

Scanned with OKEN Scanner

agricole sau pentru un număr de produse) cu până la 30% peste nivelul de introducere treptată a plăților, aplicabil pentru anul respectiv.

Aceasta ar permite României să atingă 100% din nivelul plăților în UE-15 până în anul 2013 în loc de 2016. Însă, în nici un caz și în nici o perioadă plățile nu trebuie să depășească 100% din nivelul plăților directe din UE-15.

Până în decembrie 2009, există posibilitatea să se finanțeze această suplimentare a plăților, în parte, prin devierea a până la 20% din fondurile pentru dezvoltare rurală pe care UE le va acorda după aderare.

În timp ce plățile directe ale UE nu sunt supuse cerințelor de cofinanțare națională, toată *această suplimentare a plăților trebuie să fie însoțită de fonduri de la bugetul național.*

Începând cu anul 2010, România va trebui să finanțeze această suplimentare a plăților în întregime de la fondurile naționale.

Amintim că noile State Membre au posibilitatea să completeze sprijinul direct, prin două opțiuni:

- "Opțiunea 30%" care le permite să crească nivelul aplicabil al plăților directe cu un procent de 30%;
- "Nivelul de pre-aderare" care le permite să crească plățile directe până la nivelul de pre-aderare (pe produs), plus 10%.

Alegerea pentru una din opțiuni (30% sau nivelul de pre-aderare) se face în acord cu sectorul respectiv. Aceasta presupune că pentru orice sector (sau produs specific dintr-un sector, cum ar fi culturile arabile) există patru posibilități: schema standard (SPS) și CNDP-uri bazate pe opțiunea 30%, schema standard (SPS) și CNDP-uri bazate pe opțiunea nivelului de sprijin de pre-aderare, SAPS și CNDP-uri bazate pe opțiunea 30% și SAPS și CNDP-uri bazate pe nivelul de sprijin în vederea integrării.

♦ *Măsuri de piață*

În cadrul acestor măsuri, FEGA finanțează:

- restituția la export pentru produsele agricole către țările terțe;
- măsurile de intervenție pentru reglarea pieței agricole;
- contribuția financiară a Comunității prin formarea și promovarea măsurilor pentru produsele agricole pe piața internă a Comunității și în țările terțe, asumate de către Statele Membre și selectate de Comisie.

Scanned with OKEN Scanner

Tipurile de cheltuieli în discuţie, efectuate în mod centralizat şi în conformitate cu legislaţia Comunităţii, vizează:

• contribuţia financiară a Comunităţii pentru măsuri veterinare specifice, măsuri de inspecţie veterinară, măsuri de control (inspecţie) pentru alimente şi hrana animalelor, eradicarea bolilor la animale şi programele de control (măsuri veterinare) şi măsuri pentru sănătatea plantelor (fitosanitare);

• promovarea produselor agricole fie direct de către Comisie, fie prin intermediul organizaţiilor internaţionale;

• măsuri luate în concordanţă cu legislaţia Comunitară pentru a asigura conservarea, caracteristicile, colectarea şi utilizarea (folosirea) resurselor genetice în agricultură;

• înfiinţarea şi susţinerea sistemelor informatice a (conturilor) şi a situaţiei agriculturii;

• sistemele de trecere în revistă a agriculturii, inclusiv inspecţia sistemelor proprietăţii agricole;

• cheltuielile referitoare la piaţa produselor.

♦ *Dezvoltarea rurală*

FEADR finanţează, în contextul măsurilor stabilite între Statele Membre şi Comunitate, contribuţia financiară comunitară pentru implementarea programelor de dezvoltare rurală în concordanţă cu legislaţia Comunitară pentru sprijinirea dezvoltării rurale.

În urma negocierilor cu UE privind „Capitolul 7 - Agricultura" şi a pachetul financiar destinat acestui sector, România a obţinut pentru perioada 2007-2009 o alocare bugetară destinată implementării PAC de peste 4 miliarde euro[1].

În prima fază, suma negociată a fost de 4.037 milioane euro, dar în august 2005 pachetul financiar alocat de UE pentru România a fost renegociat, cuprinzând următoarele sume, acordate pe cei doi piloni ai Politicii Agricole Comune[2]:

• Pilonul I 1.699.900.000 €/ *plăţi directe* - 967.900.000 €/ *masuri de piaţă* - 732.000.000 €

[1]Regulamentul Comisiei(CE) 1698/2005 privind sprijinul acordat de Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.
[2]Acordul de negociere România – UE, 2004.

Scanned with OKEN Scanner

• Pilonul II/*dezvoltare Rurală* - 2.308.000.000 €.

Plăţile directe reprezintă principalul instrument de sprijin al producătorilor agricoli şi au ca sursă de finanţare bugetul agricol al comunităţii şi bugetul naţional.

Suma alocată de UE pentru plăţile directe în perioada 2007-2009 se ridică la 967,9 milioane euro, reprezentând 24,15% din sprijinul comunitar, sumă care include susţinerea financiară destinată produselor sau sectoarelor pentru care sunt stabilite cote, suprafeţe de referinţă sau plafoane naţionale.

Acest tip de susţinere financiară nu necesită cofinanţare de la bugetul naţional, dar implică costuri semnificative de implementare, costuri care însă nu au fost evaluate şi estimate.

Conform reglementărilor în cadrul acestei scheme valoarea plăţilor directe la hectar se calculează prin împărţirea plafonului naţional de plăţi directe la suprafaţa agricolă eligibilă. Aplicarea SAPS este oportună o perioadă de timp, pentru a se asigura restructurarea exploataţiilor şi a se dezvolta relaţiile acestora cu piaţa.

Trecerea la schema de plată unică presupune un grad avansat de dezvoltare şi stabilizare a producţiei şi diversificarea activităţii pentru a avantaja agricultura românească.

Agricultura României beneficiază ca şi celelalte state membre şi de alte forme de sprijin, inclusiv pentru restructurarea fermelor de semisubzistenţă, sprijin comunitar din Fondurile structurale pentru investiţii în exploataţii agricole şi alte activităţi economice din zonele rurale, sprijin substanţial pentru dezvoltarea rurală şi protecţia mediului etc.

Aceste alocaţii multiplică efectele sprijinului direct acordat la hectar şi pe animal. Conform metodologiei aplicate în cele 10 state membre, *România corelează plafonul naţional pentru plăţile directe cu schema de plată unică*, începând cu anul 2007. Plafonul naţional stabilit de Comunitate pentru culturile în arabil, seminţe, carne bovine, carne ovine şi caprine este fixat astfel încât să se poată introduce treptat schema unică de plată.

De asemenea, cadrul de aplicare şi instituţiile create vor asigura condiţiile pentru trecerea treptată la noul mecanism (SPS), care se aplică în UE 15 din anul 2005-2006 şi în UE 10 –previzibil - din 2011.

Plăţile directe acordate agricultorilor pot fi completate de România cu plăţi suplimentare din bugetul naţional (mecanismul „top up") până la 30%

Scanned with OKEN Scanner

peste nivelul acordat de Comunitate. Dar, aceste sume se pot aloca, fără să fie condiționate, temporar (2011).

Sumele respective (atât în sectorul vegetal, cât şi animal) se pot aloca fără să fie condiționate de producție, în limita suprafeței de bază națională negociată cu Uniunea Europeană şi a numărului de animale, în limita plafoanelor naționale negociate.

Subliniem că deja, din anul 2006, în România s-a introdus un mecanism asemănător, dar s-au fixat criteriile de plată, ținându-se seama de culturile deficitare (sfeclă de zahăr, plante textile, soia etc.). Reuşita unui asemenea mecanism depinde de nivelul plăților, care în prezent este relativ scăzut[1].

Din altă perspectivă, amintim că România este cea de-a doua țară din punct de vedere al nivelului scăzut al producțiilor de referință la hectar. Randamentul de referință este scăzut atât datorită recoltelor afectate de secetă în anii luați în calcul, cât mai ales al performanței agricole reduse. Amintim că nivelul scăzut al randamentelor de referință a creat dificultăți la negocierea Documentului de Poziție la Capitolul 7 – Agricultura.

Suprafața de bază națională şi producția de referință (media producțiilor la ha ale perioadei 2000-2002) a fost negociată de țara noastră şi este prevăzută în Tratatul de Aderare în vederea alocării sprijinului direct din bugetul comunitar. Au fost, de asemenea, stabilite plafoanele naționale pentru plățile de care ar putea beneficia România ca stat membru, dacă îndeplineşte condițiile convenite.

Astfel, în Tratatul de Aderare şi în reglementările comunitare, România cu o suprafață de bază negociată de 7.012.666 ha pentru culturile în arabil şi cu o producție medie de referință estimată la 2,65 tone la hectar, la o producție totală anuală de cca. 18,5 milioane tone şi un nivel al plății directe de 63 euro/tonă, a obținut, prin negociere, un plafon de 1.171 mil. Euro (sumă integrală în anul 2016). În aceste condiții, plata directă la hectar

[1]România a decis ca plățile să se acorde de la un hectar eligibil în sus, cu condiția ca o parcelă din această suprafață să fie de cel puțin 0,30 ha cultivate cu o singură cultură. Suprafața de bază națională şi producția de referință (media producțiilor la ha ale perioadei 2000-2002) au fost negociate de fiecare țară şi prevăzute în Tratatul de Aderare în vederea alocării sprijinului direct din bugetul comunitar. Au fost, de asemenea, stabilite plafoanele naționale pentru plățile de care ar putea beneficia fiecare stat membru, dacă îndeplineşte condițiile convenite. Acestea sunt cuprinse în Tratele de Aderare şi în reglementările comunitare.

Scanned with OKEN Scanner

provenită de la UE este de 42 Euro în 2007 şi 167 Euro în 2016 (fără zootehnie)[1].

Evoluţia plăţilor directe ce revin României în perioada 2007-2016.

Plăţile directe de care poate beneficia România de la bugetul comunitar cresc de la 440 milioane Euro în 2007 (25% din suma negociată) la 1766 mil. euro în 2016 (suma integrală), dacă se respectă angajamentele convenite. Aceste sume s-au stabilit[2] pentru cheltuielile din arabil (cereale, oleaginoase, leguminoase boabe, sfeclă de zahăr, orez, tutun, hamei, plante textile etc.) şi zootehnie (lapte de vacă, carne de bovine şi viţel, carne de oaie şi caprine).

Întrucât România a optat pentru SAPS[3], MAPDR va solicita Comisiei ca sprijinul direct provenit de la bugetul comunitar să se poată aloca şi pentru suprafeţele ocupate cu păşuni permanente aparţinând sectorului privat (cca. 2 milioane hectare).

În perioada de aplicare a mecanismului SAPS, România poate să direcţioneze sumele complementare din bugetul naţional pentru anumite culturi deficitare (sfeclă de zahăr, plante textile, tutun etc.) şi pentru zootehnie, pe baza stabilirii unei structuri de producţie care să răspundă nevoilor pieţei interne şi exportului.

Odată cu trecerea la schema de plată unică (proces previzibil a fi încheiat în 2016 sau, într-o variantă optimist, în 2013), se stabileşte numărul de drepturi de plată unică (DPU) pe exploataţie, care conform metodologiei utilizate în UE15, pot include atât suprafaţa de bază eligibilă (hectarul eligibil), cât şi efectivele de bovine, ovine şi caprine.

Sprijinul la hectar este suplimentat de la bugetul naţional, până la 30% din nivelul negociabil al plăţilor directe de 1766 milioane euro în 2016[4]. În această sumă se includ alocările pentru suprafaţa eligibilă (sector vegetal) şi pentru zootehnie.

---

[1]Acordul de negociere România – UE, 2004.

[2]Nu se pot aloca plăţi directe pentru cartofi de consum, legume şi fructe, vii, dar se pot aloca pentru păşuni permanente.

[3]Aplicarea SAPS este oportună, o perioadă de timp, pentru a se asigura restructurarea exploataţiilor, formarea unui sector comerciale viabil şi dezvoltarea relaţiilor cu piaţa a producătorilor agricoli. Trecerea la schema de plată unică presupune un grad avansat de dezvoltare şi stabilizare a exploataţiilor pentru a avantaja agricultura românească.

[4]*Cf.* ***Studii de impact nr. 3, Institutul European din România, Bucureşti, 2004.

Scanned with OKEN Scanner

Dacă luăm în calcul suprafaţa agricolă utilizată în care se include suprafaţa arabilă de bază negociată (7.012.666 hectare) şi 2 milioane hectare de păşune permanentă, rezultă o suprafaţă eligibilă de cca. 9 milioane hectare. Suprafaţa agricolă utilizată înscrisă în Registrul fermelor era, la 12 mai 2006, de 8.925.802 hectare.

Agricultura României beneficiază ca şi celelalte state membre şi de alte forme de sprijin, inclusiv pentru restructurarea fermelor de semisubzistenţă, sprijin comunitar din Fondurile structurale pentru investiţii în exploataţie agricole şi alte activităţi economice din zonele rurale, sprijin substanţial pentru dezvoltarea rurală şi protecţia mediului etc. Aceste alocaţii multiplică efectele sprijinului direct acordat la hectar şi pe animal[1].

Din anul 2007, sumele cuvenite se acordă conform mecanismului prevăzut de Reglementarea Consiliului (CE) nr.1782/2003, pe baza plafoanelor negociate şi a nivelului plăţilor stabilite, gradual, din anul 2007 până în 2016[2].

Măsurile de piaţă

Pentru măsurile de piaţă pentru perioada 2007-2009 fondurile alocate de UE se cifrează la sumă de 732 milioane Euro, ceea ce reprezintă 18,26% din total, sumă în care este inclusă intervenţia pe piaţă şi restituţiile la export[3].

Nici acest sprijin nu necesită cofinanţare naţională dar pentru ca România să poată beneficia de aceste sume trebuie să suporte din bugetul naţional, costurile de implementare ale acestor politici[4].

---

[1] *Cf.* ***Studii de impact nr. 3, Institutul European din România, Bucureşti, 2004. Abia în anul 2016, sprijinul direct provenit integral de la Uniunea Europeană ar putea ajunge la 200 euro/hectar. Până atunci însă, evoluţiile preţurilor şi ale pieţei sunt greu de estimat. Pentru statele membre ale căror producţii de referinţă negociate sunt mai mari decât 2,65 to/ha, cum este cazul României, avantajele rezultate în urma sprijinului comunitar sunt mult mai mari. Spre exemplu, Ungaria are o producţie de referinţă de 4,73 to/ha, Slovenia de 5,27 to/ha, Rep. Cehă de 4,20 to/ha, faţă de 2,65 to/ha cât este rezultatul negociat pentru România. Ca urmare, plata directă la hectar creşte proporţional cu nivelul producţiei medii de referinţă.

[2] Reglementarea (CE) nr. 1782/2003; Informaţii de la MAPDR ş.a.

[3] Tratatul de Aderare al Bulgariei şi României la UE, Ed. Monitorul Oficial al României, 2005.

[4] Ansamblul mecanismelor şi instrumentelor care privesc organizarea de piaţă, consolidarea şi funcţionarea eficientă a pieţei produselor agricole şi agroalimentare a fost reglementat prin OG nr. 45/2005 privind organizarea pieţei produselor agricole şi agroalimentare, modificată şi completată. Mecanismele şi instrumentele de reglementare a pieţelor agricole şi agroalimentare se aplica anumitor produse stabilite de guvern. Măsurile de reglementare pentru produsele cuprinse în scheme de sprijin, specifice fiecărui produs (stabilite de Guvern), sunt următoarele: sprijin financiar, prin plăţi directe sau subvenţii acordate producătorilor agricoli sau altor parteneri de pe filiera produsului; subvenţii

Scanned with OKEN Scanner

Instrumentele şi mecanismele de finanţare pentru măsurile de piaţă, sunt:

♦ preţul pieţei interne;

♦ preţul indicativ, preţul de baza sau preţul de referinţă;

♦ preţul de intervenţie:

- prin constituirea şi depozitarea stocurilor de intervenţie şi introducerea ulterioară pe piaţa a acestora, cu asigurarea strictă a procedurilor şi a cerinţelor privind destinaţia;

- în cazul lipsei unor produse pe piaţă.

♦ prime de export în vederea susţinerii preţurilor şi, pe această cale, promovarea şi stimularea exportului de produse agricole şi alimentare (printre care laptele şi produsele lactate, carnea de vită, cerealele, fructele şi legumele, produsele din zahăr, produsele prelucrate etc.) care reprezintă o acoperire a diferenţei între preţul la export şi preţul internaţional, având în vedere că preţurile la produsele agricole sunt în general mai mari în Uniunea Europeană în comparaţie cu cele de pe piaţa mondială.

Dezvoltarea rurală

Finanţarea comunitară a politicii agricole şi de dezvoltare rurală pentru România, în perioada 2007-2013, a fost estimată în urma acordului statelor membre privind bugetul UE, la circa 12 milioane Euro.

Sprijinul propus pentru *Dezvoltarea rurală* în perioada 2007–2009 se ridică la un angajament din partea UE de 2.308 milioane euro (57,59% din suma totală alocată). Finanţarea din bugetul comunitar a măsurilor de dezvoltare rurală se efectuează prin intermediul Fonului European Agricol de Dezvoltare Rurală[1]. La sprijinul comunitar pentru dezvoltarea rurală se vor adăuga şi alte sume din Fondul de Coeziune, precum şi de la bugetul

---

pentru creşterea calităţii producţiei şi a transferului tehnologic; mecanisme de intervenţie pe piaţă; scheme privind comerţul exterior cu produse agricole şi agroalimentare, care includ regimul tarifar şi, atunci când este cazul, contingente tarifare preferenţiale, măsuri de susţinere şi promovare a exportului de produse agricole şi agroalimentare sau alte măsuri cu efect echivalent, cu respectarea regulilor şi procedurilor cuprinse în prevederile acordurilor şi convenţiilor internaţionale relevante la care România este parte.

[1]Regulamentul Comisiei (CE) 1698/2005 privind sprijinul acordat de Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Scanned with OKEN Scanner

național. În baza metodologiei de alocare a acestor fonduri, volumul anual al sumei angajate în fiecare an trebuie cheltuit în anul n+2.

Conform reglementărilor UE pentru aplicarea Politicii Agricole Comune şi a rezultatelor negocierilor, începând cu anul 2007 România beneficiază din bugetul comunitar de 25% din valoarea plăților directe alocate în UE, în 2008 - 30%, în 2009 - 35%, în 2010 - 40% şi apoi o creştere anuală de 10%, până la atingerea valorii de 100% din sprijinul UE-15.

Principalul instrument utilizat de UE pentru dezvoltarea rurală a statelor membre este Fondul European pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (FEADR)[1], care va trebui să acționeze în convergență cu alte instrumente ale comunității: Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European (FSE) şi Fondul de Coeziune (FC).

Pentru a stabili ce ajutor va fi urmărit prin FEADR, fiecare program de dezvoltare rurală va acoperi o perioadă cuprinsă între 1 ianuarie 2007 şi 31 decembrie 2013.[2]

3.5.2.4.2. Alocarea financiară din bugetul agricol al UE (pe cele 4 axe prioritare)

Ținând cont de prevederile art. 17 din Regulamentul Consiliului nr.1698/2005 cu privire la sprijinul pentru dezvoltarea rurală acordat din Fondul European Agricol de Dezvoltare Rurală, care stabilesc o alocare minimă pentru cele trei axe prioritare şi luând în considerare specificul situației României şi prioritățile naționale, alocarea financiară din bugetul agricol al UE se regăseşte mai jos:

Creşterea competitivității sectoarelor agricol şi forestier - 45%;

Îmbunătățirea mediului în spațiul rural - 25%;

Calitatea vieții în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale - 27,5%;

LEADER - 2,5%.

---

[1]FEADR acționează prin programe de dezvoltare rurală, care implementează strategia de dezvoltare rurală printr-un set de măsuri grupate în conformitate cu axele definite în Reglementarea Consiliului (CE) nr.1698/2005 cu referire la sprijinul pentru dezvoltarea rurală acordat de Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR).

[2]Regulamentul Comisiei (CE) 1698/2005 privind sprijinul acordat de Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Scanned with OKEN Scanner

Alocarea de 45% din totalul fondurilor pentru *Axa 1* „Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier" este justificată de continuarea procesului de restructurare şi modernizare a sectorului agroalimentar şi a celui forestier pentru îmbunătăţirea performanţelor întreprinderilor şi obţinerea de noi tehnologii, precum şi de priorităţile naţionale în domeniul agriculturii care urmăresc reparcelarea terenurilor agricole, dezvoltarea infrastructurii agricole, sprijinirea transformării fermelor de semisubzistenţă în exploataţii viabile din punct de vedere comercial, precum şi stimularea dezvoltării unui sector agricol şi forestier competitiv care să facă faţă cerinţelor unei pieţe internaţionale.

În cadrul *Axei 1* sunt incluse şi măsurile care au ca obiective specifice sprijinul pentru investiţii în exploataţii agricole şi silvice, procesarea produselor agricole şi silvice, înfiinţarea grupurilor de producători, suport pentru stabilirea tinerilor în mediul rural, pensionarea timpurie, menţinerea şi dezvoltarea funcţiilor economice, ecologice şi sociale ale pădurilor în zonele rurale, şi activităţii pentru formare şi consultanţă.

Pentru *Axa 2* „Îmbunătăţirea mediului în spaţiul rural" alocarea de 25% din totalul fondurilor alocate din bugetul agricol al comunităţii include măsurile de sprijin pentru fermierii care îşi desfăşoară activitatea în zonele muntoase cu handicap natural, împăduririi terenurilor agricole şi nonagricole şi în acelaşi timp plăţile compensatorii pentru agromediu în zonele cu înaltă valoarea naturală şi în siturile Natura 2000.

În cadrul acestei axe în perioada de programare 2007-2013, priorităţile stabilite în Planul Naţional pentru Dezvoltare Rurală se vor reflecta în cele naţionale din domeniul combaterii eroziunii solului şi extinderii agriculturii ecologice.

Axa 3 „Calitatea vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale" are o pondere de 27,5% din alocările financiare, având în vedere că pe lângă măsurile de diversificare a activităţilor neagricole şi turismului rural sunt prevăzute şi măsuri pentru renovarea satelor, infrastructură rurală şi pregătirea formatorilor.

De menţionat că faţă de SAPARD unde măsura de infrastructură rurală reprezintă 80% din axa III, în PNDR, ea este limitată ca tipuri de investiţii şi amplasare la nivelul localităţilor rurale, sens în care ponderea alocărilor financiare pentru această axă este mai redusă.

Scanned with OKEN Scanner

Axa 4 „LEADER" cu o pondere de 2,5% din totalul alocărilor financiare este o axă nouă care în perioada 2007-2009 sprijină formarea şi susţinerea parteneriatelor publice – private la nivel local, elaborarea şi promovarea strategiilor locale de dezvoltare[1].

Pentru a surmonta problemele cheie cu care se confruntă spaţiul rural românesc este necesară stabilirea unei legături între priorităţile celor patru axe astfel încât la sfârşitul perioadei de programare România să aibă un sector agricol şi silvic mai dezvoltat care să facă faţă competiţiei din piaţa comună, asigurând premisele dezvoltării unui spaţiu rural care să conserve mediul şi care să ofere totodată noi oportunităţi pentru crearea şi menţinerea de locuri de muncă şi diversificarea activităţii economice.

Astfel, priorităţile stabilite în cadrul *Axei 1* şi alocarea lor financiară au ca bază de plecare complexitatea şi dificultatea problemelor cheie identificate în sectorul agricol şi forestier. Pentru ca acesta să poată deveni competitiv pe piaţa europeană este nevoie de investiţii multiple, viabile din punct de vedere economic susţinute, cu fermieri pregătiţi profesional care să aibă spirit antreprenorial şi să fie deschişi faţă de nou.

Priorităţile *Axei 3* şi alocarea financiară aferentă permit atât menţinerea atractivităţii spaţiului rural, cât şi contrabalansarea efectelor creşterii productivităţii sectoarelor agricol şi silvic indusă de activităţile sprijinite prin *Axa 1*.

Prin *Axa 2* priorităţile şi alocarea financiară stabilite ating obiective care sunt complementare celor două axe, asigurând prin activităţile propuse echilibrul necesar conservării mediului şi peisajului natural.

[1]Planul Naţional Strategic 2007-2013, elaborat de MAPDR, februarie 2006.

Scanned with OKEN Scanner

3.6. Principii privind regândirea managementului național, pe fondul consecințelor integrării economiei româneşti în UE

Internaționalizarea şi, în special, europenizarea afacerilor, însoțită de amplificarea dinamică a sistemului economico-social determină necesitatea regândirii managementului autohton, în sensul însuşirii valorilor modelului european.

Tendința de convergență indusă de politicile şi strategiile comunitare determină la nivelul managementului românesc mutații majore privind atitudinea şi practica managerială.

Necesitatea regândirii managementului românesc, în sensul apropierii de modelul european, condiție esențială a facilitării integrării în U.E, este impusă de o serie de motive:

- *motive economice* – necesitatea creşterii economice într-un ritm superior celui comunitar având ca scop diminuarea decalajului economia dintre România şi celelalte state membre;
- *motive tehnologice* – implementarea unor tehnologii performante, care să confere o productivitate sporită, în condiții de eficiență şi competitivitate a produselor româneşti, creează premisele integrării României în circuitul economic european şi mondial;
- *motive sociale* – determinate de necesitatea creşterii bunăstării materiale a tuturor cetățenilor români şi alinierea la standardele europene în domeniul protecției şi asistenței sociale;
- *motive culturale* – impuse de dinamica dezvoltării economico-sociale ce reclamă instituirea unor noi relații între organizație şi stakeholderii săi pe de o parte şi remodelarea comportamentală a membrilor organizației, în scopul atingerii europerformanței economico-sociale.

Condițiile existente în societatea românească în prezent impun ca managementul să fie angajat într-un proces de schimbare pe patru planuri:

Scanned with OKEN Scanner

♦ *strategic,* prin care să se redefinească rolul managementului, în sensul elaborării de strategii coerente având ca scop conexarea activităţilor firmei la condiţiile pieţei interne şi internaţionale;

♦ *legal,* îndreptat spre o utilizare mai mare a legilor cadru naţionale şi europene, în elaborarea strategiilor de dezvotare a actvităţilor, creând posibilităţi sporite de operare a firmei în piaţa internă şi europeană;

♦ *organizaţional,* orientat spre reducerea ierarhiilor, simplificarea procedurilor delegării execuţiei sarcinilor stabilite de procesele manageriale, eliminarea paralelismelor de competenţă şi a birocraţiei;

♦ *cultural,* urmărind o schimbare a valorilor şi a modurilor de acţiune a managerilor şi executanţilor privitoare la atingerea ţelurilor propuse.

Condiţiile de reuşită ale procesului managerial din România trebuie să aibă drept puncte de plecare următoarele:

• formularea unor obiective concrete şi cuantificabile;

• creşterea capacităţii strategice a managerilor de a opta pentru diferite proiecte şi de a-şi defini priorităţile;

• articularea, într-o viziune integratoare pe termen mediu şi lung, a transformărilor managementului în condiţiile impuse de integrare;

• necesitatea unei mai bune reprezentări a intereselor stakeholderilor în procesele de luare a deciziilor;

• asigurarea managementului prin obiective;

• consolidarea infrastructurii organizatorice pentru managementul strategic al proceselor economice şi sociale;

În contextul integrării României în U.E., considerăm că se impune o adevărată reformă a tuturor proceselor manageriale.

În procesul de elaborare a strategiei de reformă a managementului românesc trebuie avute în vedere următoarele principii:

• separarea funcţiilor manageriale de cele administrative;

• crearea şi consolidarea unui corp de manageri de carieră, profesionist şi neutru politic;

• definirea clară a rolului şi responsabilităţilor compartimentelor operaţionale ale organizaţiei;

• management bazat pe competenţă care să asigure prin proceduri adecvate şi corecte; respectarea valorilor pieţei concurenţiale;

Scanned with OKEN Scanner

• adoptarea deciziilor manageriale cele mai apropiate de problema la care se referă;

• autonomia decizională;

• simplificarea procedurilor manageriale;

• respect faţă de executanţi;

• delegarea unor competenţe şi deconcentrarea unor servicii;

• orientarea interesului pentru rezultate bazate pe eficienţă, eficacitate şi calitate a serviciilor; eficienţa şi eficacitatea se îmbunătăţesc atunci când creşte implicarea executanţilor, când responsabilităţile sunt transferate la nivelurile inferioare ale managementului, odată cu stabilirea sistemului de responsabilităţi, pe fiecare nivel;

• protejarea drepturilor angajaţilor, în scopul determinării coeziunii membrilor organizaţiei prin insuflarea sentimentului de securitate.

Principiile menţionate formează, în opinia noastră, baza pentru restructurarea proceselor şi presupun, atât metode moderne de management, cât şi noi forme de organizare funcţională.

În acest mod, reformularea gândirii manageriale româneşti, în condiţiile integrării europene, devine un proces amplu, cuprinzător, care schimbă modul de abordare a principalelor probleme cu care se confruntă, în prezent, economia din România.

Adăugăm aici că dinamismul pieţelor, dislocările şi discontinuităţile de piaţă sunt provocările la care trebuie să facă faţă managerii. Capacitatea de adaptare rapidă la modificările bruşte apărute pe piaţă face diferenţa în ceea ce priveşte eficacitatea managerială.

În aceste situaţii, un management agresiv are câştig de cauză prin modalitatea de accesare a oportunităţilor născute în acest haos, când apar „spaţii libere" ce trebuie acoperite rapid.

În contextul deschiderii în faţa României a pieţei europene, managementul românesc trebuie abordat dintr-o perspectivă integrativă inspirată şi flexibilă la schimbare.

Diversitatea spaţiului european impune managementului autohton rezolvarea unei probleme esenţiale: menţinerea unui echilibru între necesităţile globale şi cele locale, un rol important jucându-l planificarea guvernamentală.

Scanned with OKEN Scanner

În opinia noastră, planificarea guvernamentală are rolul de a coordona planurile de dezvoltare a firmelor private, de a asigura utilizarea eficientă a resurselor naţionale şi limitarea apariţiei zonelor neeconomice.

Euromanagementul imprimă abordări specifice spaţiului comunitar fapt care conduce la apariţia unei tipologii distincte de manageri determinată de tendinţa de cristalizare a unui model european de management. Acesta ar putea fi conturat în baza caracteristicilor determinate de capacitatea de abordare a problematicii operaţionale a managementului pe fondul europenizării.

Alocarea unor caracteristici unice, atotcuprinzătoare este dificil de realizat, în condiţiile în care spaţiul european este caracterizat de existenţa unei tipologii manageriale diversă determinată de particularităţile naţionale. Convergenţa indusă de procesul de europenizare, conturează totuşi o serie de însuşiri comune, atribuite managerilor din spaţiul comunitar.

Opiniile în acest domeniu complementare sau divergente, controversate, în fond denotă atenţia acordată de specialişti acestui aspect. Frank Bournois şi Jean Hugues Chauchat[1] caracterizează eromanagerii prin prisma spaţiului în care aceştia se exprimă:

♦ manager într-un spaţiu al U.E. şi manager care lucrează în propria ţară, dar pentru o companie străină;

♦ manager care lucrează în străinătate pentru o firmă din propria ţară şi manager, care, în decursul carierii a lucrat în mai multe ţări a U.E.

Şcoala rămânească[2] consideră că euromanagenentul va fi utilizat şi va avea implicaţii în practica managerială la trei paliere:

♦ de către managerii firmelor multinaţionale şi firmelor mari, mijlocii şi mici naţionale, care însă sunt puternic integrate în economia U.E. Pentru a fi eficace şi eficienţi ei vor trebui să cunoască şi să utilizeze preponderent euromanagementul, manifestându-se astfel ca euromanager;

♦ de către managerii firmelor care, deşi îşi desfăşoară activităţile exclusiv sau preponderent într-un anumit spaţiu naţional, totuşi, prin anvergura operaţiilor derulate aflate sub incidenţă directă şi substanţială a strategiei şi reglementărilor U.E. sunt nevoite să utilizeze parţial, uneori chiar cu intermitenţe, elemente semnificative de euromanagement. În acest

[1]O. Nicolescu, *Management comparat*, Ed. Economică, Bucureşti, 2001, pp. 173-173.
[2]Ibid.

Scanned with OKEN Scanner

caz nu se poate vorbi de euromanageri propriu-zişi dar utilizează o mare parte a conceptelor şi metodelor caracteristice euromanagementului;

♦ de către întreprinzătorii şi managerii firmelor mici, mai rar mijlocii, a căror activitate este cantonată exclusiv într-o zonă locală dintr-o anumită ţară, influenţa euromanagementului şi a europenizării fiind resimţită într-o măsură mai redusă.

Activitatea euromanagerilor presupune abilităţi, deprinderi şi atitudini specifice care îi diferenţiază de ceilalţi manageri. Van Dijk[1] consideră definitorii următoarele cinci caracteristici:

♦ abilitatea de a înţelege mediul de afaceri european şi specificul complexităţii sale culturale, sociale, politice şi economice;

♦ capacitatea de a imagina, crea şi conduce noi forme de activitate, care depăşesc graniţele şi conectează culturile;

♦ abilitatea de a conecta personalul, indiferent de valorile culturale la efortul general de realizare al scopurilor propuse în condiţii de afirmare a identităţii firmei;

♦ capacitatea de a obţine suportul stakeholderilor naţionali pentru desfăşurarea activităţii firmei şi în afara graniţelor;

♦ abilitatea de a realiza o mobilitate şi operaţionalitate transnaţională, definindu-şi astfel cariera europeană.

Sintetizând, arătăm că respectivele caracteristici ale managerului în noul context sunt însuşirile şi abilităţile determinate de condiţiile de convergenţă impuse de integrarea europeană.

Între acestea, cele mai importante sunt capacitatea de interconectare la sistemul multicultural al spaţiului european, în scopul obţinerii performanţei, capacitatea de elaborare a strategiilor în condiţiile impuse de europenizarea afacerilor, abilitatea de creare a unei culturi organizaţionale adecvată procesului integrativ european, capacitatea de asimilare şi operare cu tehnici şi metode caracteristici euromanagementului ori abilitatea de conectare a activităţilor firmei la procesele economice internaţionale.

Tot aici se circumscriu şi: abilitatea de menţinere a unui echilibru eficient între elementele naţionale şi cele globale ale managementului

[1] J.J. Van Dijk, *"Transnational Management in a Evolving European Context European"*, Management Journal, vol. 8, nr. 4, dec. 1990.

Scanned with OKEN Scanner

aplicat, capacitatea de amplificare a identității firmei în raporturile economice internaționale, însușirea cunoștințelor necesare, adecvate unei activități transnaționale și capacitatea de implementare a reengineering-ului, în cadrul organizației ca răspuns la dinamica schimbărilor din lumea afacerilor.

Scanned with OKEN Scanner

CAP. IV

MANAGEMENTUL FINANCIAR-CONTABIL VS. PERFORMANȚA SOCIETĂȚILOR COMERCIALE AGROALIMENTARE

Scanned with OKEN Scanner

„Noul tip de economie agrară presupune abordări mult mai profunde ale problematicii care vizează rezultatele de producție şi economico-financiare obținute. Gestionarea firmelor cu profil agroalimentar presupune, între altele, să se urmărească nivelul cheltuielilor şi al veniturilor, să se utilizeze rațional resursele existente şi să se amelioreze structura acestora. În acest context, managementul financiar-contabil al acestui tip de unități are o importanță covârşitoare..."

- Ioan Alecu -

Scanned with OKEN Scanner

4.1. Funcția financiară a firmei aflată în mediu concurențial

4.1.1. Gestiunea financiara la nivelul firmei

Funcția financiară a întreprinderii[1] ca latură esențială a gestiunii economice constă în totalitatea relațiilor financiare pe care agentul economic le are în legătură cu formarea, dezvoltarea, repartizarea şi utilizarea resurselor disponibile cu maximum de eficiență, în vederea obținerii şi utilizării raționale a rezultatelor financiare.

Gestiunea financiară[2] se referă la ansamblul de decizii şi activități care concură la reglarea

şi la ajustarea fluxurilor financiare şi a capitalurilor, la utilizarea judicioasa a resurselor financiare ale întreprinderii.

Activitățile care țin de gestiunea financiară sunt guvernate de obiectivele stabilite prin politica generală a întreprinderii. Ele sunt foarte eterogene[3], referindu-se la rezolvarea unor probleme de trezorerie, colectarea şi utilizarea resurselor pentru toate categoriile de investiții, controlul realizării investițiilor, previziunea şi analizele necesare pregătirii deciziilor etc.

Privită ca o funcție a întreprinderii, gestiunea financiară urmăreşte ca scop[4]:

• pe de o parte, de a asigura în mod regulat întreprinderea cu resursele necesare întreținerii echipamentului şi exploatării curente, procurând aceste resurse la timpul dorit şi cu cele mai mici costuri, fără a se pierde

---

[1] **M. Mironiuc,** *Fundamentele ştiințifice ale gestiunii financiar-contabile a întreprinderii*, Ed. UAIC, Iaşi, 2009, pp. 39 şi urm.

[2] *Cf.* Ibid, gestiunea financiară priveşte fluxurile monetare reieşite din activitatea întreprinderii: fluxurile monetare de contrapartidă decalate sau nu în timp în raport cu fluxurile reale (plăți-cumpărări de materiale, încasări-vânzări de produse etc.) şi fluxurile autonome rezultate din operațiuni strict financiare (acordarea de împrumuturi, solicitarea de credite, preluarea de acțiuni, creare de noi acțiuni, vânzare de acțiuni etc.).

[3] Gheorghe Manolescu, *Managementul financiar*, Ed. Economică, 1995, pp. 48 şi urm. Vezi şi M. Dumitru, *Finanțele întreprinderii,* Editura Fundației *România de Mâine*, Bucureşti, 2006.

[4] M. Onofrei, *Management financiar, Suport de curs, UAC/ FEAA, 2009,* http://portal.feaa.uaic.ro/undergraduate/an3/mng/mngfin/Lists/Announcements/Attachments/15/Cap.1-MF.pdf

Scanned with OKEN Scanner

independența față de terți și posibilitățile industriale și comerciale de acțiune;

• pe de altă parte, de a controla buna utilizare a resurselor și rentabilitatea operațiunilor pentru care sunt afectate.

Domeniul gestiunii financiare este relativ extins, incluzând gospodărirea activelor pe termen lung, colectarea capitalurilor și deciziile de întrebuințare a acestora pe anumite destinații, promovării unei politici de rezultate și de creștere economică etc.

Orice modificare în proporțiile și structura surselor de obținere a capitalurilor se răsfrânge asupra rezultatelor finale, orice modificare în structura de plasament a capitalurilor procurate având ca obiect modificarea mărimii rezultatelor financiare brute și orice schimbare a tehnicilor de finanțare, de decontare, de acordare a creditului comercial are efecte bine determinate asupra volumului global al activității și deci asupra profitului brut.

4.1.2. Gestiunea financiara şi deciziile manageriale

Deciziile financiare[1], în calitatea lor de componentă esențială a gestiunii financiare, implică programarea evenimentelor viitoare, întrucât în mod obiectiv se referă la viitor.

Decizia financiară operează în câmpul activității financiare al mecanismului concret de conducere, organizare și desfășurare a activității cerute de repartiția activității financiare.

Potrivit obiectivului, în timp, deciziile financiare pot fi grupate:

• *Decizii financiare strategice,* care vizează, în mod evident, formarea strategiei de menținere a întreprinderii pe piață și apoi de dezvoltare a ei. În acest sens deciziile financiare se referă la dimensionarea obiectivelor activității pe perioade de cel puțin un an, de așa manieră, încât să se asigure menținerea ei și mai apoi maximizarea valorii întreprinderii.

---

[1]Vasile, I., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999, pp. 137 și urm. Decizia financiară este produsul subsistemului financiar al întreprinderii, având legătură cu celelalte subsisteme. Pentru aceasta este important ca la formularea și, bineînțeles, adoptarea lor să se încorporeze dimensiunile timpului și ale riscului.

Scanned with OKEN Scanner

În calitate de asemenea obiective pot fi rata randamentului activelor, rata rentabilității financiare, marja financiară, viteza de rotație a activelor curente, costul marginal optim, sistemul de amortizare a activelor pe termen lung etc.

• *Deciziile financiare tactice* se referă la asigurarea funcționalității întreprinderii în cadrul financiar, stabilit prin strategia deja adoptată. Ele privesc luarea în considerare a modificărilor ce survin în cursul anului în condițiile concrete de aprovizionare – fabricație desfacere, în nivelul dobânzilor bancare, în situația financiară proprie, precum și a clientelei și a furnizorilor.

Prin deciziile tactice se încearcă încorporarea noilor condiții concrete în politica financiară a întreprinderii de așa manieră, încât să nu se afecteze strategia[1].

Deciziile financiare ale întreprinderii mai pot fi analizate și prin prisma naturii lor – *decizii de investiții și decizii de finanțare*. Deciziile de investiții[2] sunt decizii de plasament a capitalului și prin forța lucrurilor sunt decizii strategice. Deciziile de finanțare se referă la modul de finanțare a activelor, la natura diferitor surse de procurare a capitalurilor necesare finanțării activelor. Ca element al deciziilor de finanțare putem include și deciziile referitoare la distribuirea dividendelor.

Deciziile de investiții și finanțare se intercondiționează[3], motiv pentru care decidentul trebuie să aibă în vedere promptitudinea și specificul lor. Întrucât obiectivul esențial al funcției financiare îl reprezintă maximizarea valorii întreprinderii, decidenții trebuie să caute acele investiții și modalități de finanțare care contribuie la creșterea valorii întreprinderii.

Menținerea echilibrului fluxurilor financiare și a unui nivel optim de rentabilitate a utilizării resurselor reprezintă un obiectiv specific al gestiunii financiare. Echilibrul financiar este

influențat de toate fluxurile financiare, iar condițiile acestuia definesc gradul de independență și autonomie al întreprinderii față de terți.

---

[1]Conso, P., *La gestion financière de l'entreprise. Les techiques et l'analyse financière,* tome 1, Édition Dunod, Paris, 1981, p. 10 și urm.

[2]Prin investiție înțelegem plasamentul capitalului lichid în active de toate tipurile, indiferent de durata lor de funcțiune – termen lung sau scurt, spre deosebire de înțelesul dat noțiunii de investiție în toată perioada economiei hipercentralizate.

[3]Vasile, I., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999, ibid.

Scanned with OKEN Scanner

Starea de echilibru care permite întreprinderii să asigure în orice moment plata datoriilor sale poate fi numită, în sens restrâns, *lichiditate*, cu mențiunea că de aceasta depinde nu numai autonomia, ci însăşi existența întreprinderii.

Orice decizie privind utilizarea resurselor trebuie să răspundă nu numai criteriului de lichiditate, ci şi celui de rentabilitate. Lipsa de rentabilitate sau o rentabilitate insuficientă pune înpericol lichiditatea şi menținerea capitalului.

Scopurile gestiunii se pot controla cu ajutorul mai multor indicatori, între care[1]: nivelul fondului de rulment în comparație cu necesarul, coeficientul de îndatorare, rentabilitatea economică influențată de efectul de levier, ratele de creştere a activelor şi a venitului din vînzări, capacitatea de autofinanțare, volumul lichidității etc.

Gestiunea financiară se înscrie într-un sistem de previziune şi control[2] menit să asigure administrarea relațiilor pe termen lung şi scurt în mediul înconjurător. În acest scop, în întreprinderi trebuie să se elaboreze planuri strategice pe termene medii şi scurte, care să reflecte resursele financiare şi utilizările lor.

Gestiunea financiară pe termen scurt are ca obiect asigurarea echilibrului financiar între nevoile de active curente, pe de o parte, şi sursele de astfel de active (proprii, atrase temporar, creditele de trezorerie şi, eventual, cele de scont), pe de altă parte.

În mod concret, acest segment de gestiune financiară urmăreşte optimizarea gestiunii stocurilor de materiale şi de produse, a creanțelor-clienți, a soldurilor de mijloacelor băneşti, în vederea creşterii gradului lor de rentabilitate şi de lichiditate, în condiții de diminuare a riscului.

De asemenea, se urmăreşte relaxarea scadențelor la datoriile de producere şi reducerea costului creditelor prin arbitrajul între mai multe surse de credit: bancar, de scont, de *factoring* etc.

---

[1] *Cf.* M. Dumitru, *op.cit.*, Ibid.

[2] Gheorghe Manolescu, *Managementul financiar*, Ed. Economică, 1995, Ibid. Controlul impus de funcționarea întreprinderilor potrivit cerințelor gestiunii financiare urmăreşte: să măsoare diferențele între previziunile sau normele financiare, pe de o parte, şi realizările exprimate în termeni de echilibru financiar şi rentabilitate, pe de altă parte; diagnosticarea simptoamelor greutăților financiare care afectează sau amenință întreprinderea; să indice decizii corective susceptibile de a pune capăt disfuncționalităților care se manifestă şi, eventual, de a redresa o situație financiară delicată; să revizuiască, în unele cazuri, obiectivele şi previziunile inițiale.

Scanned with OKEN Scanner

Gestiunea financiară pe termen lung face obiectul alegerii unei strategii financiare de creştere şi consolidare a valorii întreprinderii. Aceasta este, de fapt, a doua formă de manifestare a managementului financiar (ca politică).

4.1.2.1. Organizarea departamentului financiar

Activitatea financiară în cadrul întreprinderii este reprezentată de ansamblul de oameni, servicii şi totalitatea relaţiilor ierarhice şi comunicaţionale ce îi leagă, care adoptând şi implementând decizii financiare realizează funcţia financiară în cadrul întreprinderii.

Aşa cum se cunoaşte, nu există decizie la întreprindere care să nu aibă implicaţii financiare şi de aceea se poate afirma că managementul financiar trebuie să ţină cont de toate domeniile de activitate ale firmei şi să fie orientată spre maximizarea valorii firmei.

În plan managerial/organizatoric sunt importante câteva principii de bază, între care cel al independenţei întreprinderii în domeniul activităţii financiare, al capacităţii de autofinanţare, al atingerii unor rezultate şi responsabilităţii pentru atingerea lor;

♦ Controlul asupra activităţii

Studiul literaturii de specialitate ne-a permis să constatăm că sunt trei parametri care influenţează mărimea şi complexitatea departamentului financiar la o companie:

• Volumul activităţii întreprinderii, care permite sau nu de a crea secţii independente de exemplu planificare strategică, controlul, informatica;

• Structura întreprinderii, care poate fi centralizată sau decentralizată. Dar chiar şi în cadrul unei structuri decentralizate gestiunea cu finanţele trebuie să rămână centralizată, deoarece este necesar de avut în cadrul întreprinderii o politică financiară unică referitoare la circulaţia fluxurilor financiare;

• Ramura concretă de activitate. Se apreciază că un director financiar ar trebui să fie orientat în planul competenţelor şi mijloacelor de care are el nevoie mai întâi înspre ramura sa decât spre finanţe.

La acestea se mai pot adăuga şi gradul de internaţionalizare a activităţii, dependenţa juridică şi economică faţă de mediul extern, cultura

Scanned with OKEN Scanner

internă în cadrul companiei, influența cărora asupra organizării finanțelor în cadrul întreprinderii nu este nulă.

De reținut că teoria managerial-financiară nu poate prezenta o structură tip a activității financiare în cadrul întreprinderii.

În cadrul întreprinderilor mici o activitate financiară de amploare nu există, iar problemele financiare apărute se rezolvă la nivelul directorului executiv/ administrator sau se apelează la un expert extern.

Adesea, în întreprinderile mici şi mijlocii, cum este cazul celor mai multe din economia românească de astăzi, activitatea financiară curentă este concentrată în interiorul altor departamente: de exemplu, în departamentul contabil, administrativ, economic, deciziile financiare de impact mai mare (investire, finanțare, distribuirea beneficiilor) luându-se de către consiliul de administrație.

În întreprinderile de talie relativ mare activitatea financiară este diferențiată clar între:

• organele informaționale: contabilitate, departamentul juridic, fiscal;

• organele financiare: gestiunea cu fluxurile de numerar şi cu portofoliul de hârtii de valoare;

• organele de audit: revizia interioară şi auditul.

La multe întreprinderi există şi serviciul de trezorerie care are rolul de a asigura efectuarea simultană a plăților şi încasărilor de numerar, pentru a evita crize de lichidități[1].

Evoluția activității financiare a dus la divizarea ei în două părți:

• un complex de activități monetar financiare care include relațiile cu băncile, gestiunea cu fluxurile de numerar, prognozele şi cercetările financiare, problemele juridice şi fiscale, problemele de asigurare şi relații cu filialele;

• un complex de activități de control: evidența financiară, evidența managerială, lucrul operativ cu clienții (eliberarea facturilor, colectarea plăților), planul şi bugetul, auditul intern, informatica.

Rolul şi poziția compartimentului financiar-contabil în cadrul întreprinderii condiționează producția şi difuzarea informației contabile. Trebuie luate în considerare următoarele aspecte care, în funcție de poziția

[1]A. Ştefănescu, *"O nouă dimensiune în măsurarea performaței financiare a organizațiilor"*, http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/820062/51.pdf

Scanned with OKEN Scanner

serviciului contabil, asigură un grad mai mare sau mai mic de difuzare: capacitatea serviciului contabil de a produce informaţiile contabile reglementate şi de a se adapta schimbărilor impuse de modificarea normelor contabile şi a practicilor de difuzare reglementate:

- capacitatea serviciului contabil de a evalua şi a răspunde cererilor de informaţie formulate de utilizatorii interni şi externi;

- implicarea serviciului contabil în deciziile de producţie; refinanţare şi gestiune curentă a întreprinderii;

- capacitatea serviciului contabil de a reduce incertitudinile rezultate din relaţiile întreprinderii cu mediul exterior;

- formalizarea informaţiei difuzate şi continuitatea difuzării informaţiilor.

Amintim că în cadrul economiei planificate funcţiile financiare erau confundate cu funcţiile contabile, sau cu funcţiile de planificare, majoritatea întreprinderilor neavând funcţii de manager financiar.

În prezent, economia de piaţă a făcut ca situaţia să difere complet, fiind înţeles rolul finanţelor în gestiunea unei întreprinderi.

4.1.2.2. Informaţiile financiar-contabile – componentă şi factor activ al sistemului informaţional decizional

4.1.2.2.1. Informaţiile contabilităţii[1] au o mare influenţă asupra calităţii deciziei luate de către manageri.

Pe baza acestora managerii având posibilitatea să gestioneze şi dirijeze, în deplină cunoştinţă de cauză, întreaga activitate economico-financiară.

---

[1]Dumitru Marius Paraschivescu, *"Cercetări asupra rolului informaţiilor contabilităţii..."*, Buletinul Ştiinţific al Universităţii „George Bacovia", Bacău, Nr. 1-2003, pp. 121-130. De altfel, contabilitatea reprezintă principala sursă de informaţii pentru conducerea întreprinderii în vederea administrării, previzionării şi controlului activităţii. Prin informaţiile pe care le oferă, sistemul contabil al întreprinderii trebuie să servească fundamentării deciziilor managerilor. Conducerea întreprinderii foloseşte informaţiile contabile nu numai pentru a lua decizii, ci şi ca pe o cale importantă de comunicare cu utilizatorii externi. Difuzarea şi publicarea situaţiilor financiare reprezintă principalul mod de comunicare a informaţiilor contabile către aceştia. Relaţiile ce se stabilesc între conducerea întreprinderii şi utilizatorii externi generează şi o serie întreagă de costuri. Rolul informaţiilor contabile în reglarea acestor relaţii este esenţial. Ţinând cont de gradul de difuzare şi de acces la informaţii vom spune că întreprinderea obţine şi utilizează două tipuri de informaţii: informaţii private şi informaţii publice.

Scanned with OKEN Scanner

Multitudinea şi varietatea informaţiilor pe care le gestionează şi le oferă sistemul informaţional contabil se pot delimita în informaţii de natură juridică şi financiară care se referă la operaţiile generate de relaţiile cu terţii, permiţând cunoaşterea în orice moment atât a sumelor datorate furnizorilor, angajaţilor, organismelor sociale, creditorilor etc., cât şi a sumelor de primit de la clienţi, debitori şi alţi creanţieri; la prezentarea şi justificarea către organele fiscale a cifrei de afaceri, a veniturilor şi cheltuielilor pe baza cărora s-a determinat rezultatul sub formă de profit.

La fel de importante sunt şi informaţiile de natură economică, care se referă la cunoaşterea costurilor de producţie a bunurilor de executare a lucrărilor sau de prestare a serviciilor; la nivelul de rentabilitate realizat în urma vânzării lor pe piaţă, mărimea valorică a facturilor care au cauzat sau au determinat volumul rezultatelor obţinute în cursul şi la sfârşitul unui exerciţiu financiar; la cunoaşterea în perspectivă a modului cum vor evolua în perioada viitoare datoriile, creanţele, costurile de producţie, rezultatele finale etc.

În mod concret, informaţiile contabile se identifică cu datele financiar-contabile privind starea şi mişcarea elementelor patrimoniale, precum şi cu indicatorii economico-financiari privind resursele şi rezultatele obţinute.[1]

4.1.2.2.2. Suporturile materiale ale informaţiilor

Suporturile materiale ale informaţiilor au calitatea de a consuma, stoca şi a restitui datele. Se pot prezenta sub forma unui suport de hârtie, ca document scris sau alt obiect, cum ar fi bandă magnetică, disc magnetic etc.

În cadrul contabilităţii, purtătorii de informaţii constau în: documente justificative, registrele de contabilitate şi situaţiile financiare ca documente de sinteză şi raportare, precum şi din purtătorii tehnici de date (benzi şi discuri magnetice, microfilme etc.).

În acest context următoarele elemente prezintă o importanţă deosebită: documentele contabile, securizarea documentelor, regimul de semnătură şi ştampilare (viză) şi mijloacele de prelucrare a datelor.

---

[1]Oprea Călin, Mihai Ristea, *Bazele contabilităţii*, Editura Didactică şi Pedagogică R.A., Bucureşti, 2003, p. 39.

Scanned with OKEN Scanner

Acestea din urmă servesc la culegerea, prelucrarea şi transmiterea datelor. Ele constau în maşini de calcul, de birou, maşini de birou specializate şi echipamente electronice.

♦ *Metode şi proceduri de prelucrare a datelor*

Reprezintă partea logică a prelucrării datelor în vederea obţinerii informaţiilor şi a indicatorilor economico-financiari. Teoretic, aceste metode şi proceduri se întemeiază pe principiile şi regulile metodei contabilităţii, iar în mod concret-aplicativ se identifică cu procedeele acestei metode.

♦ *Circuitele informaţionale*

Reprezintă traseul pe care îl parcurg informaţiile contabile între emiţător şi destinatar, implicit returul lor.

În sfera contabilităţii, circuitele informaţionale se realizează sub forma transmiterii documentelor justificative de la emiţător la prelucrător; prin situaţiile financiare contabile folosite pentru transmiterea informaţiilor de cunoaştere şi gestiune necesare întreprinzătorilor, ca gestionari de patrimoniu, proprietarilor (acţionarilor, asociaţiilor şi altor persoane fizice sau juridice), creanţierilor ca parteneri de afaceri, precum şi aparatului fiscal pentru activitatea de impunere.

De asemenea, un circuit informaţional este şi acela prin care se asigură şi se transmit informaţiile de sinteză necesare pentru stabilirea patrimoniului naţional, execuţia bugetului administraţiei centrale de stat, bugetelor locale, precum şi pentru întocmirea bilanţului general pe ansamblul economiei naţionale.[1]

4.1.2.2.3. Caracteristicile informaţiilor contabile

Distincţia dintre informaţiile valabile şi cele inutile este crucială, profesia contabilă trebuind să se preocupe cu precădere de furnizarea de informaţii adecvate, pentru a nu deveni o arie de cercetare sterilă. Atributele calitative ale informaţiilor contabile trebuie să fie: relevanţa, credibilitatea, comparabilitatea şi inteligibilitatea.[2]

Relevanţa informaţiilor contabile se referă la capacitatea acestora de a fi utile beneficiarilor în luarea de decizii, oferind suportul necesar în

[1]Ibid., p. 40.
[2]Conform Normelor Comitetului Internaţional de Standarde Contabile - I.A.S.C.

Scanned with OKEN Scanner

evaluarea evenimentelor trecute, prezente şi viitoare sau în corectarea evaluărilor precedente.

Credibilitatea trebuie să fie o calitate a informaţiei contabile şi presupune că aceasta (informaţia contabilă) nu conţine nici o eroare sau elemente de subiectivism şi oferă o imagine fidelă fenomenelor sau proceselor reflectate. Cu alte cuvinte, informaţia contabilă trebuie să fie neutră, obiectivă, completă şi să reflecte substanţa şi efectul evenimentelor economice şi nu convenienţele legale.

Comparabilitatea presupune necesitatea ca utilizatorii să poată compara informaţiile din conturile anuale ale aceleiaşi societăţi, într-un anumit interval de timp şi să extragă tendinţe privind poziţia financiară şi performanţele respectivei entităţi. De asemenea, utilizatorii trebuie să aibă posibilitatea de a compara conturile anuale ale diferitelor societăţi, pentru a evalua poziţia financiară şi performanţele acestora, acţiunea fiind viabilă dacă evenimente similare sunt prezentate în acelaşi mod.

Inteligibilitatea sau uşurinţa cu care utilizatorii înţeleg informaţia contabilă trebuie să devină o calitate esenţială a documentelor contabile de sinteză. Un factor important în această privinţă este maniera de prezentare a conturilor anuale. Pentru ca această prezentare să-şi atingă scopul, articolele şi elementele contabile sunt agregate şi clasificate în cel mai adecvat mod cu putinţă.

Alte calităţi care se adaugă celor prezentate anterior sunt consistenţa informaţiilor (conform principiului permanenţei metodelor) şi publicarea detaliată a tuturor elementelor considerate a fi de interes pentru utilizatori (specificarea metodelor de evaluare, politicilor contabile utilizate, modificarea sau înlocuirea acestora, prezentarea situaţiei patrimoniale şi a celei financiare pe mai mulţi ani etc.). Informaţia contabilă trebuie să fie de asemenea cuantificabilă monetar, ceea ce impune ajustări periodice datorită instabilităţii manifestate în acest domeniu.

Pe de altă parte se presupune că şi utilizatorii, la rândul lor, trebuie să aibă un anumit nivel de educaţie, care să le permită evaluarea corespunzătoare a informaţiilor cuprinse în conturile anuale: „... utilizatorii trebuie să aibă un nivel rezonabil de cunoştinţe care să le permită studierea informaţiilor cu rezonabilă diligenţă.[1]

[1]Comitetul de Standarde Contabile.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru a valida caracteristicile calitative ale informației contabile, trebuie să le supunem unor judecăți analitice, care presupun: testarea calităților sau criteriilor anexe și respectarea anumitor restricții. Această etapă se dovedește a fi cea mai dificilă și nu lipsită de puncte de vedere și opinii diferite.[1]

Calitatea informației contabile este influențată și de producătorul de informație contabilă, reprezentat de specialiștii profesiei contabile. Aceștia sunt cei care decodifică realitatea și o recreează prin intermediul limbajului contabil.

La toate acestea, dacă se au în vedere, uneori, constrângerile fiscale, dar și presiunile manageriale asupra contabililor, se găsește explicația informațiilor contabile alterate în procesul de comunicare, datorită interferențelor care se suprapun cu ocazia elaborării și difuzării informațiilor.

Producerea informației contabile este asigurată de contabil, acest termen desemnând, în mod generic, toți specialiștii acestei profesii: contabilii, experți, auditori financiari, cenzori.

Pe de altă parte însă, apare problema abilității contabilului de a comunica cu succes informația produsă, celor ce o doresc.

Stadiile intermediare dintre emitent și receptor sunt cele care distorsionează informația. Mesajul este distorsionat semantic o dată la codificare-decodificare (spre exemplu atunci când receptorul atașează o semnificație diferită de intenția emitentului fiind vorba aici de o distorsiune sistematică) și o dată la transmitere (distorsiuni tehnică), legată de funcționarea tehnică a echipamentului de comunicare. Distorsiunea semantică pare să fie cea mai acută și mai importantă problemă cu care se confruntă profesia contabilă în prezent.

O altă problemă este cea legată de abundența de informații, care face ca reacția utilizatorului să fie diferită de cea scontată de emitent. Această dificultate ar putea fi soluționată prin elaborarea unor note informative care să prezinte pe scurt principalele informații de larg interes precum profitul, cifra de afaceri, viteza de rotație a activelor etc.

---

[1]Mihaela Minu, *Contabilitatea ca instrument de putere*, Editura Economică, București, 2002, pp. 112-113.

Scanned with OKEN Scanner

4.1.2.2.4. Documentele contabile

Orice operaţie economică şi financiară referitoare la existenţa şi mişcarea elementelor patrimoniale ale întreprinderii, pentru a putea fi înregistrată în conturi, trebuie mai întâi consemnată în documente care să ateste înfăptuirea ei. Aceasta, deoarece înregistrarea operaţiilor economice şi financiare în conturi se face numai după ce operaţiile au avut loc, iar una din cerinţele contabilităţii o constituie fundamentarea şi justificarea tuturor datelor sale pe bază de documente.

Culegerea şi consemnarea în documente a informaţiei contabile se poate face: manual sau cu mijloace tehnice moderne. În orice unitate patrimonială, întocmirea documentelor pentru fiecare operaţie economică şi financiară constituie o cerinţă majoră pentru cunoaşterea şi conducerea reală a activităţii, întrucât aceasta reclamă un control sever, nu numai asupra integrităţii şi a modului de gestionare a patrimoniului în totalitatea sa ori a părţilor sale componente, dar şi a fiecărei operaţii în parte.

Documentele[1] prezintă o importanţă deosebită pentru mersul normal al lucrărilor în contabilitate, deoarece, cu ajutorul lor, se asigură verificarea prealabilă a justeţei şi legalităţii operaţiilor economice, controlul gestionar asupra mijloacelor materiale şi băneşti, respectarea disciplinei financiare, contribuind prin aceasta la întărirea responsabilităţii asupra administraţiei patrimoniului fiecărei întreprinderi.

Datele şi informaţiile proprii circuitului economic al patrimoniului sunt consemnate în cadrul documentelor contabile. Prin intermediul acestor documente se exprimă în scris şi se organizează material procesele de culegere, prelucrare, stocare şi transmitere a datelor. Formularele folosite ca document contabil pot fi tipizate şi netipizate.

Formularele tipizate sunt suporturi tehnice de informaţii în care conţinutul, forma şi formatul sunt prestabilite şi imprimate.

• *Conţinutul formularelor* este definit de informaţiile consemnate în ele. Aceste informaţii sunt grupate în două categorii: fixe şi variabile.

Informaţiile fixe au un caracter repetitiv de la un formular la altul şi sunt, de regulă, tipărite.

---

[1]Totalitatea documentelor, ca purtători materiali de informaţii, constituie documentaţia unităţii patrimoniale. Practic, noţiunea de documentaţie – cuprinde toate documentele care intervin de-a lungul întregului ciclu contabil, atât documentele primare, cât şi cele care constituie instrumente specifice metodei contabilităţii: jurnalul, contul, balanţa de verificare, bilanţul.

Scanned with OKEN Scanner

Informaţiile variabile sunt specifice condiţiilor concrete în care se produc operaţiile economice şi financiare.

• *Structura formularului* se caracterizează prin gruparea şi aşezarea informaţiilor fixe, precum şi a spaţiilor pentru informaţiile variabile care urmează să se completeze de utilizatori. În aceste condiţii, formularul poate avea fie formă tabelară (exemplu: statele de salarii), fie formă de grupare pe zone (exemplu: factura) etc.

• *Formatul formularului* exprimă mărimea suportului de hârtie sau carton, folosindu-se în acest scop dimensiuni standardizate.

Formularele netipizate sunt suporturi de informaţii în care conţinutul, forma şi formatul nu sunt prestabilite şi imprimate, iar folosirea lor este la latitudinea întreprinderii.

În raport de modul de întocmire şi de rolul lor în cadrul sistemului informaţional, documentele contabile pot fi: documente justificative, registre contabile şi documente de sinteză şi raportare.

4.1.2.2.4.1. Documentele justificative

Operaţiile economice şi financiare se consemnează, în momentul efectuărilor, în documente, numite documente justificative.[1]

Standardele de contabilitate internaţionale, implementate în contabilitatea românească în anul 1999, prin cadrul general de armonizare a reglementărilor contabile cu Directiva a IV-a CE şi cu Standardele de Contabilitate Internaţionale definesc documentele justificative ca fiind „documente primare care probează legal o operaţiune".

Conţinutul documentelor justificative este dat de existenţa următoarelor elemente principale: denumirea; numărul şi data documentului; denumirea şi sediul uniaţii patrimoniale, a serviciului sau a sectorului, după caz, care a întocmit documentul; menţionarea părţilor care participă la efectuarea operaţiei, dacă este cazul; conţinutul operaţiei economice sau financiare; temeiul legal al efectuării operaţiei (acolo unde este cazul); datele cantitative şi/sau valorile aferente operaţiei economice şi financiare efectuate; semnăturile persoanelor care răspund de efectuarea

[1]Legea contabilităţii nr. 82/1991 prevede că: „Orice operaţie patrimonială se consemnează în momentul efectuării ei într-un înscris care stă la baza înregistrărilor în contabilitate, dobândind astfel calitatea de document justificativ".

Scanned with OKEN Scanner

operației, a celor care avizează și a celor în drept să aprobe operația respectivă, precum și alte elemente menite să asigure consemnarea completă a operațiilor în documentele justificative.

De regulă, documentele justificative se întocmesc la locul de muncă în cadrul căruia se produce operația economică sau financiară respectivă. Întocmirea se face pe formulare tipizate sau netipizate, după caz, iar completarea se face manual sau automatizat.

După întocmire (completare), documentele justificative sunt supuse operației de prelucrare. Aceasta constă în sortarea documentelor pe operații, dacă este cazul, în precontabilizarea lor prin cumularea mai multor documente justificative și obținerea de documente centralizatoare. Se procedează apoi la verificarea de formă, aritmetică și de fond (pentru a se constata legalitatea, realitatea, oportunitatea, necesitatea și economicitatea operațiilor consemnate în documente), iar în final, înregistrarea în contabilitate a datelor înscrise a documentelor justificative.

În vederea înregistrării în contabilitate, se procedează la contarea documentelor justificative, prin înscrierea simbolurilor conturilor în care urmează să se încadreze operația consemnată în acestea.

Înregistrările în contabilitate se fac fie document cu document, fie din documentele centralizatoare, care cuprind mai multe documente justificative, al căror conținut se refera la operații de aceeași natură și din aceeași perioadă.

4.1.2.2.4.2. Registrele contabile

Datele consemnate în documentele justificative sunt înregistrate în ordine cronologică și grupate în registrele contabile. Acestea se prezintă sub forma unor registre legate, fișe și situații ale căror conținut și formă corespund scopului pentru care se țin.

Potrivit art. 20 din Legea Contabilității nr. 82/1991, principalele registre ce se folosesc în contabilitate sunt: registrul-jurnal, „Cartea-mare" și registrul-inventar.

• *Registrul-jurnal* este documentul contabil obligatoriu în care se înregistrează, prin articole contabile, în mod cronologic, operațiile patrimoniale, prin respectarea succesiunii documentelor, după data de întocmire sau intrare a acestora în unitate.

Scanned with OKEN Scanner

Operațiile de aceeași natură, privind același loc de activitate, pot fi recapitulate, într-un document centralizator, care stă la baza înregistrării în registrul-jurnal.

Registrul-jurnal se prezintă fie sub formă de registru-jurnal general, fie sub forma unor registre-jurnal auxiliare pentru operații patrimoniale de aceeași natură (de exemplu: registru privind aprovizionările, vânzările, trezoreria, operațiile diverse etc.).

Periodic, de regulă lunar, totalurile jurnalelor auxiliare se centralizează în registrul-jurnal general. În activitatea practică, registrul-jurnal se poate întâlni și sub forma denumită „notă de contabilitate".

• *Registrul „Cartea-mare"* este un document contabil obligatoriu în care se înscriu lunar, direct sau prin regrupare pe conturi corespondente, înregistrările efectuate în registrul-jurnal', stabilindu-se situația fiecărui cont, respectiv soldul inițial, rulajele debitoare, rulajele creditoare și soldurile finale.

Formularele folosite drept registru „Cartea-mare" pot îmbrăca diverse forme, cum ar fi: fișe de cont pentru operațiuni diverse, fișe de cont șah sau pe conturi corespondente, forma „Cartea-mare" centralizatoare. Acestea se folosesc în cadrul tuturor tehnicilor de prelucrare și înregistrare a datelor. Ceea ce diferențiază un registru de altul, în condițiile folosirii unor tehnici de prelucrare diferite, este forma pe care o îmbracă, conținutul rămânând același.

• *Registrul-inventar* este un alt document contabil obligatoriu, în care se înregistrează toate elementele patrimoniale de activ și de pasiv, grupate în funcție de natura lor, conform posturilor din bilanțul contabil, inventariate potrivit normelor legale. Elementele patrimoniale înscrise în Registrul-inventar au la bază listele de inventariere sau alte documente care justifică conținutul fiecărui post din bilanțul contabil.

Registrul inventar, cuprinde două părți: listele de inventariere și recapitulația inventarului, în cadrul recapitulației, datele preluate din listele de inventariere sunt grupate pe structurile patrimoniale de activ și pasiv.

4.1.2.2.4.3. Documentele contabile de sinteză

Pentru ca datele contabilității să poată fi folosite în mod eficient în procesul de conducere, pentru luarea celor mai bune decizii manageriale, se impune centralizarea și sintetizarea lor periodică. Acestei cerințe de

Scanned with OKEN Scanner

centralizare şi sintetizare îi corespund documentele contabile de sinteză (situaţiile financiare sau conturile anuale).

Prin intermediul acestora, datele înregistrate în conturi sunt centralizate şi prezentate ca un tot unitar sub forma indicatorilor economic-financiari. Privite din acest punct de vedere, documentele contabile de sinteză reprezintă un sistem de indicatori economic-financiari ce caracterizează situaţia patrimoniului şi rezultatele obţinute[1].

Documentele de sinteză şi raportare contabilă cuprind:

- Bilanţul contabil;
- Contul de rezultate (contul de profit şi pierdere);
- Situaţii;
- Politici şi note explicative.

În România, documentele de sinteză se întocmesc periodic (semestrial şi anual), însă lucrările de sinteză şi raportare contabilă cele mai complete şi cele mai cuprinzătoare sunt cele anuale, denumite generic „Bilanţul contabil".

Întocmirea documentelor de sinteză şi raportare contabilă constituie un proces complex, concretizat într-o suită de lucrări, unele dintre ele având un caracter preliminar, altele reprezentând întocmirea propriu-zisă a acestora.

Lucrările preliminare sau pregătitoare preced pe cele de întocmire şi completare propriu-zisă a bilanţului şi au rolul de a verifica, pregăti şi confrunta datele contabile, astfel încât să asigure reflectarea cât mai fidelă a realităţii.

Asemenea lucrări[2] constau în:

▪ *Verificarea cifrică tehnico-contabilă a contabilităţii curente*

Constă în depistarea eventualelor operaţii economico-financiare care au fost omise a se înregistra în contabilitate şi se referă la:

a) Verificarea efectuării tuturor înregistrărilor, prin care se urmăreşte:

dacă s-au întocmit documente justificative pentru toate operaţiile;

---

[1]Vezi şi Pop, A., *Contabilitate financiară românească armonizată cu Directivele contabile europene şi cu Standardele internaţionale de contabilitate*, Editura Intelcredo, Deva, 2002.

[2]Numai după parcurgerea acestor lucrări se poate trece la întocmirea documentelor de sinteză şi raportare contabilă.

Scanned with OKEN Scanner

dacă s-au înregistrat în contabilitate toate documentele justificative.

b) Efectuarea operaţiilor de regularizare a situaţiei unor conturi ca:,

- repartizarea diferenţelor de preţ aferente ieşirilor de stocuri;
- descărcarea gestiunii cu produsele, mărfurile etc., ieşite;
- repartizarea cheltuielilor în avans scadente;
- delimitarea în timp a veniturilor;
- înregistrarea amortizării imobilizărilor;
- constituirea, suplimentarea, reducerea sau anularea provizioanelor şi ajustarilor pentru deprecieri si pierdere de valoare;
- închiderea conturilor de cheltuieli şi venituri prin contul de profit şi pierdere;
- stabilirea diferenţelor de curs valutar pentru disponibilităţile în valută existente la sfârşitul anului în conturile de trezorerie.

▪ *Verificarea faptică a datelor contabilităţii curente*

Urmărirea şi verificarea faptică a datelor contabilităţii curente se realizează prin inventarierea generală a patrimoniului.

Aceasta este o lucrare complexă care necesită un volum mare de muncă. Inventarierea anuală cuprinde:

- constatarea şi verificarea pe teren a valorilor materiale şi băneşti;
- stabilirea soldurilor conturilor bancare şi de decontare, precum şi verificarea lor prin schimbul reciproc de extrase sau punctaje;
- verificarea exactităţii situaţiei celorlalte elemente patrimoniale de activ şi pasiv care rezultă din contabilitate.

Din confruntarea datelor culese prin inventarele efectuate şi înscrise în „Registrul-inventar" cu datele din contabilitatea curentă, pot să apară diferenţe care trebuie regularizate şi înregistrate în contabilitate.

Prin regularizarea diferenţelor constatate la inventar se înţeleg acele operaţiuni care au drept scop să pună de acord datele din contabilitate cu situaţia de pe teren, consemnată la inventar.

▪ *Definitivarea obligaţiilor fiscale*

Scanned with OKEN Scanner

Unele obligații fiscale se decontează cu bugetul statului în cursul exercițiului financiar, în mod provizoriu, şi se definitivează la finele anului calendaristic. Este cazul şi a impozitului pe profit, care se varsă trimestrial, fiind calculat pe baza datelor cumulate de la începutul anului şi până la sfârşitul trimestrului la care se referă.

Impozitul pe profit definitivat la finele exercițiului financiar datorat bugetului statului se înregistrează în contabilitate la nivelul obligațiilor reale, pentru ca rezultatul exercițiului reflectat în contul 121 „Profit şi pierdere" să exprime profitul net obținut.

▪ *Repartizarea rezultatului exercițiului*

Rezultatul exercițiului se poate concretiza în profit sau pierdere. Acest rezultat trebuie repartizat (în cazul profitului) pe destinațiile prevăzute de lege şi asupra cărora decide Consiliul de administrație, repartizare care se va consemna în debitul contului 129 „Repartizarea profitului". În situația în care rezultatul se soldează cu pierdere, aceasta va rămâne reflectată în debitul contului 121 „Profit şi pierdere" şi numai în exercițiul financiar următor va fi acoperită din diferite surse sau se trece în aşteptare în debitul contului 107 „Rezultatul reportat".

▪ *Verificarea concordanței dintre contabilitate şi evidența operativă şi dintre contabilitatea sintetică şi cea analitică*

Pentru unele elemente patrimoniale (exemplu: stocurile) se ține şi o evidență operativă, între aceasta şi contabilitatea sintetică sau cea analitică trebuie să existe o deplină concordanță.

Eventualele discordanțe identificate se corectează prin efectuarea unor verificări care se succed în ordinea inversă a operațiilor de înregistrare.

O altă verificare se referă la concordanța dintre contabilitatea sintetică şi cea analitică, care are drept scop asigurarea unor informații contabile exacte în cadrul conturilor sintetice supuse apoi prelucrării, în vederea obținerii lucrărilor de sinteză şi raportare contabilă.

Asigurarea concordanței dintre contabilitatea sintetică şi cea analitică se face prin intermediul balanțelor de verificare analitice. Aceasta presupune punerea de acord, în cazul unor eventuale erori, a totalului rulajelor şi soldurilor analiticelor unui cont sintetic cu elementele corespunzătoare ale contului sintetic respectiv.

Scanned with OKEN Scanner

Legătura dintre contabilitatea curentă şi lucrările de sinteză se face prin intermediul balanţei de verificare sintetice. Aceasta se întocmeşte la finele fiecărei luni, deci şi la sfârşitul exerciţiului financiar.

În cadrul lucrărilor pregătitoare de închidere a exerciţiului financiar, se întocmesc două balanţe de verificare sintetice, şi anume:

balanţă de verificare sintetică înaintea începerii efectuării lucrărilor pregătitoare pentru întocmirea documentelor de sinteză. O asemenea balanţă reprezintă baza de plecare în efectuarea şi derularea acestor lucrări;

balanţă de verificare sintetică, după încheierea lucrărilor pregătitoare de închidere a exerciţiului financiar şi efectuarea unor înregistrări contabile impuse de acestea.

Datele din această ultimă balanţă de verificare sintetică vor sta la baza întocmirii lucrărilor de sinteză şi raportare contabilă.

Redactarea bilanţului contabil

Lucrările de redactare (completare) a bilanţului şi a contului de rezultate reprezintă, prin conţinutul lor, în cea mai mare parte, operaţii de prelucrare şi transcriere a datelor, din balanţa de verificare sintetică. Prin structura lor, operaţiile de prelucrare a datelor privind exerciţiul financiar curent constau în selectarea, gruparea şi însumarea soldurilor din balanţa de verificare.

4.1.2.2.5. Gestiunea documentelor financiar-contabile

În cadrul unităţilor patrimoniale, documentele contabile utilizate trebuie să constituie un sistem unitar şi raţional, care să aibă la bază reguli precise cu privire la întocmirea, folosirea, circulaţia şi evidenţa fiecărui document.

Problemele ce formează obiectul gestiunii documentelor se referă la organizarea circulaţiei documentelor, utilizarea şi evidenţa acestora, reconstituirea şi păstrarea (arhivarea) lor.

a) Organizarea circulaţiei documentelor presupune stabilirea unui traseu optim de mişcare a documentelor în cadrul diverselor compartimente ale întreprinderii, respectându-se o anumită ordine în circulaţia acestora, care să preîntâmpine reţinerile inutile în cadrul diverselor compartimente şi

Scanned with OKEN Scanner

să ducă la rezolvarea completă şi la timp a operaţiilor economice sau financiare cuprinse în acestea.

b) Utilizarea şi evidenţa documentelor contabile ridică probleme cu privire la gestionarea lor. Astfel, pentru formularele folosite ca documente se organizează atât o evidentă operativă, cât şi una contabilă, potrivit aceleiaşi metodologii ce stă la baza organizării evidenţei bunurilor materiale.

O problemă deosebită pe linia evidenţei o ridică documentele contabile ce intră sub incidenţa formularelor cu regim special, în această categorie se includ documentele contabile, în care sunt consemnate operaţii economico-financiare, care afectează patrimoniul unităţii.

Pentru acest tip de formulare, se organizează o evidenţă operativă distinctă. De asemenea, formularele cu regim special, înainte de a fi date în folosinţă, sunt înseriate şi numerotate, iar darea lor în folosinţă se face numai pe bază de acte distincte întocmite în acest scop.

Foile volante sunt parafate sau prevăzute cu sigiliu sec, registrele sunt şnuruite, sigilate şi certificate cu semnăturile autorizate, iar carnetele sunt ştampilate, datate sunt certificate cu semnăturile autorizate.

d) Păstrarea (arhivarea) documentelor contabile, în cursul exerciţiului financiar documentele contabile se păstrează în cadrul compartimentului financiar-contabil. După expirarea anului, documentele contabile se predau la arhiva generală a unităţii.

Legislaţia fiecărei ţări reglementează termenul de arhivare a documentelor contabile. Pentru ţara noastră, termenul de păstrare (arhivare) al registrelor contabile şi al documentelor justificative, care au calitatea de forţă probantă în raporturile cu terţii este de 10 ani[1]. Celelalte documente justificative se păstrează *5* ani, cu excepţia statelor de salarii care se păstrează 50 ani.

---

[1]Cf. Legea 82/ 1991 a Contabilităţii. Acelaşi act normative reglementează şi reconstituirea documentelor contabile, care se efectuează în cazul în care acestea sunt pierdute, distruse ori sustrase. Operaţia de reconstituire are loc în termen de 30 de zile de la data pierderii, distrugerii ori sustragerii acestora, cu respectarea normelor prevăzute de legislaţia în vigoare. Pentru reconstituire se întocmeşte, pentru fiecare caz în parte, câte un dosar distinct. În situaţia în care documentul care trebuie reconstituit provine de la alţi unitate, reconstituirea se face de către unitatea emitentă, la cererea scrisă a conducătorului unităţii solicitante. Unitatea emitentă va trimite, în termen de cel mult 10 zile de la primirea cererii, documentul reconstituit, unităţii solicitante. În cazul găsirii ulterioare a originalului documentului pierdut, documentul reconstituit se anulează, pe baza unui proces-verbal, împreună cu care se ataşează la dosarul de reconstituire.

Scanned with OKEN Scanner

4.2. Managementul financiar la nivel de companie. Particularități privind companiile din sectorul agroalimentar

Managementul companiei vizează toate componentele de care dispune o firmă având ca soluție optimizarea utilizării lor[1].

Pentru a realiza aceste sarcini, managementul firmei are mai multe funcții atribuite ale actului de conducere, care se intercondiționează[2]:

♦ *Prevederea* înseamnă străpungerea viitorului, cunoaşterea viitorului. Este esențial şi este cheia succesului firmei. O firma care prevede, cunoaşte, se pregăteşte, este mai solidă mai puțin amenințată de riscuri. De aceea, știința a realizat o multitudine de mijloace si metode. Sunt multe şi știința le-a grupat din punct de vedere al orizontului de timp pentru care s-au creat - previziune pe termen scurt, mediu si lung.

Din punct de vedere al instrumentelor de previziune, cele pe termen lung sunt grupate sub genericul prognoze, cele pe termen mediu sunt denumite planuri iar cele pe termen scurt, programe. Previziunea este saltul din situația actuală. Pentru a se putea realiza acest salt firma trebuie sa se debaraseze sau să elimine factorii frânători şi săi amplifice pe cei pozitivi. Trebuie să asimileze noi proceduri sau acțiuni altele decât cele de până acum.

♦ *Organizarea* înseamnă aşezarea elementelor structurale şi funcționale ale unei firme în cadrul dorit. Există doua segmente de organizare:

1. Organizarea *structurală*, adică împărțirea firmei pe structurile organizatorice (fabrici, secții, servicii, compartimente, locuri de muncă).

Știința managerială a creat mai multe modalități de organizare: organizare de tip ierarhic, de tip funcțional, mixtă, de tip stat major.

---

[1]Conso, P., *La gestion financière de l'entreprise. Les techiques et l'analyse financière,* tome 1, Édition Dunod, Paris, 1981, p. 10 şi urm.

[2]I . Verboncu, Manageri & management, Ed. Economică, Bucureşti, 2000; Dezvoltări în: O. Nicolescu, I. Plumb, M. Pricop, I. Vasilescu, I. Verboncu (coord.) – *Abordări moderne în managementul şi economia organizației*, Ed. Economică, Bucureşti, 2003.

Scanned with OKEN Scanner

• la organizarea de tip ierarhic - adunarea generală, consiliul administrativ, directori, servicii în forma piramidală. Dezavantaj: alungeşte procesul de decizie. Avantaj: asigură ordine desăvârşită.

• la organizarea de tip funcţional - adunare generală, consiliu de administraţie, directori pe fiecare specialitate în parte şi servicii pe fiecare specialitate. Dezavantaj: complică responsabilităţile. Avantaj: introduc în sistemul de organizare performanţele profesionale.

• la organizarea de stat major - este un loc de unde se decide. Aprobarea comenzilor o dă numai cineva care are rolul de stat major.

2. Organizarea *funcţională*, respectiv împărţirea firmei pe funcţii. *Funcţia* - reprezintă un grup de acţiuni omogene îndreptate spre un anumit scop, şi poate fi: de cercetare-dezvoltare, producţie, comercială, de personal, financiar-contabilă. Aceste funcţii se întrepătrund.

♦ *Coordonarea* este unirea eforturilor pe direcţiile necesare. Pentru coordonare sunt necesare în primul rând obiective clare, apoi trebuie cuantificate cu claritate resursele şi toate trebuie încorporate în programe.

În legătură cu coordonarea, studiile arată că numai prin cuplarea raţională a eforturilor se poate realiza o creştere a producţie cu peste 20%. Coordonarea presupune comunicare. Comunicarea înseamnă informaţie, iar informaţia înseamnă forţă.

♦ *Antrenarea* (comanda) înseamnă sistemul decizional al firmei. O decizie din punct de vedere al managementului - înţelegem alegerea unei variante de urmat dintr-o multitudine de alternative posibile. Este o relaţie direct proporţională între calitatea deciziei şi valoarea profitului.

Fiecare decizie, înainte de a se aplica, trebuie tradusă în eforturi şi efecte. Este preferabil să nu se ia niciodată o decizie care să nu fie însoţită de un sistem de control, pentru că ar presupune existenţa unui management hazardant.

♦ *Evaluarea şi controlul* este funcţia prin care se confirmă sau se infirmă realizarea celorlalte funcţii. Această funcţie e feed-back-ul managementului. Controlul nu trebuie să perturbe activitatea, trebuie să o coordoneze, să o stimuleze, trebuie sa aibă un pronunţat caracter prospectiv, preventiv şi corectiv.

Atributele managementului financiar:

Scanned with OKEN Scanner

• previziunea financiară face parte din acţiunea de previziune generală a firmei, dar nu ca o componentă înglobată prin adiţie, ci ca o componentă cu un rol deosebit;

• organizarea financiară trebuie să îndeplinească un rol activ în preocupările organizaţionale ale firmei;

• comunicarea financiară este transmiterea de mesaje, managementul financiar având rolul de a asigura fundamentele deciziilor;

• controlul financiar fundamentează toate celelalte funcţii ale actului managerial. Orice proiect trebuie urmărit în execuţie, urmărire ce se face cu ajutorul acelui indicator. Controlul financiar este o componentă de bază a controlului economic, iar împreună îndeplinesc funcţiile principale în controlul firmei.

Managementul financiar este un segment al managementul firmei, o prelungire a acestuia în zona economică şi financiară a firmei. Managementul financiar trebuie tratat pe acelaşi palier cu managementul cercetării, resurselor umane, productivităţii etc.

4.2.1. Managementul financiar – componentă esenţială a conducerii de ansamblu a firmei

Multitudinea definiţiilor întâlnite în literatura de specialitate identifică managementul financiar cu domeniul care se ocupă cu fundamentarea deciziilor financiare la nivelul întreprinderii. Managementul financiar reprezintă un ansamblu de principii, metode, tehnici, instrumente şi acţiuni prin intermediul cărora se fundamentează deciziile financiare în contextul realizării unor obiective organizaţionale, formulate printr-o strategie de firmă.

În cazul managementului financiar, obiectivul său general este de a asigura eficienţa constituirii şi utilizării capitalului, realizând pe această cale suportul financiar pentru maximizarea valorii de piaţă a firmei şi, implicit, creşterea averii acţionarilor. În raport cu acest obiectiv, unii autori[1] definesc

[1]Bran, P., *Finanţele întreprinderii*, Editura Economică, Bucureşti, 1997, pp.59 şi urm. Apreciem că o asemenea privire restrictivă asupra problematicii managementului financiar conştientizează importanţa fundamentării deciziei de investiţii, abordată adesea cu sintagma „alocarea capitalului" (*capital budgeting*), dar minimizează problematica stabilirii structurii financiare şi determinării costului capitalului. Or, capitalul reprezintă un factor important de producţie, dar este o resursă

Scanned with OKEN Scanner

managementul financiar şi într-o formă simplificată, focalizându-l numai pe conducerea eficientă a procesului de alocare corectă şi profitabilă a resurselor.

O conducere financiară eficientă trebuie să garanteze evoluţia dorită a activităţii, în pofida eventualelor perturbaţii ce pot proveni din mediul exogen, ca efecte ale schimbărilor de conjunctură[1].

Prin prisma acestei sarcini majore, managementul financiar constituie o componentă esenţială a conducerii de ansamblu a unei firme[2]. Respectiva calitate a managementului financiar presupune tratarea lui ca o activitate distinctă – cu importanţă şi conţinut diferit de ale celorlalte funcţii – dar, în egală măsură, integrată în contextul tuturor activităţilor desfăşurate de conducerea firmei.

Managementul financiar[3] priveşte politica firmei în următoarele sfere:

♦ *Politica de investiţii* a unei firme, determinată de comportamentul ei şi de strategiile investiţionale adoptate. Această politică este responsabilă de formarea potenţialului de active a întreprinderii.

♦ *Politica de finanţare*, care nu poate fi privită separat faţă de politica de investire. Dacă în primul caz avem de a face cu potenţialul de active a întreprinderii, apoi în cazul politicii de finanţare întreprinderea trebuie să-şi elaboreze strategia de asigurare a surselor necesare creării acestui potenţial.

♦ *Politica de dividend.* Aceasta priveşte decizia proprietarilor întreprinderii de a distribui dividende sau de a le reinvesti în dezvoltarea întreprinderii.

---

limitată care se procură de pe piaţa financiară la un anumit **cost**. Acest efort financiar care face obiectul fundamentării deciziilor de investiţii şi de finanţare devine implicit limita minimă a randamentului financiar scontat cu care trebuie valorificate activele firmei şi se înscrie în preocupările managerilor financiari.

[1]Managementul financiar al unei firme înregistrează succes atunci când deţine un control cât mai amplu asupra constrângerilor, de natură externă şi internă, la care este supusă activitatea respectivei organizaţii economice.

[2]Recunoaşterea dualităţii de funcţie de sine-stătătoare şi de funcţie cu puternice conexiuni la nivelul tuturor funcţiilor companiei, reprezintă o necesitate obiectivă, justificată de următoarele două raţiuni: managementul financiar este singurul care vizează formarea şi gestionarea resurselor şi fluxurilor financiare, rezultate din activitatea proprie şi/sau atrase din afara firmei; managementul financiar prezintă, însă, ramificaţii şi în activităţile specifice restului funcţiilor, cum sunt cele destinate activităţilor de personal, de producţie, de aprovizionare-desfacere (inclusiv de promovare a vânzărilor) şi de cercetare-dezvoltare.

[3]Paul Halpern, J. Fred Weston, F. Brigham, *Finanţe manageriale,* Editura Economică, 1998, pp. 96 şi urm.

Scanned with OKEN Scanner

Activităţile financiare specifice întreprinderii agricole pot fi structurate după cum urmează: previziune şi prognoză financiară (întocmirea studiilor şi a bugetelor de venituri şi cheltuieli pe termen mijlociu şi scurt), controlul financiar, execuţie, analiză şi coordonare financiară, imobilizarea şi mobilizarea resurselor financiare întru dezvoltare, determinarea raportului dintre împrumuturi şi sursele proprii.

Strategia financiară a întreprinderii[1] constituie ansamblul obiectivelor financiare majore ale acesteia, pe termen mediu şi lung, principalele modalităţi de realizare, împreună cu resursele financiare alocate.

În acelaşi timp, politica financiară a firmei cuprinde un set de obiective financiare pe termen mediu, ce se referă la ansamblul activităţii, fie la componente majore ale acesteia, împreună cu volumul şi structura resurselor disponibile acţiunilor principale de întreprins, principalii responsabili şi executanţi, sursele de finanţare, termenele finale şi intermediare, indicatorii de eficienţă globali şi potenţiali.

La nivelul agenţilor economici, deciziile de politică financiară se sprijină pe structura financiară a întreprinderii în funcţiune de obiectivele de rentabilitate şi de creştere având în vedere şi riscurile posibile. Principalele riscuri financiare la care este expusa întreprinderea sunt[2]:

♦ *riscul de exploatare* are în vederea structurarea costurilor întreprinderii în costuri fixe şi costuri variabile, această repartiţie determinând o dependenţă mai mică a sau mai mare a rezultatelor la evoluţia producţiei şi vânzărilor. Astfel, o întreprindere având cheltuieli fixe foarte mari este mai supus a riscului, deoarece, dacă aceste cheltuieli se repartizează pe o cantitate limitată de producţie, determină pierderi însemnate.

Dacă activitatea întreprinderii şi cererea de piaţa permit o producţie ridicată, cheltuielile fixe se repartizează asupra unei producţii suficiente şi se pot obţine profituri.

---

[1]Nicolescu, O. (coord.), *Strategii manageriale de firmă*, Editura Economică, Bucureşti, 1998 (citat după V. Dragotă ş.a., *Managementul financiar*, vol. I, Editura Economică, Bucureşti, 2003, p. 27). Principalele elemente componente ale strategiei financiare a întreprinderii sunt date de: obiectivele ce au în vedere orizonturi îndelungate de timp şi care se referă la ansamblul activităţilor financiare ale acesteia; modalităţile de realizare a obiectivelor financiare; resursele financiare prevăzute şi termenele incorporate strategiilor financiare servesc drept fundament pentru elaborarea politicilor financiare de către întreprinderi.

[2]M. Onofrei, Ibid., http://portal.feaa.uaic.ro/undergraduate/an3/mng/mngfin/Lists/Announcements/Attachments/15/Cap.1-MF.pdf

Scanned with OKEN Scanner

♦ *riscul de îndatorare* este legat de structura de finanțare a întreprinderii și se manifestă atunci când rentabilitatea economică a întreprinderii îndatorate este inferioară ratei medii a dobânzii aferente creditelor acordate. Dacă întreprinderea crește volumul de credite, ea se obligă să obțină profituri suplimentare care să permită remunerarea și rambursarea acestor credite.

♦ *riscul de faliment* este consecința insolvabilității întreprinderii și poate determina chiar dispariția acesteia. Crizele de solvabilitate nu conduc întotdeauna la faliment, deseori întreprinderea își asigură supraviețuirea, dar chiar și în acest caz sunt antrenate costuri specifice care pot afecta activitatea viitoare a întreprinderii.

♦ *riscul valutar și riscul de rată a dobânzii* sunt riscuri financiare specifice legate de evoluția cursului de schimb a monedei naționale și de evoluția posibila a ratei dobânzii. Orice întreprindere care efectuează operații în devize sau monedă străină se expune riscurilor de pierdere legate de evoluția defavorabilă a cursului de schimb între momentul încheierii unei tranzacții și momentul efectuării efective a plății.

De asemenea, întreprinderile sunt expuse efectelor de favorabile date de variația ratelor dobânzii pe piața de capital. Acest risc afectează atât întreprinderile care angajează noi credite (cheltuielile financiare cresc ca urmare a creșterii dobânzilor), cât și cele împrumutătoare (dacă au acordat credite cu dobândă fixă, care asigură o remunerație plafonată, în timp ce dobânda de pe piața financiară poate crește).

Elaborarea politicii financiare a întreprinderii agricole[1] privește determinarea nevoilor de finanțare pentru o perioadă de timp anumită, alegerea unei variante de îndatorare, adică a unei modalități de finanțare prin capitaluri proprii sau credite, precum și raportul între nevoile de finanțare pe termen scurt sau pe termen lung.

Previziunea financiară[2], ca parte organică a managementului financiar, are menirea ca, prin instrumente proprii valorice, să asigure atât acoperirea financiară, conducerea și controlul realizării obiectivelor programelor

---

[1]E. Boghiță et al., *"Strategies and firm financial risk policies"*, http://www.univagro-iasi.ro/Horti/Lucr_St_2006/27_boghita%20e.pdf Vezi și Popa V., *Strategii și politici de întreprindere*, Ed. Macarie, Târgoviște, 1999.

[2]A. Buglea, R. Bufan et al., *Suport pentru îmbunătățirea și implementarea legislației și jurisprudenței în materie de faliment*, Programul Phare 2002, MJ, București, 2002, pp. 311 și urm.

Scanned with OKEN Scanner

economice, cât şi o influenţă pozitivă asupra derulării proceselor şi fenomenelor economico-financiare, în scopul obţinerii rentabilităţii echilibrului şi prevederii riscurilor.

La nivelul agenţilor economici, reieşind din investigaţiile noastre, previziunea financiară necesită elucidarea unor obiective complexe, cum sunt:

- determinarea cât se poate de corectă şi obţinerea de venituri, cheltuieli, rezultate, resurse financiare şi utilizării optime a acestora;
- acumularea capitalurilor în funcţie de nevoi, costuri şi alte criterii;
- descoperirea şi mobilizarea rezervelor interne;
- accelerarea circuitului capitalurilor;
- impulsionarea realizării programelor economice;
- determinarea factorilor financiari mobilizatori;
- asigurarea echilibrului financiar şi a unei structuri financiare corespunzătoare.

Un alt element structural al managementului financiar al întreprinderii îl formează programul financiar general anual, care poartă denumirea de buget de venituri şi cheltuieli, reprezentând un instrument de conducere şi sinteză, de urmărire a eficienţei, a realizării autofinanţării, a formării şi alocării capitalului şi profitului.

Principalele obiective componente ale strategiei şi politicii financiare a întreprinderii agricole, ce se urmăresc în procesul de previziune financiară pot fi: organizarea pe baze realiste şi ştiinţifice a fluxurilor şi ciclurilor financiare, execuţia optimă a operaţiunilor curente legate de încasări şi plăţi, în scopul asigurării întreprinderii cu numerarul necesar, alocarea raţională a resurselor băneşti care reclamă evaluarea imobilizărilor de active ce nu sunt necesare.

Acumularea resurselor financiare la nivel de întreprindere reprezintă o cerinţă esenţială a autonomiei acesteia. Manifestarea autonomiei financiare funcţionale a întreprinderii presupune, din acest punct de vedere, următoarele elemente esenţiale: crearea în cadrul fiecărei întreprinderi a activelor pe termen lung şi celor curente, precum şi a activelor destinate dezvoltării, autofinanţarea propriei dezvoltări a întreprinderii, rambursarea împrumuturilor, participarea la completarea resurselor bugetare ale statului.

Scanned with OKEN Scanner

Structura capitalului întreprinderii determină structura financiară şi cerinţele faţă de ea, a cărei stabilire constituie un obiectiv important al managementului financiar la nivelul agenţilor economici. Capitalul întreprinderii poate fi propriu şi împrumutat, cu menţiunea că primele se obţin în special prin autofinanţare şi aportul asociaţilor, proprietarilor sau acţionarilor, iar ultimele au izvorul în credite pe termen scurt, mediu şi lung.

Capitalul propriu, împreună cu capitalul împrumutat, care funcţionează pe termen lung şi mediu, alcătuiesc resursele financiare ale capitalului constant. Acestea se caracterizează printr-o mai mare stabilitate în timp faţă de acea parte a capitalului total care apare sub forma resurselor împrumutate cu funcţiunea pe termen scurt şi care are un caracter fluctuant, chiar pe perioade foarte scurte[1].

Importanţa structurii financiare decurge în special din influenţa împrumuturilor asupra rentabilităţii capitalului propriu (influenţă cunoscută şi sub denumirea de efect de levier), din asigurarea autonomiei întreprinderii şi din riscul financiar generat de contractarea de datorii.

4.2.2. Particularităţile managementului financiar în întreprinderile agricole

4.2.2.1. O privire în plan sectorial

Industria alimentară face parte din grupul de ramuri prelucrătoare a economiei naţionale, al cărui rol social şi economic este de a produce bunuri alimentare pentru satisfacerea nevoilor populaţiei şi de a asigura necesarul fiziologic de alimente solicitate de o alimentaţie ştiinţifică.

Industria alimentară şi agricultura sunt sectoare fundamentale ale tuturor economiilor naţionale, ele fiind garanţia existenţei independente a naţiunii. Industria alimentară a devenit o ramură deosebit de puternică, capabilă să asigure populaţiei o gamă largă de produse şi care îşi aduce o contribuţie substanţială la satisfacerea nevoilor de consum ale oamenilor şi la formarea venitului naţional.

---

[1]Reieşind din caracterul funcţionării capitalului, unii manageri financiari preferă sistemul împrumuturilor pe termen scurt, căci oferă mai multă suplețe, iar alţii preferă finanţarea preponderent a activelor pe termen lung, deoarece este mai puţin costisitor. În acest sens, este necesar să se ţină seama de modalitatea de finanţare care trebuie să fie cea mai bine adaptată la natura investiţiilor, care pot fi divizate în investiţii de natura activelor pe termen lung şi investiţii de natura activelor curente.

Scanned with OKEN Scanner

Cercetarea noastră a pus în evidență că industria alimentară este organic legată de celelalte ramuri, şi în mod deosebit de agricultură. Procesul continuu de perfecţionare a relaţiilor dintre producătorii de materii prime şi cei care le prelucrează este baza dezvoltării industriei alimentare.

Reforma economico-socială românească în procesul tranziției către economia de piață se bazează pe o puternică retehnologizare, prin transferul de tehnologii în ramurile producătoare de bunuri de consum, spre care s-au orientat şi programele de sprijin financiar acordate de țările puternic dezvoltate.

Industria alimentară românească se caracterizează printr-un nivel scăzut al productivității, existența unor supra-capacități de producție şi o capacitate redusă de adaptare la cerințele pieței.[1]

În amonte de industria alimentară se află acele produse care acoperă cea mai mare parte a necesarului de energie al organismului, de unde decurge şi rolul său de industrie energetică[2]. Necesarul energetic al organismului este satisfăcut în mare parte prin intermediul energiei chimice a alimentelor pe care procesele metabolice o eliberează înăuntrul organismului

Industria alimentară a României se confruntă cu o concurență deschisă a produselor importate din UE, produse care sunt puternic subvenționate în țările lor de origine, subvențiile ridicându-se până la 60 %. Deci aceste produse pot fi vândute la prețuri mai mici decât cele autohtone, chiar şi sub prețul costurilor.

În perioada care a precedat tranziția la economia de piață erau construite întreprinderi de industrializare, pe baza deciziilor politice şi nu din rațiuni economice. Mai mult, unitățile erau adesea neadecvat localizate în relație cu oferta de produse ce trebuia prelucrată.

Dimensiunea capacităților de producție se baza pe planuri de producție adesea irealizabile şi nu pe cerințele reale ale pieței; iar din punct de vedere al standardelor internaționale, calitatea produselor era scăzută.

Astăzi avem de-a face cu companii moderne, care se supun legităților economiei de piață, majoritatea încadrate în clasa IMM, capitalul fiind preponderant privat.

---

[1]D. Gavrilescu, D. Giurcă, *Economie agroalimentară*, Ed. Expert, Bucureşti, 2000.
[2]Constantin M., *Economia şi organizarea industriei alimentare*, Craiova, 2000.

Scanned with OKEN Scanner

4.2.2.2. Abordarea economică/ managerială

În sectoarele agroproductive, procesul de luare şi implementare a deciziilor este determinat de particularităţile capitalului din agricultură.

Activele materiale pe termen lung apar sub trei forme şi este constituit din: terenuri (pământ), mijloace fixe (maşini, utilaje, animale de muncă şi de producţie etc.) şi resurse naturale.

Aceste active au durată lungă de utilizare, îndeosebi pământul, aducând venituri pe o perioadă nedefinită de timp; amortizarea în agricultură are trăsături specifice, în legătură cu evaluarea pământului şi cu uzura mai rapidă a maşinilor.

Utilizarea sezonieră a maşinilor măreşte termenul de recuperare a investiţiilor şi accelerează uzura morală faţă de alte ramuri. Caracterul eterogen al activelor materiale pe termen lung în spaţiu şi pe tipuri de unităţi agricole pune probleme speciale în legătură cu utilizarea raţională a tractoarelor şi maşinilor agricole şi a timpului de lucru.

Capitalul funciar depinde de calităţile pământului care este o resursă naturală şi totodată un bun creat de om. Achiziţionarea pământului este una dintre cele mai importante decizii care se ia la crearea şi organizarea unei întreprinderi agricole[1].

Subiecte de analiză economică pentru managementul modern constituie şi cumpărarea sau arendarea pământului, aceste decizii urmând a fi apreciate prin costurile de producţie ce le generează pe termen lung. Este necesar a lua în considerare şi faptul că achiziţia pământului limitează folosirea capitalului pentru cumpărarea celorlalţi factori de producţie.

Activele curente se utilizează într-un singur ciclu de producţie, având de-a face cu consumuri intermediare, când este vorba de: seminţe şi material de plantat, îngrăşăminte, substanţe chimice, animale la creştere şi îngrăşat etc.

Caracteristicile activelor curente în agricultură se abordează diferenţiat pe elementele lui componente şi se are în vedere importanţa creşterii vitezei de rotaţie a acestora şi a alocărilor necesare pentru a obţine o unitate de valoare adăugată.

[1]O eroare în această privinţă poate fi fatală pentru succesul afacerii agricole.

Scanned with OKEN Scanner

Modalităţile realizării managementului financiar la nivel de agro-întreprindere presupune formarea şi utilizarea unui mecanism financiar[1] aparte, ce presupune o tehnologie de lucru, metode şi instrumente managerial-financiare.

Ca şi în alte domenii, în agricultură, mecanismul financiar[2] are o importanţă deosebită în organizarea şi conducerea activităţii financiare, prin care se pun în mişcare tehnici specifice, inclusiv particulare biologice şi de altă natură, ce se utilizează în procesele de naştere şi derulare a fluxurilor şi ciclurilor financiare, capitalurilor, în constituirea şi utilizarea surplusului monetar, în formarea şi acoperirea necesarului global al întreprinderii etc.

În sectorul agricol, mecanismul respectiv[3] cuprinde un set de principii, norme, proiecte ce privesc autofinanţarea, creditarea şi finanţarea bugetară, amortizarea activelor pe termen lung, ciclurile de investiţii şi de producere, circuitul capitalului, de desfăşurare a fluxurilor financiare, formarea şi utilizarea surplusului monetar etc.

Organizarea şi utilizarea acestui mecanism vizează impulsionarea desfăşurării activităţii raţionale în diverse condiţii climaterice, asigurarea rentabilităţii, eficienţei, lichidităţii şi înlăturării riscurilor, satisfacerea necesităţilor de consum productiv şi neproductiv, întreţinerea unui sistem normal de interese şi stimulente.

O întreprindere agricolă se caracterizează nu numai prin deţinerea de capital, punerea în mişcare a unei funcţii de producţie şi participare la procese de schimburi, aceasta având la bază oportunităţi mult mai diverse:

---

[1]Acesta apare ca o pârghie corespunzătoare pentru îndeplinirea în cât mai satisfăcătoare condiţii a rolului şi atribuţiilor ce revin aparatului financiar, pentru stimularea creşterii eficienţei economice şi sporirea profitului, cointeresarea salariaţilor în valorificarea deplină a resurselor şi obţinerea de rezultate economico-financiare superioare.

[2]Principiile şi elementele componente ale mecanismului financiar la nivel de întreprindere agricolă includ: metode şi instrumente necesare culegerii, acumulării şi prelucrării datelor în vederea obţinerii informaţiilor financiare; metode comparative de evidenţiere a eficienţei utilizării resurselor financiare; metode şi instrumente ce se utilizează în scopul realizării repartiţiei financiare a rezultatelor întreprinderii şi a fondurilor din afara unităţii şi pe această bază, să se poată finanţa producţia, dezvoltarea şi să se achite obligaţiile financiare; metode şi instrumente ce se folosesc pentru adoptarea şi realizarea deciziilor financiare.

[3]Mecanismul financiar are întrări reprezentate de capitaluri atrase în circuit şi realizează ieşiri sub forma profitului. Este evident că nivelul de calitate a funcţionării mecanismului este dat de gradul în care se realizează efectul utilizării capitalurilor şi transformarea acestora în profit. Aceasta presupune o anumită organizare interioară, un anumit raport între sursele împrumutate şi capitalul propriu, între activele pe termen lung şi activele curente. Obţinerea randamentului dorit reclamă sisteme de amortizare, anumite modalităţi de aprovizionare cu valori materiale, precum şi politici comerciale şi de credit.

Scanned with OKEN Scanner

orice schimb implică cel puțin două mișcări de sens contrar – una generată de bunuri și servicii naturale, iar alta de transferul de monedă.

Fluxurile[1] în agricultură sunt mai puțin controlabile din cauza volumelor mari și pot fi reale sau fizice (de bunuri și servicii) și financiare (de monedă sau înlocuitori). Cantitatea de bunuri sau de monedă existentă la un moment dat reprezintă un stoc, însă unele elemente ale stocului, ca exemplu, depunerile atmosferice, suma temperaturilor cu „+" etc. sunt greu de apreciat.

Relațiile dintre fluxuri[2] și stocuri stau la baza mecanismului financiar, care poate fi înțeles, dacă se cunosc ciclurile financiare și modul lor de desfășurare. Un ciclu financiar poate fi definit ca un ansamblu de operațiuni și proceduri care intervin între momentul transformării monedei în bunuri și servicii până la cel în care se recuperează.

Pe ansamblu, activitatea întreprinderii trebuie să se desfășoare în așa fel încât să se poată obține nu numai recuperarea factorilor de producție, ci și a unui surplus monetar, care se va utiliza pe diferite destinații.

În întreprinderea agricolă apar patru cicluri principale[3]:

a) ciclul investiții-amortizare: odată creat, capitalul de producție începe să se deprecieze fizic și moral, iar procedura, mecanismele și sistemele de amortizare au ca scop să evalueze și să recupereze această depreciere și care se adaugă la costul producției. Suma de bani inițială se reconstituie în mod progresiv, în timp ce valoarea activului din bilanț se micșorează cu uzura;

b) ciclul de exploatare: reprezintă ansamblul operațiunilor desfășurate de întreprindere pentru a-și atinge obiectivul. Cuprinde achiziția de bunuri și servicii, transformarea acestora în produse finite și vânzarea lor. Acest proces trebuie să funcționeze continuu spre a se asigura o folosire optimă a

---

[1]Fluxul este cantitatea de bunuri sau monedă transferată într-o anumită perioadă între firme.

[2]Paul Halpern, J. Fred Weston, F. Brigham, *Finanțe manageriale*, Editura Economică, 1998, pp. 96 și urm. Fluxurile financiare pot fi: de contrapartidă care se caracterizează prin înlocuirea imediată a unui activ real (fizic) cu monedă sau invers; decalate (întârziate) care apar în cazul în care fluxurilor fizice nu le corespund imediat niște fluxuri financiare, astfel, că echilibrul stocurilor este rupt și se restabilește prin apariția unui activ financiar, ce se materializează într-o creanță la furnizor și într-o datorie la cumpărător; multiple care compensează efectele decalajelor dintre fluxurile fizice și cele financiare; autonome care se degajă din operațiuni financiare privind acordarea sau primirea de împrumuturi când au loc transferuri de monedă de la o persoană la alta (juridică sau fizică); naturale care sunt mai greu de valorificat, chiar și unele cazuri asigurate.

[3]Florica Oprișan și Stere Popescu, *"Gestiune și contabilitate financiară"*, în Buletin economic legislativ, editat de Tribuna Economică, nr. 5/1996.

Scanned with OKEN Scanner

muncii şi capitalului de producţie; continuitatea are la bază existenţa unor stocuri. În fazele ciclului de producere, capitalul îmbracă diferite forme, circulând şi transformând-se în mod permanent. Fluxurilor reale le corespund o serie de fluxuri financiare şi un ansamblu de resurse financiare (creanţe şi datorii);

c) ciclul operaţiunilor financiare: priveşte operaţiunile şi procedurile de acordare sau luare de împrumut, precum şi achiziţiile de titluri de participare;

d) ciclul natural-biologic de reproducţie, care este imposibil de comprimat în timp şi spaţiu şi care poate fi numai utilizat prin intensificarea lui.

Reţinem că circuitele financiare[1], ca parte a circuitelor economice, se constituie prin interacţiunea fluxurilor născute din operaţiuni în care intervin resurse pecuniare afectate nevoilor pe orice perioadă.

4.3. Direcţii de perfecţionare a managementului financiar în unităţile agricole

4.3.1. Exigenţele şi măsurile de eficientizare a întreprinderilor agricole

Maximizarea profitabilităţii constituie finalitatea fiecărui obiectiv concret al întreprinderii. Acest lucru porneşte de la faptul că rezultatele financiare, profitul şi rentabilitatea, sunt elemente motivatoare principale ale acţiunii întreprinzătorului şi managerului, ele pun în adevărată lumină interesele economice ale acestora.

Trecerea la autogestiunea economico-financiară şi perfecţionarea managementului financiar este rezultatul unor ample acumulări în dezvoltarea forţelor de producţie şi în maturizarea relaţiilor de producţie din economia naţională, care fac necesară şi posibilă participarea mai activă a oamenilor muncii la gospodărirea şi utilizarea mai eficientă a mijloacelor de

[1]Circuitele financiare privite temporal pot fi pur financiare şi vizează resurse pecuniare afectate nevoilor pe termen lung, şi circuite monetare care vizează resurse pecuniare afectate nevoilor pe termen scurt.

Scanned with OKEN Scanner

producţie aflate la dispoziţia unităţii economice, conduc la creşterea răspunderii tuturor factorilor din economie la nivelul întreprinderii.

Această abordare de conducere, în viziunea noastră, presupune o astfel de gospodărire şi folosire a mijloacelor de producţie de care dispune unitatea, încât să realizeze producţia cu cheltuieli cât mai mici şi să obţină profituri sporite în vederea constituirii, pe această bază, a capitalului propriu de dezvoltare, a fondurilor de cointeresare materială a lucrătorilor.

Exigenţele de redresare a activităţii întreprinderilor agricole prin îmbunătăţirea conducerii activităţii economico-financiare, reglării şi autoreglării proceselor vieţii economico-sociale, fundamentării direcţiilor de dezvoltare economico-socială şi dirijare, prin gospodărirea şi folosirea tuturor resurselor materiale şi umane, în vederea realizării obiectivelor stabilite, au la baza sa un ansamblu de decizii, pentru fundamentarea cărora este necesară studierea şi folosirea sistemului de legităţi economice obiective.

Perfecţionarea mecanismului financiar constituie o exigenţă obiectivă, izvorâtă din specificul actual de dezvoltare economică a întreprinderilor agricole, concretizat prin accentuarea laturilor calitative ale activităţii economice, creşterea rolului factorilor intensivi în economie, modificarea întregului sistem de relaţii de producţie şi sociale.

Preocupările privind perfecţionarea mecanismului financiar, reieşind din investigaţiile noastre, îşi au temelia şi în rolul crescând al dezvoltării forţelor de producţie. Metodele şi instrumentele mecanismului economico-financiar folosite cu succes până nu demult nu mai corespund, tinzând să devină o frână în dezvoltarea economico-socială a întreprinderii.

Datorită acestui fapt, mecanismul financiar trebuie adaptat continuu la cerinţele şi la posibilităţile micro şi macroeconomice: el trebuie să se evidenţieze prin stabilitate relativă, şi nu prin rigiditate şi imobilism. Efectele mecanismului financiar depind de măsura în care acesta corespunde cerinţelor obiective de dezvoltare a întreprinderii agricole, precum şi de dezvoltarea economico-socială a ţării în întregime.

Printre măsurile de redresare financiară a întreprinderilor agricole[1], trebuie nominalizate şi desemnate ca obiective implementabile următoarele:

♦ situarea la baza întregii activităţi productive a criteriilor de eficienţă;

[1]Georgeta Vintilă, *Gestiunea financiară a întreprinderii*, E.D.P. - R.A, Bucureşti, 1997, pp. 59-61.

Scanned with OKEN Scanner

♦ asigurarea rentabilităţii pe fiecare producţie, lucrare şi serviciu;

♦ livrarea şi încasarea rapidă a contravalorii producţiei produse;

♦ lichidarea şi prevenirea imobilizărilor de active, acoperirea necesităţilor financiare ale unităţilor, în principal pe seama resurselor proprii;

♦ accelerarea rotaţiei activelor curente şi apelarea la credite bancare într-o mărime redusă şi pe termene cât mai scurte;

♦ reducerea de consumuri de materii prime, materiale şi de combustibil, a celor de producţie nefinisată şi de produse finite, în strictă concordanţă cu normativele aprobate şi cu volumul şi structura producţiei fizice planificate şi consumurilor specifice normate;

♦ creşterea mai accentuată a productivităţii muncii;

♦ reducerea costurilor pe fiecare producţie, serviciu, lucrare, subdiviziune şi în întregime pe întreprindere, a cheltuielilor totale de producţie, a celor generale şi administrativ-gospodăreşti;

♦ creşterea puternică a rentabilităţii şi profitului.

♦ sporirea contribuţiei activităţii de cercetare ştiinţifică şi inginerie tehnologică;

♦ perfecţionarea personalului managerial în domeniul managementului financiar.

Perfecţionarea mecanismului financiar[1] presupune luarea în consideraţie a tuturor componentelor acestui sistem, a legăturilor de condiţionare reciprocă a acestor componente, şi stabilirea unei anumite ordini de prioritate, în funcţie de domeniul de activitate unde se constată unele descendenţe, pentru a asigura un rol activ întregului mecanism financiar, în reglarea şi autoreglarea producţiei.

[1]Mecanismul financiar al întreprinderilor agricole, inclusiv relevarea măsurilor de redresare financiară a acestora, necesită atribuirea în fiecare caz concret a unui sistem de legături şi dependenţe, ce se stabilesc între indicatorii financiari pentru studierea mai detaliată a lor. Aceste legături reciproce dintre indicatorii rezultativi şi cei factoriali, ce determină starea financiară a unităţilor agricole, pot fi studiate prin metoda analizei corelaţional-regresive. Referitor la legăturile reciproce şi dependente dintre diferite elemente, trebuie să avem în vedere, că numărul lor poate fi diferit, iar in dependenţă de aceasta se schimbă şi metodele de studiere a lor.

Scanned with OKEN Scanner

4.3.2. Optimizarea structurii capitalului şi activităţii financiare în unităţile agricole

Activitatea financiară a întreprinderii presupune existenţa permanentă a unor fluxuri financiare, pozitive şi negative, organizate şi programate a avea loc în condiţii care să servească interesele întreprinderii. În mod deosebit, finanţele întreprinderii sunt organizate pentru a satisface realizarea obiectivului activităţii, în condiţii de rentabilitate.

Aceasta înseamnă dimensionarea riguroasă a nevoilor de capital pentru exerciţii financiare date şi procurarea la timp şi în cuantumul necesar a resurselor acoperitoare cele mai avantajoase posibil pentru întreprindere.

Optimizarea structurii capitalului întreprinderilor[1] agricole nu este o activitate de scurtă durată, ci presupune un timp mai îndelungat, o strategie managerială şi financiară, care pas cu pas, tactic şi tehnologic, întreprinde măsurile necesare pentru a deveni cât mai competitiv pe pieţe, deoarece ultima este un rezultat al funcţionării capitalului patrimonial şi cel îndatorat al întreprinderii.

Obiectul deciziei de finanţare a ciclului de producere îl constituie selecţia şi mobilizarea operativă a surselor de capitaluri, la cel mai redus cost al procurării acestora, în condiţii de reducere a riscului. Decizia de finanţare a ciclului de producere dă finalitate întregii gestiuni a capitalurilor, respectiv echilibrului ce trebuie asigurat între nevoia de finanţare a ciclului de producere şi sursele de finanţare a acesteia.

Procurarea capitalului se poate realiza fie din surse interne, precum profitul propriu, amortizarea activelor pe termen lung, fie din surse externe, cum ar fi aportul adus de fondatori/ acţionari, împrumuturi, credite bancare şi comerciale[2]. Fiecare din aceste două mari categorii de resurse presupune costuri, fapt pentru care în cadrul activităţii financiare este necesară o gestionare judicioasă a fiecărei resurse în parte, selecţionarea lor după

---

[1]D. Berceanu, *Deciziile financiare ale firmei, Ediţia a doua,* Editura Universitaria, Craiova, 2006, finante.ideaplussolutions.net/.../73044252214_BERCEANU_RO.doc. Vezi şi Brealey, R., Myers, S., Marcus A., *Fundamentals of Corporate Finance, Fifth Edition,* McGraw-Hill International Edition, New York, 2007.

[2]E. Constantin, "Capitalurile întreprinderii", http://www.uvvg.ro/studia/economice/plugins/p2_news/printarticle. php?p2_articleid=184

Scanned with OKEN Scanner

criterii economice[1] sau după alte constrângeri la care este supusă întreprinderea.

Sursele împrumutate prezintă principalul avantaj al mobilității lor, pentru a amortiza diferența continuu fluctuantă dintre necesarul de finanțat și sursele proprii de capitaluri. În funcție de context, această diferență variază fie în același sens, fie în sensuri contrare. Dar pe lângă caracterul oneros, acestea determină creșterea gradului de îndatorare a întreprinderii.

O întreprindere puternic îndatorată va avea sistematic cheltuieli financiare mari, ceea ce micșorează posibilitățile de autofinanțare. Prin urmare, respectiva firmă va trebui să recurgă la noi credite pentru a-și acoperi nevoile de finanțare care, la rândul lor, vor contribui la creșterea cheltuielilor financiare. În aceste condiții criteriul rentabilității este hotărâtor.

O decizie optimă de finanțare a ciclului de producere poate fi aceea care echilibrează relația contradictorie dintre creșterea autonomiei financiare (prin folosirea surselor proprii, folosire ce este însoțită de o rigiditate în finanțarea nevoilor mai mari decât minime și permanente) și necesitatea apelării la surse mobile, elastice de capitaluri, care să acopere nevoile temporare și să vină în completarea surselor proprii (apelare care este însoțită de o intensificare a controlului bancar, în legătură cu utilizarea creditelor și cu garanția rambursării lor).

Decizia este, astfel, relativ complexă[2], dar criteriul de optim va fi realizarea obiectivelor financiare de rentabilitate, solvabilitate și diminuare a riscului. Deși, criteriul rentabilității este foarte important, decizia în ceea ce privește structura financiară ține seama, inevitabil, și de alte elemente cum ar fi suma totală a nevoilor de finanțat, precum și natura diverselor trebuințe.

Astfel, activele pe termen lung, care reprezintă nevoi cu caracter permanent, este judicios să fie acoperite cu capital permanent, în timp ce activele curente (cheltuielile ciclului de producere) formate în principal din

---

[1]Selecția uneia sau alteia dintre decizia de finanțare a ciclului de producere trebuie efectuată și pe baza analizei temeinice a costului real al capitalului propriu și celui împrumutat. Diferența fundamentală dintre costul capitalului propriu și cel al capitalului împrumutat rezidă în faptul că sursele proprii nu sunt remunerate decât în cazul când întreprinderea obține profituri, în timp ce capitalul împrumutat trebuie remunerat, oricare ar fi rentabilitatea întreprinderii.

[2]Ross, S., Westerfield, R. Jafee, J., Jordan, B., *Modern Financial Managemen, Eighth Edition,* McGraw-Hill International Edition, New York, 2008, apud. D. Berceanu, *Deciziile financiare ale firmei, Ediția a doua,* Editura Universitaria, Craiova, 2006, finante.ideaplussolutions.net/.../73044252214_BERCEANU_RO.doc

Scanned with OKEN Scanner

stocuri de mărfuri şi alte valori materiale, din creanţe asupra clienţilor şi diverse lichidităţi primare pot fi acoperite, în măsura posibilităţilor, prin fondul de rulment – care este un capital permanent – dar şi prin datorii pe termen scurt formate din credite de trezorerie şi din obligaţii faţă de furnizori.

Relevăm că structura financiară este o variabilă care nu depinde însă numai de întreprindere[1], de obiectivele sale de creştere economică, de rentabilitatea scontată sau de riscurile pe care consimte să şi le asume.

Economia de piaţă impune ca întreprinderile agricole să-şi desfăşoare activitatea la standarde din ce în ce mai ridicate şi într-un mod cât mai performant. Aceasta se referă atât la activitatea propriu-zisă a întreprinderilor, cât şi la modul de raportare a evoluţiei sale faţă de capitalizare.

Mai mult decât atât, politica perseverentă de dotare cu resurse proprii a întreprinderilor la nivelul „normativului minim de finanţat" a făcut ca trecerea de la economia centralizată la economia de piaţă să găsească exploataţiile agricole cu un grad redus de capitalizare.

Astfel poate fi conturat un complex de împrejurări şi necesităţi, printre care esenţiale sunt:

- existenţa unui surplus de capital la îndemâna unor agenţi economici,
- disponibilitatea volitivă a deţinătorilor surplusului pentru a-l investi,
- existenţa unor întreprinderi agricole care au nevoie de capital.

În esenţă, ansamblul relaţiilor şi mecanismelor prin care se va realiza transferul resurselor de la cei care deţin surplus de capital către cei care au nevoie de capital şi reprezintă piaţa de capital.

În acest scop, bursa de valori apare ca o instituţie importantă a pieţei de capital exclusiv specifică economiei de piaţă[2], care concentrează în acelaşi spaţiu geografic şi economic cererea şi oferta de titluri mobiliare, negociate deschis, liber şi permanent, în baza unor reglementări cunoscute. Ea are rolul de releu între surplusul de fonduri neutilizate şi necesităţile economice, transformând economiile în capital.

---

[1]M. Dumitru, *Finanţele întreprinderii,* Editura Fundaţiei *România de Mâine*, Bucureşti, 2006. Respectiva structură este influenţată şi adesea determinată de proprietari, de bănci sau alţi împrumutători, de stat, ca şi de conjunctura economico-financiară: situaţia pieţei financiare, oscilaţiile ratei dobânzii, devalorizări monetare etc.

[2]A. M. Găină, *"Importanţa pieţelor de capital în cadrul pieţei financiare"*, http://drept.ucv.ro/RSJ/Articole/2005/ RSJ34/0310AndraGaina2.pdf

Scanned with OKEN Scanner

Cotarea şi tranzacţionarea unităţilor economice la bursa de valori[1] prezintă următoarele avantaje:

- creşterea lichidităţilor valorilor mobiliare;
- creşterea rapidităţii efectuării transferului dreptului de proprietate;
- atragerea continuă de rezerve băneşti de pe piaţa de capital;
- creşterea prestigiului întreprinderii;
- creşterea interesului mass-media şi al publicului faţă de întreprindere;
- apariţia unei valori recunoscute de piaţă, care poate constitui un reper pentru creditorii întreprinderii emitente, pentru creditorii deţinătorilor de valori mobiliare şi pentru cazul unor fuziuni de întreprinderi;
- mărirea alternativelor de finanţare; cointeresarea angajaţilor prin distribuirea de acţiuni;
- creşterea interesului investitorilor străini faţă de întreprindere.

În acest context, unităţile agricole îşi pot aprecia poziţia în gama largă a posibilităţilor, inclusiv celor oferite de piaţa bursieră de capital după formula consacrată de întrepătrundere a factorilor de producţie, şi anume: materiali, umani, financiari şi informaţionali.

[1]Cerinţa principală pentru participarea pieţei bursiere de capital sunt întreprinderile „deschise", la care capitalul social este reprezentat preponderent prin acţiuni. Decizia oricărei întreprinderi de a se „deschide" în faţa „ochiului public" este o decizie strategică de primă importanţă, care pe lângă avantajele obţinute prin această mişcare „de şah" întreprinderea îşi asumă şi nişte riscuri. Acestea, fiind scăpate de sub control, pot duce la situaţii neprevăzute, chiar dramatice, ipotecând pe termen nedeterminat rezultatele sau chiar punând sub semnul întrebării existenţa respectivei întreprinderi. Din acest motiv, deschiderea unei întreprinderi este una dintre cele mai relevante experienţe concurenţiale, pentru care este vital să opteze nu numai subsistemul managerial, ci şi patronatul.

Scanned with OKEN Scanner

CAP. V

ORIENTAREA CĂTRE EXCELENȚĂ A MANAGEMENTULUI FINANCIAR-CONTABIL APLICABIL COMPANIILOR DIN SECTORUL AGROPRODUCTIV AL ECONOMIEI JUDEȚULUI IAȘI (DIAGNOSTICAREA PERFORMANȚEI S.C. PANY PROD S.A. HÂRLĂU)

Scanned with OKEN Scanner

Mecanismul financiar al întreprinderii agricole trebuie să fie organizat şi utilizat în aşa fel încât să dea impuls desfăşurării activităţii raţionale în diverse condiţii climaterice, să asigure rentabilitatea, eficienţa, lichiditatea şi înlăturarea riscurilor, satisfacerea necesităţilor de consum productiv şi neproductiv, întreţinerea unui sistem normal de interese şi stimulente.

(C. Secrieru)

Scanned with OKEN Scanner

Aşa cum am relevat în capitolul precedent, managementul performant presupune existenţa şi utilizarea informaţiilor de calitate, având un pronunţat conţinut economic. În cea mai mare parte, aceste informaţii sunt furnizate fie:

Prin intermediul *contabilităţii financiare* (situaţiile financiare anuale: balanţă, cont de profit şi pierdere), *de gestiune* (calculul costurilor, ponderea cheltuielilor, structura CA), care permite analiza activităţii economice întreprinderii ori *previzionale* (bugetele de venituri şi cheltuieli, evoluţia reală a întreprinderii);

Prin intermediul altor surse: interne (serviciul aprovizionare, serviciul audit, serviciul personal) sau externe (sondaje, reviste de specialitate).

5.1. Cadrul instituţional privind elaborarea situaţiilor financiare

5.1.1. Reglementarea contabilităţii patrimoniale a societăţii comerciale

În măsura în care contabilitatea financiară are o fundamentare patrimonială, elementele calitative descrise în situaţiile financiare se bazează pe categoria juridică de patrimoniu. Patrimoniul exprimă atât bunurile economice acumulate de o persoană fizică sau juridică (averea, utilizarea resurselor), cât şi drepturile şi obligaţiile subiectului de drept (capital ca relaţie de proprietate sau resursele).

Activul şi pasivul patrimoniului, de asemenea, cheltuielile şi veniturile, ca elemente componente ale situaţiei nete a patrimoniului sunt tot mai mult definite prin prisma categoriei de resurse controlate. Dreptul de proprietate, utilizat ca element de recunoaştere a tranzacţiilor şi evenimentelor în cadrul situaţiilor financiare este asociat uneori cu dreptul de utilizare. În cadrul valorilor contabile, averea sau bogăţia nu se măsoară prin titlurile de proprietate, ci prin efectiva utilizare a resurselor, chiar dacă sunt proprietatea altora.

Scanned with OKEN Scanner

Actul normativ de bază în materie de contabilitate îl reprezintă Legea nr. 82 din 24 decembrie 1991 (republicată şi actualizată)[1]. Potrivit acesteia (art. 1)[2], orice entitate economică este obligată să organizeze şi să conducă contabilitatea proprie, respectiv contabilitatea financiară şi contabilitatea de gestiune adaptată la specificul activităţii.

În înţelesul Legii nr. 82/1991, art. 2, contabilitatea, ca activitate specializată în măsurarea, evaluarea, cunoaşterea, gestiunea şi controlul activelor, datoriilor şi capitalurilor proprii, precum şi a rezultatelor obţinute din activitatea persoanelor juridice şi fizice trebuie să asigure înregistrarea cronologică şi sistematică, prelucrarea, publicarea şi păstrarea informaţiilor cu privire la poziţia financiară, performanţa financiară şi fluxurile de trezorerie, atât pentru cerinţele interne ale acestora, cât şi în relaţiile cu investitorii prezenţi şi potenţiali, creditorii financiari şi comerciali, clienţii, instituţiile publice şi alţi utilizatori.

Aşa cum bine cunoaştem, orice operaţiune economico-financiară efectuată se consemnează în momentul efectuării ei într-un document care stă la baza înregistrărilor în contabilitate, dobândind astfel calitatea de document justificativ. Acesta angajează răspunderea persoanelor care l-a întocmit, vizat şi aprobat, precum şi a celor care îl înregistrează în contabilitate.

Determinarea cu exactitate a realităţii din sfera patrimonială[3] a firmei, după efectuarea tuturor înregistrărilor în contabilitate, are loc prin aplicarea procedurilor inventarierii elementelor de activ şi de pasiv. Orice companie are obligaţia să efectueze inventarierea generală a elementelor de activ şi de

---

[1] *Cf.* prevederilor Legii nr. 82/ 1991 a contabilităţii – aşa cum a fost modificată şi completată ulterior – şi ale OMFP nr. 1.753 din 22 noiembrie 2004 pentru aprobarea Normelor privind organizarea şi efectuarea inventarierii elementelor de activ şi de pasiv. Contabilitatea se ţine în limba română şi în moneda naţională. Contabilitatea operaţiunilor efectuate în valută se ţine atât în moneda naţională, cât şi în valută, potrivit reglementărilor elaborate în acest sens. Pentru necesităţile proprii de informare, firmele pot opta pentru întocmirea situaţiilor financiare şi într-o altă monedă. Textul iniţial a fost publicat în Monitorul Oficial nr. 629 din 27 august 2002. Ulterior, Legea nr. 82/1991 - legea contabilităţii a fost republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 454 din 18/06/2008.

[2] Persoanele prevăzute la art. 1 din lege au obligaţia să conducă contabilitatea în partidă dublă şi să întocmească situaţii financiare anuale. Categoriile de persoane care pot tine contabilitatea în partida simplă se stabilesc prin ordin al ministrului finanţelor publice. Pentru organizaţii patronale şi sindicale, precum şi pentru alte categorii de organizaţii fără scop patrimonial, care nu desfăşoară activităţi economice, Ministerul Finanţelor Publice aprobă un sistem simplificat de raportare financiară, având în vedere şi cerinţele organismelor europene de profil.

[3] Patrimoniul devine obiect al reprezentării contabile numai în măsura în care valorile economice separate patrimonial sunt investite, adică folosite în activitatea economică pentru obţinerea de bunuri şi servicii supuse tranzacţiilor de vânzare - cumpărare sau în activităţile administrative şi cele social - culturale prin care se satisfac nevoi concrete şi raţionale ale societăţii.

Scanned with OKEN Scanner

pasiv deţinute în următoarele momente: la începutul activităţii, cel puţin o dată pe an pe parcursul funcţionării lor, în cazul fuziunii sau încetării activităţii, precum şi în alte situaţii prevăzute de lege.

Reevaluarea activelor imobilizate se face, cu excepţiile prevăzute de reglementările legale, la *valoarea justă* a acestora. Subliniem că valoarea justă se determină pe baza unor evaluări efectuate, de regulă, de evaluatori autorizaţi.

Conform art. 10, documentele oficiale de prezentare a situaţiei economico-financiare a companiilor şi instituţiilor sunt situaţiile financiare anuale, stabilite potrivit legii, care trebuie să ofere o imagine fidelă a poziţiei financiare, performanţei financiare şi a celorlalte informaţii referitoare la activitatea desfăşurată.

În sistemul românesc, răspunderea pentru organizarea şi conducerea contabilităţii la nivelul diverselor entităţi, revine administratorului sau altei persoane care are obligaţia gestionării unităţii respective. Aceste persoane organizează şi conduc contabilitatea, de regulă, în compartimente distincte, conduse de către directorul economic, contabilul-şef sau altă persoană împuternicită să îndeplinească această funcţie[1].

Textul normativ stipulează faptul că deţinerea, cu orice titlu, de bunuri materiale, titluri de valoare, numerar şi alte drepturi şi obligaţii, precum şi efectuarea de operaţiuni economice, fără să fie înregistrate în contabilitate, sunt interzise.

Alte elemente importante, în acest sens, sunt următoarele:

- Contabilitatea imobilizărilor se ţine pe categorii şi pe fiecare obiect de evidenţă;
- Contabilitatea stocurilor se ţine cantitativ şi valoric sau numai valoric, în condiţiile stabilite de reglementările legale;
- Înregistrarea în contabilitate a elementelor de activ se face la costul de achiziţie, de producţie sau la valoarea justă pentru alte intrări decât cele prin achiziţie sau producţie;
- Creanţele şi datoriile se înregistrează în contabilitate la valoarea nominală;

[1]Remarcăm că normele prevăd şi posibilitatea ca evidenţa contabilă să fie organizată şi condusă pe bază de contracte de prestări de servicii în domeniul contabilităţii, încheiate cu persoane fizice sau juridice autorizate, care răspund potrivit legii.

Scanned with OKEN Scanner

• Valoarea acțiunilor emise sau a altor titluri, precum şi vărsămintele efectuate în contul capitalului subscris se reflectă distinct în contabilitate;

• Contabilitatea clienților şi furnizorilor, a celorlalte creanțe şi obligații se ține pe categorii, precum şi pe fiecare persoană fizică sau juridică;

• Contabilitatea cheltuielilor se ține pe feluri de cheltuieli, după natura sau destinația lor;

• Contabilitatea veniturilor se ține pe feluri de venituri, după natura sau sursa lor;

• Contabilitatea veniturilor şi cheltuielilor bugetului general consolidat se ține pe subdiviziunile clasificației bugetare;

• Contabilitatea instituțiilor publice asigură înregistrarea plăților de casă şi a cheltuielilor efective, pe subdiviziunile clasificației bugetare, potrivit bugetului aprobat;

• Pentru finanțarea cheltuielilor în limita prevederilor din bugetele aprobate, instituțiile publice au obligația organizării şi conducerii evidenței angajamentelor bugetare şi legale în conformitate cu normele metodologice elaborate de MFP;

• În contabilitate, profitul sau pierderea se stabileşte cumulat de la începutul exercițiului financiar. Închiderea conturilor de venituri şi cheltuieli se efectuează, de regula, la sfârşitul exercițiului financiar;

• Rezultatul definitiv al exercițiului financiar se stabileşte la închiderea acestuia, iar repartizarea profitului se înregistrează în contabilitate pe destinații, după aprobarea situațiilor financiare anuale;

• Pierderea contabilă reportată se acoperă din profitul exercițiului financiar şi cel reportat, din rezerve şi capital social, potrivit hotărârii adunării generale a acționarilor sau asociaților.

În privința exercițiului financiar, relevăm că acesta reprezintă perioada pentru care trebuie întocmite situațiile financiare anuale şi, de regula, coincide cu anul calendaristic[1].

Inventarierea elementelor de activ şi de pasiv

[1]Exercițiul financiar poate fi diferit de anul calendaristic: a) pentru sucursalele cu sediul în România, care aparțin unei persoane juridice străine, cu excepția instituțiilor de credit, entităților autorizate de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare şi societăților de asigurare, dacă exercițiul financiar diferă pentru societate; b) pentru filialele consolidate ale societății-mamă, precum şi pentru filialele filialelor, cu excepția instituțiilor de credit, entităților autorizate de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare şi societăților de asigurare, dacă exercițiul financiar diferă pentru societatea-mamă.

Scanned with OKEN Scanner

Potrivit normativelor actuale[1], inventarierea elementelor de activ şi de pasiv reprezintă ansamblul operaţiunilor prin care se constata existenţa tuturor elementelor respective, cantitativ-valoric sau numai valoric, după caz, la data la care aceasta se efectuează[2].

Aceste operaţiuni au drept scop principal stabilirea situaţiei reale a tuturor elementelor de activ şi de pasiv ale fiecărei unităţi, precum şi a bunurilor şi valorilor deţinute cu orice titlu, aparţinând altor persoane juridice sau fizice, în vederea întocmirii situaţiilor financiare anuale care trebuie să ofere o imagine fidelă a poziţiei financiare şi a performantei unităţii pentru respectivul exerciţiu financiar.

Răspunderea pentru buna organizare a lucrărilor de inventariere, potrivit prevederilor Legii nr. 82/1991, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, şi în conformitate cu reglementările contabile aplicabile, revine administratorului sau altei persoane care are obligaţia gestionării elementelor de activ şi de pasiv şi care elaborează şi transmite comisiilor de inventariere proceduri scrise adaptate la specificul unităţii.

Conform aceleaşi legi, unităţile au obligaţia să efectueze inventarierea generală a elementelor de activ şi de pasiv deţinute la începutul activităţii, cel puţin o dată pe an pe parcursul funcţionării lor[3], în cazul fuziunii sau încetării activităţii, precum şi în alte situaţii reglementate. Inventarierea anuală a elementelor de activ şi de pasiv se face, de regulă, cu ocazia încheierii exerciţiului financiar, avându-se în vedere şi specificul activităţii fiecărei unităţi.

În situaţia inventarierii unor gestiuni pe parcursul anului, în registrul-inventar se va cuprinde valoarea stocurilor faptice inventariate şi înscrise în listele de inventariere actualizate cu intrările şi ieşirile de bunuri din

---

[1]OMFP nr. 1.753 din 22 noiembrie 2004 pentru aprobarea Normelor privind organizarea şi efectuarea inventarierii elementelor de activ şi de pasiv, care a fost publicat în Monitorul Oficial nr. 1.174 din 13 decembrie 2004.

[2]Organizarea şi efectuarea inventarierii elementelor de activ şi de pasiv din cadrul societăţilor comerciale, societăţilor/companiilor naţionale, regiilor autonome, institutelor naţionale de cercetare-dezvoltare, societăţilor cooperatiste, instituţiilor publice, asociaţiilor şi celorlalte persoane juridice cu şi fără scop patrimonial, precum şi ale persoanelor fizice care desfăşoară activităţi producătoare de venituri se efectuează potrivit prevederilor Legii contabilităţii nr. 82/1991, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, ale reglementărilor contabile aplicabile, precum şi ale prezentelor norme.

[3]În baza prevederilor Legii nr. 82/1991, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, Ministerul Finanţelor Publice poate aproba excepţii de la regula inventarierii anuale pentru unele bunuri cu caracter special aflate în administrarea instituţiilor publice, la propunerea ordonatorilor principali de credite.

Scanned with OKEN Scanner

perioada cuprinsă între data inventarierii şi data încheierii exerciţiului financiar.

În mod concret, inventarierea elementelor de activ şi de pasiv se efectuează de către comisii de inventariere, formate din cel puţin două persoane[1], numite prin decizie scrisă, în care se menţionează în mod obligatoriu componenţa comisiei, numele responsabilului comisiei, modul de efectuare a inventarierii, gestiunea supusă inventarierii, data de începere şi de terminare a operaţiunilor.

Succesul operaţiunii[2] creşte considerabil dacă în comisii vor fi numite persoane cu pregătire corespunzătoare economică şi tehnică, care să asigure efectuarea corectă şi la timp a inventarierii elementelor de activ şi de pasiv, inclusiv evaluarea lor conform reglementărilor contabile aplicabile.

Operaţiunile specifice la care ne referim aici se derulează atât la nivelul agenţilor economici, cât şi al instituţiilor publice, potrivit OMFP nr. 1.753 din 22 noiembrie 2004 pentru aprobarea Normelor privind organizarea şi efectuarea inventarierii elementelor de activ şi de pasiv.[3]

Evident, documentele cele mai importante privitoare la aceste operaţiuni rămân *listele de inventariere*. Inventarierea elementelor de activ ale unităţii se materializează prin înscrierea acestora, fără spaţii libere şi fără ştersături, în formularul *"Lista de inventariere"*. Acest formular serveşte ca document pentru stabilirea lipsurilor şi a plusurilor de bunuri şi valori, constatate cu ocazia inventarierii, precum şi pentru constatarea deprecierilor.

În cazul imobilizărilor corporale, precum şi al celorlalte elemente de activ pentru care au fost constituite provizioane pentru deprecieri, în listele de inventariere se va înscrie valoarea contabilă netă a acestora, care se va compara cu valoarea lor actuală, stabilită cu ocazia inventarierii.

Pentru inventarierea elementelor de activ şi de pasiv ce nu reprezintă bunuri este suficientă prezentarea lor în situaţii analitice distincte care sa fie totalizate şi să justifice soldul conturilor sintetice respective în care acestea sunt cuprinse şi care se preiau în Registrul-inventar.

---

[1]La persoanele fizice care desfăşoară activităţi producătoare de venituri, precum şi la unităţile al căror număr de salariaţi este redus, iar valoarea bunurilor din gestiune nu depăşeşte plafonul stabilit de administratori, inventarierea poate fi efectuată de către o singura persoană.

[2]Detalii în Ionel Bostan, *Controlul financiar al afacerilor*, Ed. Univers Juridic, Bucureşti, 2009.

[3]Publicat în Monitorul Oficial nr. 1.174 din 13 decembrie 2004.

Scanned with OKEN Scanner

Registrul-inventar este un document contabil obligatoriu în care se înscriu rezultatele inventarierii elementelor de activ şi de pasiv, grupate după natura lor, conform posturilor din bilanţ.

Aşadar, elementele de activ şi de pasiv înscrise în registrul inventar au la baza listele de inventariere, procesele-verbale de inventariere şi situaţiile analitice care justifica conţinutul fiecărui post din bilanţ.

În cazul în care inventarierea are loc pe parcursul anului, datele rezultate din operaţiunea de inventariere se actualizează cu intrările sau ieşirile din perioada cuprinsă între data inventarierii şi data încheierii exerciţiului financiar, datele actualizate fiind apoi cuprinse în registrul-inventar. Operaţiunea de actualizare a datelor rezultate din inventariere se va efectua astfel încât la sfârşitul exerciţiului financiar sa fie reflectată situaţia reală a elementelor de activ şi de pasiv.

Rezultatele inventarierii se stabilesc prin compararea datelor constatate faptic şi înscrise în listele de inventariere cu cele din evidenta tehnico-operativă (fişele de magazie) şi din contabilitate.[1]

Evaluarea elementelor de activ şi de pasiv cu ocazia inventarierii

Evaluarea se va efectua cu respectarea principiului permanenţei metodelor, potrivit căruia modelele şi regulile de evaluare trebuie menţinute, asigurând comparabilitatea în timp a informaţiilor contabile.

Evaluarea *activelor imobilizate şi a stocurilor*, cu ocazia inventarierii, se face la *valoarea actuală* a fiecărui element, denumită valoare de inventar, stabilită în funcţie de utilitatea bunului, starea acestuia şi preţul pieţei.

La stabilirea valorii de inventar a bunurilor se aplică *principiul prudenţei,* potrivit căruia se va ţine seama de toate ajustările de valoare datorate deprecierilor. În cazul în care se constată că valoarea de inventar, stabilită în funcţie de utilitatea bunului pentru unitate şi preţul pieţei, este mai mare decât valoarea cu care acesta este evidenţiat în contabilitate, în listele de inventariere se vor înscrie valorile din contabilitate.

În cazul în care *valoarea de inventar* a bunurilor este mai mică decât valoarea din contabilitate, în listele de inventariere se înscrie valoarea de inventar.

---

[1]Înainte de stabilirea rezultatelor inventarierii se procedează la o analiza a tuturor stocurilor înscrise în fişele de magazie şi a soldurilor din contabilitate pentru bunurile inventariate. Erorile descoperite cu aceasta ocazie trebuie corectate operativ, după care se procedează la stabilirea rezultatelor inventarierii, prin confruntarea cantităţilor consemnate în listele de inventariere, cu evidenta tehnico-operativă pentru fiecare poziţie în parte.

Scanned with OKEN Scanner

Imobilizările necorporale şi corporale constatate ca fiind depreciate se vor evalua la valoarea actuală a fiecăreia, stabilită în funcţie de utilitatea sa şi preţul pieţei. Corectarea valorii contabile a imobilizărilor necorporale şi corporale şi aducerea lor la nivelul valorii de inventar se efectuează, în funcţie de tipul de depreciere existentă, fie prin înregistrarea unei amortizări suplimentare, în cazul în care se constată o depreciere ireversibilă, fie prin constituirea sau suplimentarea unor ajustări pentru depreciere, în cazul în care se constată o depreciere reversibilă a acestora.

Evaluarea imobilizărilor corporale la data bilanţului se efectuează la cost, mai puţin amortizarea şi ajustările cumulate din depreciere, sau la valoarea reevaluată, aceasta fiind valoarea justă la data reevaluării, mai puţin orice amortizare şi orice pierdere din depreciere cumulată, în conformitate cu reglementările contabile aplicabile.

Activele de natura stocurilor se evaluează la valoarea contabilă, mai puţin deprecierile constatate. În cazul în care valoarea contabilă a stocurilor este mai mare decât valoarea de inventar, valoarea stocurilor se diminuează până la valoarea realizabilă netă, prin constituirea unui provizion pentru depreciere.

Provizioanele pentru deprecieri sau amortizarea suplimentară se înregistrează în contabilitate indiferent de situaţia economică a unităţii, inclusiv în cazul în care aceasta înregistrează pierdere contabilă.

Evaluarea titlurilor de valoare (titluri de participare, titluri de plasament, alte titluri) se efectuează, în cazul celor cotate pe pieţe reglementate şi supravegheate de Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare, pe baza preţului mediu ponderat, calculat pe ultimele 12 luni calendaristice, pentru titlurile tranzacţionate în respectivul interval de timp, iar în cazul titlurilor netranzacţionate pe pieţele reglementate şi supravegheate, în funcţie de valoarea activului net pe acţiune.

Evaluarea creanţelor şi a datoriilor se face la valoarea lor probabilă de încasare sau de plată, în conformitate cu reglementările contabile aplicabile. Diferenţele constatate în minus între valoarea de inventar stabilită la inventariere şi valoarea contabilă netă a creanţelor se înregistrează în contabilitate pe seama provizioanelor pentru deprecierea creanţelor[1].

[1]Scăderea din evidenţă a creanţelor şi datoriilor ale căror termene de încasare sau de plată sunt prescrise se efectuează numai după ce au fost întreprinse toate demersurile juridice, potrivit legii, pentru decontarea acestora. Evaluarea creanţelor şi a datoriilor exprimate în valută se face la cursul de schimb valutar comunicat de Banca Naţională a României, valabil pentru data încheierii exerciţiului

Scanned with OKEN Scanner

Rezultatele inventarierii se înscriu de către comisia de inventariere într-un proces-verbal special elaborat[1]. Pentru elementele de activ la care s-au constatat deprecieri, pe baza listelor de inventariere întocmite distinct, comisia de inventariere face propuneri privind constituirea provizioanelor pentru depreciere sau de înregistrare a unor amortizări suplimentare (pentru deprecierile ireversibile ale imobilizărilor), acolo unde este cazul, arătând totodată cauzele care au determinat aceste deprecieri.

Plecând de la explicațiile primite şi documentele cercetate, comisia de inventariere stabileşte caracterul lipsurilor, pierderilor, pagubelor şi deprecierilor constatate, precum şi caracterul plusurilor, propunând, în conformitate cu dispozițiile legale, modul de regularizare a diferențelor dintre datele din contabilitate şi cele faptice, rezultate în urma inventarierii[2].

Pe baza registrului-inventar şi a balanței de verificare întocmite la 31 decembrie se întocmeşte bilanțul care face parte din situațiile financiare anuale, ale cărui posturi trebuie să corespundă cu datele înregistrate în contabilitate, puse de acord cu situația reală a elementelor de activ şi de pasiv stabilită pe baza inventarului.

5.1.2. Obiectivul situațiilor financiare[3]

Obiectivul situațiilor financiare este de a furniza informația despre poziția financiară a întreprinderii, rezultatele (performanța) şi modificările poziției financiare ale întreprinderii.

Informațiile privind poziția financiară sunt oferite, în primul rând, de bilanț, cele privind rezultatul, prin contul de profit şi pierdere, iar

---

financiar. *Diferențele de curs valutar* favorabile sau nefavorabile între cursul de schimb valutar la care sunt înregistrate creanțele sau datoriile în valuta şi cursul de schimb valutar de la data încheierii exercițiului se înregistrează potrivit reglementărilor contabile aplicabile.

[1] *Cf.* Ionel Bostan, *op. cit.*, ibid.

[2] În situația constatării unor plusuri în gestiune, bunurile respective se vor evalua la valoarea justă. În cazul constatării unor lipsuri în gestiune, imputabile, administratorii vor lua măsura imputării acestora la valoarea lor de înlocuire. Prin valoare de înlocuire se înțelege costul de achiziție al unui bun cu caracteristici şi grad de uzură similare celui lipsă în gestiune la data constatării pagubei, care va cuprinde prețul de cumpărare practicat pe piață, la care se adaugă taxele nerecuperabile, inclusiv T.V.A., cheltuielile de transport, aprovizionare şi alte cheltuieli accesorii necesare pentru punerea în stare de utilitate sau pentru intrarea în gestiune a bunului respectiv. În cazul bunurilor constatate lipsă, ce urmează a fi imputate, care nu pot fi cumpărate de pe piață, valoarea de imputare se stabileşte de către o comisie formată din specialişti în domeniul respectiv.

[3] Mihai Ristea, Corina-Graziella Dumitru, *Contabilitate financiară*, Curs in format digital, Biblioteca ASE, Bucureşti, http://www.dreptonline.ro/introduceri/introducere_contabilitate_financiara.php

Scanned with OKEN Scanner

informațiile privind modificările poziției financiare prin intermediul unor situații distincte.

Poziția financiară a întreprinderii este definită de resursele economice pe care le controlează, de structura financiară a activelor, datoriilor şi capitalului propriu, de lichiditatea şi solvabilitatea valorilor economice şi de capacitatea sa de a se adapta la schimbările mediului în care îşi desfăşoară activitatea.

Ecuația fundamentală a poziției financiare este de forma: *Capital propriu (Activ net) = Activ - Datorii (Pasiv).* O întreprindere are o poziție financiară pozitivă în cazul în care capitalul propriu este mai mare sau cel puțin egal cu datoriile cu valoare economică. Această condiție indică faptul că întreprinderea, ca subiect de drept, are posibilitatea să plătească obligațiile față de terți, atât pe parcursul desfăşurării activității sale cât şi la lichidarea sa.

Dacă luăm în considerare structura financiară a ecuației de mai sus, aceasta exprimă capacitatea unei întreprinderi de a genera lichidități şi cvasilichidități (echivalente în numerar, exemplu stocurile şi creanțele care devin numerar prin vânzare şi încasare) într-o anumită perioadă de gestiune denumită exercițiu financiar sau exercițiu contabil.

O asemenea capacitate se traduce prin lichiditatea şi solvabilitatea întreprinderii adică puterea de a plăti angajații, furnizorii, datoriile față de buget şi alte organisme publice, de a plăti dobânzile, de a rambursa creditele şi de a remunera proprietarii întreprinderii[1].

Performanța sau rezultatul este definit prin prisma profitabilității întreprinderii. Variația între două momente succesive ale situației nete a patrimoniului dezvăluie rezultatul obținut, profit sau pierdere.

[1]Lichiditatea se referă la disponibilitățile de numerar în viitorul apropiat, după luarea în calcul a obligațiilor financiare aferente acestei perioade. În schimb, solvabilitatea se referă la disponibilitățile de numerar pe o perioadă mai lungă ce urmează să onoreze angajamentele financiare scadente.

Scanned with OKEN Scanner

5.1.3. Reflectarea imaginii reale şi corecte de către contabilitate[1]

Sinceritatea înseamnă aplicarea cu bună credinţă şi profesionalism a normelor şi reglementărilor/standardelor contabile în funcţie de cunoaşterea pe care contabilii trebuie să o aibă în mod normal asupra realităţii situaţiilor şi operaţiilor înregistrate în contabilitate[2].

Fidelitatea vizează caracteristica intrinsecă a informaţiei contabile, conformitatea sau neconformitatea cu realitatea, conformitatea sau neconformitatea cu ceea ce este normă, regulă şi reglementare contabilă.

Sistemul de referinţă în definirea fidelităţii informaţiei contabile, implicit a integrităţii sale, îl reprezintă art. 2 din Directiva a IV-a a Uniunii Europene, care formulează următoarele reguli privind imaginea fidelă:

Conturile anuale cuprind bilanţul, contul de profit şi pierdere şi anexa. Aceste documente constituie un tot.

2. Conturile anuale trebuie stabilite cu claritate şi în conformitate cu prezenta directivă.

3. Conturile anuale trebuie să dea o imagine fidelă a patrimoniului, a situaţiei financiare, cât şi a rezultatelor societăţii.

4. Atunci când aplicarea prezentei directive nu este suficientă pentru a da o imagine fidelă, trebuie adăugate informaţii suplimentare.

5. Dacă în cazuri excepţionale aplicarea unei dispoziţii din prezenta directivă este contrară

---

[1]Mihail Ristea, *Contabilitate aprofundată*, Suport curs/ Digital, ASE, Bucureşti, 2007, http://www.scribd.com/doc/15617028/Contabilitate-aprofundata

[2]Standardele contabile pot fi internaţionale, europene şi naţionale (locale). Standardele contabile internaţionale sunt elaborate de IASC. Scopul şi principalele caracteristici aşa cum se desprinde din strategia IASC, constau in furnizarea de reguli contabile general valabile acceptate în toate ţările lumii, capabile să armonizeze în cât mai mare măsură standardele şi procedurile contabile practicate în diverse ţări. În consecinţă, IASC, se concentrează asupra aspectelor esenţiale astfel încât IAS să nu devină complicate, dificil de aplicat şi adoptat la specificul contabilităţii fiecărei ţări. De asemenea, constau şi în asigurarea aceleiaşi baze pentru elaborarea rapoartelor financiare, astfel încât investitorii şi băncile internaţionale să poată face analize comparative ale diferitelor oportunităţi de investiţii. IAS nu se suprapun standardelor de contabilitate naţionale (locale). Statutul IASC prevede că atunci când rapoartele financiare naţionale (locale) sunt conforme cu IAS în toate elementele esenţiale acest lucru trebuie specificat. Dacă, însă standardele naţionale (locale) sunt mult diferite, atunci, reprezentanţii IASC au sarcina de a convinge organismele abilitate asupra avantajelor acestora şi armonizării cu IASC.

Scanned with OKEN Scanner

obligaţiei prevăzute la paragraful 3, este necesar să se facă o derogare de la respectiva dispoziţie pentru a se da o imagine fidelă, în sensul paragrafului 3.

O astfel de derogare trebuie menţionată ca atare, bine argumentată, cu indicarea influenţei sale asupra patrimoniului, a situaţiei financiare şi a rezultatelor. Statele membre pot preciza cazurile excepţionale şi fixa regimul derogatoriu corespunzător.

Prin raportare la IAS 1 "Prezentarea situaţiilor financiare", prezentarea fidelă şi în conformitate cu Standardele Internaţionale de Contabilitate impune:

(a) situaţiile financiare trebuie să fie în conformitate cu prevederile contabile semnificative ale Standardelor Internaţionale de Contabilitate (IAS);

(b) prezentarea fidelă nu exclude posibilitatea abaterilor de la o cerinţă specifică din Standardele Internaţionale de Contabilitate;

(c) pentru a asigura o imagine fidelă şi completă privind poziţia financiară, performanţa financiară şi fluxurile de numerar ale unei întreprinderi, aplicarea corespunzătoare a IAS-urilor nu exclude prezenţa informaţiilor suplimentare;

(d) tratamentele contabile neadecvate nu pot fi corectate, nici prin evidenţierea politicilor contabile utilizate, nici prin note şi material explicativ;

(e) trebuie evidenţiate situaţiile în care dispoziţiile specifice dintr-un anumit standard sunt

aplicate înainte de data intrării în vigoare a IAS-ului.

5.1.4. Structuri fundamentale în cadrul situaţiilor financiare-contabile, cu care operează managementul financiar

Structurile calitative proprii patrimoniului reprezentate în situaţiile financiare sunt cele de activ şi pasiv. La acestea se adaugă cele de cheltuieli

Scanned with OKEN Scanner

şi venituri asociate proceselor interne care modifică cantitativ şi calitativ masa patrimoniului.[1]

Activul reprezintă bunurile economice ca elemente ale patrimoniului cu valoare pozitivă pentru întreprindere. Pasivul desemnează sursele de finanţare a activului ca elemente ale patrimoniului cu valoare negativă pentru întreprindere[2].

Masa elementelor de activ este împărţită pe subdiviziuni, în raport de natura, modul de utilizare a bunurilor şi lichiditatea acestora. Structurile care răspund la o asemenea cerinţă sunt cele de active imobilizate şi asimilate.

Veniturile desemnează în expresie monetară crearea sau obţinerea de bogăţie (resurse) pe perioada exerciţiului care are efect o creştere a situaţiei nete a patrimoniului, alta decât contribuţia proprietarului la capitalul propriu[3]. Cheltuielile constituie utilizarea sau consumul de bogăţie pe perioada exerciţiului care are ca efect diminuarea situaţiei nete a patrimoniului alta decât cea legată de rambursarea capitalului propriu.

Potrivit *Cadrului general pentru elaborarea şi prezentarea situaţiilor financiare*[4], elaborat de IASC (*International Accounting Standards Committee*), definiţiile ce pot fi reţinute pentru rezultate sunt:

a) veniturile constituie creşteri ale beneficiilor economice înregistrate pe parcursul perioadei contabile sub forma intrărilor sau creşterilor de active sau a reducerilor de datorii care au ca rezultat creşteri ale capitalului propriu, altele decât cele legate de contribuţiile participanţilor la capitalul propriu;

---

[1]IASC, Standardele Internaţionale de Contabilitate, traducere din limba engleză, Editura Economică, Bucureşti 2001; ***Ministerul Finanţelor, Ghid practic de aplicare a Standardelor Internaţionale de Contabilitate, Partea I, Editura Economică, Bucureşti 2001.

[2]http://www.contabilizat.ro/file/cursuri_de_perfectionare/contabilitate_si_gestiune/Contabilitate%20aprofundata/cap1.pdf

[3]http://www.scribd.com/doc/3981063/suport-curs-contabilitate

[4]În acelaşi Cadru contabil (IASC) sunt prezentate o serie de aspecte pentru recunoaşterea cheltuielilor cum sunt: a) corespondenţa costurilor şi veniturilor propriu-zise potrivit căreia cheltuielile sunt recunoscute în contul de rezultate pe baza unei asocieri directe între costurile suportate şi obţinerea de elemente specifice de venit. Recunoaşterea poate fi simultană sau combinată a veniturilor şi cheltuielilor care rezultă direct şi împreună din aceleaşi operaţiuni sau alte venituri. De exemplu, veniturilor din vânzarea bunurilor li se asociază prin corespondenţă cheltuielile care alcătuiesc costul bunurilor vândute; b) etalarea în timp a cheltuielilor atunci când beneficiile economice sunt aşteptate să apară pe perioada mai multor exerciţii. Cheltuielile sunt recunoscute în contul de rezultate pe baza ponderilor de alocare raţională sau sistematică. Este cazul cheltuielilor privind amortizarea imobilizărilor necorporale şi corporale. Aceste ponderi de alocare sunt menite a recunoaşte cheltuielile din exerciţiile financiare în care beneficiile economice asociate acestor elemente sunt consemnate sau încetează.

Scanned with OKEN Scanner

b) cheltuielile constituie diminuări ale beneficiilor economice înregistrate pe parcursul perioadei contabile, sub formă de ieşiri sau scăderi ale valorii activelor sau creşteri ale datoriilor care au ca rezultat diminuări ale capitalului propriu, altele decât cele legate de sumele distribuite asociaţilor/ acţionarilor.

Problema care se ridică este aceea a recunoaşterii ca activ în bilanţ a cheltuielilor efectuate. Dacă indiferent de intenţia conducerii nu există un grad de certitudine că beneficiile economice să se constituie ca fluxuri către întreprindere în afara exerciţiului financiar, cheltuiala nu este recunoscută în bilanţ, fiind reprezentată în contul de profit şi pierdere.

Un pasiv este recunoscut în bilanţ atunci când este probabil ca o ieşire de resurse generatoare de beneficii economice să rezulte din stingerea unei datorii prezente, iar valoarea la care aceasta va avea loc poate fi credibil determinată[1]. Dacă obligaţiile contractuale nu sunt proporţional îndeplinite de ambele părţi, atunci nu sunt în general recunoscute ca pasive în situaţiile financiare. Dacă criteriile de recunoaştere sunt îndeplinite în anumite circumstanţe, acestea pot fi recunoscute atât ca pasive, cât şi ca active sau cheltuieli aferente.

Veniturile sunt recunoscute în contul de rezultate atunci când are loc o creştere a beneficiilor economice viitoare, în perioada exerciţiului, asociată unei creşteri de active sau reduceri de pasive. În teorie şi practică, pentru recunoaşterea veniturilor, trebuie respectată cerinţa ca acestea să fie obţinute şi nu neapărat încasate, acestea pot fi credibil evaluate şi au un suficient grad de certitudine.

Cheltuielile sunt recunoscute în contul de rezultate atunci când are loc o diminuare a beneficiilor (avantajelor) economice viitoare asociate unei reduceri a activelor (de exemplu, consumurile stocate) sau creşteri ale pasivelor (de exemplu, datorii privind serviciile primite de la terţi) şi aceasta poate fi credibil evaluată. Deci, recunoaşterea cheltuielilor este simultan asociată cu recunoaşterea unei creşteri a pasivelor sau diminuarea de active.

Cât priveşte capitalul financiar[2], acesta este un concept propriu opticii financiare şi patrimoniale, fiind sinonim cu activele nete sau capitalul propriu al întreprinderii. Conceptele de menţinere a capitalului pornesc

[1]M. Ristea, Teorie şi organizare privind contabilitatea financiară, Curs digital, ASE, Bucureşti, 2007, http://www.contabilizat.ro/file/cursuri_de_perfectionare/contabilitate_si_gestiune/Contabilitate%20aprofundata/cap1.pdf
[2]Ibid., www.scribd.com/doc/.../Contabilitate-aprofundat

Scanned with OKEN Scanner

de la premisa că orice bază de evaluare folosită trebuie să permită menținerea capacității de finanțare a capitalului. După fiecare exercițiu fondurile investite sub formă de capital trebuie astfel reconstituite încât ele să-şi mențină valoarea inițială.

Conform conceptului de menținere a capitalului financiar, unde capitalul este definit în termenii unităților monetare nominale, profitul reprezintă creşterea capitalului monetar nominal de-a lungul perioadei. Astfel, creşterile prețurilor activelor, care au loc de-a lungul perioadei, cunoscute sub numele de câştiguri din deținerea de active, reprezintă profit.

În cadrul politicilor contabile alegerea bazelor de evaluare şi a conceptului de menținere a

nivelului capitalului determină modelul contabil utilizat pentru elaborarea situațiilor financiare. În acest scop, managementul trebuie să caute un echilibru între relevanță şi credibilitate.

5.2. Implementarea controlului/ auditului managerial, garanție a consilierii decizionale competente

În evoluția sa firească, auditul managerial[1] s-a dezvoltat pe auditul de regularitate (conformitate), acesta considerându-se ca fiind tradițional, pentru că la vremea respectivă auditorul verifica dacă regulile şi procedurile sunt bine aplicate, dacă se respectă organigramele, sistemele de informare etc.

Auditorul intern avea la bază un sistem de referință şi de aceea munca sa era relativ clarificată, el acționând prin constatări şi comparări privind aplicarea, interpretarea, eventualele deficite sau dezechilibre produse, reprezentau consecințe pe care le raporta celui care dispusese auditul. Auditul de regularitate sau de conformitate are ca scop compararea realității cu sistemul de referință propus, indiferent că unii teoreticieni extremişti în nuanțe fac diferențe între regularitate şi conformitate.

[1]A se vedea M. Ghiță, I. Bostan et al., *Introducere în teoria şi practica auditului*, Ed. Universitas, Iaşi, 2004, Cap. 4.

Scanned with OKEN Scanner

Auditul de eficacitate, mai complex, situându-se pe o scară superioară în evoluţia auditului intern, ţine cont de cultura organizaţională pentru că el se referă la calitate şi nu la un sistem de referinţă; eficacitatea se referă la calitatea muncii şi a rezultatelor obţinute prin respectarea regulilor adoptate de entitate, dar depinde de modul în care s-a desfăşurat efectiv activitatea.

Auditul de eficacitate se poate numi fără rezerve audit de performanţă, care reflectă calitatea măsurilor adoptate prin rezultatele înregistrate[1].

Auditul de management sau auditul de conducere se poate aprecia din mai multe perspective, drept pentru care putem utiliza trei abordări:

- *practica dominantă*, ceea ce înseamnă că responsabilul sectorului auditat îi prezintă auditorului intern politica pe care trebuie să o aplice; auditorul intern se va asigura că există o politică şi în ce măsură această este exprimată cu claritate de cel care o are în responsabilitate. În continuare, auditorul intern va analiza modul în care politica sectorială corespunde strategiei întreprinderii sau politicilor cuprinse şi rezultate din strategie. Se poate aplica şi un audit tradiţional, de conformitate, spre exemplu, cu misiune specifică, referitoare la conformitatea dintre politica dintr-un domeniu şi strategia entităţii.

• *aplicarea politicii* în cadrul entităţii, iar auditorul intern se va asigura că pe teren, politica este cunoscută, înţeleasă şi, evident, aplicată, auditorul intern având rolul de apreciator al controlului intern. De asemenea se poate vorbi de conformitate în sensul conformităţii dintre politică şi aplicarea sa.

• *elaborarea strategiei*[2], care trebuie să fie un proces formalizat prin care să se realizeze armonizarea propunerilor şi aprobarea de către direcţia generală, având ca efect existenţa unei strategii definite şi aprobate şi care se aplică.

---

[1]Nu întâmplător se insistă pe sensul celor doi termeni - eficacitatea şi eficienţa: *eficacitatea* reprezintă atingerea obiectivelor fixate, respectiv răspunsul entităţii la aşteptări, iar *eficienţa* înseamnă a face ceva cât mai bine posibil, respectiv de a obţine cea mai bună calitate în ceea ce priveşte cunoştinţele, comportamentele şi comunicarea (*Cf.* Ionel Bostan, *Auditul intern al companiei*, Ed. Alfa Academic, Iaşi, 2008).

[2]Aflat pe treapta superioară a evoluţiei auditului intern, auditul de strategie reprezintă o confruntare între toate politicile şi strategiile entităţii cu mediul în care aceasta se află pentru verificarea coerenţei globale. Rolul auditorului intern se va limita la semnalarea incoerenţelor direcţiei generale, responsabilă cu modificarea parţială sau fundamentală a unor puncte pentru a asigura coerenţa globală. Este evident că pentru acest audit este nevoie de auditori cu înaltă calificare, cu competenţe profesionale serioase. Orice funcţie a entităţii va putea fi supusă celor patru niveluri deja enumerate şi explicate: nivelul 1 – auditul de regularitate/ conformitate, nivelul 2 – auditul de eficacitate, nivelul 3 – auditul de management şi nivelul 4 – auditul de strategie.

Scanned with OKEN Scanner

5.2.1. Controlul intern al funcțiilor/ activităților

Orice entitate funcționează prin desfășurarea unor funcții/activități corelate și conexe care vizează atingerea obiectivelor fixate de managementul entității. Controlul asupra fiecărei funcții/ activități/subactivități/operații este parte integrantă din sistemul de control al entității. Dacă acesta din urmă este evaluat într-o manieră globală, primul este apreciat într-o manieră specifică în sensul că elementele controlului intern al entității au efect asupra fiecărei activități, dar într-un grad diferit.

Modul de organizare a activităților de control și stilul de implementare al acestora pe baza riscurilor stabilite este problema fiecărui responsabil pentru activitatea proprie la care se mai au în vedere riscurile referitoare la entitate în ansamblu și care revin managementului general al acesteia.

Implementarea activităților de control implică parcurgerea următoarelor etape:

5.2.1.1. Pregătirea implementării

Implementarea activităților de control intern, oricare ar fi ele impun definirea misiunii și cunoașterea regulilor ce trebuiesc respectate. Toate funcțiile/activitățile din cadrul unei entități au la bază o politică generală și fiecare responsabil trebuie să definească și să cunoască această politică. Astfel, există o *politică pentru funcția financiar-contabilă* și o altă *politică pentru funcția de resurse umane.*

Fiecare politică va defini misiunea responsabilului, stabilind acțiunile ce trebuie să le întreprindă, scopul și domeniul de aplicare. Pentru aceeași funcție/activitate este posibil să existe o *politică generală* și una sau mai multe *politici specifice funcției*, iar responsabilului îi revine datoria să stabilească activitățile de control intern pentru a-și atinge obiectivele fixate, ținând cont de toate aceste politici. În același timp, responsabilul va avea în vedere că are oameni cu pregătiri diferite, mijloace limitate, sisteme informatice care nu pot oferi orice informații etc.

În consecință, implementarea unui control adecvat presupune cunoașterea în prealabil a misiunii pe care o are funcția respectivă.

Auditorul intern, când va trebui să aprecieze actele activităților de control, nu va putea să facă acest lucru dacă nu va cunoaște bine misiunea încredințată responsabilului funcției/activității. Responsabilul

Scanned with OKEN Scanner

funcției/activității pentru îndeplinirea misiuni trebuie să se asigure de existența mijloacelor și resurselor necesare, pe care trebuie să le identifice și să stabilească modul cum le va utiliza sau dacă nu reușește este de datoria lui să modifice conținutul misiunii în situația în care nu se poate îndeplini.

În același timp, *misiunea încredințată nu poate fi îndeplinită cu orice preț, deoarece există limite care trebuie avute în vedere*, și unele nu pot fi depășite sub nici o motivație, și anume:

• *limitele fixate de dispozițiile legale bugetare și cele de deontologie profesională ale entității.* Aceste dispoziții fixează un cadru în afara căruia acțiunea nu se poate desfășura și controlul intern trebuie să-l aibă în vedere;

• *limitele tehnice,* în sensul unui scadențar fiscal care trebuie respectat, al unor obligații juridice pe baza contractelor încheiate, condiții de realizarea împrumuturilor financiare solicitate ș.a.

Toate aceste limite provoacă responsabilului funcției/activității constrângeri de care este obligat să țină seama. Pentru acestea, responsabilul trebuie mai întâi să le cunoască, să le evalueze și să aprecieze existența posibilităților de realizare a misiunii în aceste condiții. Abia în acest stadiu responsabilul va trece la fixarea activităților de control generale, care ulterior vor fi actualizate periodic, pentru a garanta funcționarea și eficienta funcției/activității sale.

5.2.1.2. Stabilirea activităților de control intern

Evoluția riscurilor care planează asupra funcțiilor/ activităților/ subactivităților/ operațiilor și stabilirea activităților de control aferente acestora este o preocupare majoră a managementului. Managerii, ca și auditorii, trebuie să dispună de cunoașterea exactă a funcțiilor de care sunt responsabili, pentru a putea stabili activitățile de control care sunt necesare a fi implementate în vederea asigurării funcționării eficiente.

Activitățile de control intern stabilite în vederea implementării, care vor fi identificate prin utilizarea *Chestionarelor de control intern (CCI),* dau coerență sistemului de control intern și pot fi grupate în următoarele șase categorii: obiectivele, mijloacele, sistemele de informare, organizarea, procedurile și supervizarea.

În cadrul misiunilor de audit intern, când se constată puncte slabe, disfuncții sau erori, auditorii vor găsi întotdeauna cauza primară în inexistența sau nefuncționalitatea unei activități de control intern, dintre cele

Scanned with OKEN Scanner

şase prezentate mai sus, din lanţul procedural implementat de către responsabilul funcţiei.

a) *Obiectivele* reprezintă pentru responsabilul funcţiei/ activităţii prima îndatorire pe care trebuie să o îndeplinească, după precizarea *obiectului misiunii* sale, ceea ce înseamnă *fixarea unei politici de acţiune.*

Obiectivele stabilite trebuie să se încadreze în *obiectivele generale ale controlului intern* care sunt unanim recunoscute, şi anume: securitatea activelor, calitatea informaţiilor, respectarea directivelor şi optimizarea resurselor.

b) *Mijloacele* permit responsabilului realizarea obiectivelor. O problemă care trebuie să fie în permanenţă în atenţia managerilor este aceea a adaptării mijloacelor la obiectivele fixate. În multe situaţii, analiza acestor probleme a scos la iveală grave nereguli, surse inevitabile de eşecuri şi de ineficacitate.

Din practică a rezultat că verificarea existenţei mijloacelor şi a compatibilizării acestora pentru atingerea obiectivelor sunt activităţi de control foarte importante în lanţul procedural stabilit de responsabil.

Referitor la mijloace, trebuie să avem în vedere:

mijloacele umane, poate cea mai esenţială problemă, dar privită mai de grabă din punct de vedere al calităţii decât al cantităţii. Multe activităţi de control sunt compromise în lipsa unui personal competent şi adesea a reprezentat cauza unor ineficienţe, anomalii grave s.a. Problema resurselor umane trebuie privită cu referire concretă la recrutare, perfecţionarea pregătirii permanente şi deontologia profesională. Toate acestea sunt elemente care implică eforturi financiare susţinute, solicită timp şi adesea depind într-o mare măsură de cultura organizaţiei.

mijloacele financiare materializate în bugete de exploatare sau de investiţii corespunzătoare obiectivelor stabilite, care ridică întotdeauna problema încadrării în aceste bugete pentru atingerea ţintelor fixate, atunci când nu vrem să modificăm obiectivele. Auditorii interni în cadrul misiunilor desfăşurate trebuie să examineze legătura care există sau a existat între obiectivele funcţiei şi bugetelor aprobate. De asemenea, trebuie să tină cont că pot exista şi obiective, spre exemplu, de calitate a căror îndeplinire nu are o legătură directă cu bugetele.

Scanned with OKEN Scanner

mijloacele tehnice se referă atât la sistemele de gestiune şi sistemele informatice, la tehnicile comerciale sau chiar industrial, fără de care nu pot fi atinse obiectivele fixate.

c) *Sistemele de informare* pe care le găsim în cadrul tuturor activităţilor ca un sistem integrat al întreprinderii constituite atât din sisteme informaţionale, cât şi din sisteme informatice.

Sistemele informaţionale vizează toate activităţile şi trebuie să fie constituite pentru a permite un control eficient al acestora şi includ şi sistemele de informare financiar-contabile. *Sistemele informatice* reprezintă partea automatizată din cadrul sistemului informaţional, iar în activitatea auditorilor obiective de sine stătătoare.

Sistemele de informare trebuie să întrunească o serie de condiţii pentru a răspunde cerinţelor controlului intern, şi anume - să fie fiabile (credibile), să fie uşor de verificat, să fie exhaustive, să fie disponibile în timp util şi să fie utile şi pertinente.

Sistemele de informare se încadrează în sistemul de comunicare al entităţii pentru informarea întregului personal, în funcţie de necesităţi şi cuprinde:

- sistemul de control al gestiunii;
- sistemul de control bugetar;
- sistemul statistic de raportare ş.a.

Auditorilor le revine sarcina aprecierii sistemelor de informare ale entităţii, atât din punct de vedere al costurilor, cât şi din punct de vedere al utilităţii şi eficienţei lor;

d) *Organizarea* este o problemă fundamentală a managementului, iar practica demonstrează că nu există modele care pot fi aplicate, datorită diversităţii mari a entităţilor, naturii activităţii desfăşurate, structurii juridice etc. şi nu în ultimul rând datorită culturii organizaţionale.

Auditorii trebuie să urmărească respectarea unor *principii de organizare recunoscute*:

Adaptarea, care este o preocupare a managerului general pentru realizarea unei organizaţii eficiente, corespunzătoare specificului entităţii pentru a evita o descentralizare/ centralizare excesivă sau o organizare imobilă faţă de schimbare;

Scanned with OKEN Scanner

Obiectivitatea în organizare se referă la faptul că nu trebuie construite structuri organizatorice în funcţie de oameni pentru a evita dezorganizarea activităţii la plecarea/dispariţia unui salariat;

Separarea/ Segregarea sarcinilor este un principiu care odată respectat ne asigură o mai mare securitate şi înseamnă că, anumite sarcini, care sunt incompatibile, să nu poată fi executate de aceeaşi persoană.

În practică, sunt impuse unele separări de sarcini recunoscute în unanimitate de manageri şi care, câteodată, mai produc efecte nedorite, din lipsa vigilenţei, şi anume:

funcţia de autorizare/decizie şi funcţia de înregistrare contabilă de funcţia financiară de plată;

- funcţia de deţinere de mijloace sau bunuri de funcţia de control.

Realizarea unei separări reale ale sarcinilor, poate pune unele probleme deosebite, mai ales la întreprinderile unde se lucrează cu personal mai redus.

e) *Procedurile şi modalităţile de lucru* ale entităţii trebuie să fie definite şi formalizate pentru toate procesele şi activităţile care se desfăşoară în organizaţie.

Inexistenţa procedurilor sau a formalizării acestora cu privire la modalităţile de lucru, înseamnă:

- a se condamna la un slab control asupra activităţilor efectuate;
- a lipsi organizaţia de acea indispensabilă memorie fără de care nu mai poate funcţiona;
- a priva auditorul de indispensabilul sistem de referinţă, pe care se bazează atunci când procedurile sunt formalizate, în vederea evaluării diferenţelor, pentru a evalua şi a formula recomandări şi concluzii.

Managementului îi revine sarcina definirii propriilor modalităţi de lucru, care trebuie formalizate în proceduri simple şi eficiente de realizare a atribuţiilor şi actualizate permanent. De asemenea, managementul are datoria de a pune la îndemâna tuturor salariaţilor aceste instrumente de lucru şi a-i obliga să le respecte. În acest sens, o preocupare majoră a fiecărui responsabil al funcţiei o reprezintă întocmirea şi actualizarea permanentă a procedurilor şi instrumentelor de lucru specifice funcţiei pe care o coordonează.

Scanned with OKEN Scanner

Responsabilii funcţiilor, cu ocazia realizării procedurilor, nu trebuie să omită activităţile de control care trebuie să fie incluse pe fluxul procedurii şi în funcţie de evoluţia riscurilor, acestea să fie diminuate sau extinse pentru a genera îndeplinirea obiectivelor funcţiei.

f) *Supervizarea* este o activitate de control intern, adesea omisă chiar de către cei în responsabilitatea cărora se găseşte. Mulţi manageri evaluează subordonaţii pe baza încrederii pe care o au în aceştia, neţinând cont că supervizarea nu se opune *"lipsei de încredere"* şi adesea contribuie la creşterea acesteia.

Supervizarea, de fapt, reprezintă:

un act de asistenţă, în sensul de a ajuta colaboratorul sa-şi realizeze sarcinile dificile, noi, pentru a soluţiona conflictele şi pentru a identifica punctele slabe şi punctele tari;

un act de verificare pentru evitarea aplicării sau interpretării unor proceduri în mod greşit;

un act de evaluare, din când în când, conform unor periodicităţi aleatorii, a ceea ce se întâmplă, pentru a evita tentaţiile şi a stimula îmbunătăţirea activităţilor;

un act colegial, prin care arătăm celorlalţi că ne interesează ce fac, vrem să ştie că greutăţile şi performanţele lor nu sunt ignorate si dorim să putem valorifica oricare iniţiativă valoroasă la toate nivelele ierarhice.

Pentru a fi eficientă, activitatea de supervizare trebuie să îndeplinească o serie de condiţii, astfel:

să lase o dovadă a trecerii sale, respectiv o notă, o viză, un raport pentru aprecierea calităţii managementului şi a evalua frecvenţa actelor de supervizare;

să fie universală, în sensul că trebuie să aibă în vedere orice sarcină, oricare ar fi aceasta şi de oricine a fost efectuată. Actul de supervizare nu trebuie să facă diferenţe între sarcinile esenţiale şi sarcinile mai puţin esenţiale. Adesea se constată că cei care nu respectă activitatea de supervizare sunt tocmai nivelele ierarhice cele mai înalte;

să măsoare progresele realizate în urmărirea îndeplinirii obiectivelor, asigurând obţinerea unor elemente reale şi exacte, prin sistemul de informare şi comunicare al entităţii.

Scanned with OKEN Scanner

5.2.1.3. Ierarhizarea activităților de control intern

Managementul de linie întocmeşte o *listă a activităţilor de control* pornind de la baza piramidei organizatorice la obiectivele situate la vârf.

Această abordare coincide cu *ierarhia organizaţiei* unde *managementul general* este interesat mai mult de activităţile de control din partea de sus a listei, care le revine, în timp ce *managementul de linie* este mai preocupat de activităţile de control din partea a doua a listei.

Astfel putem împărți cele două categorii de activități de control, în activități ce revin managementului general: obiectivele, mijloacele şi sistemele de informare şi activități ce interesează în mod deosebit managementul de linie: organizarea, procedurile şi supervizarea.

Activitățile de control prezentate se intercondiționează şi se completează reciproc contribuind la coerența si ierarhizarea care trebuie dată ansamblului şi care asigură pertinență şi vigoare organizației.

În concluzie:

- relația dintre *obiective* şi misiunea ce trebuie îndeplinită este directă, deoarece obiectivele se fixează în funcție de misiune, astfel încât nu pot să existe obiective definite fără o misiune precisă şi invers, o misiune fără obiective;

- la rândul lor, obiectivele, odată fixate, condiționează definirea *mijloacelor* ce trebuie implementate şi aceasta asigură o rigoare la identificarea şi calcularea acestora;

- pe baza mijloacelor definite se va trece la organizarea calculării costurilor implementării acestora;

- *sistemul de informare* va trebui să conțină toate elementele necesare pentru monitorizarea obiectivelor şi asigurarea că mijloacele identificate vor fi implementate în cadrul organizației prin eliminarea elementelor inutile;

- *procedurile* de lucru vor fi avute în vedere împreună cu sistemele de informare pentru activitatea de *supervizare;*

- în fine, toate aceste activități de control trebuie să se impună în mod obligatoriu constrângerilor ce rezultă din cadrul de reglementare şi dispozițiile interne.

Interdependența, complementaritatea şi coerența activităților de control intern sunt foarte importante şi ele vor fi în permanență în atenția responsabilului cu implementarea propriilor activități de control intern, dar

Scanned with OKEN Scanner

reprezintă şi preocuparea permanenta de îmbunătăţire a auditorului intern prin activitatea de evaluare a funcţionalităţii sistemului de control intern al organizatiei.

5.2.2. Implementarea controlului intern

După ce responsabilul/managerul funcţiei a stabilit componentele sistemului de control intern, respectiv activităţile de control, trebuie să acţioneze pentru implementarea acestora.

În acest sens, există o *modalitate de implementare a activităţilor de control printr-o abordare în funcţie de riscuri,* asemănătoare metodologiei auditului intern, prin parcurgerea următoarelor etape:

5.2.2.1. Analiza pregătirii implementării

Analiza acţiunilor realizate în etapa pregătitoare constă în revederea definirii misiunii, aprecierea şanselor de realizare a acesteia şi identificarea regulilor ce trebuie respectate.

Cunoaşterea misiunii ce revine funcţiei este problema responsabilului, căruia dacă misiunea nu-i este definită clar sau are impresia existenţei unor contradicţii, trebuie în mod obligatoriu să elimine aceste îndoieli pentru a putea merge mai departe. În acest sens, va apela la conducere pentru redefinirea misiunii şi/sau pentru eliminarea contradicţiilor, în vederea evitării oricăror surprize în viitor.

Aprecierea şanselor de realizare a misiunii constă în efectuarea unui inventar pe baza căruia să identifice tot ce este implementat şi ceea ce lipseşte. Inventarul este recomandat să se întocmească de mai multe persoane independente, care apoi să se confrunte pentru a fi siguri că nu s-a omis nimic.

Constatările reieşite din inventarierea situaţiei existente poate conduce la revizuirea termenilor misiunii, în sensul extinderii misiunii, atunci când elementele de care dispun depăşesc necesarul pentru realizarea acesteia, sau în sensul restrângerii misiunii, atunci când elementele pe care le are la dispoziţie sunt insuficiente şi nici nu pot fi completate.

Scanned with OKEN Scanner

5.2.2.2. Identificarea activităților de control specifice

Controalele interne specifice fiecărei funcții proprii din sistem sunt de o mare diversitate şi se caracterizează prin aceea că pot fi grupate pe cele 6 grupe de activităţi generale de control intern, respectiv obiective, mijloace, sisteme de informare, organizare, procedee şi supervizare.

Activitățile de control specifice se pot clasifica astfel:

- *control intern de identificare*: documentele de verificare, acte de inspecție, note, rapoarte, analize ş.a.
- *control intern de orientare*: procedurile, circuitul documentelor, pregătirea profesională, aprobări, vize ş.a.
- *control activ*, acte de control, vize, inspecții ş.a.
- *control intern de execuție;*
- *control intern de conducere ş.a.*

Identificarea activităților de control intern specifice funcției/activității se realizează parcurgând următoarele faze:

a) *Divizarea funcției/ activității/ procesului în subactivităţi sau sarcini elementare* pentru identificarea zonelor de risc şi pentru a construi *Chestionarul de control intern (CCI)*. Responsabilul funcției va întocmi o listă cu subactivitățile sale, în mod secvențial pe cât posibil. Gradul de detaliere rămâne la alegerea responsabilului, dar cu cât diviziunea va fi mai adâncă, cu atât activitatea de control intern implementată va fi mai riguroasă şi mai eficace.

b) *Identificarea riscurilor proprii fiecărei subactivități şi evaluarea acestora* nu este o activitate riguroasă, ştiințifică, ci o activitate aleatoare cu un anumit grad de aproximație. Astfel, în toate cazurile în care este posibilă o cuantificare, aceasta este bine să se producă, dar în majoritatea cazurilor identificarea şi evaluarea riscurilor este o estimare de natură calitativă, care va conduce inevitabil la identificarea activității de control pentru estomparea efectului riscurilor.

Identificarea riscurilor propriilor subactivităţi şi evaluarea acestora se realizează, în practică, prin întrebările pe care ni le punem referitoare la ce s-ar întâmpla dacă o anumită activitate/proces s-ar efectua în mod defectuos sau nu s-ar efectua deloc. Răspunsurile obţinute la aceste întrebări pot fi tot atâtea riscuri identificate. Această fază este recomandă să se efectueze în echipe de 2-3 persoane care cunosc bine funcţia/ activitatea/ procesul.

Scanned with OKEN Scanner

În continuare, pentru fiecare din riscurile identificate se va realiza şi evaluarea lor, pentru a stabili nivelul riscului, respectiv: grav (G), mediu (M) sau slab (S). Această evaluare cu toate eforturile noastre prezintă un grad de subiectivitate şi de aproximare cu excepţia situaţiilor când riscurile pot fi cuantificate.

Analizând această fază observăm că aprecierea riscurilor este funcţie de relativitatea controlului intern şi depinde în mod special de profesionalismul celui implicat.

c) *Identificarea activităţilor de control* constă în găsirea pentru fiecare din riscurile prezentate mai sus a activităţilor de control adecvate. Astfel, se obţine *Lista teoretică a activităţilor de control necesare* pentru realizarea controlului fiecărei sarcini elementare.

În această fază va fi întocmită *Lista subactivităţilor elementare* completate cu *Lista activităţilor de control* necesare pentru evitarea riscurilor grave stabilite.

După cum am precizat, riscurile nu pot fi eliminate complet, ci numai limitată posibilitatea de manifestare a acestora. Întotdeauna va exista *un risc inerent al controlului* ca şi un *risc al auditorului intern,* care pot să evolueze dacă pe măsura trecerii timpului analiza riscurilor nu este actualizată în vederea adaptării activităţilor de control.

d) *Clasificarea activităţilor de control* stabilite pentru limitarea riscurilor pe cele şase grupe din care fac parte, respectiv: obiective, mijloace, sisteme de informare, organizare, proceduri şi supervizare.

5.2.2.3. Aprecierea coerenţei implementării

Activităţile de control intern specifice vor fi grupate apoi pe cele şase categorii de activităţi generale în vederea aprecierii coerenţei acestora, ocazie cu care vom putea dezvolta constatări de genul:

- anumite activităţi de control specifice nu vor părea coerente în comparaţie cu ansamblul şi va trebui reluată procedura numai pentru acestea de la prima sau a doua fază;
- alte categorii de activitate de control specifice pot părea foarte simple, ceea ce denotă că s-a omis ceva, iar altele foarte încărcate, ceea ce ar putea să însemne, că s-a mers prea departe cu rigurozitatea. Şi în acest caz, se recomandă reluarea procedurii pentru atingerea unei situaţii rezonabile,

Scanned with OKEN Scanner

cu toţii fiind de acord că în domeniul controlului şi riscurilor nu poate exista un "ideal".

Reţinând caracterul relativ al controlului intern, responsabilul funcţiei se va opri după 2-3 încercări, însă ulterior, în funcţie de modificările intervenite, actualizează analiza riscurilor şi implicit procedura. Acest lucru îl va face nu pentru a ajunge la un sistem de control intern perfect, ci pentru a reuşi prin actualizări să adapteze permanent activităţile de control specifice funcţiei.

Ulterior, va interveni auditorul intern care va evalua sistemul de control intern al responsabilului şi îi va da o asigurare a funcţionalităţii acestuia. Şi după trecerea auditorului intern rămâne un risc, *riscul de audit* care nu poate fi acoperit ţinând cont de aceeaşi relativitate a controlului intern.

5.2.3. Eficacitatea auditului

Auditorii interni au la dispoziţie mijloace materiale şi financiare pentru desfăşurarea corespunzătoare a misiunilor de audit. Dintre mijloacele materiale cele mai relevante sunt tehnologiile informatice care asigură culegerea, prelucrarea şi stocarea informaţiilor cu grad mare de eficacitate, dar şi de securitate.

Pentru ca auditul intern să poată ajunge la performanţă are nevoie de resurse financiare, care trebuie bugetate corect şi care se vor direcţiona pe trei tipuri de cheltuieli principale: plata remuneraţiilor auditorilor, pregătirea profesională şi materiale de birou, deplasările şi călătoriile efectuate potrivit planului.

Eficacitatea se referă la două criterii relevante: integrarea în organizaţie şi organizarea compartimentului. Integrarea în organizaţie a compartimentului de audit intern este eficace când sunt întrunite condiţiile culturale şi materiale. Condiţiile culturale au legătură cu o anume sensibilizare privind controlul intern, o minimă percepţie pozitivă asupra auditului, o pregătire intelectuală apreciativă despre audit. Condiţiile materiale se referă la obiective precise, metodologie riguroasă şi exigentă, plan eficient de comunicare şi profesionalism unanim acceptat.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru o bună eficacitate este nevoie de un mediu de control aşezat şi funcţional, dar şi de o comunicare specială privind auditul intern.

Un mediu de control poate spori eficacitatea auditului intern dacă face parte din cultura organizaţiei, deoarece contribuie la schimbul de informaţii, favorizează cooperarea în procesul muncii, permite elaborarea şi colectarea de propuneri reciproc interesante şi care se pot implementa uşor.

5.3. Diagnosticarea performanţei S.C. PANY PROD S.A. Hârlău

5.3.1. Nivelul de performanţă al firmei, obiectiv central al analizei diagnostic

Complexitatea în continuă creştere a activităţii economico-sociale face ca eficienţa economică să poată fi abordată din mai multe unghiuri de vedere. Astfel, poate fi abordată eficienţa economică a fiecărei faze a procesului de producţie, dar se poate determina şi analiza eficienţa economică la diferitele niveluri şi compartimente (loc de muncă, atelier, secţie, întreprindere, ramură)[1].

În modul cel mai general, eficienţa poate fi exprimată prin următoarea relaţie :

$E = \frac{Rz}{C}$ (rezultate utile pe o unitate de cheltuială), în care:

E - reprezintă nivelul (mărimea absolută a) eficienţei; Rz - rezultatele utile obţinute; C - cheltuielile de resurse efectuate,

iar creşterea eficienţei printr-o relaţie de forma:

[1]În funcţie de natura activităţilor şi de criteriul urmărit, eficienţa economică îmbracă diferite forme: eficienţa producţiei, eficienţa cercetării ştiinţifice, eficienţa investiţiilor, eficienta introducerii tehnicii noi, eficienţa utilizării fondurilor de producţie etc. Practic, toate fenomenele, activităţile si procesele economice în care intervin anumite cheltuieli de resurse în scopul obţinerii unor rezultate prestabilite pot şi trebuie analizate şi prin prisma eficienţei lor. Creşterea eficienţei economice înseamnă, în principal, obţinerea de rezultate cât mai mari cu cheltuieli minime şi într-un timp cât mai scurt (cf. Traian Sbora - *et al.*, *Sistemul unitar al transporturilor*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1984, pp. 426 şi urm.).

Scanned with OKEN Scanner

$$Ie = \frac{E_1}{E_0} = \frac{Rz_1}{C_1} : \frac{Rz_0}{C_0} : \frac{Rz_1}{Rz_0} : \frac{C_1}{C_0};\ IRz > Ic;\ E_1 > E_0,$$ în care :

Ie - reprezintă indicele de creştere a eficienţei economice; E1, E0 - gradul (nivelul) eficienţei în perioada curentă şi de bază; Rz1, Rzo - rezultatele utile obţinute în perioada curentă şi de bază; C1, C0 - cheltuielile de resurse efectuate în perioada curentă şi de bază; IRz - indicele de creştere a rezultatelor; Ic - indicele de creştere a cheltuielilor.

Cuantificarea şi analiza[1] pe multiple planuri a nivelului eficienţei economice nu poate face abstracţie de cunoaşterea modalităţilor de exprimare a acesteia. În această problemă există două orientări fundamentale conturate în literatura economică: prima care susţine necesitatea alcătuirii unui sistem de indicatori capabili să redea cât mai variat şi multilateral conţinutul, nivelul, dinamica şi aspectele eficienţei economice a unei activităţi; cea de-a doua care consideră că poate exista un singur indicator general capabil să realizeze toate aceste cerinţe.

Având în vedere caracterul complex al eficienţei economico-sociale în industria alimentară, cu multiple laturi şi aspecte, apreciem că trebuie să dispunem de un set format din mai mulţi indicatori.

Acest sistem cuprinde următorii indicatori de eficienţă: productivitatea muncii, exprimată prin producţia netă, precum şi în expresie fizică prin consumul de timp de muncă pe unitatea de produs; cheltuielile la 1000 de lei producţie-marfă; costurile pe unitatea de produs; gradul de folosire a capacităţilor de producţie şi indicii de utilizare a fondului de timp disponibil de lucru ai maşinilor-unelte; indici de valorificare a materiilor prime şi a

[1]Analiza unei firme poate avea un caracter intern sau extern. Analiza internă solicitată de persoane din interiorul firmei, are două roluri: permite identificarea şi examinarea dificultăţilor întreprinderii; reprezintă un instrument de control al realizării performanţelor prestabilite. De asemenea, analiza firmei poate fi solicitată şi de parteneri externi (investitori, acţionari, creditori etc.) care sunt interesaţi de situaţia economico-financiară a întreprinderii, de cunoaşterea performanţelor sale, a riscurilor pe care şi le asumă angajând relaţii cu acesta. Instituţiile financiare şi băncile utilizează analiza ca instrument de fundamentare a deciziilor de acordare a creditelor, de definire a modalităţilor de stabilire a unor relaţii financiare durabile. Aşa se explică interesul lor pentru cunoaşterea fluxurilor de autofinanţare şi a rentabilităţii. Rentabilitatea şi solvabilitatea firmei constituie pentru bănci cea mai bună garanţie rambursării creditelor. Organele administraţiei locale sau centrale utilizează analiza pentru cunoaşterea situaţiei diferitelor întreprinderi cu ocazia fundamentării deciziei de acordare a unui sprijin sau anulare a unei subvenţii. Investitorii potenţiali, pe baza analizelor efectuate pentru cunoaşterea situaţiei diferitelor întreprinderi, iau decizii asupra unor investiţii financiare, asupra unor participaţii, asupra unor fuzionări etc. Salariaţii apelează la concluziile analizei pentru cunoaşterea evoluţiei şi viabilităţii întreprinderii. Consultanţii şi auditorii folosesc analiza firmei ca pe un instrument de lucru, pentru informarea şi protecţia furnizorilor de fonduri şi a creditorilor.

Scanned with OKEN Scanner

materialelor; norme şi normative de consum şi de stocuri de materii prime, materiale, combustibil şi energie; normative de calitate şi de înnoire a producţiei; normative de personal; profitul şi producţia netă la 1000 de lei active fixe etc.

Pentru o activitate economică, tabloul sistemului de indicatori ai eficienţei acesteia pe trepte organizatorice se prezintă astfel[1]:

a) Indicatori ai consumului de muncă (indicatori de eficienţă a utilizării forţei de muncă); această grupă de indicatori caracterizează nivelul şi creşterea productivităţii muncii, precum şi aportul creşterii productivităţii la creşterea producţiei, adică productivitatea muncii exprimată prin producţia netă ce revine pe un lucrător (Wn), productivitatea muncii exprimată prin venituri brute care revin pe un muncitor (Wg), productivitatea muncii comensurată în expresie fizică prin consumul de timp de muncă pe unitatea de produs (tp), productivitatea muncii exprimată prin volumul producţiei fizice care revine pe un muncitor (Wq), aportul creşterii productivităţii muncii (Aw) la sporirea volumului producţiei de transport (aport care exprimă procentul din sporul de producţie obţinut pe seama creşterii productivităţii muncii), sporul de valoare nou creată pe fiecare persoană;

b) Indicatori de eficienţă a utilizării fondurilor fixe productive; aceştia reflectă modul de folosire a bazei tehnice prin: eficienţa globală a activelor fixe productive (Eg), eficienţa netă a activelor fixe (En), gradul de folosire a capacităţilor de producţie (Kc), indici de utilizare intensivă şi indici de utilizare a fondului de timp de lucru al maşinilor şi instalaţiilor;

c) Indicatori de eficienţă a activelor circulante şi de valorificare a materialelor, combustibilului şi energiei; în structura acestora se cuprind: eficienţa globală a activelor circulante (Egc), eficienţa neta a activelor circulante (Enc), indicatori de valorificare a materialelor, combustibilului şi energiei, norme şi normative de consum de materiale, combustibil şi energie;

d) Indicatori de eficienţă a utilizării fondurilor de producţie avansate; această grupă de indicatori cuprinde:

- eficienţa globală (Egp) a fondurilor de producţie (Fp); fonduri (active) fixe (Ff) şi fonduri (active) circulante (Fc), adică:

---

[1]Traian Sbora (et al.), *Sistemul unitar al transporturilor*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1984, ibid.

Scanned with OKEN Scanner

$$Egp = \frac{Vbr}{Fp} = \frac{Vbr}{Ff + Fc}$$

- eficiența globală a totalului fondurilor avansate (Ega):

$$Ega = \frac{Vbr}{Ff + Mc}$$, în care:

Mc - reprezintă mijloacele circulante; Vbr – venituri brute obținute din activitatea de transport.

- eficiența netă a fondurilor de producţie (Enp):

$$Enp = \frac{Pn}{Fp} = \frac{Pn}{Ff + Fc}$$, în care:

Pn - reprezintă producția netă din activitatea de transport.

- eficiența netă a totalului fondurilor avansate (Ena):

$$Ena = \frac{Pn}{Ff + Mc}$$

e) Indicatori ai eficienței fondurilor consumate; aceşti indicatori se determină în raport cu costurile de producție (CP) şi cu cheltuielile materiale (CM), adică:

- eficiența globala a fondurilor consumate (Egf):

$$Egf = \frac{Vbr}{CP}$$

- eficiența netă a fondurilor consumate (Enf):

$$Enf = \frac{Pn}{CP}$$

- eficiența globala a cheltuielilor materiale (Egm):

$$Egm = \frac{Vbr}{CM}$$

- eficiența netă a cheltuielilor material (Enm):

$$Emn = \frac{Pn}{CM}$$

f) Indicatori ai cheltuielilor totale (CPt) şi materiale (CM) la 1000 lei venituri brute din activitatea de transport, adică:

- cheltuieli la 1 000 lei venituri brute:

Scanned with OKEN Scanner

$$\alpha = \frac{CPt}{1000} \text{ lei} \quad Vbr = \frac{\sum CPt}{\sum Vbr} 1000$$

- cheltuieli materiale la 1 000 lei venituri brute:

$$\beta = \frac{CM}{1000} \text{ lei} \quad Vbr = \frac{\sum CM}{\sum Vbr} 1000$$

g) Indicatori ai rentabilității producției; aceştia au următoarea structură:

- rata (r) profitului în funcție de costurile de producție:

$$r = \frac{B}{CP} 100$$

- rata (r) venitului net (Vn) în funcție de fondurile de producție avansate (Fpa):

$$r = \frac{Vn}{Fpa} 100$$

- rata (r) venitului net (Vn) în funcție de fondurile de producție consumate Fpc:

$$r = \frac{Vn}{Fpc} 100$$

- eficiența globală a producției (Egpr):

$$Egpr = \frac{Vn}{Vbr}$$

eficiența netă a producției (Enpr):

$$Enpr = \frac{Vn}{Pn}$$

- profitul la 1 000 lei fonduri fixe:

$$\psi = \frac{B}{Ff} 1000$$

- venitul net la 1 000 de lei fonduri fixe:

$$\delta = \frac{Vn}{Ff} 1000$$

Deoarece calitatea indicatorilor de eficiență este puternic influențată de justețea metodologiei de determinare a componentelor (efort, efect),

Scanned with OKEN Scanner

ţinând seama de specificitatea activităţii de producţie şi de caracterul complex al eficienţei economice, aceasta poate fi reflectată în cadrul unui sistem de indicatori primari (tehnico-economici şi economico-financiari), care să reflecte atât efectele (rezultatele), cât şi eforturile (cheltuielile).

Tabloul sintetic al acestor indicatori trebuie să cuprindă: atât indicatori tehnico-economici valorici cum sunt: producţia realizată (venituri brute din activitatea de bază) (Vbr); costuri înregistrate (C); fonduri fixe (Ff); fonduri de producţie (Fp); active circulante (Mc); cheltuieli materiale (CM); fondul de retribuire (Fr); producţia netă (Pn); consumul valoric de energie (Ev); venitul net (Vn); Profitul sau beneficiul (P), dar şi unii indicatori fizici asupra cărora nu insistăm.

Din punct de vedere metodologic, pentru reflectarea multiplelor relaţii care se nasc între aceşti indicatori primari este necesară folosirea unei matrice în care să fie cuprinşi toţi indicatorii în cauză. Legăturile multiple care se creează şi interdependenţele dintre indicatori se pot exprima prin intermediul unei matrice care să aibă înscrişi (atât pe orizontală, cât şi pe verticală) indicatorii respectivi.

Matricea indicatorilor valorici[1] conţine 12 indicatori tehnico-economici şi economico-financiari, între care s-au creat 132 raporturi directe, generând patru submatrici.

Relaţiile sugerate reflectă efortul propriu exprimat prin producţia netă realizată. Avem aşadar raporturi care se nasc între rezultatele activităţii tehnico-economice şi economico-financiare (Pn, Vbr, P, Vn) şi resursele tehnico-economice (Fp, Ff, Mc, Ev) şi economico-financiare (C, CM, Fr) în cadrul unei perioade de timp.

Aceste raporturi oglindesc consumul specific de resurse materiale, financiare şi de muncă pentru obţinerea lor. Trebuie să relevăm că, într-o perspectivă mai extinsă, acestea reflectă raporturile de intercondiţionare care se nasc între toţi indicatorii analizaţi, care semnifică fie realizări în funcţie de diverse resurse, fie consum specific de resurse pentru o unitate de realizări.[2]

---

[1]Model consacrat de Prof. univ. dr. Traian Sbora, *op.cit.*, ibid. Prima submatrice conţine indicatori de corelare a resurselor. Submatricile doi şi trei conţin indicatori direcţi şi inverşi de eficienţă, iar a patra matrice conţine indicatori de corelare a efectelor. Economia, în general, având caracter dinamic, raporturile dintre indicatorii tehnico-economici şi economico-financiari presupun a fi analizate tot în dinamică (cu referire la fenomenele pe care le reflectă).

[2]Trebuie spus că raporturile în cauză oglindesc potenţialul productiv prin gradul de dotare cu fonduri fixe, fonduri circulante a producţiei, consumul de muncă materializată şi ponderea

Scanned with OKEN Scanner

5.3.2. Elemente-reper ale analizei diagnostic

Analiza firmei este un instrument care permite managerilor, dar şi analiştilor externi, să formuleze judecăţi de valoare calitative şi/sau cantitative privind starea, dinamica şi perspectivele unei firme. Prin intermediul acesteia, se prelucrează informaţii externe şi interne, în vederea formulării unor aprecieri pertinente referitoare la situaţia firmei, la nivelul şi calitatea performanţelor sale, la gradul de risc într-un mediu concurenţial extrem de dinamic.

Analizele diagnostic se pot clasifica după mai multe criterii, cele mai reprezentative fiind: sfera de cuprindere şi obiectivele urmărite[1].

Metoda analizei diagnostic (AD) derivă din metodele de stabilire a unui diagnostic medical şi urmăreşte descrierea structurii şi funcţionalităţii unui sistem economic, caracterizarea cât mai exactă a stării sale informaţional-decizionale, evidenţierea aspectelor pozitive (puncte forte) şi a celor de disfuncţionalitate (puncte slabe), în vederea formulării globale a unor strategii şi modalităţi de intervenţie, pentru îmbunătăţirea performanţelor sale, luând în considerare influenţa factorilor perturbatori din

---

acesteia în costul producţiei etc. Tot în această dimensiune dinamică a indicatorilor şi a relaţiilor dintre aceştia apar implicit o serie de indicatori de detaliu, care caracterizează aspectele referitoare la activitatea de muncă şi retribuire a muncii (consum de fond de retribuire pentru realizarea producţiei, ponderea acestuia în costurile de producţie, salariul mediu un lucrător). Apoi aceleaşi raporturi reflectă eficienţa economică a consumului de resurse prin existenţa unor indicatori generaţi de aceste raporturi, ca, de exemplu, eficienţa globală, eficienţa netă, rentabilitatea etc.

[1] T. Zorlenţan, E. Burdus, G. Căprărescu, *Managementul organizaţiei*, Ed. Economică, Bucureşti, 1998, p. 692. După sfera de cuprindere deosebim: diagnostic general, diagnostic parţial şi diagnostic de specialitate. *Diagnosticul general* se referă la ansamblul organizaţiei, vizând structura şi funcţionarea întreprinderii ca sistem global, şi pe această bază, stabilirea unui program de măsuri pentru toate activităţile, inclusiv sistemul managerial al acesteia. Acest tip de analiză se ocazia elaborării strategiei şi a planului firmei. *Diagnosticarea parţială* se referă la unul dintre domeniile de bază ale firmei: financiar, comercial, producţie, factorul uman, cercetare-dezvoltare. *Diagnosticul de specialitate* este axat pe o problemă majoră, cum ar fi: calitatea produselor, costurile de producţie, rentabilitatea firmei. După obiectivele urmărite deosebim: diagnostic de rezultate, diagnostic de potenţial, diagnostic de ambianţă şi diagnostic de evaluare. *Diagnosticul de rezultate* vizează analiza principalelor rezultate obţinute de firmă în trecut. În cadrul acestui tip de analiză diagnostic se compară rezultatele obţinute la un moment dat cu obiectivele stabilite şi cu rezultatele obţinute în trecut. Diagnosticul de rezultate evidenţiază evoluţia firmei în timp. *Diagnosticul de potenţial* evidenţiază posibilitatea întreprinderii de a face faţă unor cerinţe şi situaţii viitoare, precum şi capacitatea de a se redresa în cazul unor dificultăţi mari înregistrate în perioada trecută. *Diagnosticul de ambianţă* vizează aprecierea funcţionării firmei ca sistem, ce face parte din sistemul economiei naţionale, care este macrosistemul. În acest tip de diagnostic se analizează atât legăturile interne între verigile organizatorice cât şi legăturile firmei cu mediul ambiant extern, adică legăturile cu furnizorii, cumpărătorii, băncile etc. *Diagnosticul de evaluare* vizează analiza realizării obiectivelor firmei şi furnizarea de informaţii pentru stabilirea obiectivelor pentru o perioadă viitoare.

Scanned with OKEN Scanner

mediul în care îşi desfăşoară activitatea. Această metodă recomandă să preceadă efortul de analiză de sistem detaliată.

Analiza diagnostic se caracterizează prin faptul că se realizează într-o perioadă relativ scurtă şi nu caută soluţii de detaliu, ci soluţii cu caracter global, sub forma unor recomandări de soluţii-cadru, precum şi a unui program de acţiune ce va include viitoare analize detaliate.

Analiza punctelor forte, a punctelor slabe, a oportunităţilor şi a "ameninţărilor" este cunoscută în literatura de specialitate anglo-saxonă sub numele de analiza diagnostic sau analiza SWOT (Strengths - Weaknesses - Opportunities - Threats)[1].

Pe de o parte, factorii interni şi de mediu pot fi percepuţi în mod diferit de diverse firme, iar, pe de altă parte, ceea ce este perceput ca fiind oportunitate sau punct forte de managementul unei firme, poate să reprezinte o ameninţare sau un punct slab pentru o altă firmă.

De asemenea, într-o perspectivă mai îndepărtată, anumite oportunităţi sau puncte forte, se pot transforma în ameninţări sau în puncte slabe.

Analiza diagnostic poate avea nivele de detaliere şi obiective diferite şi se poate referi la perioade de timp scurte, medii sau lungi.

După sfera de cuprindere pe care o abordează, analiza diagnostic poate fi generală, atunci când se are în vedere sistemul sau unitatea economico-socială în ansamblu şi parţială sau specializată, în cazul în care sunt analizate doar anumite probleme sau subsisteme ale firmei.

A. Pregătirea diagnosticului - este o etapă în care au loc o serie de întâlniri preliminarii între analişti, conducerea unităţii şi viitorii colaboratori, în scopul stabilirii oportunităţii analizei diagnostic şi a creării şi asigurării unui climat de încredere şi înţelegere reciprocă între participanţi.

---

[1] *Punctele forte* reprezintă resursele, aptitudinile şi alte avantaje pe care firma le posedă, iar concurenţii săi nu le au în activitatea de acoperire a nevoilor unei pieţe reale sau potenţiale. Punctele forte pot să existe în domeniul resurselor (materiale, financiare, umane), conducerii pieţei, imaginii firmei, relaţiilor furnizori-cumpărători etc. *Punctele slabe* reprezintă limitări sau deficienţe în ceea ce privesc resursele, aptitudinile şi competenţele şi aduc prejudicii serioase performanţelor firmei. *Oportunităţile* reprezintă situaţiile favorabile existente în mediul în care firma îşi desfăşoară activitatea. *Ameninţările* sunt reprezentate de situaţiile nefavorabile apărute în mediul ambiant al firmei (pătrunderea pe piaţă a unui nou concurent, dezvoltarea prea lentă a pieţei, creşterea puterii clienţilor sau furnizorilor, schimbările tehnologice, modificarea regulamentelor etc.) şi constituie principalele impedimente în atingerea unei situaţii favorabile dorite.

Scanned with OKEN Scanner

Această primă etapă se încheie cu elaborarea unui grafic al acțiunii și cu obținerea acordului din partea beneficiarului privind modul de lucru, termenele, personale implicate etc.

B. Investigația și analiza - este etapa în care se culeg și se sistematizează datele referitoare la domeniile investigate, se analizează și se interpretează datele, se identifică simptomele semnificative, punctele forte și slabe pe domenii, se stabilește puterea internă a firmei, se identifică oportunitățile și pericolele acesteia și se elaborează recomandările de valorificare a atuurilor și oportunităților și de eliminare a punctelor slabe și a pericolelor.

Faze:

I. Culegerea, selectarea și sistematizarea datelor

În cadrul acestei faze se culeg datele stabilite în etapa de pregătire a diagnosticării, se selectează datele relevante și se sistematizează acestea pe domenii și probleme investigare.

Cele mai relevante date privind activitatea internă și externă a firmei pe domenii sunt considerate a fi următoarele: financiar, comercial, producție, resurse umane, cercetare-dezvoltare și managerial.

Cu referire la domeniul financiar, în cadrul acestuia se culeg date necesare pentru a calcula o serie de indicatori și indici financiare, astfel:

a) Indicatori privind profitabilitatea:

Profit brut (total venituri - total cheltuieli) - ilustrează capacitatea firmei de a obține profit;

Profit net (profit brut - impozit pe profit) - arată nivelul profitului care poate fi folosit pentru dezvoltare și stimulare;

Marja profitului (cifra de afaceri - costurile variabile ale produselor vândute) - măsoară marja pentru acoperirea costurilor fixe și asigurarea unui profit;

Randamentul activelor totale (profit net: total active) - măsoară rata profitului net față de total active;

Randamentul capitalului depus de acționari (profit net: capital total al acționarilor) - măsoară rata profitului față de capitalul propriu al acționarilor.

Scanned with OKEN Scanner

b) Indicatori de creştere a firmei:

Indicele de creştere a vânzărilor (cifra de afaceri în anul curent: cifra de afaceri în anul de bază) - arată procentul de creştere al vânzărilor;

Indicele de creştere a profitului (profit brut în anul curent: profit brut în anul de bază) - arată procentul anual de creştere a profitului;

Indicele dividendelor pe acţiuni (total dividende: total acţiuni) - arată mărimea dividendelor pe acţiune;

Indicele preţ/câştig pe acţiune (preţul pieţei pe acţiune: câştigul pe acţiune) - creşterea acestui indice evidenţiază tendinţa de creştere a firmei şi de scădere a riscului în cazul cumpărării de acţiuni la această firmă.

c) Indicatori şi indici privind lichidităţile:

Total disponibilităţi în casă şi bancă (disponibilităţi în casă + disponibilităţi din bancă) - măsoară lichidităţile firmei şi capacitatea de a face plăţi în numerar;

Indicele obligaţiilor curente (active curente : datorii curente) - arată măsura în care o firmă îşi poate onora obligaţiile pe termen scurt;

Indicele lichidităţii (active curente - stocuri curente) - arată măsura în care o firmă îşi poate onora obligaţiile fără a se baza pe vânzarea stocurilor.

d) Indicatori şi indici privind finanţarea firmei prin datorii:

Credite totale pe termen scurt sau lung (valoarea totală a creditelor pe termen scurt sau lung) - arată nivelul de îndatorare al firmei pe termen scurt sau lung;

Indicele datoriei faţă de total activ (datorie totală: total active) - măsoară procentul din capitalul total procurat prin credite;

Indicele datoriei faţă de capitalul propriu (datoria totală: capitalul total al acţionarilor) - măsoară proporţia în care capitalul social este asigurat de credite şi din depunerile acţionarilor.

e) Indicatori şi indici privind imobilizările de capital:

Indicele mărimii stocurilor de produse finite (total stocuri produse finite: cifra de afaceri) - măsoară nivelul stocurilor de produse finite în raport cu cifra de afaceri. Se compară cu media industriei;

Perioada medie de recuperare a vânzărilor (suma datorată de debitori: cifra de afaceri/365) - măsoară durata medie în zile de recuperare a banilor din vânzări;

Scanned with OKEN Scanner

Valoarea facturilor emise şi neîncasate (valoarea totală a facturilor neîncasate) - arată datoriile clienţilor faţă de firmă.

f) Indicatorii privind aspectele financiare ale firmei:

Nivelul ratei dobânzii;

Nivelul impozitului pe profit;

Nivelul altor impozite şi taxe;

Situaţia economică şi financiară a firmelor debitoare;

Blocajul economic.

În domeniul managerial se culeg date şi informaţii privind funcţiile managementului referitoare la previziune, organizare, coordonare, antrenare şi control.

II. Evidenţierea simptomelor semnificative

Simptomele semnificative sunt situaţiile în care între rezultatele obţinute şi prevederile planului există diferenţe apreciabile.

În cazul aprecierii "stării de sănătate" a unei firme, simptomele semnificative de referă la abaterile înregistrate la cei mai sintetici indicatori, cum sunt: profitul, rata profitului, cifra de afaceri, producţia fizică, productivitatea muncii, costurile de producţie, valoarea acţiunilor pe piaţă.

O firmă care nu-şi realizează nivelul prevăzut al profitului nu poate să vândă la nivelul programat al producţiei, depăşeşte sistematic nivelul programat al costurilor de producţie, nu realizează nivelul productivităţii muncii şi nu are disponibilităţi băneşti este într-o stare evidentă de boală.

Una dintre metodele de apreciere sintetică a stării de sănătate a firmei este metoda punctajului "Z" concepută de Altman[1].

Punctajul "Z" se calculează ca o sumă a cinci indici ponderaţi cu anumiţi coeficienţi conform relaţiei:

$$Z = 1{,}2x_1 + 1{,}4x_2 + 3{,}3x_3 + 0{,}6x_4 + 1{,}5x_5$$

Indicii x_1 - x_5 se calculează după relaţiile:

$$x_1 = \frac{capitalul\ circulant}{total\ active}$$; exprimă gradul de flexibilitate al firmei.

[1] T. Zorlenţan, E Burdus, G. Cărpărescu, *Managementul organizaţiei*, Ed. Economică, Bucureşti, 1998, p. 700.

Scanned with OKEN Scanner

$x_2 = \frac{profit\ net\ reinvestit}{total\ active}$; măsoară posibilitatea finanțării activelor din profit.

$x_3 = \frac{profit\ brut}{total\ active}$; exprimă capacitatea firmei de a obține profit.

$x_4 = \frac{valoarea\ actiunilor\ pe\ piata}{datorie\ totala}$; măsoară gradul de îndatorare și posibilitatea de a rambursa datoriile.

$x_5 = \frac{cifra\ de\ afaceri}{total\ active}$; măsoară randamentul activelor.

Dacă Z < 1,8 - firma este amenințată puternic de faliment.

Dacă Z > 3 - firma este stabilă și are șanse mari de a desfășura o activitate profitabilă.

Dacă 1,8 < Z < 3 - firma are dificultăți, dar se poate redresa dacă identifică domeniile deficitare și adoptă acțiuni de redresare a activității în aceste domenii.

Astfel de metode de analiză financiară care să detecteze în mod previzional dificultățile pe care poate să le aibă întreprinderea au elaborat și Conan și Holder folosind alți coeficienți de ponderare și alți indici[1].

III. Identificarea pe domenii de activitate a punctelor forte și slabe și a cauzelor care le generează

Pentru identificarea cauzelor care au generat punctele forte și slabe și, implicit simptomele semnificative se recomandă efectuarea unei analize de tip cauză-efect, care reprezintă de fapt esența analizei diagnostic. Simptomele semnificative sunt determinate de o multitudine de cauze primare, intermediare și finale din domeniul financiar, al producției, comercial, al relațiilor umane, al cercetării-dezvoltării și managerial, care se găsesc în relații de interdependență.

În vederea identificării punctelor forte și slabe externe, diagnosticarea este orientată spre analiza factorilor externi ai firmei. Diagnosticul extern cuprinde o multitudine de variabile, astfel: situația pieței, volumul cererii,

[1]O. Jaba, *Analiza strategică a întreprinderii*, Ed. Sedcom Libris, Iași, 1999, pp. 131-136.

Scanned with OKEN Scanner

starea pieței materiilor prime și a materialelor, evoluția tehnologiilor, legislația fiscală, evoluția politicilor economice. Fiecare dintre variabilele evidențiate sunt de o importanță capitală pentru întreprindere.

IV. Stabilirea puterii interne globale a firmei

Puterea internă globală a firmei se stabilește luând în considerare cele șase domenii de activitate. Pentru industria alimentară se consideră următoarea ierarhizare a coeficienților de importanță a domeniilor: managerial - 0.22, resurse umane - 0.20, comercial - 0.18, cercetare-dezvoltare - 0.15, producție - 0.13 și financiar - 0.12.

V. Elaborarea recomandărilor

În această fază se formulează propuneri de eliminare a deficiențelor și de valorificare superioară a aspectelor pozitive interne ale firmei, precum și de creștere a capacității de răspuns a firmei la cerințele mediului ambiant extern[1].

Recomandările privind activitatea internă vizează cauzele finale, întrucât acestea printr-o influență în lanț generează punctele forte și slabe și implicit, simptomele semnificative. Totodată, recomandările vizează și unele măsuri orientate spre fructificarea oportunităților și eliminarea sau atenuarea pericolelor.

Este necesar ca recomandările să fie axate pe cauzele generatoare de disfuncționalități și puncte forte, urmărind atenuarea sau eliminarea celor care provoacă puncte slabe și extinderea sau generalizarea acelora care stau la originea abaterilor pozitive.

C. Postdiagnosticul

În această etapă se întreprind acțiuni cum ar fi difuzarea studiului elaborat către organele de conducere, discutarea și definitivarea studiului, stabilirea priorităților în aplicarea diferitelor măsuri preconizate, întocmirea programului de aplicate a măsurilor preconizate cu precizarea termenelor și a responsabilităților

[1]Ovidiu Nicolescu (coord.), *Strategii manageriale de firmă*, Ed. Economică, București, 1998.

Scanned with OKEN Scanner

5.3.3. Focalizarea analizei diagnostic asupra domeniului financiar, la S.C. PANY PROD S.A.

5.3.3.1. Scurt istoric al înființării și dezvoltării S.C. PANY PROD S.A.

S.C. PANY PROD S.A. Hârlău (PPH), societate comercială pe acțiuni, cu capital integral privat, este importator-producător de pâine și paste făinoase. Fondată în urmă cu 19 ani, are o bogată experiență acumulată în timp, oferind astăzi clienților și consumatorilor o gamă sortimentală diversă cu produse de marcă din cinci domenii de activitate: morărit, panificație, patiserie, biscuiți, paste făinoase.

În prezent, PPH deține o cotă de piață semnificativă atât la nivel zonal cât și național, poziția sa consolidată bazându-se pe strategii de modernizare continuă a tehnologiilor și sectoarelor de activitate, pe prospectarea pieței în scopul satisfacerii ei dar, mai ales al anticipării cerințelor acestora.

Cunoscută ca unul dintre cei mai importanți și mai recunoscuți producători integrați de produse făinoase din județul Iași, PPH își bazează activitatea pe tradiție și pe respectul față de consumatorii săi, cărora le oferă produse finite de cea mai bună calitate.

Activitățile economice ale societății sunt organizate pe unități de producție, comercializare, logistică și utilități, marketing și cercetare aplicativă. Îmbinând tradiția rețetelor sale cu tehnologiile moderne și profesionalismul angajaților și echipei manageriale, PPH este un partener de încredere pentru clienți, furnizori, bănci etc. În anul 1990 ia ființă prin punerea în funcțiune a două mori de grâu, o fabrică de pâine și o fabrică de biscuiți.

În 1995, prin lucrările de supraetajare în spațiul existent, s-au montat încă două linii de fabricare a pâinii, cu capacitatea de 2 tone/24h. În 1998, în spațiul disponibil al morii de grâu din Hârlău, s-a construit și s-a pus în funcțiune o nouă linie de măciniș grâu, cu capacitatea de 5t/24h, dotată cu utilaj I.M. Toplet. Tot atunci s-a dezafectat linia de biscuiți "Rareș" și s-a instalat o linie de 0,5t/24h, precum și o linie de chifle cu capacitate de 0,5t/24h.

Între anii 1996-2006 se derulează programe de investiții pentru retehnologizarea fabricii de paste făinoase, a celor 2 fabrici de pâine și a liniilor de ambalare a biscuiților. Sunt instalate o nouă fabrică de produse

Scanned with OKEN Scanner

congelate şi o moară de făină, astfel PPH devine producător important făină în zonă.

În anul 1998 se inaugurează reţeaua de magazine "Rareş", magazine moderne şi elegante, care au introdus cu succes în judeţele Iaşi, Botoşani şi Suceava un nou concept de comercializare a produselor alimentare.

Beneficiarii produselor de morărit şi panificaţie ai PPH sunt:

- societăţi comerciale cu capital privat în număr de aproximativ 75;
- societăţi în nume colectiv, în număr de aproximativ 29;
- asociaţii familiare, în număr de aproximativ 40-50;
- reţeaua proprie societăţii, formată dintr-un număr de 16 magazine;
- cofetăriile;
- I.A.S. (foste) şi F.N.C., pentru produsele cerealiere.

PPH stabileşte relaţii de parteneriat prin înfiinţarea de societăţi mixte cu firme din Danemarca şi Italia şi alte ţări şi plasează în societăţi cu capital străin precum şi în societăţi româneşti, deţinând în prezent participaţii la 3 asemenea societăţi.

5.3.3.2. Obiectul de activitate al PPH. Informaţii succinte privind procesul tehnologic specific PPH

PPH este persoană juridică română, cu capital privat care îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu prevederile Legii 31/1990. Are sediul în oraşul Hârlău, având puncte de producţie şi comercializare (peste 20) în localităţi din judeţele Iaşi, Botoşani şi Suceava.

Obiectul de activitate cu care PPH este înscrisă în Registrul Comerţului în anul 1991, cu menţiunile efectuate ulterior, constă în următoarele tipuri de activităţi:

- achiziţionarea şi prelucrarea cerealelor;
- fabricarea de produse de morărit şi panificaţie, zaharoase, paste făinoase, expandate şi alte produse alimentare;
- comercializarea sub toate formele: en-gros, mic-gros, en-detail, ambulant şi altele, a produselor proprii şi a altor produse

Scanned with OKEN Scanner

agroalimentare şi nealimentare, prin reţeaua proprie de magazine sau prin magazine închiriate;

- prestări servicii către alţi agenţi economici sau către populaţie în domenii proprii activităţi de bază şi în alte domenii: auto-mecanico-energetice;
- activităţi de depozitare, activităţi de prezentare;
- activităţi de intermediere pe baza de comision;
- activităţi de consulting, asistenţă tehnică, cercetare-proiectare în domeniul propriu de activitate şi în alte domenii;
- activităţi de import/ export de produse agroalimentare şi nealimentare contractate direct cu furnizorii români, persoane fizice, cu plata în lei sau in valută, în nume şi pe cont propriu sau prin intermediari.

Începând din 1990, după schimbarea produsă de revoluţie, s-a înregistrat o creştere considerabilă a numărului de persoane ce doresc produse de o calitate superioară. Din această cauză au apărut diverşi producători şi diverse produse pentru a satisface diverse nevoi.

Această evoluţie se datorează în mare parte alinierii ofertei de produse şi servicii la nivelul cererii, conform principiului concurenţei şi al satisfacerii nevoilor la un nivel mai înalt.

În acest context, PPH a început modernizarea şi retehnologizarea secţiilor sale. Numărul de produse a crescut simţitor, calitatea acestora apropiindu-se din ce în ce mai mult de calitatea produselor oferite de firme cu renume în industria alimentară din alte ţări.

Din anul 2006 putem afirma că produsele PPH pot fi comparate cu orice produse concurente ale diverselor firme străine ce au pătruns pe piaţă românească. Dovada acestui fapt este cotă de piaţă deţinută în judeţ - cca. 7%.

Informaţii succinte privind procesul tehnologic specific PPH

În procesul tehnologic pentru fabricarea pâinii şi a produselor de franzelărie, principalele materii prime utilizate sunt următoarele:

- făină de grâu;
- drojdie comprimată pentru panificaţie;
- sarea comestibilă;

Scanned with OKEN Scanner

• apa potabilă inodoră, insipidă, lipsită de substanță organică și cu o duritate de maxim 18 grade.

Prezentarea sortimentului produselor de morărit și panificație existente în PPH

Cerealele se caracterizează printr-un potențial tehnologic și nutritiv ridicat, prelucrându-se într-o gamă largă de produse, foarte diversificate, de la crupe, făinuri, paste făinoase, produse de panificație obținute prin afânarea biologică, produse de panificație obținute prin afânarea chimică.

♦ *Crupele*

Crupele sunt produse care rezultă dintr-o prelucrare specială a boabelor de cereale sau de leguminoase pentru eliberarea endospermului de formațiile anatomice periferice.

Întrucât prelucrarea în crupe are numeroase variante tehnologice, clasificarea crupelor are drept criteriu de bază modul de obținere. Astfel, crupele se împart în două mari categorii:

• Crupe naturale;

• Crupe artificiale obținute din amidon parțial cleificat, în prealabil extras din diverse materii prime amidonoase.

♦ *Făinurile*

Sunt produse pulverulente care se obțin prin măcinarea boabelor de cereale panificabile (grâu, secară) sau a altor boabe de cereale nepanificabile (orz, orez, porumb).

În funcție de anumite criterii, sortimentul acestei grupe cuprinde următoarele tipuri de făină:

• tip 480 - făină albă superioară tip trei nule (000), folosită în patiserie;

• tip 550 - făină albă tip două nule (00), folosită în patiserie și panificație;

• tip 700 - făină albă;

• tip 800 - făină semialbă;

• tip 1350 - făină neagră.

♦ *Pastele făinoase* sunt produse obținute dintr-un aluat crud, nefermentat, uscat până la o umiditate de 12-13 %. În condițiile unei uscări normale pastele făinoase se pot păstra timp îndelungat.

Scanned with OKEN Scanner

După criteriul reţetar, pastele făinoase se împart în: paste făinoase simple, paste făinoase cu ouă şi paste făinoase cu adaosuri nutritive şi de îmbunătăţire a aromei.

Din punct de vedere al modelării: paste făinoase lungi, paste făinoase medii şi paste făinoase scurte fabricate într-o gamă variată de sortimente.

♦ *Produsele de panificaţie obţinute prin afânarea biologică*

În grupa produselor de panificaţie afânate pe cale biologică sunt cuprinse sorturile de pâine comună, pâine cu adaosuri şi pâine dietetică.

Sortimentul produselor de panificaţie afânate biologic, cuprinde câteva zeci de tipuri clasificate pe grupe, după următoarele criterii: natura făinii, reţeta utilizată, metoda de preparare a aluatului, metoda de coacere şi sistemul de modelare.

În mod curent, se produc şi se comercializează următoarele sortimente:

- pâinea simplă şi pâinea cu adaosuri de făină şi cartofi;
- produse de franzelărie simplă şi produse speciale de franzelărie;
- pâine dietetică.

Tot în cadrul produselor de panificaţie afânate biologic, recent a fost introdusă în fabricaţie o nouă categorie de produse de genul "pâine îmbogăţită", care include un sortiment relativ restrâns însă cu tentativă de dezvoltare pentru a satisface necesarul consumatorilor cu diverse afecţiuni.

♦ *Produse de panificaţie obţinute prin afânare chimică*

Această grupă de produse se caracterizează printr-o structură sortimentală foarte variată, cunoscută sub denumirea generică de "patiserie industrială". Sortimentul produselor de panificaţie afânate chimic este reprezentat prin: biscuiţi, vafe şi napolitane, fursecuri şi pişcoturi, turtă dulce, produse tip chec.

5.3.3.3. Politica PPH în domeniul calităţii. Retehnologizarea

PPH, unul dintre producătorii integraţi de produse făinoase din România, realizate într-o gamă largă prin tehnologii înalte şi cu o calitate recunoscută şi confirmată pe piaţă, îşi propune, prin politicile proprii, satisfacerea exigenţelor clienţilor săi şi întărirea poziţiei pe piaţă.

Implementarea şi certificarea în cursul anului 2000 a Sistemului Calităţii în concordanţă cu standardul SR EN ISO 9001, menţinerea şi

Scanned with OKEN Scanner

permanenta lui îmbunătățire s-a constituit într-un eficient instrument de atingere a obiectivelor politicii conducerii în domeniul calității.

Astfel:

• a fost asigurată constanța calitativă a produselor și serviciilor;

• a fost urmărită sănătatea produselor;

• a fost îmbunătățită continuu calitatea, având ca efect creșterea pieței de desfacere.

În politica PPH în domeniul calității, anul 2001 a reprezentat începutul unei etape importante prin obiectivele sale:

• creșterea eficienței funcționării sistemului calității implementat;

• dezvoltarea în cadrul sistemului calității a componentei de înlocuire a produselor, asigurarea securității lor fizice, chimice și microbiologice;

• însușirea noilor prevederi ale SR EN ISO 2001/2000 și trecerea la aplicarea lor în mod treptat până la sfârșitul anului 2002.

PPH va proiecta și implementa metode moderne de măsurare a eficacității, eficienței și de îmbunătățire a *Sistemului calității certificat*, reprezentând valoarea adăugată pentru clientul dinăuntrul sau din afara organizației.

PPH va adopta un instrument de management al siguranței alimentelor, sistemul H.A.C.C.P. "Analiza pericolelor în punctele critice de control", va identifica, anula și ține sub control toate riscurile ce ar putea interveni în procesul de fabricație, manipulare și distribuție a produselor.

HACCP poate fi aplicat în orice etapă din circuitul tehnic al produselor alimentare și este conceput astfel încât să poată asigura feed-back-ul necesar activităților corective.

Funcționarea sistemului calității este supravegheată de către reprezentantul conducerii în domeniul calității cu ajutorul biroului Asigurarea calității, efectuându-se evaluări planificate ale sistemului și acțiuni de identificare, analiză, de corecție și prevenire a neconformităților de produs și de sistem.

PPH va asimila în cadrul sistemului calității noile cerințe ale standardului de management al calității, SR EN ISO 9001/2000, ale cărui atuuri se referă la:

• oportunități superioare privind reducerea risipei prin identificarea și managementul proceselor deficitare;

Scanned with OKEN Scanner

• reducerea complexității proceselor pe baza analizei lor sistematice;

• încurajarea mentalității orientate către proces, proiecte, clienți;

• crearea în societate a unei atitudini pozitive pentru îmbunătățire continuă și inovare, flexibilitate, disponibilitate a fiecărui angajat.

Punerea în practică a politici calității se dovedește încă o dată a fi responsabilitatea absolută a conducerii de vârf și rezultat al angajării întregului personal, de la toate nivelurile în menținerea și îmbunătățirea sistemului calității.

Managementul PPH ia toate măsurile ce se impun pentru atingerea obiectivelor propuse, asigură toate resursele necesare funcționării efective și eficiente, îmbunătățirii sistemului calității implementat.

Retehnologizarea

În toate sectoarele de producție s-au realizat modernizări/ retehnologizări care au ridicat nivelul calitativ al produselor în vederea satisfacerii cerințelor clienților, astfel:

• în sectorul de morărit - dotarea tehnică și tehnologică aparține liderului mondial în domeniu, firma Buhler din Elveția;

• în sectorul de panificație - strategia de modernizare a adoptat soluții pentru investiții în utilaj tehnologic care a ridicat nivelul calitativ al tuturor liniilor de fabricație;

• în sectorul de patiserie - introducerea tehnologiilor noi de congelare și tehnologiile moderne de ambalare, au permis diversificarea acestor produse și mărirea termenelor de valabilitate;

• în sectorul biscuiți - liniile de fabricație existente au fost completate cu mașini de ambalat și cremuit care au mărit productivitatea și au asigurat prețuri acceptate pe piață;

• în sectorul de paste făinoase - tehnologia de prelucrare cu temperaturi înalte (cu utilaje FEN Italia) aplicată pe făinurile de grâu moale au conferit pastelor scurte consistența și aspectul pastelor italiene fiind apreciate de consumatorii de pe piața internă.

Activitatea de producție este susținută de activitățile de proiectare tehnologică și de mentenanță realizate de personalul de specialitate propriu.

Scanned with OKEN Scanner

5.3.3.4. Diagnosticarea domeniului financiar

Menținerea în stare financiară bună, respectiv în situația de continuare a exploatării/ activității în condiții de eficiență și eficacitate, respectiv de atingere a obiectivelor propuse, presupune din partea întreprinderii și a conducătorilor ei o permanentă adaptare a modului de gestiune, cu scopul de a compensa modificările pe care mediul socio-economic le produce asupra modului de derulare a activității întreprinderii[1]. Neluarea în considerare a acestor modificări, precum și absența unor instrumente de gestiune adecvate compromit menținerea în stare financiară bună.

Activitatea va tinde către o situație dificilă care contribuie la degradarea mai mult sau mai puțin semnificativă a stării financiare[2]. O situație dificilă se caracterizează „printr-o absență gravă, importantă și progresivă a stăpânirii obstacolelor și dificultăților", care este cauzată, pe de o parte, de incapacitatea managerilor de a conduce eficace întreprinderea și, pe de altă parte, de dezvoltarea acesteia în contextul său economic.

Este important de reținut că nu natura dificultăților, ci frecvența și intensitatea cu care se manifestă sunt determinante în caracterizarea unei astfel de situații.

5.3.3.4.1. Analiza structurii contului de profit și pierdere[3]

Diagnosticul financiar permite aprecierea situației financiare a companiei pe baza informațiilor preluate din situațiile financiare[4]. Însă, informațiile diagnosticului financiar trebuie completate și cu informații referitoare la mediul extern al întreprinderii (starea economiei, a sectorului de activitate), informații referitoare la potențialul tehnic și uman, potențial

---

[1]V. State, *"Determinarea stării financiare a întreprinderii cu ajutorul modelelor statistice discriminante"*, http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/820062/50.pdf

[2]Cf. Ibid., starea financiară dificilă apare ca o situație susceptibilă de a bulversa continuarea activității în condiții de eficiență și eficacitate. Aceasta din urmă corespunde unei realități „normale" a întreprinderii, în timp ce situația dificilă este asociată unei realități „anormale" a aceleași entități. Momentul de la care o dificultate sau un ansamblu de dificultăți par de natură să ducă la o situație dificilă este greu de determinat. Toate aceste elemente influențează performanțele financiare ale întreprinderii determinând, în final, competitivitatea acesteia.

[3]Parcurgem unele repere ale schemei de analiză din: Claudia Elena Șerban, *Diagnosticul rentabilității întreprinderii*, ASE, Facultatea CIG, București, 2007 (Selectiv), fundamentată teoretic pe: Gh. Valceanu, V. Robu, N. Georgescu, *Analiza economico – financiară*, Ed. Economică, București, 2005.

[4]Dezvoltări în: Gh. Mărgulescu, *Diagnostic economico-financiar. Concept, metode, tehnici*, Editura Romcart, București, 1994.

Scanned with OKEN Scanner

comercial şi juridic, managementul întreprinderii (informaţii dependente de întreprinderi).

• *Analiza structurii veniturilor şi dinamicii acestora*

Tabel 5.3.3.4.1.1.

Venituri realizate

Revenues (2005-2006)

Indicatori (mii lei)	2005	2006
Venituri totale	21.112 (100%)	25.550 (100%)
1.1 Venituri din exploatare	20.970 (99,32%)	25.433 (99,54%)
1.1.1 CA	20.924 (99,78%)	25.298 (99,47%)
1.2 Venituri financiare	142 (0,68%)	117 (0,46%)
1.3 Venituri extraordinare	0	0

Din analiza structurii veniturilor în dinamica constatăm că venitul din exploatare este *preponderent* în venitul total şi are tendinţa de creştere[1]. Atunci când în structura veniturilor din exploatare predomină veniturile din vânzări, înseamnă că[2] probabilitatea de realizare efectivă a veniturilor prin încasare este mai mare, sporind şi gradul de atractivitate al acestei afaceri pentru potenţialii investitori.

Urmărind însă dinamica vânzărilor şi a structurii acestora, constatăm că, de la un exerciţiu financiar la altul, vânzările au o pondere mai mică, ceea ce conduce spre concluzia că apariţia unor noi concurenţi în sector a determinat o anumită diminuare a poziţiei pe piaţă[3].

Managementul companiei trebuie să aibă în vedere că sistemele de vânzari şi distribuţie trebuie să satisfacă nevoile consumatorilor şi clienţilor

[1]Aceasta semnifică faptul că managemetul companiei este preocupat de asigurarea continuităţii activităţii.

[2]*Cf.* Claudia Elena Şerban, *Diagnosticul rentabilităţii întreprinderii*, ASE, Facultatea CIG, Bucureşti, 2007 (Selectiv).

[3]Această situaţie se poate explica astfel (*Cf.* Ibid.): firma îşi desfăşoară activitatea într-un sector deschis fără bariere la intrarea în sector, iar pe de altă parte inexistenţa efortului promoţional sau existenţa acestuia, dar nu suficient de intens pentru a consolida poziţia concurenţiala a firmei.

Scanned with OKEN Scanner

şi, în acelaşi timp, să genereze creştere profitabilă. Un sistem eficient este cel proiectat să evite pierderile şi risipa, în timp ce focusul este aşezat pe cost management şi productivitate. Un sistem eficace este cel proiectat să producă un anume rezultat, iar focusul este pus pe serviciile adresate clienţilor şi pe creştere.

Astfel, eficienţa versus eficacitate înseamnă în mod esenţial realizarea unui echilibru între costuri şi servicii. Echilibrarea eficienţei şi a eficacităţii nu este o decizie specifică vânzărilor, este o decizie managerială.

• *Analiza structurii rezultatului exerciţiului*

Tabel 5.3.3.4.1.2.

Structura rezultatului exerciţiului

The structure of the profit or loss (2005-2006)

Indicatori (mii lei)	2005	2006
1. Rezultatul brut al exerciţiului	281 (100%)	136 (100%)
1.1 Rezultatul din exploatare	415 (148,13%)	348 (254,95)
1.1.1 Rezultat aferent CA	414 (99,64%)	346 (99,57%)
1.2 Rezultat financiar	135	-211
1.3 Rezultat extraordinar	0	0

$R_{CA} = CA - Ch_{CA}$
$Ch_{CA\ 2006} = CA / Vt.\ Expl \times Ch.\ Expl = 0,9947 \times 25.084 = 24.951$ mii lei
$Ch_{CA\ 2005} = CA / Vt.\ Expl \times Ch.\ Expl = 0,9978 \times 20.554 = 20.509$ mii lei
$R_{CA\ 2006} = CA - Ch_{CA} = 25.298 - 24.951 = 347$ mii lei
$R_{CA\ 2005} = CA - Ch_{CA} = 20924 - 20509 = 415$ mii lei

Analiza structurii rezultatelor ne relevă evoluţii asemănătoare veniturilor. Urmărind însă ponderea rezultatului exploatarii în rezultatul total al exerciţiului, observăm valori mai mari decât ale veniturilor corespunzatoare, ceea ce, potrivit specialiştilor în diagnostic de

Scanned with OKEN Scanner

întreprindere[1], înseamnă că activitatea de exploatare se desfăşoară cu respectarea corelaţiilor de echilibru specifice.

• *Analiza echilibrului financiar pe baza contului de profit şi pierdere*

Tabel 5.3.3.4.1.3.

Situaţia veniturilor şi cheltuielilor

Statement of revenue and expenditure - 2005-2006 (mii lei)

Indicatori	2005	2006	Indici
1. Venituri din exploatare	20.970	25.433	121,28
1.1. CA	20.924	25.298	120,90
2. Cheltuieli de exploatare	20.554	25.084	122,04
2.1. Cheltuieli aferente CA	20.509	24.951	121,66
2.1.1. Cheltuieli cu materiale	17.347	21.334	122,98
2.1.2. Cheltuieli de personal	1.927	2.365	122,72
2.1.3. Cheltuieli cu prestări de la terţi	640	658	102,81
2.1.4. Cheltuieli cu amortizările	438	427	97,60
2.1.5. Cheltuieli cu impozite, taxe şi vărsăminte asimilate	103	168	162,32
2.1.6. Alte cheltuieli de exploatare	97	130	133,85
3. Venituri financiare	142	116	82,11
4. Cheltuieli financiare	276	327	118,38
4.1. Cheltuieli cu dobânzi bancare	246	252	102,42
5. Venituri extraordinare	0	0	0
6. Cheltuieli extraordinare	0	0	0
7. Venituri totale	21.112	25.549	121,02
8. Cheltuieli totale	20.830	25.413	122

Un scop important al analizei este de a identifica vulnerabilităţile specifice la nivelul fiecărei categorii de activitate. Analiza echilibrului financiar pe baza informaţiilor din CPP constituie punctul de plecare în investigaţia activităţii economice a companiei şi reprezintă cca. 60% din informaţiile relevante într-un raport de analiză[2]. Elementele care apar în raportul de analiză ulterior acestor corelaţii au menirea de a certifica concluziile acestei prime părţi.

---

[1]C. E. Şerban, *op. cit.*

[2]*Cf.* Claudia Elena Şerban, *Diagnosticul rentabilităţii întreprinderii*, ASE, Facultatea CIG, Bucureşti, 2007.

Scanned with OKEN Scanner

În contextul de față, observăm că:

Ich. totale > I vt. totale (122% > 121,02%); Ich. expl > Ivt. expl (122,04% > 121,28%)

De aceea, la nivel de ansamblu al acestei activități există o anumită ineficiență economică. Autori consacrați ai domeniului diagnosticului financiar (Gh. Valceanu, V. Robu, N. Georgescu, Gh. Mărgulescu, C.E. Şerban, C. Cojocaru, W. Păvăloaia) recomandă ca, atunci când fondurile băneşti consumate de întreprindere atrag o pierdere financiară importantă, să se întreprindă *analiza corelațiilor de echilibru.*

Ceea ce putem afirma este că deşi CA este preponderentă în veniturile din exploatare şi firma are încă profit din exploatare, volumul profitului este diminuat datorită ineficienței consumurilor.

5.3.3.4.2. Analiza rezultatului exercițiului financiar

Paşii următori ai analizei presupun şi cunoaşterea următoarelor date, considerate indispensabile[1]: Venituri totale (Vt) = 21.112 mii lei (2005) şi 25.549 mii lei (2006), numărul mediu de personal Ns = 125 şi 123 pers., rezultatul brut la 1 leu venituri (pr) = 0,013 lei şi 0,005 lei, ^{r}pr (2006) = 0,013. Calculele performanței necesită şi cunoaşterea timpului mediu pe un salariat (ore) (t_h), care este 1600 şi 1700, fondul total de timp de munca (om-ore) Th = 200.000 şi 209.100.

Proctivitatea orară determinată are valoarea de 0,10 lei (2005) şi 0,12 lei (2006).

Tabel 5.3.3.4.2.1.

Structura veniturilor – mii lei

Revenue Structure (2005-2006)

Venituri	Venituri		gi (Vi / ∑Vi)		Ri		Pr i	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Exploatare	20970	25433	99.33%	99.54%	415	348	0.020	0.014
Financiare	142	117	0.67%	0.46%	-135	-211	-1.47	-1.80
Extraordinare	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	21112	25550	100%	100%	280	137	0.013	0.005

[1] *Cf.* Ibid.

Scanned with OKEN Scanner

$\Delta \text{Re}x = \text{Re}x_1 - \text{Re}x_0$ = - 145 lei;

$\Delta Vt = (Vt_1 - Vt_0)x\overline{pr_0}$ = 4438 x 0,013 = + 57,69 lei

$\Delta T = (T_1 - T_0)\ Wh_0x\overline{pr_0}$ = + 12,42 lei; $\Delta Ns = (Ns_1 - Ns_0)xth_0xWh_0x\overline{pr_0}$ = - 4,36 lei;

$\Delta th = Ns_1(th_1 - th_0)xWh_0x\overline{pr_0}$ = + 17,07 lei; $\Delta Wh = T_1(Wh_1 - Wh_0)x\overline{pr_0}$ = + 39 lei

$\Delta\overline{pr} = Vt_1(\overline{pr}_1 - \overline{pr}_0)$ = - 204,36 lei; Δ gi = Vt_1 (^{r}pr 1 – pr 0) = 0 lei;

Δ pri = Vt_1 (pr 1 - ^{r}pr) = - 204,36 lei

Interpretarea rezultatelor analizei

Se constată reducerea rezultatului exercițiului cu 145 lei, de la 136 lei, profit în 2006, la 281 lei profit în 2005. La această modificare factorii de influență, al căror mod de acțiune este tratat exhaustiv de literatura de specialitate[1], au avut următoarele contribuții:

♦ Modificarea *veniturilor totale,* în sensul creşterii de la 21112 lei, în anul precedent, la 25550 lei, în anul analizat, a avut o influență favorabilă asupra rezultatului exercițiului, determinând creşterea acestuia cu 57,69 lei. *Timpul în om-ore* are o influență favorabilă asupra veniturilor totale şi implicit asupra rezultatului exercițiului, determinând creşterea acestuia cu 12,42 lei.

Aceasta se datorează următorilor factori de influență asupra timpului în om-ore şi indirect asupra rezultatului exercițiului:

• *numărului de salariați* – 125 pers./ 2005 şi 125 pers/ 2006, influențează negativ rezultatul exercițiului, determinând scăderea acestuia cu 4,36 lei;

• *timpului de lucru în ore pe salariat* are o influență favorabilă asupra rezultatului exercițiului, contribuind la creşterea acestuia cu 17,07 lei.

• *profitul mediu la 1 leu venit pe categorii de venituri* a influențat negativ profitul mediu la 1 leu venit total şi, prin urmare, şi rezultatul exercițiului care a scăzut cu 204,36 lei datorită acestei influențe.

Factorii care au determinat modificările elementelor componente ale fenomenului:

---

[1] *Cf.* Gh. Mărgulescu, *Diagnostic economico-financiar. Concept, metode, tehnici*, Editura Romcart, București, 1994; C.E. Elena Şerban, *Diagnosticul rentabilității întreprinderii*, ASE, Facultatea CIG, București, 2007.

Scanned with OKEN Scanner

♦ *Veniturile totale* s-au modificat în sensul creşterii, situaţie ce are loc atunci când firma reuşeşte să-şi valorifice mai bine produsele prin comercializarea unei cantităţi mai mari sau prin creşterea preţului de vânzare ca urmare a inflaţiei, a raportului cerere-ofertă sau a îmbunătăţirii calităţii.

Descompunerea veniturilor pe factori de influenţă ne permite să aşezăm această evoluţie pe seama creşterii productivităţii orare şi a creşterii timpului mediu pe salariat.

♦ Analizând *profitul mediu la un leu venit total* observăm că acesta s-a modificat în sens nefavorabil întreprinderii, lucru care se datorează în totalitate modificării profitului mediu pe categorii de activităţi, care a scăzut şi în cazul activităţii de exploatare şi în cazul activităţii financiare.

♦ *Productivitatea orară* a determinat modificarea rezultatului exerciţiului în sensul majorării cu 26 u.m. ca urmare a creşterii sale de la 0.10 lei/ora la 0.12 lei/oră în 2006.

♦ *Profitul mediu la 1 leu venit total* a contribuit la modificarea rezultatului exerciţiului în sensul scăderii cu 204,36 lei ca urmare a scăderii valorii sale de la 0,005 lei profit la 1 leu venit total în anul 2006 la 0,013 lei profit la 1 leu venit total în anul 2005.

Propuneri de măsuri care pot determina creşterea rezultatului exerciţiului:

• Managementul companiei în discuţie ar trebui să acorde o atenţie deosebită gestionării resurselor umane astfel încât să obţină o productivitate a muncii cât mai mare şi să evite pe cât posibil creşteri exponenţiale ale elementelor de cheltuieli şi mai ales a cheltuielilor de personal, care deţin o pondere însemnată în total cheltuieli din exploatare.

• Diminuarea cheltuielilor din exploatare sau păstrarea lor la un nivel constant în cazul în care se nu se doreşte extinderea activităţii.

• Atâta timp cât managementul consideră că rezultatul muncii salariaţilor poate fi valorificat pe piaţă, ar trebui să existe mai multă preocupare pentru exploatarea timpului de lucru, astfel încât aceste influenţe, la un loc cu influenţele productivităţii muncii, să conducă la creşterea profitabilităţii afacerii.

Scanned with OKEN Scanner

5.3.3.4.3. Analiza rentabilității veniturilor totale ale PPH

Tabel 5.3.3.4.3.1.

Indicatori necesari analizei (Setul 1)

Indicators (2005-2006)

Indicatori (mii lei)	2005	2006
1. Venituri totale	21112	25550
2. Cheltuieli totale	20830	25413
3. Venitul total recalculat	-	23548
4. Cheltuieli totale recalculate	-	23640
5. Profitul brut al exercițiului	282	136
6. Rata rentabilității veniturilor	1,33%	0,54%
7. Ip	-	108,5%

$\Delta Rv = Rv1 - Rv0 = - 0,79\%$

$$\Delta g = \left(1 - \frac{\sum q_{i1} \times c_{i0}}{\sum q_{i1} \times p_{i0}}\right) \times 100 - \left(1 - \frac{\sum q_{io} \times c_{i0}}{\sum q_{i0} \times p_{i0}}\right) \times 100 = - 0,39\% - 1,33\% = - 1,72\%$$

$$\Delta p = \left(1 - \frac{\sum q_{i1} \times c_{i0}}{\sum q_{i1} \times p_{i1}}\right) \times 100 - \left(1 - \frac{\sum q_{i1} \times c_{i0}}{\sum q_{i1} \times p_{i0}}\right) \times 100 = 7,47\% + 0,39\% = + 7,86\%$$

$$\Delta c = \left(1 - \frac{\sum q_{i1} \times c_{i1}}{\sum q_{i1} \times p_{i1}}\right) \times 100 - \left(1 - \frac{\sum q_{i1} \times c_{i0}}{\sum q_{i1} \times p_{i1}}\right) \times 100 = 0,53\% - 7,47\% = - 6,94\%$$

Interpretarea rezultatelor analizei

Prin informația pe care o furnizează managerului, analiza economico-financiară prezintă avantajul că dă o semnificație globală stării financiare şi oferă o tendința probabilă de evoluție a acesteia. Dacă acest indicator se constituie doar într-un „semnalizator" al dificultăților potențiale, prin informația pe care o pune la dispoziție îl poate incita pe manager să adopte un comportament de căutare a cauzelor acestor dificultăți pentru a le elimina şi a restabili situația inițială, de normalitate[1].

Combinarea de variabile discriminante răspunde nevoilor managerului în exercitarea funcției sale de „vigilență", dându-i mijloacele pentru a-şi

[1]V. State, *"Determinarea stării financiare a întreprinderii cu ajutorul modelelor statistice discriminante"*, http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/820062/50.pdf

Scanned with OKEN Scanner

crea o imagine de ansamblu asupra situației întreprinderii sale și, în același timp, pentru a efectua propriul său diagnostic și prognostic. Cu cât managerul este mai bine și mai rapid informat cu privire la evenimentele ce ar putea modifica în mod semnificativ evoluția afacerii sale, cu atât succesul acțiunilor sale va fi mai mare.

Date fiind cifrele concrete, se constată reducerea ratei rentabilității veniturilor în perioada analizată cu 0,79 %. La această scădere au contribuit următorii factori de influență, după cum urmează:

♦ *Structura veniturilor* determină o diminuare a rentabilității veniturilor cu 1,72 %, ceea ce înseamnă că structura acestora s-a modificat în sensul reducerii ponderii acelor venituri care se obțin cu o rentabilitate unitară mai mare decât media pe întreprindere; în acest caz, înseamnă că managementul nu e preocupat de asigurarea continuității activității și luând în considerare și faptul că nu degajă o rentabilitate unitară mai mare decât media pe întreprindere, putem aprecia activitatea managementului drept una nu foarte performantă.

♦ *Influența prețului* este în sens favorabil economic, aceasta determinând creșterea rentabilității veniturilor cu 7,86%. Se observă că influența prețului e cea mai intensă între cele 3 influențe calculate. Din analiza comparată a prețurilor și a costurilor, constatăm starea de eficiență a activității, aceasta deoarece influența favorabilă a prețului este mult mai intensă decât influența generată de creșterea costului[1].

♦ *Costul unitar* a influențat negativ rata rentabilității veniturilor, determinând scăderea acesteia cu 6,94%, dar acest lucru este normal din punct de vedere economic. Creșterea costului unitar poate fi efectul creșterii costurilor de achiziție a resurselor materiale, a cheltuielilor cu salariile sau a costurilor de distribuție.

Propuneri de măsuri care pot determina creșterea ratei rentabilității veniturilor:

• Managementul trebuie să schimbe actuala politică de conducere a afacerii, deoarece aceasta nu se dovedește a fi cea mai adecvată.

• Managementul trebuie să se preocupe în permanență de asigurarea continuității activității.

---

[1]Această evoluție se poate datora fie îmbunătățirii calității produselor vândute, fie modificării raportului cerere-ofertă în favoarea întreprinderii, fie unor factori conjuncturali precum: scăderea puterii concurenților, creșterea puterii de cumpărare etc.

Scanned with OKEN Scanner

• Se impune şi intensificarea efortului promoţional şi îmbunătăţirea calitativă a produselor.

Legat de acest din urmă aspect, relevăm că atingerea obiectivelor stabilite se poate realiza, numai, dacă în contextul strategiei de marketing se elaborează şi o strategie adecvată în domeniu promoţional. Se practică două tipuri de strategii promoţionale:

1. *Strategia de împingere* – vizează trecerea produsului în canalele de distribuţie, obligându-l pe distribuitor să găsească soluţiile pentru a vinde mai repede produsul[1].

2. *Strategia de atragere* – vizează direct consumatorul final, pe care trebuie să-l atragă, determinându-l să cumpere. Se utilizează cu predilecţie pentru bunurile de larg consum, folosind pe scară largă publicitatea.

Dacă produsul se vinde, consumatorii vor cere produsul membrilor canalului de distribuţie, care îl vor cere producătorului şi în acest fel, cererea de consum atrage produsul pe canalele de distribuţie.

Se poate utiliza una din strategii sau ambele în combinaţie. La nivelul firmelor din sectorul agroalimentar al judeţului Iaşi am remarcat orientarea producătorilor spre strategia împingerii, care a condus la accentuarea concurenţei prin preţ.

5.3.3.4.4. Analiza rentabilităţii financiare

Tabel 5.3.3.4.4.1.

Indicatori necesari analizei – mii lei (Setul 2)

Indicators (2005-2006)

Indicatori	2005	2006
Cifra de afaceri	20924	25298
Cheltuieli totale aferente CA	20509	24951
Venituri totale	21112	25549
Capitaluri proprii	7804	17329
Active totale	11692	20967
Rezultatul net al exerciţiului (Profit)	178	84
Rata rentabilităţii financiare	2,31%	0,49%
VT/AT	1,81	1,22

[1]Se utilizează mai ales pentru sectorul productiv, efortul promoţional suportându-l în special distribuitorul, spre el împinge producătorul bunul său. Producătorul foloseşte cu predilecţie vânzarea personală şi promovarea comercială, iar intermediarul publicitatea, promovarea vânzărilor, vânzarea personală.

Scanned with OKEN Scanner

AT/Kp	1,50	1,21
Pn/VT	0,0085	0,0033
Ip	-	108,5%
Ic - chelt. cu mat. prime	-	107,5%

$\Delta Rfin = Rfin_1 - Rfin_0 = 0,49\% - 2,31\ \% = -\ 1,82\%$

$$\Delta\frac{VT}{AT}=\left(\frac{VT_1}{AT_1}-\frac{VT_0}{AT_0}\right)\times\frac{AT_0}{Kp_0}\times\frac{Pn_0}{VT_0}\times 100 = (1,22 - 1,81)\ x\ 1,5\ x\ 0,0085\ x100 =$$

$- 0,74\%$

$$\Delta\frac{AT}{Kp}=\frac{VT_1}{AT_1}\times\left(\frac{AT_1}{Kp_1}-\frac{AT_0}{Kp_0}\right)\times\frac{Pn_0}{VT_0}\times 100 = 1,22\ x(1,21 - 1,5)\ x\ 0,0085\ x100 =$$

$- 0,29\%$

$$\Delta\frac{Pn}{VT}=\frac{VT_1}{AT_1}\times\frac{AT_1}{Kp_1}\times\left(\frac{Pn_1}{VT_1}-\frac{Pn_0}{VT_0}\right)\times 100 = 1,22\ x\ 1,21\ x\ (0,0030 - 0,0085)\ x100 =$$

$- 0,81\ \%$

Interpretarea rezultatelor analizei

Analizând comparativ cele două perioade, se observă că rata rentabilității financiare a scăzut de la o perioadă la alta cu 1,82 %, sub influența negativă a trei factori:

♦ Modificarea *vitezei de rotație a activelor totale* a condus la scăderea ratei rentabilității financiare cu 0,74%, ceea ce arată ineficiența în utilizarea activelor totale.

♦ *Factorul de multiplicare al capitalului propriu* a dus la reducerea ratei rentabilității financiare cu 0,29%, ca urmare a scăderii lui de la 1,50 în 2005, la 1,21 în 2006[1].

♦ *Profitul net la 1 leu venituri totale* a dus la diminuarea ratei rentabilității financiare cu 0,81 %, aspect ce evidențiază ineficiența

[1]Ceea ce înseamnă că se măreşte ponderea surselor împrumutate, al cărui cost afectează profitul net. O valoare mare a acestui indicator duce la o rată a rentabilităţii mai mare, dar arată şi un grad de îndatorare mai ridicat.

Scanned with OKEN Scanner

exploatării activității[1]. Acest lucru se datorează scăderii profitului de la 119 în 2005 la 56 în 2006, față de creşterea veniturilor totale.

Propuneri de măsuri care pot determina creşterea ratei rentabilității financiare

Potrivit literaturii de specialitate[2], într-o atare situație sunt recomandabile următoarele:

- O atenție sporită cu privire la gradul de îndatorare în vederea stabilirii unei structuri financiare care să permită desfăşurarea în bune condiții a activității.
- Eficientizarea utilizării activelor totale care să ducă la creşterea vitezei de rotație a activelor.
- Managementul trebuie să fie permanent preocupat de asigurarea continuității activității şi de desfăşurarea activității întreprinderii în condiții de eficiență economică.
- Creşterea eficienței activității de exploatare prin controlul costurilor şi implementarea unei politici de prețuri adecvate.

5.3.4. Idei în sinteză

Date fiind rezultatele analizei de față, compania, în perioada următoare, trebuie să fie condusă pe principiile raționalității comportamentului economic şi managerial în condiții concurențiale, astfel încât să se obțină produse de calitate cu randamente mari şi cheltuieli reduse, care să asigure întreprinderii o rentabilitate sporită.

În urma analizei activității la PPH s-au desprins numeroase elemente pozitive ce-i conferă acestei societăți poziția de competitor însemnat pe piața zonală (județele Iaşi, Botoşani şi Suceava):

- experiența dobândită în cei 19 de ani de existență;
- preocuparea pentru modernizarea şi retehnologizarea echipamentelor, îmbunătățirea parametrilor constructivi şi funcționali ai utilajelor au dus la creşterea nivelului calitativ al produselor şi, în acelaşi timp, la diminuarea cheltuielilor de exploatare, întreținere şi reparații;

---

[1]Rezultă că firma trebuie să ducă o politică de prețuri mai eficientă şi să controleze costurile.
[2]*Cf.* Gh. Mărgulescu, *Diagnostic economico-financiar. Concept, metode, tehnici*, Editura Romcart, Bucureşti, 1994; C.E. Elena Şerban, *Diagnosticul rentabilității întreprinderii*, ASE, Facultatea CIG, Bucureşti, 2007.

Scanned with OKEN Scanner

• diversificarea continuă a producției și adaptarea la cerințele pieței;

• perfecționarea continuă a personalului prin numeroase cursuri în țară și străinătate atât pentru personalul de execuție, cât și pentru cel de conducere;

• implementarea și certificarea Sistemului Calității în concordanță cu standardele SR EN ISO 9001;

• adoptarea sistemului HACCP (analiza pericolelor în punctele critice de control) care va identifica, anula și ține sub control toate riscurile ce ar putea interveni în procesul de fabricație, manipulare și distribuție a produselor;

• îmbunătățirea condițiilor de muncă sub raport ergonomic și al protecției muncii, ceea ce a dus la creșterea performanțelor și contribuției salariaților la realizarea obiectivelor firmei.

*

**

Analiza PPH, firmă supusă unui amplu proces de restructurare în ultimii cinci ani, permite conturarea câtorva propuneri:

• constituirea în cadrul societății a unui compartiment distinct de cercetare-dezvoltare, care să aibă drept scop modernizarea producției și introducerea în fabricație a unor noi sortimente;

• reutilizarea resurselor de energie. Avem în vedere refolosirea căldurii gazelor arse de la diferite cuptoare, a aburului, a apei încălzite, a unor deșeuri energetice, prin proiectarea unor dispozitive și instalații simple sau prin adaptarea proceselor tehnologice;

• îmbunătățirea structurii fabricației în sensul introducerii în fabricație a unor produse cu o profitabilitate crescută;

• creșterea productivității muncii personalului, cu luarea în considerare a trimiterii acestuia la stagii de perfecționare în străinătate, traininguri, stimularea pecuniară a performanțelor individuale etc.

Scanned with OKEN Scanner

CONCLUZII

> Politica financiară a firmei agroalimentare nu se rezumă la definirea deciziilor de investire şi de finanţare, deşi, acestea sunt aspecte importante. Elaborarea acesteia priveşte determinarea nevoilor de finanţare pentru o perioadă de timp anumită, alegerea unei variante de îndatorare, adică a unei modalităţi de finanţare prin capitaluri proprii sau credite, precum şi raportul între nevoile de finanţare pe termen scurt sau pe termen lung.
>
> (C. Tofan)

Sectorul agrar şi de prelucrare a produselor agroalimentare din economia românească, în pofida dificultăţilor specifice ultimei perioade, rămâne relativ atractiv pentru mediul privat. De altfel, încă din anii preaderării erau înregistrate peste 10.000 de firme procesatoare, cele mai multe fiind de morărit şi panificaţie, procesare a cărnii şi de producere a răcoritoarelor.

Constatarea noastră este că sectoarele care au trecut rapid la privatizare au putut fi eficientizate, prin realizarea de investiţii în vederea obţinerii de produse competitive pe piaţă. Din analiza evoluţiilor producţiei agroalimentare rezultă că activităţile circumscrise domeniului de panificaţie corespund cel mai bine cerinţelor pieţei, aici apărând o multitudine de unităţi private de dimensiuni mici şi mijlocii. De altfel, din acest sector am desprins şi unitatea economică asupra căreia am întreprins investigaţiile şi observaţiile noastre.

În urma investigaţiilor noastre am constatat că sectorul în discuţie a înregistrat în ultima perioadă un ritm mediu anual de creştere ce tinde către 10%, pe fondul majorării cantitative a produselor agricole prelucrate (lapte, carne, legume şi fructe, sfeclă de zahăr), ca urmare a înfiinţări unor societăţi comerciale de colectare, procesare şi marketing a acestor produse prin aplicarea programului SAPARD, dar şi a altor programe europene.

Scanned with OKEN Scanner

În ce ne priveşte, am identificat cei mai mulţi dintre factorii care acţionează în prezent asupra planului analizat, şi la care ne referim aici, pe scurt.

Factori favorizatori:

• Potenţialul agricol bazat pe fertilitatea solului şi condiţiile climatice;

• Transformările şi regresia din industria grea (dar şi din alte ramuri ale economie naţionale);

• Experienţa şi tradiţia României în exportul de produse agroalimentare.

Factorii frenatori:

• Puterea redusă de cumpărare, care este principalul factor şi cel mai greu de îmbunătăţit în viitorul apropiat. Aceasta a influenţat în cea mai mare măsură tendinţa continuă de scădere a consumului alimentar, inclusiv de carne şi preparate din carne;

• Fiscalitatea ridicată;

• Condiţiile foarte grele de creditare, datorate atât dobânzilor înalte, cât şi lipsei de interes a sectorului bancar în credite de dimensiuni mici solicitate de IMM-uri;

• Instabilitatea cadrului legislativ.

Însă, dificultăţile industriei alimentare nu provin numai din factorii amintiţi, ci şi din concurenţa neloială de pe piaţa românească, cu produsele importate, care sunt puternic subvenţionate în ţările de origine, subvenţiile ridicându-se la circa 60% din preţuri.

Evident, noi avem o serie de propuneri de aducere a unor îmbunătăţiri în această privinţă, dar asupra cărora nu insistăm, justificat de faptul că natura temei de cercetare ne obligă la accentuarea importanţei managementului financiar contabil în atingerea deziderateloor performanţei în cadrul firmei agroalimentare.

Totuşi, pe scurt, apreciem că devine mai mult decât recomandabilă subvenţionarea preţurilor de achiziţie a produselor ce stau la baza industriei alimentare, cu luarea în considerare a restricţiilor care derivă din aplicarea acquis-ului comunitar. Apoi, pot fi avute în vedere şi alte măsuri care nu presupun alocaţii bugetare, cum ar fi asocierea, organizarea mai bună,

Scanned with OKEN Scanner

integrarea cu procesatori, stoparea concurenței neloiale manifestate din partea producătorilor etc.

Cât privește seria obiectivelor strategice pentru dezvoltarea durabilă și eficientă a sectorului agroalimentar, regăsite în noul context european, constatăm că au fost stabilite următoarele:

• asigurarea securității alimentare prin valorificarea complexă a materiilor prime agricole, într-o concepție ecologică care să asigure protecția consumatorilor;

• extinderea procesului de integrare, cooperare, colaborare între producătorii de materii prime, agenți economici din industria alimentară și din sfera desfacerii;

• controlul pieței băuturilor alcoolice și a tutunului pentru a se evita în totalitate evaziunea fiscală, pentru a-i pune pe același nivel de piață pe toți producătorii și pentru a servi sănătatea publică;

• aplicarea politicilor de dezvoltare în domeniul industriei alimentare prin armonizarea necesităților interne și avantajele competitive pe terțe piețe cu tendințele și criteriile de integrare în Uniunea Europeană;

• dezvoltarea producției de produse alimentare în vederea asigurării necesarului de consum al populației pe seama producției interne și a unor importuri de completare;

• dezvoltarea unei producții de produse alimentare tradiționale, în zona montană a României, în vederea valorificării resurselor locale de materii prime și de exploatare a zonei turistice;

• crearea și consolidarea unui cadru juridic și instituțional care să reglementeze producția și comercializarea produselor alimentare, capabil să asigure organizarea și funcționarea efectivă a unui sistem de supraveghere și control al alimentelor și de aliniere la standardele CE.

Opinia noastră, bazată pe argumentările regăsite în prima parte a lucrării, este că în agricultură trebuie intervenit urgent, prin unele acțiuni privind:

• finalizarea imediată a retrocedărilor, prin fixarea unui termen limită de timp și prin implicarea în acest proces a autorităților statului;

• promovarea conceptului de *agricultură industrială*, printr-un program de concentrare a exploatațiilor agricole și de utilizarea în fermele agricole de angajați cu atribuțiuni diferite de cele ale proprietarului;

Scanned with OKEN Scanner

• utilizarea fondurilor existente pentru amenajarea drumurilor, dezvoltarea unor sisteme moderne de irigaţii, construirea de baterii de silozuri, împădurirea terenurilor, sprijinirea culturilor eficiente şi cu posibilităţi de industrializare masivă (plante pentru combustibili neconvenţionali, viticultura, pomicultura, creşterea animalelor pentru o industrie modernă de preparate din carne şi lapte);

• aplicarea legislaţiei UE în vigoare şi în România privind securitatea alimentară şi comercializarea produselor agricole, prin legalizarea fiscală a acestei activităţi aplicându-se impozite pe proprietate şi pe veniturile realizate;

• dezvoltarea unui sistem de asigurări, extrem de necesar în contextul unor modificări climatice evidente (creşterea riscului calamităţilor sau a fenomenelor care pot conduce la compromiterea recoltelor).

Programul de restructurare din industria alimentară până în anul 2012 a fost conceput avându-se în vedere necesităţile de modernizare a proceselor de fabricaţie care să permită creşterea eficienţei economice în cadrul societăţilor comerciale, crearea de noi locuri de muncă, eliminarea pierderilor şi arieratelor, asigurarea competitivităţii produselor şi serviciilor, accentuarea expansiunii pe pieţele externe prin creşterea şi diversificarea exporturilor, creşterea veniturilor şi a capacităţii de capitalizare a producătorilor, formarea de agenţi economici competitivi în condiţii concurenţiale, valorificarea complexă a materiilor prime agroalimentare, sporirea valorii tehnologice-nutritive şi de prezentare a produselor alimentare.

Revenind la componenta managerială financiar-contabilă şi importanţa ei în atingerea deziderateloor performanţei în cadrul firmei agroalimentare, arătăm că, în acest sens, studiul nostru a recurs, mai întâi, la abordarea parametrilor cadrului economic de dezvoltare a agriculturii şi sectorului agroalimentar, atât la nivel naţional, cât şi la nivelul judeţului Iaşi. Astfel, am caracterizat în detaliu potenţialul arealului investigat, utilizând date şi informaţii de ultimă oră, spre a aduce noi elemente şi cunoştinţe de factură economică şi managerială privind crearea şi dezvoltarea companiilor agricole şi de industrie alimentară.

Implementarea principiilor managementului modern în organizarea şi funcţionarea sistemelor agroproductive în contextul integrării europene şi unele aspecte privind managementul financiar-contabil vis-a-vis de

Scanned with OKEN Scanner

eficientizarea societăţilor comerciale agroalimentare, ca şi orientarea către excelenţă a managementului financiar-contabil aplicabil companiilor din sectorul agroproductiv al economiei judeţului Iaşi, deţin o pondere de peste 60% în demersul de faţă.

Considerăm, în urma abordărilor efectuate pe larg – atât teoretice, cât şi aplicative, că am adus suficiente argumente pentru a demonstra că managementului financiar al întreprinderii îi aparţine rolul de bază în luarea de decizii financiare strategice. În acest context, managerii din sectorul analizat trebuie să opereze curent cu instrumentele specifice, necesitând a avea cunoştinţe despre planificarea şi controlul financiar, tehnicile de evaluare a proiectelor de investiţii, modul de efectuare a diagnosticului economico-financiar al întreprinderii şi controlul de gestiune.

Obiectul concret al cercetărilor îl constituie mecanismul financiar-contabil şi relaţiile băneşti ale unităţilor agroalimentare din Judeţul Iaşi, pentru care, din perspectivă ştiinţifică, am urmărit noutatea rezultatelor privind mai multe aspecte. Dintre acestea, următoarele s-au regăsit în proporţie semnificativă:

- completarea cadrului conceptual privind managementul financiar din firmele agroalimentare în condiţiile economiei de piaţă;
- elaborarea şi argumentarea măsurilor de echilibrare şi fiabilizare financiară;
- evidenţierea premiselor şi tendinţelor de dezvoltare financiară a firmelor agroalimentare în noul context economic, legat de problematica integrării europene, globalizare etc;
- argumentarea necesităţii şi indicarea căilor de eficientizare/ rentabilizare a resurselor financiare în cadrul firmelor agroalimentare.

De asemenea, în acelaşi context, acordăm atenţie aparte conducerii contabilităţii firmelor agroalimentare, cunoscând că un sistem adresat managementului nu mai poate folosi mijloacele tradiţionale de înregistrare şi informare. De altfel, în studiul de caz, din ultimul capitol, am pus în evidenţă cât se poate de concret, recurgând la cifrele obiective care caracterizează problematica în cauză, tocmai aceste elemente.

Concluziile impuse ţin de faptul că identificarea particularităţilor mecanismului financiar şi aplicarea unui management adecvat sunt menite să dea impuls desfăşurării activităţii raţionale în diverse condiţii climaterice, să asigure rentabilitatea, eficienţa, lichiditatea şi înlăturarea riscurilor,

Scanned with OKEN Scanner

satisfacerea necesităților de consum productiv şi neproductiv, ca şi întreținerea unui sistem normal de interese şi stimulente.

Ceea ce rămâne dificil este de a se atribui un rol mai mare în luarea deciziilor firmei agroalimentare managerului financiar, cel mai în măsură să soluționez problema conducerii eficiente a procesului creşterii optime, echilibrate şi proporționale de ansamblu. În acelaşi timp, tot acesta poate fi garant al utilizării pe scară largă a pârghiilor economico-financiare prin prisma corelației cost – profit – rentabilitate.

Rezultatele investigațiilor efectuate ne permit să afirmăm existența legăturii directe între structura de finanțare a întreprinderii şi nivelul indicatorilor de profitabilitate şi rentabilitate a activității acesteia. Decizia de finanțare trebuie efectuată pe baza analizei temeinice a costului real al capitalului propriu şi celui împrumutat în vederea realizării obiectivelor de rentabilitate, solvabilitate şi diminuare a riscului, decizia optimă de finanțare urmând să asigure echilibrul între creşterea autonomiei financiare (prin folosirea surselor proprii în finanțarea nevoilor pe termen lung) şi necesitatea apelării la surse elastice de capitaluri, care să acopere nevoile temporare şi să vină în completarea surselor proprii.

În acest context propunem şi utilizarea generalizată a analizei-diagnostic şi auditului managerial, la toate firmele din sectorul analizat, importanța acestora fiind demonstrată pe parcursul lucrării, în vederea consolidării situației sale financiare prin mijloace adaptate realităților endogene şi exogene.

Evident, la toate acestea se adaugă necesitatea utilizării adecvate a sistemului informațional financiar-contabil şi a sistemului decizional prin intermediul modernizării sistemului contabil şi de control intern al firmei agroalimentare.

Scanned with OKEN Scanner

CONCLUSIONS

"The financial politics of the agro-alimentary company does not reduce itself to defining the investment and financing decisions, although these are important aspects. Its elaboration concerns the determination of the financing needs for a certain period of time, choosing an obligation alternative, in other words a financing method throughout personal funds or credits, as well as the relation between the financing needs on short or long term."

(C. Tofan)

In spite of the difficulties specific for the latest period, the agrarian and the processing of the agro-alimentary products field from the Romanian Economy remains relatively attractive for the private sector. Besides, as far back as in the years of the pre-adhering, over 10.000 processing companies were registered, most of them of grist and bakery, meet processing and beverages production.

Our observation is that those sectors which rapidly passed from public to private property could be improved, by making investments in order to obtain competitive products on the market. From the analysis of the agro-alimentary production's evolutions, it follows that the activities included in the bakery field better correspond to the market's demands, a lot of small and medium size private units emerging. Moreover, from this field we selected the economical unit upon which we carried out our research and observations.

Following our research, we found that the field in question has lately registered a medium annual rhythm of development that reaches 10%, on the quantitative growth's background of the processed agricultural products (milk, meet, vegetables and fruits, sugar beet), following the setting up of some collecting, processing and marketing commercial companies throughout the application of the SAPARD program, but also the

Scanned with OKEN Scanner

implementation of other European programs.

As far as we are concerned, on the occasion of the research, we identified most of the factors that influence at present the analyzed plan and that we here shortly refer to.

a) Favorable factors:

The agricultural potential based on the soil fertility and climatic conditions;

The transformations and the regress in the heavy industry (but also from in other branches of the national economy);

Romania's experience and tradition in the exportation of the agro-alimentary products.

b) Restraining factors:

The low purchasing power, which is the main factor and the most difficult to be improved in the nearest future. This has influenced to the greatest extent the continuous tendency of decrease of the alimentary consumption, including meet and prepared meet products;

The high taxation system;

The very difficult crediting conditions, due to the high interest, as well as to the lack of interest of the banking sector concerning the small loans required by the IMMs;

The instable legislation.

However, the difficulties of the alimentary industry do not emerge only from the mentioned factors, but also from the dishonest rivalry on the Romanian market, with the imported products, which are highly subsidized in the origin countries, the subventions rising at approximately 60% of the prices.

Obviously, we have a series of suggestions in improving this situation, but on which we do not insist, as the nature of the research subject determines us to underline the importance of the financial-accounting management in reaching the performance desideratum in the agro-alimentary company.

Nevertheless, resuming, we consider that the subsidization of the acquisition prices of the acquisition prices which are at the base of the alimentary industry, taking into consideration the restrictions which are derived from the application of the community acquis. Then, we can consider other measures that do not imply budgetary allowances, such as the

Scanned with OKEN Scanner

association, the better organization, the integration with processing, ceasing the producer's dishonest rivalry etc.

Concerning the series of strategic objectives for the lasting and efficient development of the agro-alimentary field, found in the new European context, we observe that the following elements have not been established:

Providing the alimentary security by capitalizing in a complex way the agricultural raw material, following an ecological approach that can assure the consumer's protection;

The extension of the integration and cooperation process among the raw material producers, the economic agents from the alimentary industry and the sale field;

The control of the alcoholic drinks and the tobacco market in order to entirely avoid the tax evasion, to put all the producers on the same level on the market and to serve the public health;

The application of the development politics in the alimentary industry field by harmonizing the internal needs and the competitive advantages on third markets with the integration tendencies and criteria in the European Union;

The development of the alimentary products production in order to assure the required consumption of the population relying on the internal production and some completions imports;

Developing a production of traditional alimentary products in the mountain regions of Romania, in order to capitalize the local raw material resources and the exploitation of the touristic areas;

The creation and reinforcement of a legal and institutional background that can establish the production and marketing of the alimentary products, capable of assuring the organization and effective functioning of a surveillance and control system of the food and of alignment at the CE standards.

Our opinion, based on the arguments found in the first part of the thesis, in that in the agricultural field the intervention must be urgent, by some actions concerning:

The immediate completing of the retrocessions, by establishing a deadline and involving the state authorities in this process;

The promotion of the "industrial agriculture" concept through a

Scanned with OKEN Scanner

program of integrating the agricultural works and making use of the agricultural farms which have employees with duties that are different from those of the owner;

The utilization of the existing funds in order to make up the roads, to develop some modern irrigation systems, to build siloes kits, to afforest the lands, to reinforce the efficient crops and with massive industrialization opportunities (plants for unconventional combustibles, viticulture, fruit growing, animal breeding for a modern industry of meat and milk products);

The application of the UE legislation in force in Romania, concerning the alimentary security and the commercialization of the agricultural products, applying property and income taxes through the fiscal legalisation of this activity;

The development of an insurances system, which is extremely necessary in the context of some obvious climatic changes (the increasing risk of natural disaster or other phenomena that can lead to the compromising of the crops).

The reorganization program in the alimentary industry until 2010 has been conceived having in view the needs of modernizing the fabrication processes that can allow an increase of the economic efficiency in the commercial companies, the creation of new jobs, the elimination of loss and arrears, providing the competitiveness of the products and services, the accentuation of the expansion on the external markets by increasing and diversifying the exportations, the increase of the incomes and the producers' capitalization ability, the formation of competitive economic agents in rivalry conditions, the complex utilization of the agro-alimentary raw material, the intensification of the technological-nourishing value and that of the alimentary products' presentation.

Returning at the managerial financial-accounting component and its importance in reaching the performance desideratum in the agro-alimentary company, we show that our study has first resorted to the approach of the parameters of the economic development background of the agriculture and the agro-alimentary field, at national, as well as at Iasi county's level. Thus, we characterized in detail the potential of the researched spreading area, using the latest data and information in order to point out new economic and managerial elements and knowledge concerning the emergence and the development of the agricultural and alimentary industry companies.

Scanned with OKEN Scanner

The implementation of the modern management's principles in the organization and functioning of the agro-productive systems in the context of the European integration and some aspects regarding the financial-accounting management related to the improvement of the commercial agro-alimentary companies, as well as the orientation towards excellence of the financial-accounting management that can be applied in the companies from the agro-productive sector of economy in Iasi county, hold 60% of the present work.

We consider that, following the theoretical, as well as the applied approaches carried out in detail, we brought enough arguments to show that the financial management of the enterprise has the main role in making strategic financial decisions. In this context, the managers in the analyzed field must currently work with the specific instruments, they must have knowledge concerning the financial planning and control, the techniques of assessing the investments projects, the way of making the economical-financial diagnosis of the enterprise and the management control.

The concrete object of the researches is represented by the financial-accounting mechanism and the pecuniary relations of the agro-alimentary units in Iasi county, for which, from a scientific perspective, we followed the innovation of the results concerning many aspects. From these, the following were found in a significant proportion:

The completion of the conceptual framework regarding the financial management in the agro-alimentary enterprises in the market economy's conditions;

The elaboration and argumentation of the financial counterbalancing and reliability measures;

Emphasizing the premises and the tendencies of financial development of the agro-alimentary companies in the new economic context related to the European integration question, globalization etc.;

The argumentation of the need and the indication of the improvement methods of the financial resources in the agro-alimentary companies.

Also, in the same context, we pay a special attention to those who lead the book-keeping of the agro-alimentary companies, knowing that a system directed to the management can no longer use the traditional methods of registering and informing. Otherwise, in the case study from the last chapter we pointed out precisely these elements as concretely as possible, resorting to the objective numbers that describe the problems in question.

Scanned with OKEN Scanner

The essential conclusions refer to the fact that the identification of the financial mechanism's features and the application of an appropriate management are meant to give an impulse to the development of the rational activity in different climatic conditions, to ensure the profitableness, the efficiency, the liquidities and the risks elimination, the satisfaction of the productive and non-productive consumption necessities, as well as the maintenance of a normal system of interests and incentives.

What remains difficult is to assign the financial manager a more important role in making the agro-alimentary company's decisions, as he is in position to solve the problem of the efficient leading of the optimum, balanced and proportional on the whole growing process. At the same time, also he can be the guarantor of the utilization on large scale of the economic-financial key-factors from the angle of the correlation cost-profit-profitableness.

The results of the researches we carried out allow us to ascertain the existence of a direct relation between the financing structure of the enterprise and the level of the profitableness and the advantages of its activity. The financing decision must be mad relying on the solid analysis of the real cost of the personal capital and the borrowed one in order to achieve the profitableness, solvency and risk diminishing objectives, the optimum financing decision providing the balance between the growth of the financial autonomy (by using the own sources in financing the needs on long term) and the need to resort to flexible capital sources which can cover the temporary needs and complete the own sources.

In this context we also propose the generalized utilization of the diagnosis-analysis and the managerial audit for all the companies in the analyzed field, their importance being emphasized in the present work in order to reinforce its financial situation through methods which are adapted to the endogenous and exogenous realities.

Obviously, to all these we can add the need to use in a proper way the informational financial-accounting system and the decisional system throughout the modernization of the accountant and internal control system of the agro-alimentary enterprise.

Scanned with OKEN Scanner

BIBLIOGRAFIE

1. Alboiu, Cornelia Florentina; Zahiu, Letiția, cond. șt. *Modelarea relațiilor industrie-agricultură în perspectiva aderării României la Uniunea Europeană*, A.S.E., București, 2006
2. Alecu, I. (coordonator) *Managementul exploatațiilor agricole*, Editura Ceres, București, 2001
3. Bărbulescu, C.; Bâgu, C. *Managementul producției, Politici manageriale de producție*, Ed. Tribuna Economică, București, 2001
4. Barroso, Jose Manuel http://www.revista-politica.ro/actuala-criza-financiara-este-cea-mai-grava-din-istoria-recenta.html
5. Bătrâncea, Ioan *Raportări financiare*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2006
6. Bătrâncea, Ioan (coord.) *Diagnosticul și evaluarea întreprinderii*, Ed. Risoprint Cluj-Napoca, 2004
7. Berceanu, D. *Deciziile financiare ale firmei*, Ediția a doua, Editura Universitaria, Craiova, 2006, finante.ideaplussolutions.net/.../73044252214_BERCEANU_RO.doc
8. Betbeze, J.P. *Economia întreprinderii contemporane*, Nathan Économie, 1989
9. Bidilean, Vidu *Modernizarea agriculturii României eurocomunitare*. În: Tribuna economică, v. 18, nr. 10, 2007
10. Boghiță E. et al. *"Strategies and firm financial risk policies"*, http://www.univagro-iasi.ro/Horti/Lucr_St_2006/27_boghita% 20e. pdf
11. Bold, I.; Crăciun, A. *Exploatația agricolă – organizare, dezvoltare, exploatare*, Editura MIRTON, Timișoara, 1995
12. Boldur -Latescu, Gh. *Gestiunea științifică a întreprinderilor*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987
13. Bostan, Ionel *Regimul juridic financiar aplicabil schimburilor intracomunitare*, Ed. ArtPres, Timișoara, 2008
14. Bostan, Ionel *Auditul intern al companiei*, Editura Alfa/ Academic, Iași, 2008
15. Bran, Paul *Economia valorii*, Editura ASE, București, 2002
16. Bran, Paul *Finanțele întreprinderii*, Editura Economică, București, 1997
17. Brealey, R.; Myers, S.; Marcus A. *Fundamentals of Corporate Finance*, Fifth Edition, McGraw-Hill International Edition, New York, 2007
18. Buglea, A.; Bufan, R. et al. *Suport pentru îmbunătățirea și implementarea legislației și jurisprudenței în materie de faliment*, Programul Phare 2002, MJ, București, 2002
19. Burciu, A. *Management (Curs universitar)*, Ed. Univ. Ștefan cel Mare, Suceava, 2005
20. Chivu, Luminița; Ciutacu, Constantin *Agricultura între restricțiile comerciale globale și politicile comunitare*, București, Ed. Expert, 2003
21. Cioacă, A., *Geografia regională a României*, Editura Fundației România de Mâine, București, 2008
22. Ciulache S., *Meteorologie și climatologie*, Ed. Universitară, București, 2002 http://geo.unibuc.ro/

Scanned with OKEN Scanner

23. Ciurea, I.V. şi colab. *Management*, Editura "Ion Ionescu de la Brad", Iaşi, 2005
24. Ciurea, I.V. *Management în exploataţiile agricole*, Editura "Ion Ionescu de la Brad", Iasi, 1999
25. Cojocaru, C.C. *Analiza economico-financiară a exploataţiilor agricole şi silvice*, Editura Economică, Bucureşti, 2006
26. Coman Florin *Contabilitatea financiară a societăţilor comerciale*, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti, 2007
27. Conso, P. *La gestion financière de l'entreprise. Les techiques et l'analyse financière*, tome 1, Édition Dunod, Paris, 1981
28. Constantin, M. *Economia şi organizarea industriei alimentare*, Ed. Universitară, Craiova, 2000
29. Constantin, E. *"Capitalurile întreprinderii"*, http://www.uvvg.ro/studia/economice/plugins/p2_news/ printarticle.php?p2_articleid=184
30. Marie-Jacqueline, Cosette; Giurcă, Daniela *Romanian agriculture and UE accesssion*. Iaşi: Institutul European, 2002
31. Cristea, Horia; Heteş-Gavra Iosif; Heteş-Gavra, Roxana *Managementul financiar-contabil al organizaţiilor*, Editura Mirton, Timişoara, 2004
32. David, N.; Istudor, N. *Asigurarea şi gestionarea resurselor materiale în agricultură şi industrie alimentară*, Editor Tribuna Economică, Bucureşti, 2000
33. Davidovici, I. *Procese decizionale şi performanţa economică în exploataţia agricolă*, IRLI, Bucureşti, 2002
34. Davidovici, I.; Baghinschi, V.; Bold, I. *Utilizarea economică a factorilor de producţie în întreprinderile agricole*, Editura CERES, Bucureşti, 1989
35. Noye, Didier *Manager le performances*, Ed. INSEP CONSULTING, Paris, 2002
36. Dincu, I.; Bran, Mariana *Tehnologia culturilor de câmp*, ASE, Bucureşti, 1997
37. Dinu, Eduard *Strategia firmei*, Editura Economică, Bucureşti, 2000
38. Dona, I. *Economie rurală*, Ed. Economică, Bucureşti, 2000
39. Dragotă, V. ş.a. *Managementul financiar*, vol. I, Editura Economică, Bucureşti, 2003
40. Dumitrean, E. *Contabilitate financiară*, Editura SEDCOM LIBRIS, Iaşi, 2008
41. Dumitru, Marin *Finanţele întreprinderii*, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucuresti, 2007
42. Dumitru, D. *Agricultura României. Tendinţe pe termen mediu şi lung*, Editura Expert, Bucureşti, 1997
43. Erdeli G.; Cucu V. *România. Populaţie, aşezări umane, economice*, Editura Transversal, Bucureşti, 2006, http://geo.unibuc.ro/
44. Erdeli, G.; Dumitrache, Liliana, *Geografia Populaţiei*, Ed. Corint, Bucureşti, 2006, http://geo.unibuc.ro/
45. Eun Cheol, S.; Bruce G. *Resnick - International Financial Management*, Edit. McGraw-Hill Irwin, 2007
46. Fierbinteanu, Gh.; Lazar, T.; Ifrim, D. *Evoluţia şi perspectiva agriculturii în România*, Regia Autonomă "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1998
47. V., Frunză; C., Rusu; G., Luca; D., Berinde *Analiza şi reglarea firmei prin costuri*, Editura Gh. Asachi, Iaşi, 1995
48. Găină, A. M. *"Importanţa pieţelor de capital în cadrul pieţei financiare"*, http://drept.ucv.ro/RSJ/Articole/2005/RSJ34/0310AndraGaina2.pdf
49. Găină, I. *Metode moderne de studiu al timpului de muncă din agricultură*,

Scanned with OKEN Scanner

Editura CERES, Bucureşti, 1982

50. Gavrilescu, D. *Economia agroalimentară – delimitări, premise, anticipări*, Editura Expert, Bucureşti, 1996

51. Gavrilescu, D. (coordonator) *Restructurarea agriculturii şi tranziţia rurală în România*, S.C. AGRIS, Redacţia Revistelor Agricole – S.A., Bucureşti, 1996

52. Gavrilescu, D.; Giurcă, Daniela (coordonatori) *Economia agroalimentară*, Editura Expert, Bucureşti, 2000

53. Gavrilescu, Dinu; Gavrilescu, Camelia; Kevorchian, Cristian *"The Romanian AGMEMOD country model"*, The 2-nd Workshop of the AGMEMOD 2020 Project, Ancona, Italia, 18-20 oct. 2007

54. Georges, Langlois *Contrôle de gestion*, Editions Foucher, Paris, 1996

55. M., Ghiţă; I., Bostan et al. *Introducere în teoria şi practica auditului*, Ed. Universitas, Iaşi, 2004

56. Giurgiu, Aurel Ioan *Mecanismul financiar al întreprinzătorului*, Editura Dacia, Cluj - Napoca, 1995

57. Greig, W.S. *Economics and management of food processing*, AVI PUBLISHING COMPANY, INC, Westport, Connecticut, 1984

58. Halpern, Paul; Weston, J. Fred; Brigham, F. *Finanţe manageriale*, Editura Economică, 1998

59. Hera, Cristian *Agricultura României în contextul integrării în Uniunea Europeană.* În: Agricultura României, v. 15, nr. 3, p. 1-3, 2004.

60. Ielenicz, Mihai *Climă. Ape. Soluri*, Editura Universitară, Bucureşti, 2007, http://geo.unibuc.ro/

61. Ilie, V. *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1999

62. Ilincuţă, Lucian-Dorel; Chivu, Ramona-Maria; Gâdău, Liana *Contabilitatea financiară. Aplicaţii practice şi teste grilă pentru autoevaluare*, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti, 2008

63. Ioan Aurel, Giurgiu; Florin Sebastian, Duma *Management financiar pentru Start-Up*, Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2006.

64. Ionescu, Cicilia *Contabilitate – Baze şi Proceduri*, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti, 2008

65. Ionescu, Luminiţa *Contabilitatea aprofundată a societăţilor comerciale*, Editia a III-a revizuită şi adăugită, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti 2007

66. Isac, I.; Drăghici, D. *Agricultura României – Trecut, prezent, viitor*, Editura BRIO STAR IND. S.R.L., Bucureşti, 1999

67. Istudor, Nicolae; Manole, Victor; Boboc, Dan *Îmbunătăţirea calităţii produselor agroalimentare - condiţie pentru integrarea agriculturii româneşti în Uniunea Europeană.* În: Amfiteatru economic, v. 8, nr. 20, p. 139-144, 2006

68. O., Jaba *Analiza strategică a întreprinderii*, Ed. Sedcom Libris, Iaşi, 1999

69. P., Lauzel *Controle de gestion et budgets*, Editura Letec, Paris, 1995

70. Leonte, C. *Restructurarea agriculturii României în perspectiva aderării la U.E.*, ASE, Bucureşti, 2000

71. Madura, Jeff; Roland, Fox *International Financial Management*, Edit Thomson Learning, 2007

72. Manolescu, Gh. *Managementul financiar*, Ed. Economică, 1995

73. Marian, Margareta; *Introducere în managementul exploataţiilor agricole*, Editura

Scanned with OKEN Scanner

Cluj - Napoca, 2006
123. Van Dijk, J. J. *"Transnational Management in a Evolving European Context European"*, Management Journal, vol. 8, nr. 4, dec. 1990
124. Van Horne, J.C. *Financial Management and Policy*, Prentice Hall, USA, New Jersey, 1998
125. Vasile, I., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1999
126. Vâlceanu, Gh.; Robu, V.; Georgescu, N. *Analiza economico – financiară*, Ed. Economică, Bucureşti, 2005
127. Verboncu, I . *Manageri & management*, Ed. Economică, Bucureşti, 2000
128. Verboncu, I.; M. Zalman *Manangement şi performanţe*, Ed. Universitară Bucureşti, 2005
129. Vincze, Maria *Economie agroalimentară (Teorii şi realităţi)*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2002
130. Vintilă, Georgeta *Gestiunea financiară a întreprinderii*, E.D.P. - R.A, Bucureşti, 1997
131. Voicu, R *Organizarea şi strategia dezvoltării unităţilor agricole*, Editura ASE, Bucureşti, 1999
132. Voicu, R. *Economia şi managementul exploataţiilor agricole*, Editura "Tribuna Economica", Bucureşti, 2000
133. Zahiu, Letitia *Management agricol*, Editura Economică, Bucureşti, 1999
134. Zahiu, Letiţia; Dachin, Anca *Perspectivele dezvoltării agricole şi rurale în procesul de implementare a Politicii Agricole Comune*. În: Economie şi administraţie locală, v. 12, nr. 1, p. 20-23, 2007
135. Zorlentan, T.; Burdus, E.; Căprărescu, Gheorghiţă *Managementul organizaţiei*, Vol.1-2, Editura HOLDING REPORTER, Bucureşti, 1996
136. Traian, Sbora (et al.) *Sistemul unitar al transporturilor*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1984
137. *** Revista Tribuna Economică, Colecţia 2003-2008
138. *** Legea contabilităţii nr. 82/1991 (r4). Republicată în M.Of. nr. 454 din 18 iunie 2008
139. *** Ministerul Finanţelor Publice, Ordinul nr. 1752/2005, Reglementări contabile conforme cu directivele, M.O. nr. 1080 bis/30.11.2005, modificat si completat ulterior
140. *** IASB, Standardele Internaţionale de Raportare Financiară, traducere din limba engleză, Editura CECCAR, Bucureşti, 2007
141. *** Raport de îndeplinire a obiectivelor macroeconomice (2005-2008), Guvernul României, Bucureşti, 2008 (Sept.)
142. *** www.mfinante.ro/anaf
143. *** Solicitare de Acord Stand-By România-FMI, Intocmită de Departamentul European, Aprobat de Poul Thomsen şi Philip Gerson, Bucureşti, 24 aprilie 2009, pp. 8-12.
144. *** Programul naţional de dezvoltare (2007-2013), Guvernul României, Bucureşti, 2007
145. *** Raport al Directiei pentru Agricultura a Comisiei Europene, Brussels, 2009
146. *** http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/index_ro.htm#top
147. *** MAPDR, 2006, http://www.maap.ro/
148. *** Raport de îndeplinire a obiectivelor macroeconomice (2005-2008), Guvernul României, Bucureşti, 2008 (Sept.)
149. *** Decizia nr. C(2008)3831 de aprobare a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală a României pentru perioada de programare 2007-

Scanned with OKEN Scanner

Zaharie S. Buliga, N. 21.12. 1950, Pîrteştii de Sus (Cacica), Jud. Suceava. Absolvent al Facultăţii de Ştiinţe Economice din cadrul Univ. „Al. I. Cuza" Iaşi. Cursuri postuniversitare în domeniul Contabilităţii şi Informaticii de gestiune. Master academic (2 ani) în specialitatea Management economico-financiar european. Curs de specializare „Strategii inovationale şi managementul riscului în afaceri" (UPA & Academia Internationale di Studi comparati Roma, Italia). Doctor în ştiinţe (Management agrar, sub coordonarea prof. univ. dr. DHC Ionel Bostan). Peste 30 ani funcţii de conducere/ Departamente financiar-contabile, de control şi analiză. Cadru didactic asociat în învăţământul superior (Univ. „Al. I. Cuza" şi Univ. "Ion Ionescu de la Brad" Iaşi). Membru în colectivele a 4 grant-uri de cercetare, cu finanţare europeană. Autor al mai multor articole şi comunicări ştiinţifice, publicate în reviste, indexate în baze de date internaţionale, precum şi a două cărţi de specialitate, apărute în edituri acreditate de CNCSIS.

ISBN 978-973-168-159-7

Scanned with OKEN Scanner